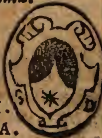

6
30-e
9

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
18 G
47

M. ACCII PLAVTI COMOEDIAE

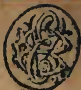
sex, à mendis purgatæ, ac numeris suis, quo ad eius fieri potuit, restitutæ.

CAPTEIVEI.
AVLVLARIA.
MILES.
MENAECHMEI.
MOSTELLARIA.
TRINVMMVS.

ANNO.

M. D. X X X V I.

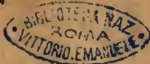

[illegible] VOMELIVS
AD LECTOREM.

Immenso Plautus mendarum pondere quondam
Obrutus, & fœda mole grauatus erat.
At nunc emersit genuino cultus amictu,
Cinctusq; integra purpureaq; toga.
Hic, opera cuius, iam sit nitidißimus author,
Id non ambigua prodere uoce uelim,
Me nisi perspicuis uetuisset ponere uerbis
Vindex ipse, sui nominis indicium.
Seq; premi mallet, tantum ut sumpsisse laborem
Constaret, nullo laudis amore suæ.
At nos fœlices, quibus est Comœdia prisca
Mundior, & turpi non uiciata situ.
Exulat illuuies pistrini dira maligni,
Redditus est numerus pristinus atq; decor.
Afficeris lepidis dictis, salibusq;, iocisq;?
Romano proprie te iuuat ore loqui?
Ista docet Plautus macula nunc tersus ab omni,
Vix taceo cuius sit labor ille uiri,
Sed tamen artificem fas est cognoscere tantum
Si spectes caute singula, nomen habes.

VIRO OPTIMO AC DOCTISSIMO D. M. NICOLAO MAGNO, [redacted]

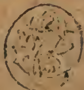

QVod C. Plinius de ſylueſtri quodam pomi genere ſcribit, tã ingrati eſſe ſaporis, ut nõ niſi unũ edi poßit, unde & latini unedonis nomẽ pomo dederit, Sic enĩ ait, Pomum inhonorũ, ut cui nomen ex argumento ſit, unum tantum edendi, idem rectißime de quorundam ſcriptis hoc tempore dici poteſt. Nam quanq̃ hoc ſeculum nouorum librorum ſit feracißimum, paucißimi tamen ſunt, quos, ſi ſemel, uel ſummis tantum labijs deguſtaris, iterum legere cupias, qui non ſecus atq; abortiui partus ſtatim ut editi ſunt intermoriantur. Præclare itaq; & longe mihi melius, quàm iſti, quorum fœtura in edendis libris etiam cuniculorum partum ſuperat, de toto mortalium genere mereri uidentur, qui huc omnem ſuam operam, induſtriam, curam & laborem conferunt, ut ueterum monumenta, multis ſeculis, & omnium doctorum hominum iuditio ac conſensu recepta & adprobata, ſarta & tecta (ut aiunt) ac ab oĩbus repurgata mendis, ſyncera integraq; habeamus. Nam quanquam uere dictum ſit

Nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingenijq; bonis.

tamen ea eſt uetuſtatis, quæ rebus alijs omnibus perniciem ac interitum afferre ſolet, uis atq; robur, ut ſi minus ingeniorum bona tota euertere atq; deſtruere

 poßit,

posßit, nonnihil tamen natiui detrahat nitoris, addatq; uicij, rugar[redacted] *senij aliquid, quæ qui absterserit, an non tu hunc summis* [redacted] *putas? Etenim si suo honore non carent,* [redacted]*um uirorum statuas, temporis iniuria collapsás, reficiunt, quo eorum memoriam posteris conseruent, quanto maioribus efferendi sunt laudibus, qui tam ingentem optimarum rerum thesaurum, literaria monumenta, in quibus, sui expressam imaginem & uiuum exemplar sapientißimi & doctißimi homines reliquerunt, à situ & interitu nobis uendicant? Quanquam autem fateri neceße sit, multa utilia à quibusdam nostri seculi hominibus esse pertractata, tamen neminem suorum tam amantem arbitror, ut ea ueterum scriptis anteferri uelit, in quibus & rerum cognitio maior est, & oratio propria magis et perspicua, quàm haud scio an multi hoc tempore assequi poßint. Quare hoc studiosis omnibus persuasum uelim, ut, quemadmodum ea uina, quæ uetustatem ferunt, (ut ait Cicero) omnium sunt suauißima, ita ueterrimos quosq; libros optimos esse existiment. Pluri rimum itaq; debemus ijs omnibus, qui in scriptis ueterum illustrandis operam ponunt. Nam si M. Cicero magno Syracusanorū ciuitatem à se affectā honore existimat, commonstrato ijs Archimedis sui ciuis sepulchro, quod ueprib. & dumetis septū undiq;, multis annis Syracusani ignorauerant, quanto plura & maiora ab istis beneficia accipimus, qui egregia hæc ingeniorum monumenta, quæ non clarorum hominum cineres atq; ossa, uerum pulcherrimarum artium & uirtutum*

doctrinam

doctrinam continent, à sentibus & uepribus, mendis nempe suis, quibus multis seculis hominum negligentia fuerunt obducta, nobis repurgant & aperiunt?

Quantum autem in hoc autore recognoscendo præstiterit is, qui nuper Mostellariam & Menæchmos, & hoc tempore has quatuor Plauti Comœdias suis restituit numeris, & illis maculas detersit, nemo intelliget, nisi qui cum ueteribus hoc exemplar contulerit. Nã quanquam plurimi docti homines in hoc uere Augiæ stabulo repurgando operam, & quidam non omnino infœlicem, sumpserint, tamen nemo fuit omnium qui optimo auctori, sic & tot seculis misere affecto, tantum remedij & lucis attulerit. Neq; uero hæ sex tantũ, sed & cæteræ oẽs Plauti fabulæ, quas quidẽ inuidiosa uetustas nobis fecit reliquas, à suis sunt repurgatæ mendis, quarum editionem, cum longius, quàm ex re est studiosorum, differri uiderem, curaui interim, dum totus tandem nitidus & tersus prodiret Plautus, aliquot selectas in nostræ scholæ, & aliorum studiosorum commodum ex eius recognitione per uirum optimum ac utriusq; nostrum studiosissimum Vuolffgangum Iacobum transcribi. Quanq; autem in priuatum solum usum uir doctissimus sui exemplaris, neq; in publicum edendi, nobis copiam fecerit, tamen in tam incerta hominis ualetudine, & tot occupationibus, ueritus sum, ne huius pulcherrimi laboris fructu diutius nobis carendum foret. Iampridem enim eiusmodi selectarum Plauti fabularum Enchiridion iuuentutis studia uisa sunt postulare. Etsi enim ad formandum os pueri &

reliqui

 parandam

parandam latini sermonis facultatem Terentio nihil sit suauius, purius, aut elegantius, tamen & Plauti oratio multum facundiam alere & augere poterit, quae quidem apud ueteres in ea fuit admiratione, ut dixerint, Musas, si latine loqui uellent, illius usuras oratione. Caeterũ quanq̃ pleriq; à Plauti hactenus lectione abhorruerint, quod hoc auctore, propter tot mendas & locos mutilatos, nihil uidebatur obscurum magis, tamen si qui has fabulas studiose legerint, cum, quae inuersa antea erant, in suum quaeq; locum reposita, quae truncata, quae deprauata erant, ea nunc omnia restaurata, repurgataq;, ac ueteri suo nitori restituta, cognoscent, haud dubiae, quem antea oderant, amare occipient auctorem. Tibi uero Nicolae humanißime hunc alienum laborem ideo dedicare uolui, quod te huius noui auctoris fuisse semper studiosißimum, ut, quem antea quanq̃ lacerum & miseris affectum modis, tamen tuis dignum amplexibus iudicaueris eum iam totum nitidum ac plané renatum colas & ames impensius, Vale Magdeburgi. Calendis Aprilis.

M. D. X X X V I.

ARGVMENTVM CAPTEIVORVM.

Filios habebat duos Aetolus ciuis Aegio, quorũ natu maior Philopolemus, alter uocatur Pægnius, hunc quadrimum seruus Stalagnus surripit, cuidamq; Theodoromedi Polyplusio fugiens uendidit in Aulide. hic empto seruo filiũ donat Philocratem eiusdem ætatis puerũ, Pægnioq; inditur nomen Tyndarus, cũq; Aulidenses bellarẽtur cũ Aetolis, captꝰ ĩ pugna ẽ alter Aegionis filius dictus Philopolemꝰ, uenditusq; cuidam Menarcho medico, cumq; sors uices redderet, capti pariter sunt ex Aulidensibus ijdem Philocrates & Tyndarus. Aegio ut suum redimeret captum filium, mercatur ex præda hos captiuos duos, à quibus nomen sibi asciuit Comœdia. Hoc pacto nescius emit quadrimum iam surreptum filium, isq; suo patri ignarus seruitutem seruit. ambo hi conueniunt ut suum commutent habitum & nomĩna, dicatur Philocrates Tyndarus, et Tyndarus Philocrates. Verũ quærẽs Aegio redimere ex Aulide Philopolemũ filium, illuc mittit Philocratẽ pro Tyndaro, nescius eius quem confinxerunt doli, cumq; per Aristophontem Aulidensem captũ resciuisset conuictam fallaciam, Tyndarumq; pro Philocrate relictum domi, illum compeditum seruat in lapidicinis, eumq; miseris agit modis. interim ex Aulide redit Philopolemus cum Philocrate, secumq; ducunt stalagnum fugitiuum seruum, cuius confeßione noscitur, Tyndarum captiuum esse Aegionis filium.

Avarus senex non satis sibi fidens Euclio, aulam auri plenam habet defossam domi, à qua Aulularia dicta est comœdia, huic erat unica filia uirgo nubilis, quam Lyconides adolescens stuprauerat Cereris uigilijs. Hăc adolescentis mater Eunomia hortatur suum Megadôrum fratrem ut ducat uxorem indotatam uirginem, quam probis moribus sciebat, & honestis ortam parentibus. Persuasus Megadôrus Euclionem conuenit, illius petit filiam sibi uxorem dari, diu ueritus Euclio, ne propter aurum affinitatem contrahat, rem differt, concedit tandem, parantur nuptiæ, quæ cum resciisset Lyconides, Strobilum mittit seruum obseruaturum singula, is dum ex occulto spectat, Euclionem é domo qui asportarat aulam, uidet eam locare in templo Fidei, & cum se uisum forte suspicaretur, rursus é Fidei phano defossam locare in Syluani luco, quam, ubi secessit ille, Strobilus illico surripuit, sed ille rediens surreptum sibi ubi nouisset aurum, clamitat, uociferatur, quenq; percunctatur obuium, interim quæsiuerat per matrem Lyconides ut confectas cum Megadôro nuptias infectas redderet, factusq; is Euclioni obuius, puellam ex se grauidam diuulgat, itidem ille sibi surreptam aulam, quam ubi Strophylum abstulisse resciuit, aurum Euclioni redditur, uxorq; filia traditur Lyconidi.

Amabat mulierem Philocomasium Athenien- sis Pleusides, sed is dũ legatus Naupactũ pro ficiscitur, Athenas uenit Pyrgopolinices gloriosus miles, qui mulierem abducit Ephesum, seruus adulescentis Palestrio, ut suo nunciet hero abductam amasiam, mox ingreditur mare, à pirata capitur, donoq; datur à prædone militi, is herilem ubi amicam cognouit, mittit ad herum literas, ut concedat Ephesũ, ille mox aduolat, diuerititurq; in proxima uicini domo, à Periplectomeneq; excipitur paterno hospite. Pale- strio ut amantibus copiam faciat, communem domus perfodit parietem, sed dum inuicem illi se comple- ctuntur, Sceledrus militis seruus conspexit osculantes de tegulis, hoc ne aperiatur militi, illico occurrit Pa- lestrio, simulat ei similem uenisse sororem alteram, quæ per defossum parietem exiens, ac rediens ostendit se in utraq; domo. Struuntur deinde nouæ fallaciæ, Pe- riplectomenes ornat ancillam suam pro uxore, hæc edocta per conseruam ancillam nunciat se deperire militẽ, anulũq; mittit amoris pignus, ille ut gloriosus, se difficilem reddit, tandem confictis irretitur dolis, & ut nouis liceat amoribus potiri, suasu uafri Pale- strionis Philocomasium prius remittit domum. Et cum se in uicinas ædeis proriperet, ratus amantẽ mulierẽ offendere, incidit ĩ paratos laqueos, uincitur, uapulat, meritasq; adulterij luit pœnas.

ARGVMENTVM MENAECHMORVM.

GEminos habebat filios ciuis Siculus, quorum alterum Menæchmum, alterum uocauit Sosiclem, ij eiusdem erant ætatis & formæ. Menæchmum pater Tarentum ducit. Is, dum illic forte fierent spectacula, aberrat à patre quem mercator Epidamnensis sustulit, secumq; ducit Epidamnum, & eum filium adoptat sibi, uxore bonisq; dotatum reliquit hæredem. Pater igitur cum amisisset filium præ ægritudine paucos post dies moritur, it Syracusas nuncius, auus paternus quia surreptum dixerat, Sosicli superstiti indidit nomen Menæchmi. Is instituit quærere germanum fratrem, multas peragrat urbeis, tandem cum seruo Messenione Epidamnum uenit, ubi alter erat germanus frater iã ea ciuitate donatus, hic erat amore meretriculæ captus, Erotium cui nomen erat, apud quã dum unà cũ Peniculo parasito conuiuiũ parat, adueniẽs Menæchm9 alter aduena excipitur pro fratre in meretricis domo, ibi iurgatur à fratris uxore atq; ipsius socero. Miratur aduena se ab his interpellari, quos non nouerat. Tandem ut se ab his eximat, insaniam simulat, hunc socer Menæchmi suum generum credens, cum uidet insanum factum, à seruis comprehendi iubet atq; arcessi medicum, ille aufugit. Interea aduenit ciuis Menæchmus, & pro insano capitur, accurrit Messenio, hunc ratus captum herum, eumq; liberat à captoribus. Sicq; ludi utrinq; fiunt, donec conuentis simul fratribus ipsi Messenionis interuentu & opera agnoscunt se inuicem, seruusq; ob id Messenio emittitur manu.

AR

ARGVMENTVM MOSTELLARIAE.

Amicam Philocomasium ut emittat Philolaches manu, patre absente Theuropide, ab Danista sumit nummos fœnore, adsciuitq; Callidamate amorum socio, scortantur simul, redeunti in patriam Theuropidi, ne domi deprehendat pergræcantem filium, fit obuius seruus Tranio, fingit ædes terrificis uexari monstris, filiumq; propterea emisse uicini domum, & ut fictæ fallaciæ fidem faciat, rogat uicinum Simonem Theuropidi concredat eius ut inuisat domum, ad cuius exemplum dicit se uelle ædificare gynæcium, assentitur Simo, ducitur Theuropides tanquam emptas in proprias ædes. Aduenit interim Danista, petit sibi sortem & fœnus dari, hero seruus simulat pecuniam sumptam pro ædibus, fidem habet Theuropides cõfictis dolis, donec à Callidamatis seruis edoctus agnoscit se delusum à seruo, quem dum ulcisci quæritat, rogatur seruo suoq; ignoscat filio, senex precibus delinitus utrisq; remittit noxiam.

A Biens Charmides peregre, rem omnem Callicli commendat suo, filiamq; & aurum, quod habebat defossum domi. Suspectus nanq; ei erat Lesbonicus filius, ne absente ipso rem disperderet. Mandat itaq; si obeat peregre, filiam ut marito atque thesaurum pro dote tradat. Profecto igitur in Seleuciam patre, filius proponit uenales ædeis, eas mercatur Callicles, eo proposito, ut cum reueniat, amico Charmidi reddat. Interea Lysiteles Philtonis filius summo ex genere & optimis ornatus moribus sodalis Lesbonici sororem sibi uxorem dari atq; indotatam petit. Callicles id ratus sibi uicio uorti, dandam uirginem & dotem censet, & ne quicquam de auro suboleat Lesbonico, subornat sycophantam graphicum, qui se dicat à Charmide ferre aurum & literas, is tribus conducitur nummis, & ob hoc Trinummus dicta est Comœdia, qui cum ueluti peregrinus incederet, Charmidi forte domum redeunti fit obuius, diu deludit illum Charmides, qui ab eo qui ipsus erat se missum autumat. Domum itaq; reueniens offendit Stasimum seruum & Calliclem socium, ab his rem omnem edoctus filiam sponsatam reperit, factum probat, Lysiteliq; denuo suam spondet filiam, Calliclisq; dat filio Lesbonico.

ARGVMENTVM.

C·Aptus est in pugna AEGIONIS filius.
A·lium quadrimum fugiens seruos uendidit.
P.ater CAPTEIVOS cõmercatur alteros,
T.antum studens uti natum recuperet.
E.t interibi emit olim amissum filium.
I.s suo cum domino ueste uorsa, ac nomine,
V.t amittatur fecit, ipsus plectitur.
E.t is reduxit captum, & fugitiuom simul.
I.nditio quouis alium agnoscit filium.

PROLOGVS.

HOs quos uidetis stare hic CAPTEIVOS duos,
Illi qui adstant, hi stant ambo non sedent.
Vos, uos mihi testes estis, me uerum loqui.
Senex qui hic habitat AEGIO, est huius pater.
Sed is quo pacto seruiat suo sibi patri,
Id ego hic apud uos proloquar, si operam datis.
Seni huic fuerunt filij nati duo,
Alterum quadrimum puerum seruos surripuit,
Eumq; hinc profugiens uendidit in AVLIDE
Patri huiusce. iã hoc tenetis optumu'st.
Negat me hercle ille ultimus, accedito.
Si non ubi sedeas, locus est, est ubi ambules.
Quando histrionem cogis mendicarier.

Ego me tua caussa (ne erres) non rupturus sum.
Vos, qui potestis ope uestra censerier,
Accipite reliquom, alieno uti nihil moror.
Fugitiuos ille, ut dixeram ante, huius patri
Domo quē profugiens dominum abstulerat uendidit.
Hic postq̄ hunc emit, dedit eum huic gnato suo
Peculiarem, quia quasi una ætas erat.
Hic nunc domi seruit suo patri, nec scit pater.
„ *Enimuero di nos, quasi pilas, homines habent.*
Rationem habetis, quo modo unum amiserit.
Posteaq̄ belligerant Aetoli cum Aulidis,
Vt fit in bello, capitur alter filius.
Medicus MAENARCHVS *emit ibidem in Aulide.*
Cœpit capteiuos commercarier hic alios,
Si quem reperire posset cum quo mutet suum.
Illum capteiuum hunc suum esse nescit, qui domi'st.
Et quoniam heri inde audiuit de summo loco,
Summoq; genere captum etiam equitem alterum.
Nihil precio parsit, filio dum parceret,
Reconciliare ut facilius posset domum.
Emit hosce de præda ambos de quæstoribus.
Hice autem inter sese hunc confinxerunt dolum,
Quo pacto hic seruos suum herum hinc amittat domū.
Itaq; inter se commutant uestem, & nomina.
Illic uocatur Philocrates, hic Tyndarus.
Huius illic, hic illius hodie fert imaginem.
Et hic hodie expediet hanc docte fallaciam.
Et suum herum faciet libertatis compotem.

Eodemq;

Eodemq; pacto fratrem seruabit suum.
Reducemq; faciet liberum in patriam ad patrem,
" *Imprudens itidem, ut sæpe iam in multis locis,*
" *Plus insciens quis fecit, quam sciens boni.*
Sed inscientes sua sibi fallacia
Ita compararunt, & confinxerunt dolum.
Itaq; hi commenti de sua sententia,
Vt in seruitute hic ad suum maneat patrem.
Ita nunc ignorans suo sibi seruit patri.
Homunculi quanti sunt quom recogito?
Hæc res agetur nobis, uobis fabula.
Sed etiam est, paucis quod monitos uos uoluerim.
PROFECTO expediet fabulæ huic operam dare.
Non pertractate facta'st, neq; item ut cæteræ.
Neq; spurcidici insunt uersus immemorabiles.
Hic neq; periurus leno'st, nec meretrix mala.
Neq; miles gloriosus etiam. Ne uereamini,
Quia bellum Aetolis dixi cum Aulidis,
Foris illic extra scenam fient prælia.
Nam hoc pene iniquom'st comico choragio,
Conari de subito nos agere tragædiam.
Proin, si quis pugnam expectat, lites contrahat,
Valentiorem nactus aduersarium,
Si erit, ego faciam, ut pugnam inspectet non bonam,
Adeo ut spectare postea omneis oderit,
Abeo, ualete iudices iustißumi.
Domiq;, belliq; duellatores optumi.

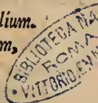
ACTVS I. SCENA I.

ERGASILVS *parasitus.*

IVuentus nomen indidit scorto mihi,
Eo quia inuocatus soleo esse in conuiuio,
Scio absurde dictum hoc derisores dicere.
At ego aio recte. nam scortum in conuiuio,
Sibi amator, talos quom iacit, scortum inuocat.
Est ne inuocatum, an non est? est planißume,
Verum hercle, uerum nos parasiti planius,
Quos nunq̃ quisq̃ neq; uocat, neq; inuocat.
„ *Quasi mures semper edimus alienum cibum,*
Vbi res prolatæ sunt, quom rus homines eunt,
Simul prolatæ res sunt nostris dentibus.
Quasi quom caletur cocleæ in occulto latent,
Suo sibi succo uiuont, ros si non cadit.
Item parasiti rebus prolatis latent,
„ *In occulto miseri uictitant succo suo,*
Dum ruri rurant homines, quos liguriant,
Prolatis rebus parasiti uenatici
Sumus, quando res redierunt, moloßici,
Odiosiciq;, & multum incommodistici.
Et hic quidem hercle, nisi qui colaphos perpeti
Potis parasitus, frangiq; aulas in caput,
Vel extra portam ire trigeminam ad saccum licet.
Quod mihi ne eueniat nonnullum periculu'st.
Nam postq̃ meus rex est potitus hostium,
Ita nunc belligerant Aetoli cum Aulidis.
Nam AETOLIA *hæc est, illic captus est in* AVLIDE

PHILOPOLE

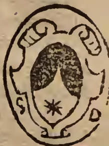
PHILOPOLEMVS, *huius* AEGIONIS *filius*
Senis, qui hic habitat, quæ ædes lamentariæ
Mihi sunt, quas quotiescunq; conspicio, fleo.
Nunc hic occepit quæstum hunc filij gratia,
Inhonestum, & maxume alienum ingenio suo.
Homines capteiuos commercatur, si queat
Aliquem inuenire, suum qui cum mutet filium.
Nunc ad eum pergam, sed aperitur hostium,
Vnde saturitate sæpe ego exij ebrius.

ACTVS, I. SCENA II.

AEGIO *senex.* LORARIVS. ERGASILVS *parasitus.*

AE. *ADuorte animum sis tu, istos capteiuos duos,*
Heri quos emi de præda de quæstoribus,
His indito catenas singularias,
Istas maiores, quibus sunt uincti demito.
Sinito ambulare, si foris, si intus uolent.
Sed uti asseruentur magna diligentia.
Liber capteiuos auis ferè consimilis est,
Semel fugiendi si data est occasio,
Satis est, nunq post illa possis prendere.

" *Omnes profecto liberi lubentius*
" *Sumus, quam seruimus.* LO. *noui de re, ita tu quidem.*
Si non est quod dem, me ne uis dem ipse in pedes?
AE. *Si dederis erit extemplo mihi, quod dem tibi.*
LO. *Auis me uere consimilem faciam, ut prædicas.*
AE. *Ita ut dicis, nam si faxis, te in caueam dabo.*
Sed satis uerborum est, cura quæ iussi, atq; abi.
PA. *Quod quidem ego nimis quam cupio ut impetret.*

Nam ni illum recipit, nihil est quo me recipiant.
Nulla est spes iuuentutis, sese omneis amant.
Ille demum antiquis est adolescens moribus,
Quoius nunq̃ uoltum tranquillaui gratijs.
Condigne est pater eius moratus moribus,
AE. Ego ibo ad fratrem, ad alios capteiuos meos,
Visam ne noctu hac quippiam turbauerint,
Inde me continuo recipiam rursum domum.
PA. Aegre est mihi, hũc senem facere quæstũ carcerarium
Propter sui gnati miseriam, miserum senem.
Sed si ullo pacto ille huc conciliari potest,
Vel carnuficinam hunc facere possum perpeti.
AE. Quis hic loquitur? PA. Ego, qui tuo mœrore maceror,
Macesco, consenesco, & tabesco miser.
Ossa, atq; pellis sum missera macritudine.
Neq; unq̃ quicquam me iuuat, quod edo domi.
Foris aliquantillum etiam quod gusto, id beat.
AE. ERGASILE salue. PA. di te bene ament AEGIO.
AE. Ne fle. PA. Ego ne illum non fleam? Ego ne nõ deflea
Talem adolescentem? AE. semper sensi filio
Meo te esse amicum, & illum intellexi tibi.
PA. Tum deniq; homines nostra intelligimus bona,
„ Quom quæ in potestate habuimus, ea amisimus.
Ego postq̃ gnatus tuus potitus est hostium,
Expertus quanti fuerit, nunc desydero.
AE. Alienus quom eius incommodum tam ægre feras,
Quid me patrem par facere est, quoi ille est unicus?
Alienus

PA. Alienus ego? Alienus ille? ab AEGIO,
Nunquam istuc dixis, neq; animum induxis tuum.
Tibi ille unicu'st, mihi est unico magis unicus.
AE. Laudo, malum quom amici, tuum ducis malum.
Nunc habe bonum animum. PA. ehcu. AE. huic illud dolet,
Quia nunc remissus est edendi exercitus.
PA. Nullum ne interea nactus, qui poßit tibi
Remißum quem dixti, imparare exercitum?
AE. Quid credis? fugitant omnes hanc prouinciam,
Postea quam captus est PHILOPOLEMVS tuus.
PA. Non pol mirandu'st fugitare hanc prouinciam.
Multis & multigeneribus opus est tibi,
Militibus. primudum opu'st Pistoriensibus,
Eorum sunt aliquot genera Pistoriensium.
Opus Paniceis, opus Placentinis quoq;,
Opus Turdetanis, opu'st Ficedulensibus,
Iam maritumi omnes milites opus sunt tibi.
AE. Vt sæpe summa ingenia in occulto latent?
Hic qualis imperator, nunc priuatus est.
Habe modo bonum animum. Nam illum confido domū
In his diebus me reconciliaßere.
Nam eccum hic capteiuom adolescentem habeo alium,
Prognatum genere summo, & summis diuitijs.
Hoc illum me mutare confido fore.
PA. Ita di deæq; faxint. AE. sed num quo foras
Vocatus ad cœnam? PA. nusq̄ equidem quod sciam.
Sed quid tu id quæris? AE. quia mihi natalis est dies,

Propterea te uocari ad cœnam uolo.
PA. Facete dictum. AE. sed si pauxillum potes
Contentus esse. PA. næ perpauxillum modo.
AE. Nam istoc me aßiduo uictu delecto domi.
PA. Agesis roga. AE. emptum, nisi qui meliorem affert.
PA. Quæ mihi atq; amicis placeat conditio magis?
AE. Quasi fundum uendens, meis me addicam legibus.
PA. Profundum uendis, tu quidem haud fundum mihi.
AE. Sed si uenturus, tempori. PA. hem mihi iam otium est.
AE. I modo, uenare leporem, nunc rem tenes. ifim
,, Non meus scruposam uictus comeat uiam.
PA. Nunq̃ istoc uinces me Aegio, ne postules,
Cum calceatis dentibus ueniam tamen.
AE. Asper. meus uictus sane'st. PA. senteis ne esitas?
AE. Terrestris cœna'st. PA. sus terrestris bestia'st.
AE. Multis oleribus. PA. curato ægrotos domi.
,, Num quid uis? AE. uenias tempori. PA. memorem mones.
AE. Ibo intro, atq; intus subducam ratiunculam,
Quantillum argenti mihi apud trapezitam siet.
Ad fratrem quo ire dixeram mox iero.

ACTVS II. SCENA I.

LORARIVS. PHILOCRATES. TYND. Capteiuei.

LO. DI si imortales id uoluerunt, uos hanc erumnã exequi,
,, Decet id pati æquo animo, si id facietis leuior labor erit.

Domi credo

Domi credo fuiſtis liberi.

Nũc ſeruitus ſi euenit, ei uos morigerari mos bonũ 'ſt.

Iamq; herili imperio, ingenijs uoſtris, leuem reddere.

„ Indigna digna habenda ſunt, herus quæ facit. CA. Ohoho.

LO. Eiulatione haud opus eſt multa, oculis multam miſeriam additis.

„ In re mala animo ſi utare, adiuuat.

CA. At nos pudet qui cum catenis ſumus. LO. at pigeat poſtea

Noſtrum herum, ſi uos eximat uinculis,

Aut ſolutos ſinat, quos argento emerit.

CA. Quid à nobis metuit, ſcimus nos

Noſtrum officium quod eſt, ſi ſolutos ſinat.

LO. At fugam fingitis? ſentio quam rem agitis.

CA. Nos fugiamus? quo fugiamus? LO. in patriam CA. apage.

Apage, haud nos id deceat fugitiuos imitari.

LO. Imo ædepol ſi erit occaſio, haud dehortor.

CA. Vnum exorare uos ſinite nos.

LO. Quidnam id eſt? CA. ut ſine his arbitris

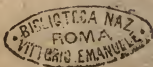
Atq; uobis, nobis detis loquendi locum.

LO. Fiat, abſcedite hinc, nos concedamus huc,

Sed breuem orationem incipeſſe.

PH. Hem iſtuc mihi certum erat, concede huc. LO. abite ab iſtis. TYN. obnoxij ambo

Vobis ſumus propter hanc rem, quom quod uolumus nos,

Copia'st, ea facitis nos compotes.
PH. Secede huc nunc iam, si uidebitur, procul.
Ne arbitri dicta nostra arbitrari queant,
Ne ue permanet palàm hæc nostra fallacia.
,, Nam doli non doli sunt, ni astu colas.
Sed malum maxumum, si id palàm prouenit.
Nam si herus mihi es tu, atq; ego me tuum esse seruom assimulo.
Tamen uiso opu'st, cauto est opus, ut sobrie, sineq; arbitris,
Accurate hoc agatur docteq; & diligenter,
Tanta incepta res, est haud somniculose hoc
Agendu'st. TY. ero ut me uoles esse. PH. spero.
Nam tu nunc uides pro tuo charo capite,
Charum offerre meum caput uilitati.
TY. Scio. PH. at scire memento, quãdo id, quod uoles habebis.
,, Nam ferè maxuma pars more hunc homines habent, quod sibi uolunt.
,, Dum id impetrant boni sunt, sed id ubi iam penes sese habent,
,, Ex bonis pessumi, & fraudulentissumi
Sunt. nunc ut te mihi uolo esse, autumo.
TY. Quod tibi suadeo, suadeam meo patri.
PH. Pol, ego si te audeam, meum patrem
Nominem, nam secundũ patrem, tu es pater proxumus.
TY. Audio. Ph. et propterea sæpius te, ut memineris, moneo.
Non ego herus tibi, sed seruos sum, nunc obsecro te hoc unum

Quoniam

Quoniam nobis di immortales animum ostenderunt suum,
Vt qui herum me tibi fuiße, atq; esse conseruom uelint.
Quod ante hac iure imperitabam meo, nunc oro per precem,
Per fortunam incertam, & per mei te erga bonitatem patris,
Perq; conseruitium commune, quod hostica euenit manu,
Ne me secus honore honestes, quam quom seruibas mihi,
Atq; ut fueris, & qui nunc sis, meminiße ut memineris.
TY. *Scio quidem me te esse nunc, & te esse me.* PHI. *hem istuc si potes*
Memoriter meminisse, inest spes nobis in hac astutia.

ACTVS. II. SCENA II.

AEGIO. PHILOCRATES. TYNDARVS.

AE. *Iam ego reuortar intrò, si ex his, quæ uolo, inquisiuero.*
Vbi sunt isti, quos ante ædeis iußi huc produci foras?
PH. *Edepol tibi ne in quæstione essemus, cautum intellego,*
Ita uinclis, custodijsq;, circummœniti sumus.
AE. *Qui cauet ne decipiatur, uix cauet, cum etiam cauet.*
„ *Etiam cum cauiße ratus, sæpe is cautor captus est.*
An uero non iusta caussa'st, ut uos seruem sedulo,

Quos

Quos tam grandi sim mercatus præsenti pecunia?

PH. *Neq; pol tibi nos, quia nos seruas, æquom est uitio uortere,*

Neq; te nobis, si abeamus hinc, si fuat occasio.

AE. *Vt uos hic, itidem illic apud uos meus seruatur filius.*

PH. *Captus est?* AE. *ita.* PH. *non igitur nos soli ignaui fuimus.*

AE. *Secede huc, nam sunt ex te quæ solo citari uolo,*

Quarum rerum te falsiloquom mihi esse nolo. PH. *non ero,*

Quod sciam. si quid nesciui, id nescium tradam tibi.

Nunc senex est in tonstrina, nunc iam cultros attinet.

Ne is quidem inuolucre inijcere uoluit, uestem ut ne inquinet.

Sed utrum strictim ne attonsurum dicam esse, an per pectinem,

Nescio. uerum si frugi est, usq; admutilabit probe.

AE. *Quid tu, seruos ne esse an liber mauelis? memora mihi.*

PH. *Proxumum quod sit bono, quodq; à malo longissume,*

Id uolo, quanq̃ non multum fuit molesta seruitus.

Nec mihi secus erat, quam si essem familiaris filius.

TY. *Euge pol Thalem talento non emam Milesium.*

Nam ad sapientiam huius nimius nugator fuit,

Vt facete orationem ad seruitutem contulit.

AE. *Quo de genere natu'st illic Philocrates?* PH. *Polyplusio,*

Quod genus illic unum'st pollens, atq; honoratissumum,

Quid, ip-

AE. *Quid, ipsus hic quo honore est illic?* PH. *summo, atq; ab summis uiris.*

AE. *Tum igitur ei, quom in alijs tanta gratia'st, ut prædicas,*

Quid diuitiæ? sunt ne optumæ? PH. *unde excoquat seuum senex.*

AE. *Quid pater, uiuit ne?* PH. *uiuom quom inde abimus, liquimus.*

At nunc uiuat nec ne, id Horcum *scire oportet scilicet.*

TY. *Salua res est, philosophatur quoq;, non mendax modo'st.*

AE. *Quod erat ei nomen?* PH. THESAVROCHRYSONICOCHRYSIDES.

AE. *Videlicet & propter diuitias inditum id nomen quasi est.*

PH. *Imò ædepol propter auaritiam ipsius, atq; audatiam.*

Nam illi quidem Theodoromedes fuit germano nomine.

AE. *Quid tu ais? tenax ne pater est eius?* PH. *imò ædepol pertinax.*

Quin etiam, ut magis noscas, Genio *suo ubi quando sacruficat,*

„ *Ad rem diuinam, quibus est opus, Samijs uasis utitur;*

Ne ipse Genius surripiat, proinde alijs ut credat, uide.

Sequere hac me igitur, eadem ego ex hoc, quæ uolo exquæsiuero.

PHILOCRATES *hic fecit hominem frugi, ut facere oportuit.*

Nam ego ex hoc quo genere gnatus sis, scio, hic fassus'st mihi.
Hæc tu eadem si confiteri uis, tua re feceris.
Quæ tamen scito scire me ex hoc. TY. fecit officium hic suum,
Quum tibi est confessus uerum, quanquã uolui sedulo
Meã nobilitatem occultare, & genus, & diuitias meas
AEgio, nunc quando patriam & libertatem perdidi,
Nõ ego istum me potius, quàm te metuere æquũ censeo.
Vis hostilis cum istoc fecit meas copias æquabiles.
Memini quom dicto haud audebat, facto nunc lædat licet.
„ Sed uiden? Fortuna humana fingit artatq; ut lubet.
Me qui liber fueram seruom fecit, é summo infimum,
Qui imperare insueram, nunc alterius imperio obsequor.
Et quidem si proinde, ut ipse fui imperator familiæ,
Habeam dominum, non uerear, ne iniuste aut grauiter mi imperet.
AEGIO hoc te monitum, nisi forte ipse non uis, uoluerã.
AE. Loquere audacter. TY. tam ego fui ante liber, quam gnatus tuus,
Tam mihi, quàm illi libertatem hostilis eripuit manus.
Tã ille apud nos seruit, q̃ ego nũc hic apud te seruio.
„ Est profecto de9, qui quæ nos gerimus, auditq; et uidet,
Is, uti tu me hic habueris, perinde illum illic curauerit.
„ Benemerenti bene profuerit, male merenti par erit.
Quam tu filium tuum, tam pater me meus desyderat.

AE. Me-

AE. Memini ego istoc, sed fateri necadẽ, quæ hic fassus est mihi

TY. Ego patri meo esse fateor summas diuitias domi,
Meq; summo genere gnatum, sed te obtestor AEGIO,
Ne tuum animum auariorem faxint diuitiæ meæ.
Ne patri, tametsi unicus sum, decere uideatur magis
Me saturum seruire apud te sumptu & uestitu tuo,
Potius quàm illic, ubi minime honestu'st, mendicantem uiuere

AE. Ego uirtute deûm & maiorum nostrûm diues sũ satis.
„ Non ego omnino lucrum omne esse utile homini existumo.
„ Scio ego multos iã lucrum luculentos homines reddidit.
„ Est etiam ubi profecto damnũ præstet facere, q̃ lucrũ.
„ Odi ego aurum, multa multis sæpe suasit perperam.
Nunc animum huc aduorte, ut ea quæ sentio, pariter scias.
Filius meus illic apud uos seruit captus in AVLIDE.
Eum si reddis, mihi præterea unum nummum ne duis,
Et te & hunc amittam hinc, alio pacto abire non potes.

TY. Optumũ atq; æquissumũ oras, optumusq; hominũ hõ es,
Sed is priuatam illic seruitutem seruit, an publicam?

AE. Priuatam medici Menarchi. PHI. pol hic quidem huius est cliens.
„ TAm hoc quidem tibi in procliui, quàm imber est, quando pluit.

AE. Fac is hõ ut redimatur. TY. faciã, sed te id oro AEgio.

AE. Quid uis, dum ne ab re, ne quid ores, faciam. TYN. ausculta, tum,

ausculta, tum scies.
Ego me amitti, donicum ille huc redierit, non postulo.
Verum quæso te, ut æstumatum hunc mihi des, quem mittam ad patrem,
Vt is homo redimatur illic. AE. *immò alium potius mi-sero*
Hinc, ubi erunt induciæ, illuc tuũ qui conueniat patrẽ,
Qui tua, quæ tu iusseris mandata, ita, ut uelis, perfe-rat.
TY. *At nihil est, ignotum ad illum mittere operam luseris,*
" *Hunc mitte, hic omne transactum reddet, si illuc uene-rit.*
Nec quenq̃ fideliorem, neq; quoi plus credat, potes
Mittere ad eum, nec qui magis sit seruos ex sententia,
Neq; adeo quoi suum concredat filium hodie audatius.
Ne uereare, meo periculo huius ego experiar fidem,
Fretus ingenio eius, quod me esse scit erga se beneuo-uolum.
AE. *Mittam equidem istum estumatum tua fide, si uis.* TY. *uolo.*
Quam citissume potest, tam hoc cedere ad factum uo-lo.
AE. *Num quæ causa'st, quin si ille huc non redeat, uiginti minas*
Mihi des pro illo? TY. *optuma immò.* AE. *soluite istum nunc iam.*
Atq; utrunq;. TY. *tibi omnes omnia optata afferant,*
Quom me tanto honore honestas, quomq; ex uinclis eximis Hoc quidem

Hoc quidem haud molestu' st iam, quod collus collaria caret.

» *Quod bonis bene fit beneficium, gratia ea grauida'st bonis.*

AE. *Nunc tu illum, si illó es missurus, dice, monstra, praecipe,*

Quae ad patrem uis nunciari, uin' uocem hunc ad te? TY. *uoca.*

ACTVS. II. SCENA III.

AEGIO, PHILOCRATES, TYNDARVS.

AE. *QVae res bene uortat mihi, meoq; filio,*
Vobisq;, uolt te nouos herus operam dare
Tuo ueteri domino, quod is uelit, fideliter.
Nam ego te aestumatum huic dedi uiginti minis.
Hic autem te ait mittere hinc uelle ad patrem,
Meum ut illic redimat filium, mutatio
Inter me, atq; illum, ut nostris fiat filijs.

PH. *Vtroq; uorsum rectu'st ingenium meum*
Ad te, atq; ad illum. pro rota me uti licet.
Vel ego huc, uel illuc uortar, quo imperabitis.

AE. *Tute tibi ea tuopte ingenio prodes plurimum,*
Quom seruitutem ita fers ut ferri decet.
Sequere hac, hem tibi hominem. TY. *gratiam habeo tibi,*
Quom copiam istam mihi, & potestatem facis,
Vt ego ad parentes hunc remittam nuncium.
Qui me, quid rerum hic agitem, & quid fieri uelim,

Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.
Nunc ita conuenit inter me, atq; hunc Tyndare,
Vt te æstumatum in Aulidem mittam ad patrem:
Si non rebitas huc, ut uiginti minas
Dem pro te. PH. recte conuenisse censeo.
Nam pater expectat aut me, aut aliquem nuntium,
Qui hinc ad se ueniat. TY. ergo animum aduortas uo-
lo,
Quæ nunciare hinc te uolo in patriam ad patrem.
PH. Vt adhuc locorum feci, faciam sedulo,
Vt potissumum quod in rem recte conducat tuam,
Id petam, id persequarq; corde, & animo, atq; uiribus.
TY. Facis ita, ut te facere oportet. nunc animum aduortas
uolo.
Omnium primum salutem dicito matri, & patri,
Et cognatis, & quem alium beneuolentem uideris.
Me hic ualere, & seruitutem seruire huic homini op-
tumo,
Qui me honore honestiorem semper fecit, & facit.
PH. Istuc ne præcipias, facile memoria memini. TY.
tamen,
Nam quidem, nisi quod custodem habeo, liberum me
esse arbitror.
Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc conuenerit
,, De huius filio. PH. Quæ memini mora mera est mo-
nerier.
TY. Vt eum redimat, & remittat nostrum huc amborum
uicem.

Meminera

PH. Meminero. AE. at quàm primum poteris, istuc in rem utriq; 'st maxume.

PH. Non tuum tu magis uidere, quàm ille suum gnatum cupit.

AE. Meus mihi, suus quoiq; est carus. PH. num quid aliud uis patri

Nunciari? TY me hic ualere, & tu te audacter dicito,
TYNDARE iter nos fuiße ingenio haud discordabili,
Neq; te commeruisse culpam, neq; me aduorsatum tibi,
Beneq; hero geßisse morem. in tantis ærumnijs tamen
Neq; med unquam deseruiße te, neq; factis, neq; fide
Rebus in dubijs egenis, hæc pater quando sciet
TYNDARE, ut fueris animatus erga suum gnatum, atq; se,
Nunquam erit tam auarus, quin te gratijs emittat manu.
Et mea opera, si hinc rebito, faciam ut faciat facilius.
Nam tua opera, & comitate, & uirtute, & sapientia
Fecisti, ut redire liceat ad parentes denuo,
Quom apud hunc es confessus & genus, & diuitias meas,
Quo pacto emisti è uinculis tuum herum tua sapientia.

PH. Feci ego ista, ut commemoras, & te meminisse id, gratu'st mihi.
Merito tibi ea euenerunt à me. Nam nunc PHILOCRATES,
Si ego item memorem, quæ mederga multa fecisti bene,

Nox diem adimat. nam seruos meus si eßes, nihilo secius
Mihi obsequiosus semper fuisti. AEGI· *di uostram fidem,*
Hominum ingenium liberale, ut lachrumas excutiunt mihi.
Videas corde amare inter se, quantis laudibus suum herum
Seruos collaudauit? PH. *Pol istic haud centesumam*
Partem laudat, quam ipse meritus est, ut laudetur laudibus,
AE. *Ergo quom optume fecisti, nunc adest occasio*
Benefacta cumulare, ut erga hunc rem geras fideliter.
PH. *Magis non factum possum uelle, quàm opera experiar persequi.*
Id ut scias, Iouem *supremum testem laudo non* AEGIO,
Me infidelem non futurum PHILOCRATI. AEGI· *probus es homo.*
PH. *Nec me secus unquam ei facturum quicquã, quàm memet mihi.*
TY. *Istæc dicta te experiri, & operis & factis uolo,*
Et quod minus dixi de te quàm uolo, animum aduortas uolo.
Atq; horum uerborum caußa caueto mihi iratus fuas.
Sed te quæso, cogitato, hinc te mea fide mitti domum
Te æstumatum, & meam esse uitam hic pro te positam pignori, Ne tu

Ne tu me ignores, cum extemplo meo è conspectu abſceſſeris,
Quum me ſeruom in ſeruitute pro te hic dereliqueris.
Tuq; te pro libero eſſe ducas, pignus deſeras.
Neq; des operam pro me, ut huius reducem facias filium.
Scito te minis uiginti æſtumatum mittier.
,, *Fac fidelis ſis fideli, caue fidem fluxam geras.*
Nam pater ſcio faciet, quæ illum facere oportet o͂nia.
Serua tibi perpetuum amicum me, atq; hunc inuentum inueni.
Hæc per dexteram tuam, te dextera retinens manu,
Obſecro, infidelior mihi ne fuas, quàm ego ſum tibi.
Tu hoc age, mihi herus nunc es, tu patronus, tu pater.
Tibi co͂mendo ſpes, opesq; meas. PH. *mandauiſti ſatis.*
Satin' habes, mandata quæ ſunt, facta ſi refero? TYN. *ſatis.*
PH *Et tua, & tua, huc ornatus reueniam, ex ſententia?*
Nunquid aliud? TY. *ut quàm primum poſſis, redeas.* PHI. *res monet.*
AE. *Sequere me, uiaticum ut dem à trapezita tibi,*
Eadem opera à prætore ſumam ſyngraphum. TYN. *quem ſyngraphum?*
Quem hic ferat ſecum ad legionem, hinc ire ut liceat domum.
Tu intrò abi. TYNDA. *bene ambulato.* PHILO. *bene uale.* AE. *ædepol rem meam*
Conſtabiliui, quom illos emi de præda à quæſtoribus,

Expediui ex seruitute filium si dis placet.
At etiã dubitaui hos homines, emerem an nõ emerẽ diu
Seruate istum (sultis) intus serui ne quoq; pedem
Efferat sine custode. iam ego mox apparebo domi,
Ad fratrem modo capteiuos alios inuisam meos.
Eadem percontabor, ecquis hunc adolescentẽ nouerit.
Sequere, tute ut amittam, ei rei primum praeuorti uolo.

ACTVS. III. SCENA I.

ERGASILVS PARASITVS.

Miser homo'st, qui ipse sibi, quod edat quaerit, & id aegre inuenit.
Sed ille est miserior, qui aegre quaerit, & nihil inuenit.
Ille miserrumus est, qui quom esse cupit, quod edat, non habet.
Nam hercle huic diei, si liceat, oculos effodiam lubens.
Ita malignitate onerauit omneis mortales mihi.
Neq; ieiuniosiorem, neq; magis ecfertum fame,
Vidi, neq; quoi minus procedat quicquid facere occeperit.
Itaq; uenter, gutturq; resident esuriales ferias.
Ilicet parasiticae arti maxumam malam crucem.
Itaq; iuuentus iam ridiculos, inopesq; ab se se segregat
Nihil morãtur iam Lacones imi subsellij uiros
Plagipatidas, quibus sunt uerba sine penu & pecunia.
Eos requirũt, qui libenter, quõ ederint, reddant domi.
Ipsi ob-

Ipsi obsonant, quae parasitorum ante erat prouincia.
Ipsi de foro tam aperto capite ad lenones eunt,
Quàm in tribu aperto capite sontes condemnant reos.
Neq; ridiculos iam terruncij faciunt. sese omnes amant.
Nam ut dudum hinc abij, accessi ad adolescentes in foro,
Saluete inquam, quo imus unà inquam ad prandium? atq; illi tacent.
Quis ait hoc? aut quis profitetur inquam? quasi muti silent.
Neq; me rident. ubi coenamus inquam? atq; illi abnuunt.
Dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus,
» Quibus solebam menstruales epulas ante adipiscier,
Nemo ridet. sciui extemplo rem de compacto geri.
Ne canem quidem irritatam uoluit quisq; imitarier,
Saltem si non arriderent, dentes ut restringerent.
Abeo ab illis. postquam uideo me sic ludificarier,
Pergo ad alios, uenio ad alios, deinde ad alios, una res.
» Omnes compacto rem agunt, quasi in uelabro olearij.
Nunc redeo inde, quoniam me ibi uideo ludificarier.
Item alij parasiti frustra obambulant in foro.
Nunc Barbarica lege certum'st ius meum omne persequi,
Qui concilium iniere, quo nos uictu, & uita prohibeant,
His diem dicam, irrogabo mulctam, ut mihi coenas decem

Meo arbitratu dent, quom cara annona sit, sic egero.
Nunc ibo ad portum hinc, est illic mihi una spes cœnatica,
Si ea decollabit, redibo huc ad senem ad cœnam asperam.

ACTVS. III. SCENA II.
AEGIO.

Quid est suauius, quàm bene rem gerere bono publico, sicut ego feci heri
Quom emi hosce homines? ubi quisq; uident, eunt obuiam,
Gratulanturq; eam rem, ita me miserum restitando,
Retinendoq; lassum reddiderunt.
Vix iam miser ex gratulando iam eminebam.
Tandem abij ad prætorem, ibi uix requieui. rogo syngraphum,
Datur mihi illico, dedi TYNDARO, ille abijt domum,
Inde illico reuortor domum, postq̃ id actu'st, eo
Protinus ad fratrem, inde abij mei ubi sũt alij Capteiui
Rogo, PHILOCRATEM. ex Aulide ecquis omnium nouerit, tandem
Hic, exclamat, eum sibi esse sodalem. dico esse eum
Apud me. hic extemplo orat, obsecratq; eum sibi ut liceat
Videre. iussi illico hunc exolui. nunc sequere me,
Vt quod me orauisti impetres, eum hominem ut conuenias

ACTVS. III. SCENA III.

TYNDARVS.

Nunc illud est, quom me fuiße, quàm eße nimio mauelim.
Nunc spes, opes, auxiliaq; à me segregant, spernuntq; me.
Hic ille'st dies, quom nulla uitæ salus sperabilis est,
Neq; exilium, neq; adeo spes, quæ mihi hunc aspellat metum.
„ *Nec mendacijs subdolis mihi usquam mantellũ est meis.*
Nec sycophantijs, nec fucis ullum mantellum obuiã'st.
Neq; deprecatio perfidijs meis, neq; male factis fuga'st.
Nec confidentiæ usquam hospitiu'st, nec diuorticulum dolis.
Operta quæ fuere, aperta sunt, patent præstigiæ.
Omnis res palàm est, neq; ullum pol de hac re negotium est, quin male
Occidam, oppetamq; pestem, heri uicem meamq;
Perdidit me Aristophontes hic, qui uenit modo intrò, is me nouit,
Is sodalis PHILOCRATI, *& cognatus est.*
Neq; iã seruare salus, si uolt, me potest, nec copia' st
Nisi si meo aliquam corde machinor astutiam.
Qua malum? quid machiner? quid comminiscar?
Maxumas nugas ineptiasq; uideo me cæpisse, hercle.

ACTVS. III. SCENA IIII.

AEGIO. TYNDARVS. ARISTOPHONTES. COLAPHVS.

AE. *Quo illum nunc hominem proripuisse foras se dicam ex ædibus?*

TY. *Nunc enimuero occidi, eunt ad te hostes* TYNDARE, *quid loquar?*

Quid fabulabor? quid negabo? aut quid fatebor? mihi

Res omnis in incerto sita'st. quid rebus confidam meis?

Vtinam te di prius perderent, quàm perijsti è patria tua.

ARISTOPHONTES, *qui ex parata imparatam rem omnem facis.*

Occisa est hæc res, nisi reperio atrocem mihi aliquam astutiam.

AE. *Sequere, hem tibi hominem. adi, atq; alloquere.*

TY. *Quis est homo me hominum miserior?*

AR. *Quid istuc est, quod meos te dicam sic fugitare oculos* TYNDARE?

Proq; ignoto me aspernari, quasi me nunquàm noueris?

Equidem tam sum seruos quàm tu, & si ego domi liber fui.

Tu usq; à puero seruitutem seruiuisti in Aulide.

AE. *Aedepol minime miror is si te fugitat, aut oculos tuos,*

Aut si te odit, qui istum appelles TYNDARVM *pro* PHILOCRATE.

TY. AEGIO, hic homo rabiosus habitus est in Aulide.
Ne tu quod fabuletur, aureis immittas tuas.
Nam istic hastis insectatus est domi matrem, & patrem.
Et illic isti qui insputatur morbus interdum uenit.
Proin' tu ab istoc procul recedas. AE. ultro istum à me. AR. ain' uerbero
Me rabiosum, atq; insectatum hastis meum memoras patrem?
Et eum morbum mihi esse, ut qui me opus sit insputarier?
AE. Ne uerere, multos istic morbus homines macerat.
Quibus insputare saluti fuit, atq; alijs profuit.
AR. Quid tu autem etiam huic credis. AE. quid ego credam huic? AR. insanum esse me?
TY. Viden' hunc, quàm inimico uoltu intuetur? concedi optumu'st
AEGIO. fit quod tibi dixi, gliscit rabies, caue tibi.
AE. Creddi esse insanum extemplo, ubi te appellauit TYNDARVM.
TY. Quia suum ipse interdum ignorat nomen, neq; scit qui siet.
AE. At te etiam suum sodalem esse aiebat. TY haud uidi magis.
Et quidem Alcmæon, atq; Orestes, & Lycurgus postea

Vna opera

Vna opera mihi sunt sodales, qua iste. AR. *at etiam furcifer,*

Male loqui mihi audes? non ego te noui? AE. *pol planum id quidem est*

Non nouisse, qui istum appellas TYNDARVM, *pro* PHILOCRATE.

Quem uides, eum ignoras, illum nominas, quem non uides,

AR. *Imò iste eum sese ait, qui non est, esse. & qui uero est, negat.*

TY. *Tu enim repertus,* PHILOCRATEM, *qui superes ueri uerbio.*

AR. *Pol ego ut rem uideo, tu inuentus uera uanitudine,*

Qui conuincas, sed quæso hercle agedum aspice ad me. TY. *hem.* AR. *dic modo,*

Te negas TYNDARVM *esse?* TY. *nego inquam* AR. *tu te* PHILOCRATEM

Esse ais? TYN. *ego inquam.* AR. *tu ne huic credis?* AE. *plus quidem quàm tibi, aut mihi.*

Nam ille quidem, quem tu hunc memoras esse, hodie hinc abijt Aulidem

Ad patrem huius. AR *quem patrem, qui seruos est?* TY. *& tu quidem*

Seruos, & liber fuisti, & ego me confido fore,

Si huius huc reconciliasso in libertatem filium.

AR. *Quid ais furcifer? tum te gnatum esse huic memoras liberum?*

TY. *Non equidem me liberum, sed* PHILOCRATEM *esse aio,* AR. *quid est?* *Vt scele-*

Vt sceleſtus, AEGIO, nunc iſte ludos facit!
Nam is eſt ſeruos ipſe, neq; præter ſe unquam ei ſeruos fuit.

TY. Quia tute ipſe eges in patria, nec tibi qui uiuas domi'ſt,
Omneis inueniri ſimiles tibi uis, non mirum facis.
„ Eſt miſerorum, ut maleuolentes ſint, atq; inuideant bonis.

AR. AEGIO uide ſis, ne quid tu huic temere inſiſtas credere.
Atq; ut perſpicio, profecto iam aliquid pugnæ edidit,
Filium tuum quod redimere ſe ait, id neutiquam mihi placet.

TY. Scio te id nolle fieri, efficiã tamen ego id, ſi di adiuuant.
Illum reſtituam huic. hic autem in Aulidem me meo patri,
Propterea ad patrem hinc amiſi TYNDARVM. AR. quin tute is es?
Neq; præter te in Aulide ullus ſeruos iſtuc nomine'ſt.

TY. Pergin' ſeruom me exprobrare eſſe, id quod ui hoſtili obtigit?

AR. Enĩuero iam nequeo contineri. TY. heus, audin' quid ait, quin fugis?
Iam illic hic nos inſectabit lapidibus, niſi illunc iubes
Comprehendi? AR. crucior. TY. ardent oculi, ſit opus AEGIO?
Viden' tu illi maculari corpus totum maculis luridis?
Atra bilis agitat hominem. AR. at pol te, ſi hic ſapiat ſenex,

Atra pix

Atra pix agitet apud carnuficem, tuoq; capiti illuceat.

TY.*Iam deliramenta loquitur, laruæ stimulant uirum.*

AE.*Quid? quid si hunc compræhendi iußerim?* TY.*sapias magis.*

AR.*Crucior, lapidem non habere me, ut illi mastigiæ Cerebrum excutiam, qui me insanum uerbis concinnat suis.*

TY.*Audin' lapidem quæritare?* AR. *solus te solum uolo*

AEGIO. AE. *istinc loquere si quid uis, procul tamen audiam,*

TY.*Nanq; ædepol si adbites propius, os denasabit tibi, Mordicus.* AR.*neq; pol me insanū Aegio esse creduis, Neq; fuisse unquam, neq; esse morbum, quem istic autumat.*

Verum si quid metuis à me, iube, me uinciri uolo, Dum istic itidē uinciatur. TY. *imò enimuero* AEGIO *Istic, qui uolt, uinciatur.* AR. *tace modo, ego te* PHILOCRATES *False faciam, ut uerus hodie reperiare* TYNDARVS *Quid mi abnutas?* TY.*tibi ego abnuto? quid agat, si absis longius?*

AE.*Quid ais? quid si adeam hunc insanum?* TY. *nugas ludificabitur.*

Garriet, quod neq; pes unquam, neq; caput compareat.

Ornamenta absunt, Aiacem, hunc quom uides, ipsum uides. *Nihil facio,*

AE. Nihil facio, tamen adibo. TY. nunc ego omnino occidi.

„ Nunc ego inter sacrum, saxumq; sto, nec quid faciam scio.

AE. Do tibi operam ARISTOPHONTES, si quid est, quod me uelis.

AR. Ex me audibis uera, quæ nunc falsa opinare AEGIO.

Sed hoc primum expurgare tibi uolo, me insaniam
Neq; tenere, neq; mi esse ullum morbum, nisi quod seruio.
At ita me rex deûm atq; hominum faxit patriæ compotem,
Vt istic PHILOCRATES, non magis est, quàm aut ego, aut tu. AE. ehò dic mihi,
Quis illic igitur est? AR. quem dudum dixi à principio tibi,
Hoc si secus reperies, nullam caußam dico, quin mihi
Et parentum, & libertatis apud te deliquio siet.

AE. Quid tu ais? TY. me tuum esse seruom, & te meum herum. AE. haud istuc rogo.
Fuistin' liber? TY. fui. AR. enimuero non fuit, nugas agit.

TY. Qui tu scis? an tu fortasse fuisti meæ matri obstetrix,
Qui id tam audacter dicere audes? AR. puerum te uidi puer.

At ego te

TY At ego te uideo maior maiorem. hem rursum tibi,
Meam rem non cures, si recte facias. num ego curo tuam?

AE. Fuit ne huic pater THESAVROCHRYSONICOCHRYSIDES?

AR. Non fuit. neq; ego istuc nomen unquam audiui ante hunc diem,
PHILOCRATI Theodoromedes fuit pater. TY. pereo probe.
Quin quiescis dierectum cor meum, ac suspende te.
Tu sussultas, ego miser uix asto prae formidine.

AE. Satin' istuc mihi exquisitu'st, fuisse hunc seruom in Aulide,
Neq; esse hunc PHILOCRATEM? AR. tam satis, quam nunquam hoc inuenies secus.
Sed ubi is nunc est? AE. ubi ego minime, atq; ipsus se uolt maxume.
Tum igitur ego erumnatus, deartuatus sum miser,
Huius scelesti technis, qui me ut lubitu'st, ductauit dolis.
Sed uide sis? AR. quin exploratum dico, & prouisum hoc tibi.

AE. Certon' AR. quin nihil unquam inuenies magis hoc certo certius.
PHILOCRATES iam inde usq; amicus fuit à puero puer.

AE. Sed qua facie 'st tuus sodalis PHILOCRATES? AR. dicam tibi.

Macilento

Macilēto ore,naso acuto,corpore albo,et oculis nigris,
Subruffus aliquantū,crispus,cincinnatus. AE.*cōuenit.*
TY. *Vt quidem hercle in medium ego hodie peßume pro= ceßerim,*
Væ illis uirgis miseris,quæ hodie in tergo morientur meo.
AE. *Verba mihi data esse uideo.*TY.*quid ceßatis compedes*
Currere ad me,meaq; amplecti crura,ut uos custodiā?
AE. *Satin' me illi hodie scelesti capteiui ceperunt dolo?*
Illic seruom se aßimulabat,hic sese autem liberum.
›› *Nucleum amisi, reliquit pignori putamina.*
›› *Ita mihi stolido sursum uersum os subleuere offucijs.*
Hic quidem me nunq̄ irridebit.Colaphe,Cordalio,Co= rax,
Ite istuc atq; efferte lora. CO. *num lignatum mit= timur?*

ACTVS. III. SCENA. V.
AEGIO.TYNDARVS.ARISTOPHONTES.

AE. *I Nijcite huic manicas mastigiæ.*
TY. *Quid hoc est negocij? quid ego deliqui?* AE. *rogas?*
Sator,sartorq; scelerum,& meßor maxume?
TY.*Non occatorem dicere audebas prius.*
Nam semper occant,prius quàm sarriunt rustici.
AE. *At ut confidenter mihi contra astitit.*
TY.*Decet innocentem seruom,atq; innoxium*
Confidentem esse,suum apud herum potißumum.

AE. *Astringite isti (sultis) uehementer manus.*

TY. *Tuus sum, tuas quidem uel præcidi iube.*
Sed quid negotij, quamobrem succenses mihi?

AE. *Quia me, meamq; rem, quod in te uno fuit,*
Tuis scelestis falsidicis fallacijs
Delaceravisti, deartuauistiq; opes.
Confecisti omnes res, ac rationes meas,
Ita mi exemisti PHILOCRATEM *fallacijs.*
Illum esse seruom credidi, te liberum.
Ita uosmet aiebatis, itaq; nomina
Inter uos permutastis. TY. *fateor omnia*
Facta esse ita, ut tu dicis, & fallacijs
Abijsse cum abs te mea opera, atq; astutia.
An obsecro hercle te id nunc succenses mihi?

AE. *At cum cruciatu maxumo id factu' st tuo.*

TY. *Dum ne ob malefacta peream, parui id æstumo,*
Si ego hic peribo, at ille ut dixit, non redit.
At erit mihi hoc factum mortuo memorabile,
Meum herum capteiuum ex seruitute, atq; hostibus
Reducem fecisse liberum in patriam ad patrem,
Meumq; me potius caput periculo,
Præoptauisse, quàm is periret pondere.

AE. *Facito ergo ut Acherunti clueas gloria*

TY. *Qui per uirtutem peritat, is non pol interit.*

AE. *Quando ego te exemplis excruciauero pessumis,*
Atq; ob sutelas tuas te morti misero,
Vel te interijsse, uel perijsse predicent.
Dum pereas, nihil interdico, dicant uiuere.

Pol si, istuc

TY. Pol si istuc faxis, haud sine pœna feceris,
Si ille huc redibit, sicut confido affore.
AR. Proh di immortales, nunc ego teneo, nunc scio
Quid sit hoc negotij. meus sodalis PHILOCRATES
In libertate'st ad patrem in patria. bene'st,
Nec est quisquam mihi, æque melius quoi uelim.
Sed hoc mihi ægre'st, me huic dedisse operam malam,
Qui nunc propter me, meaq; uerba uinctus est.
AE. Vetuin' te quicquam mihi hodie falsum proloqui?
TY. Vetauisti. AE. cur es ausus mentiri mihi?
TY. Quia uera obessent illi, quoi operam dabam,
Nunc falsa prosunt. AE. at tibi oberunt. TY. optumu'st.
At herum seruaui, quem seruatum gaudeo,
Quoi me custodem addiderat herus maior meus.
Sed male ne id arbitrare factum? AE. pessume.
TY. At ego aio, recte, qui abs te seorsum sentio.
Nam cogitato, si quis hoc gnato tuo
Tuus seruos faxit, qualem haberes gratiam?
Emitteres né nec né eum seruom manu?
Esset ne apud te is seruos accceptissumus? responde.
AE. Opinor. TY. cur ergo iratus mihi es?
AE. Quia illi fuisti, quàm mihi fidelior.
TY. Quid tu una nocte postulauisti, & die,
Recens captum hominem nuperum & nouitium
Te perdocere, ut melius consulerem tibi,

Quàm illi qui cum unà à puero ætatem exegeram?
AE. Ergo ab eo petito gratiam istam. ducite
Vbi ponderosas, crassas capiat compedes.
Inde ibis porrò in latomias lapidarias,
Ibi quom alij octonos lapides effodiunt,
Nisi quotidianos sexquiopus confeceris,
Sexcentoplago nomen indetur tibi.
AR. Per deos atq; homines te ego obtestor AEgio,
Ne tu istunc hominem perduis. AE. curabitur.
Nam noctu neruo uinctus custodibitur,
Interdius sub terra lapides eximet.
Diu ego hunc cruciabo, non uno absoluam die.
AR. Certum ne est tibi istuc? AE. non moriri certius.
Abducite istum actutum ad Hippolytum fabrum.
Iubete huic crassas compedes impingier,
Inde extra portam ad meum libertum Cordalum
In lapidicinas facite deductus siet,
Atq; hunc ita uelle me, dicite, curarier,
Ne qui deterius huic sit, quàm quoi pessume'st.
TY. Cur ego te inuito me esse saluom postulem?
,, Periclum uitæ meæ stat tuo periculo
,, Post mortem, in morte nihil est, quod metuam mali.
Etsi peruiuo usq; ad summam ætatem, tamen
Breue spatium est perferundi, quæ minitas mihi.
Vale, atq; salue, etsi aliter ut dicam, meres.
Tu ARISTOPHONTES, de me ut meruisti ita uale.
Namq; mihi propter te hoc obtigit. AE. abducite.
TY. At unũ hoc te quæso, si huc redibit PHILOCRATES,
Vt mihi

Vt mihi eius facias conueniundi copiam.

AE. Peristis, nisi hunc iam è conspectu abducitis.

TY. Vis hæc quidem hercle'st, & trahi, & trudi simul.

AE. Illic abductus est recta in carcerem, ut dignus est.
Ego illis capteiueis alijs documentum dabo,
Ne tale quisq̃ facinus incipere audeat.
Quod absq; hoc esset, & qui mihi fecit palàm,
Vsq; offerre natum suis me ductarent dolis.
Nunc certu'st nulli post hæc quicquam credere.
Satis sum semel deceptus. speraui miser
Ex seruitute me exemisse filium.
Ea spes elapsa'st, perdidi unum filium
Puerum quadrimum, quem mihi seruos surripuit.
Neq; eum seruom unquam repperi, neq; filium,
Maior potitus hostium est, quod hoc est scelus?
Quasi in orbitatem liberos produxerim.
Sequere hâc, reducam te ubi fuisti, neminis
Misereri certu'st, quia mei miseret nemo.

AR. Exauspicaui ex uinculis. nunc intellego
Redauspicandum esse in catenas denuo.

ACTVS. IIII. SCENA I.

ERGASILVS. PARASITVS.

Iupiter supreme seruas me, measq; augeas opes,
Maxumas opimitates, opiparasq; affers mihi,
Laudem, lucrum, ludum, iocum, festiuitatem, ferias,
Pompam, penum, potationes, saturitatem, gaudium.

Nec quoiq̃ homini supplicare nunc certu' st mihi.
Nam uel prodeße amico poßum, uel inimicum perdere.
Ita hic me amoenitate amoena amoenus onerauit dies.
Sine sacris hæreditatem sum adeptus effertißumam
Nũc cursũ ad senem capeßam hũc AEGIonẽ quoi boni
Tantum offero, quantum ipse adipisci optat, atq; etiam amplius.
Nunc res certa est eodem pacto, ut comici serui solent,
Conijciam in collum palliũ, primo ex me hanc rem ut audiat.
Speroq; me ob hunc nuntium æternum adepturum cibũ

ACTVS. IIII. SCENA II.

ERGASILVS parasitus, AEGIO senex.

AE. QVanto in pectore hanc rem meo magis uoluto, tanto mihi
Aegritudo auctior ẽ in aĩo. ad illũ modũ sublitũ os esse
Hodie mihi, neq; id pspicere quiui, quod quõ scibitur,
Per urbem irridebor, quom extemplo ad forum aduenero, omnes loquentur.
Hic ille est senex, ductus, quoi uerba data sunt,
Sed ERGASILVS est ne hic quem uideo procul?
Collecto quidem est pallio, quidnam acturus est?
ER. Moue abs te moram, atq; ERGASILE age hanc rem,
Eminor, interminorq; ne quis mi obstiterit obuiam,
Nisi quis sat diu uixiße sese homo arbitrabitur.
Nã qui obstiterit, ore sistet, AE, hic hõ pugillatus icipit
Facere certu'st

ER. *Facere certu'st, proinde ut omnes itinera sistant sua,*
Ne quis in hac platea negotij conferat quicquam sui.
Nam meus est balista pugnus, cubitus catapulta'st mihi,
Humerus aries. tũ genu ut quẽq; iecero, ad terrã dabo.
Dentilegos omneis mortales faciam, quemq; offendero.
AE. *Quæ illæc eminatio st? nam nequeo mirari satis.*
ER. *Faciam ut eius diei lociq;, meiq; semper meminerit,*
Qui mihi in cursu obstiterit, faxo uitæ is extemplo obstiterit suæ.
AE. *Quid hic homo tantum incipißit facere cum tantis minis?*
ER. *Prius edico, ne quis propter culpam capiatur suam.*
Contincte uos domi, prohibete à uobis uim meam.
AE. *Mira edepol sunt, ni hic in uentrem sumpsit confidẽtiã*
Væ misero illi, quoius cibo iste factu'st imperiosior.
ER. *Tum pistores, scrophipasci qui alunt sues furfure,*
Quarum odore præterire nemo pistrinum potest,
Eorum si quoiusq̃ scropham in publico conspexero,
Ex ipsis dominis, meis pugnis exculcabo furfures.
AE. *Basilicas edictiones, atq; imperiosas habet.*
Satur homo'st, habet profecto in uentre confidentiam.
ER. *Tum piscatores, qui præbent populo pisces fœtidos,*
Qui aduehuntur quadrupedanti, crucianti canterio,
Quorum odos subasilicanos omnes abigit in forum,
Eis ora ego uerberabo surpiculis piscarijs
Vt sciant alieno naso quam exhibeant molestiam.
Tum lanij autem qui concinnant liberis orbas oues.

 Qui locant

Qui locant cædundos agnos, & duplam agninam danunt.
Qui petroni nomen indunt uerucci sectario.
Eum ego si in uia petronem publica conspexero,
Et petronem, & dominum reddam mortaleis miserrumos.

AE. *Euge edictiones ædilitias hic habet quidem,*
Mirumq; adeo'st, ni hunc fecerunt sibi Aetoli agoranomum.

ER. *Non ego nunc Parasitus sum, sed regum rex regalo,*
Tantus uentri commeatus meo adest in portu cibus.
Sed ego cesso hunc AEGIONEM *onerare lætitia senẽ?*
Qui homine hominum adæque nemo uiuit fortunatior.

AE. *Quæ illæc est lætitia, quam illic lætus largitur mihi?*

ER. *Heus ubi estis uos? ecquis hoc mihi aperit hostium?* AE. *hic homo*
Ad cœnam recipit se ad me. ER. *aperite hasce ambas foreis*
Prius, quàm pultando assulatim foribus exitiũ affero.

AE. *Perlubet hunc hominem colloqui,* ERGASILE? ER. ERGASILVM *qui uocat?*

AE. *Respice.* ER. *fortuna quod tibi nec facit, nec faciet,*
Hoc me iubes. sed quis est? AE. *respice ad me,* AEGIO *sum.* ER. *ô mihi*
Quantu'st hominum optumorum, optume in tempore aduenis.

AE. *Nescio quem ad portũ nactus es ubi cœnes, eo fastidis*

ER. *Cedò manum.* AE. *manum?* ER. *manum inquam cede tuam actutum.* AE. *tene.* *Gaude.*

ER. Gaude. AE. quid ego gaudeam? ER. quia ego impero, age gaude modo.

AE. Pol mœrores mihi anteuortunt gaudijs. ER. noli irascier.

Iam ego ex corpore exigam omnes maculas mœrorum tibi.

Gaude audacter. AE. gaudeo, & si nihil sciam, quod gaudeam.

ER. Bene facis. iube. AE. quid iubeam? ER. ignem ingentem fieri. AE. ignem

Ingentem? ER. ita dico, magnus ut sit. AE. quid in eo uult urier?

Tuan' caußa me ædeis incensurum censes? ER. noli irascier.

Iuben' an non iubes astitui aulas? patinas elui?

Laridum atq; epulas foueri foculis feruentibus?

Alium pisces præstinatum abire? AE. hic uigilans somniat.

ER. Alium porcinam, atq; agninam, & pullos gallinaceos.

AE. Scis bene esse, si sit unde. ER. pernam, atq; opthalmia,

Horæum, scombrum, & trigonum, & cetum & mollem caseum.

AE. Nominandi istorũ tibi erit magis, quàm edundi copia

Hic apud me ERGASILE. ER. mean' me caußa hoc censes dicere?

AE. Nec nihil hodie, nec multo pl9 tu hic edes, ne frustra sis

Proin' tu tui quotidiani uicti uentrem ad me afferas.

ER. Quin ita faciam, ut te cupias facere sumptum, & si ego uetem.

 Ego ne?

AE. Ego ne? ER tute. AE. tum tu mi igitur herus es? ER. imó beneuolens.
Vin te faciam fortunatũ? AE. malim, ꝗ miserum quidē.
ER. Cedò manum. AE. hem manum. ER. dij te omnes adiuuant. AE. nil sentio.
ER. Non enim es in senticeto, eo non sentis. sed iube
Vasa tibi pura apparari ad rem diuinam cito,
Atq; agnum afferri propriũ, pinguem. AE. cur? ER. ut sacrufices.
AE. Quoi deorum? ER. mihi hercle. nam ego nunc tibi sum summus Iupiter
Idem ego sum salus, fortuna, lux, læticia, gaudium,
Proin tu deum hunc saturitate facias tranquillum tibi.
AE. Esurire mihi uidere. ER. mihi quidem esurio, non tibi.
AE. Tuo arbitratu facile patior ER. credo consuetus puer.
AE. Iupiter te, diq; perdant. ER. te hercle, mi æquom'st gratias
Agere ob nuncium. tantum ego nunc porto à portu tibi boni.
„ Nunc tu mihi places. AE. abi stultus, sero post tempus uenis.
ER. Igitur si olim aduenisses, magis tu tum istuc diceres.
Nunc hanc læticiam accipe à me, quàm fero, nam filium
Tuum modo in portu PHILOPOLEMVM uiuom, saluom, & sospitem

Vidi in pu-

Vidi in publica celoce, ibidemq; illum adoleſcentulum
Alium unà, & tuum STALAGNVM ſeruom, qui aufugit domo,
Qui tibi ſurripuit quadrimum puerum filiolum tuum.
AE. I, in rem malam ludis me? ER. ita me amabit ſancta ſaturitas
AEGIO itaq; ſuo me ſemper condecoret cognomine,
Vt ego uidi. AE. meum gnatum? ER. tuum gnatum, & genium meum.
AE. Et capteiuom illũ Aulidenſem? ER μὰ τὸν ἀπόλλω, & ſeruolum.
AE. Meum STALAGNVM? meum qui gnatum ſubripuit?
ER. νὴ τὰν κοράν.
AE. Iã diu? ER. νὴ τὰν πραινέστην E. uenit? νὴ τὰν σιγνίαν.
AE. Certon'? ER νὴ τὰν φρουσινῶνα. AE. uide ſis. ER. νὴ τὸν ἀλάτριον.
AE. Quid tu per barbaricas urbeis iuras? ER. quia enim item aſperæ
Sunt, ut tuum uictum autumabas eſſe. AE. uæ ætati tuæ.
ER. Quippe quando mihi nihil credis, quod ego dico ſedulo
Sed STALAGNVS quoius erat tunc nationis, quom hic abijt?
AE. Siculus. ER. at nunc Siculus nõ eſt, Boius eſt, Boiã terit.
Liberorum quærundorũ cauſſa ei credo uxor data'ſt.
AE. Dic bonan' fide tu mihi iſtæc uerba dixiſti? ER. bona.
AE. Di immortales, iterum gnatus uideor, ſi uera autumas.
ER. An tu dubium habebis etiam, ſancte quom iurem tibi?

Postremo AEGIO, *si parua iurijurando'st fides,*
Vise ad portum. AE. *facere certu'st, tu intus cura quod opu'st.*
Sume, posce, prome quid uis, te facio cellarium.
ER. *Nã hercle nisi mãtiscinatus probe hæc fuisti, plectito.*
AE. *Aeternum tibi dapinabo cibum, si uera autumas.*
ER. *Vnde id?* AE. *à me, meoq; gnato*· ER. *sponden' tu istud?* AE. *spondeo.*
ER. *At ego tuum tibi aduenisse filium respondeo.*
AE. *Cura quam optume potes.* ER *bene ambula, & redambula.*

ACTVS. IIII. SCENA III.
ERGASILVS.

ILlic hinc abit, mihi rem summam credidit cibariam.
Di ĩmortales, iã ut ego collos prætruncabo tergoribus?
Quanta pernis, pestis ueniet, quanta labes larido?
Quanta sumini absumedo, quanta callo calamitas?
Quanta lanijs laßitudo, quanta porcinarijs?
Nam si alia memorem, quæ ad uentris uictum conducunt, mora'st
Nunc ibo ad meam præfecturam, & ius dicam larido.
Et quæ pendent indemnatæ pernæ, eis auxilium ferã.

ACTVS. IIII. SCENA IIII.
AEGIONIS PVER.

DIespiter te diq; ERGASILE *perdant, & uentrem tuum,* *Parasi-*

Parasitosq; omneis, & qui posthac cœnam parasitis dabit,
Cladis, calamitasq;, intemperies, modo in nostram aduenit domum,
Quasi lupus esuriens, metui ne in me faceret impetum.
Nimisq; hercle ego illum male formidabam, ita frendebat dentibus.
Aduenient modo deturbauit totum cum carne carnarium.
Arripuit gladium, prætruncauit tribus tergoribus glandia.
Aulas, calicesq; omneis confregit, nisi quæ modiales erant.
Coquum percontabatur, possent ne seriæ feruescere.
Cellas refregit omneis intus, reclusitq; armarium.
Asseruate istunc, sultis, serui. ego ibo ut conueniam senem,
Dicam ut sibi penũ aliud ornet, siquidem sese uti uolet
Nam hic quidem ut adornat, aut iam nihil est, aut iam nil erit.

ACTVS. V. SCENA I.

AEGIO, PHILOPOLEMVS, PHILOCRATES.

IOui dijsq; ago gratias merito magnas,
Quom te reducem tuo patri reddiderunt,
Quomq; ex miserijs plurimis
Me exemeront, quæ adhuc, te carens (dum hic fui) sustentabam,

Quomq; hunc

Quomq; hunc conspicio in potestate nostra,
Quomq; hæc reperta'st fides firma nobis.
Satis iam dolui ex animo, te cura me sat
Et lachrumis maceraui. satis iam audiui tuas
AErumnas ad portum, mihi quas memorauisti,
Hoc agamus. PHI. quid nunc? quoniam tecum seruaui fidem
Tibiq; hũc reducem in libertatẽ feci? AE. fecisti ut tibi
PHILOCRATES nunq̃ referre gratiam poßim satis,
Proinde ut tu promeritus de me, & filio. PHILOPO. imò potes
Pater, & poteris, et ego potero, & di potestatem dabũt
Vt beneficium benemerenti nostro merito numeres,
Sicut tu huic potes, pater mi, facere merito maxume.
AE. Quid opus uerbis? lingua nulla'st, qua negem quicquid roges.
PH. Postulo abs te, ut mihi illum reddas seruom, quem hic reliqueram
Pignus pro me, qui mihi melior, quàm sibi semper fuit,
Pro benefactis eius uti precium poßim reddere,
AE. Quod benefecisti, referetur gratia, id quod postulas.
Et id, & aliud, quod me orabis, impetrabis. atq; te
Nolim succensere, quod ego iratus ei feci male.
PH. Quid fecisti? AE. in lapidicinas compeditum condidi,
Vbi resciui mihi data esse uerba. PHILO. uæ misero mihi.
Propter meum caput labores homini euenisse optumo
At ob eam

AE. At ob eam rem mi libellam pro eo argenti ne duis.
Gratis à me, ut sit liber, abducito. PHI. ædepol AEGIO
Facis benigne, sed quæso hominem ut iubeas arcessi.
AE. licet.
Vbi estis uos? ite actutũ, TYNDARVM huc arcessite.
Vos ite intrò, interibi ego ex hac statua uerberea uolo
Erogitare meo minore quid sit factum filio.
Vos lauate, interbi. PHI. sequere hâc PHILOCRATES me intrò. PHI. sequor.

ACTVS. V. SCENA II.

AEGIO senex. STALAGNVS fugitiuos.

AE. AGe tu illuc procede bone uir, lepidum mancupium meum.
ST. Quid me oportet facere? ubi tu talis uir falsum autumas?
Fui ego bellus, lepidus, uel bonus uir nunq̃, neq; frugi bonæ,
Neq; ero unq̃, ne tu spem ponas, me bonæ frugi fore.
AE. Propemodũ ubi loci tuæ fortunæ sint, facile intellegis.
Si eris uerax, tua ex re facies ex mala meliusculam.
Recta et uera loquere. se neq; tu uere, neq; recte adhuc
Fecisti unquam. ST. quod ego fatear? credin' pudeat quom autumes.
AE. At ego faciam ut pudeat. nã in ruborem te totũ dabo,
ST. Eia. credo ego, imperito plagas minitaris mihi.
Tãdẽ ista auffer. dicq; quid fers, ut feras hic quod petis.
AE. Satis facundus, sed fieri dictis compendium uolo.

Vt ut fiat

ST. Vt ut fiat. AE. benemorigerus fuit puer. nūc nō decet.
Hoc agamus. iā animum aduorte. ac mihi, quæ dicam, edißere.
Si eris uerax, é rebus tuis feceris meliusculas.
ST. Nugæ istæc sunt. non me censes scire, quid dignus siem?
AE At ea subterfugere potis es pauca, si non omnia.
ST. Pauca effugiam scio, nam multa euenient, & merito meo,
Quia & fugi, & tibi surripui filium, & meū uendidi.
AE. Cui homini? ST. Theodoromedi in Aulide POlyplusio,
Sex minis. AE. proh di immortales, is quidem huius est pater
PHILOCRATIS. ST. quin melius noui, quàm te, & uidi sæpius.
AE. Serua Iupiter supreme & me, & meum gnatum mihi.
PHILOCRATES per tuū te Geniū obsecro exi, te uolo.

ACTVS. V. SCENA. III.

PHILOCRATES. AEGIO. STALAGNVS.

PH. EGIO adsum, si quid me uis impera. AE. hic gnatum meum
Tuo patri ait uendidiße sex minis in Aulide.
PH. Quamdiu id factu'st? ST. hic annus incipit uicesimus.
PH. Falsa memorat. ST. aut ego, aut tu. nam tibi quadrimulum
Tuus pater peculiarem paruolum puero dedit.

Quid erat.

PH. Quid erat ei nomen? si uera dicis, memora dum mihi.
ST. Pægniũ uocitatus est, post uos indidistis TYNDARO
PH. Cur ego te non noui? ST. quia mos est obliuisci hominibus,
,, Neq; nouisse, quoius nihil sit faciunda gratia.
PH. Dic mihi, is ne istic fuit, quem uendidisti meo patri
Qui mihi peculiaris datus est, huius filius?
AE. Viuit ne is homo? ST. argentum accepi, nil curaui cæterum.
AE. Quid tu ais? PH. quin istic ipsu'st TYNDARVS tuus filius,
Vt quidem hic argumenta loquitur. nam is mecum à puero puer
Bene, pudiceq; educatus est usq; ad adolescentiam.
AE. Et miser sum, & fortunatus si uera dicitis.
Eò sum miser, quia male illi feci, si gnatus meu'st,
Eheu quor ego plus, minusq; feci quàm æquom fuit.
Quod male feci crucior, si infectum fieri possiet.
Sed eccum incedit huc ornatus audax suis uirtutibus.

ACTVS. V. SCENA. IIII.

TYNDARVS. AEGIO. PHILOCRATES. STALAGNVS.

TY. Vidi ego multa sæpe picta, quæ sub Acheronte fierent
Cruciamenta, uerumenimuero nulla adæque'st Acherons,
Atq; ubi ego fui in lapidicinis, illic ibi demu'st locus,
Vbi labore lassitudo est omnis exigunda ex corpore.

Nā ubi illò adueni, quasi patricijs pueris aut monedulæ
Aut anates, aut cothurnices dantur, quis cum lusitent,
Itidem hæc mi aduenienti upupa, quæ me delectet, data 'st.
Sed herus eccum ante hostium, & herus alter eccum ex Aulide
Rediijt. AE. salue exoptate gnate mi. TY. hem quid gnate mi?
Atat scio cur te patrem aßimules eße, & me filium,
Quia mihi item ut parentes, lucis das tuendæ copiam.
PH. Salue TYNDARE. TY. & tu, quoius caußa hanc ærumnam exigo.
PH. At nunc liber in diuitias faxo uenies. nam tibi
Pater hic est, hic seruos, qui te huic hinc quadrimum surripuit,
Vendiditq; patri meo te sex minis, is te mihi
Paruolum peculiarem paruolo puero dedit.
Illic inditium fecit, nam hūc ex Aulide huc reducimus.
TY. Quid huius filium? PH. intus eccum fratrem germanum tuum.
TY. Quid tu ais? adduxtin' illum huius capteiuom filium?
PH. Quin inquam intus hic est. TY. fecisti ædepol & recte & bene.
PH. Nunc tibi pater hic est, hic fur est tuus, qui paruom hinc te abstulit.
TY. At ego hunc grandis grandem natu ob furtum ad carnuficem dabo.
PH. Meritus est. TY. ergo ædepol huic meritam mercedem dabo. Sed dic oro,

Sed dic oro, pater meus tu ne es? AE. ego sum gnate mi.

TY. Nunc ego demum in memoriam redeo quom mecum cogito.

Nunc ædepol demum in memoriam regredior, audisse me

Quasi per nebulam, AEGIONEM meum patrem nominari.

ST. Ego sum. PH. compedibus quæso ut tibi sit leuior filius,

Atq; hic grauior seruos. AE. certu'st principium id præuortier.

Eamus intrò, ut arceßatur faber, qui istas compedes

Tibi adimam, huic dem. ST. quoi peculi nihil est, recte feceris.

GREX.

Spectatores, ad pudicos mores facta hæc fabula'st

Neq; in hac subagitationes sunt, neq; ulla amatio,

Nec pueri suppositio, nec argenti circumductio,

Neq; ubi amans adolescens scortum liberet clam suum patrem,

Huiusmodi paucas poetæ reperiunt comœdias,

Vbi boni meliores fiant, nunc uos, si uobis placet,

Et si placuimus, neq; odio fuimus, signum hoc mittite,

Qui pudicitiæ esse uoltis præmium, plausum date.

DRAMATIS PERSONAE

LAR *prologus*
EVCLIO *senex*
STAPHILA *anus*
EVNOMIA *mulier.*
MEGADORVS *senex*
STROBILVS *seruus*
ANTHRAX *coquus*
CONGRIO *coquus*
PYTHODICVS *seruus*
LYCONIDES *adolescens*
PHAEDRA *puella*

ARGVMENTVM

senex auarus uix sibi credens Euclio,
Domi *suæ defossam multis cum opibus*
Aulam inuenit, rursumq; penitus conditam
Exanguis, amens, seruat, eius filiam
LYCONIDES *uiciarat. interea senex*
MEGADORVS *à sorore suasus ducere*
Vxorem, *auari gnatam deposcit sibi,*
Durus senex uix promittit, atq; aulæ timens
Domo sublatam uarijs abstrudit locis.
Insidias seruos facit huius LYCONIDIS
Q*ui uirginem uiciarat, atq; ipse obsecrat*
Auunculum Megadorum *sibimet cedere,*
V*xorem amanti, per dolum mox* Euclio
Q*uum perdidißet* Aulam, *insperato inuenit*
L*ætusq; natam collocat* LYCONIDI.

ARGVMENTVM ALIVD

A*ulam repertam auri plenam domi* Euclio,

Vi *summa*

V.I summa seruat, miseris affectus modis.
L.YCONIDES istius uiciat filiam.
V.olt hanc MEGADORVS indotatam ducere,
L.ubensq; ut faciat, dat coquos cum obsonio.
A.uro formidat Euclio, abstrudit foris.
R.eq; omni inspecta compreßoris seruulus
I.d surpit, illic Euclioni rem refert.
A.b eo donatur auro, uxore, & filio.

LAR familiaris, PROLOGVS.

Ne quis miretur, qui sim paucis eloquar.
Ego LAR sum familiaris, ex hac familia,
Vnde exeuntem me aspexistis, hanc domum
Iam multos est annos, cum poßideo & colo,
Patriq; auoq; iam huius, qui nunc hic habet.
Sed mihi auus huius obsecrans concredidit
Auri Thesaurum, clam omnes in medio foco
Defodit, uenerans me ut id seruarem sibi.
Is quando moritur, ita auido ingenio fuit,
Nunquam indicare id filio uoluit suo,
Inopemq; optauit potius eum relinquere,
Quàm eum thesaurum commostraret filio.
Agri reliquit ei non magnum modum,
Quo cum labore magno, & misere uiueret.
Vbi is obijt mortem, qui mihi aurum credidit,
Cœpi obseruare, ecquid maiorem filius
Mihi honorem haberet, quàm eius habuißet pater.

Atq; ille uero minus minusq; impendio
Curare, minusq; me impartire honoribus,
Item à me contra factum est, nam item obijt diem.
Is ex se hunc reliquit, qui hic nunc habitat filium,
Pariter moratum, ut pater Auusq; huius fuit.
Huic filia una est, ea mihi cotidie
Aut thure, aut uino, aut aliqui semper supplicat
Dat mihi coronas, eius honoris gratia.
Feci thesaurum, ut hic reperiret EVCLIO
Quo eam facilius nuptum si uellet daret.
Nam compreßit eam de summo adolescens loco.
Is scit adolescens quæ sit, quam compreßerit,
Illa illum nescit, neq; compreßam autem pater.
Eam ego hodie faciam, ut hic senex de proximo
Sibi uxorem poscat, id ea faciam gratia,
Quo ille eam facilius ducat, qui compreßerat.
Et hic qui poscet eam sibi uxorem senex
Is adolescentis illius est auunculus,
Qui illam stuprauit noctu Cereris uigilijs.
Sed hic senex, iam clamat intus ut solet
Anum foras extrudit, ne sit conscia.
Credo aurum inspicere uolt, ne surreptum siet.

ACTVS. I. SCENA. I.
EVCLIO *senex.* STAPHILA *anus.*

EV. EXi inquam, age exi, exeundum hercle tibi hinc est foras,
Circumspectatrix cum oculis emißicijs.

Nam cur

ST. *Nam cur me miseram uerberas?* EV. *ut misera sis,*
Atq; ut te dignam mala malam ætatem exigas.
ST. *Nam me qua nunc caußa extrusisti ex ædibus?*
EV. *Tibi ego rationem reddam stimulorum seges?*
Illuc regredere ab ostio, illuc sis, uide ut
Incedit. At scin' quo modo tibi res se habet?
Si hodie hercle fustem cæpero, aut stimulum in manũ,
Testudineum istum tibi ego grandibo gradum.
ST. *Vtinam me Diui adaxint ad suspendium,*
Potius quidem, quam hoc pacto apud te seruiam.
EV. *At ut scelesta sola secum murmurat.*
Oculos hercle ego istos improba effodiam tibi,
Ne me obseruare poßis, quid rerum geram.
Abscede etiam nunc, etiam nunc, etiam ohe nunc
Istic adesto, si hercle tu ex isto loco
Digitum transuersum, aut unguem latum exceßeris,
Aut si respexis, donicum [donec] *ego te iußero,*
Continuo hercle ego te dedam discipulam cruci.
Scelestiorem me hac anu certe scio
Vidiße nunquam, nimisq; ego hanc metuo male,
Ne mihi ex insidijs uerba imprudenti duit,
Neu persentiscat, aurum ubi est absconditum.
Quæ in occipitio quoq; oculos habet peßima.
Nunc ibo ut uisam, sit ne ita aurum ut condidi,
Quod me sollicitat plurimis miserum modis.
ST. *Nec nunc me castor, quid hero ego dicam meo,*
Malæ rei eueniße, quàmue insaniam

 Queo commi-

Queo comminisci, ita miseram me ad hunc modum
Decies die uno sæpe extrudit ædibus.
Nescio pol quæ illunc hominem intemperiæ tenent.
Peruigilat noctes totas, tum autem interdius
,, *Quasi claudus sutor domi sedet totos dies.*
Neq; iam quo pacto celem herilis filiæ
Probrum, propinqua partitudo cui appetit,
Queo comminisci, neq; quicquam melius est mihi,
,, *Vt opinor, quam ex me ut unam faciam literam*
Longam, meum laqueo collum quando obstrinxero.

ACTVS. I. SCENA II.

EVCLIO *senex.* STAPHILA *anus*

EV. *Nunc defecato demum animo egredior domo,*
Postquam perspexi salua esse intus omnia.
Redi nunc iam intrò, atq; intus serua. ST. *quippi ni,*
Ego intus seruem, an ne quis ædeis auferat?
Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus,
Ita inanijs sunt oppletæ atq; araneis.
EV. *Mirum quin tua me caussa faciat Iuppiter,*
Philippum regem, aut Darium triuenefica.
Araneas mihi ego illas seruari uolo.
,, *Pauper sum fateor, patior, quod di dant fero.*
Abi intrò, occlude ianuam. iam ego hic ero,
Caue quenquam alienum in ædeis intrò miseris,
Quod quispiam ignem quærat, extingui uolo,
Ne caussæ quid sit, quod te quispiam quæritet.
Nam si ignis uiuet, tu extinguere extempulo.

Tum aquam

Tum aquam aufugiße dicito. si quis petet
Cultrum, securim, pistillum, mortarium,
Quæ utenda uasa semper uicini rogant,
Fures ueniße atq; abstulisse dicito.
Profecto in ædeis meas, me absente, neminem
Volo intromitti, atq; etiam hoc prædico tibi,
Si bona fortuna ueniat, ne intromiseris.

ST. Pol ea ipsa, credo, ne intromittatur cauet,
Nã ad ædeis nostras nusquam adijt, quanq̃ prope est.

EV. Tace, atq; abi intrò. STA. Taceo atq; abeo. EV. Occlude sis
Fores ambobus peßulis, iam ego hic ero.
Discrucior animi, quia ab domo abeundum est mihi,
Nimis hercle inuitus abeo, si quid agam scio.
Nam noster nostræ qui est magister curiæ,
Diuidere argenti dixit nummos in uiros,
Id si relinquo, ac non peto, omnes illico
Me suspicentur, credo, habere aurum domi.
Nam non est uerisimile, hominem pauperem
Pauxillum parui facere, quin nummum petat.
Nam nunc, quum celo sedulo omnes, ne sciant,
Omnes uidentur scire, & me benignius
Omnes salutant, quàm salutabant prius,
Adeunt, consistunt, copulantur dexteras.
Rogitant me ut ualeam, quid agam, quid rerum geram
Nunc quo profectus sum, ibo, postidea domum
Me rursum quantum potero, tantum recipiam.

ACTVS.I. SCENA. III.

EVNOMIA *mulier.* MEGADORVS *senex*

EV. *Velim te arbitrari me hæc uerba frater*
Meæ fidei, tuæq; rei hoc caußa
Facere, ita ut æquom est germanam sororem,
Quanquam haud falsa sum, nos odiosas haberi.
,, *Nam multum loquaces merito omnes habemur,*
,, *Nec mutam profecto repertam ullam eße*
,, *Hodie dicunt mulierem ullo in sæculo.*
Verum hoc frater unum tamen cogitato.
Tibi proxumam me, mihiq; item eße te.
Vt æquom est, quod in rem esse utriq; arbitremur,
Et mihi te, & tibi me, consulere & monere,
Neq; occultum id haberi, neq; per metum mußari
Quin participem pariter ego te, & tu me ut facias,
Eò nunc ego secreto te huc foras seduxi,
Vt tuam rem ego tecum hic loquerer familiarem.
ME. *Da mihi optuma fæmina manũ.* EV. *ubi ea est? quis ea*
Est nam optuma? ME. *tu.* EV. *tu ne ais?* ME. *Si ne-gas,*
Nego. EV. *Decet te equidem uera proloqui,*
Nam optuma nulla potest eligi. alia alia
Peior frater est. ME. *Idem ego arbitror, nec tibi*
Aduersari certum est de istac re unquam soror.
EV. *Da mihi operam amabo.* ME. *Tua est. utere*
Atq; impera, si quid uis. EV. *id quod in rem tuam*
Optumum eße arbitror, te id admonitum aduento

Soror more

ME. Soror more tuo facis. EV. factum uolo. ME. quid est id
Soror? EV. Quod tibi sempiternum salutare
Sit liberis procreandis. ME. ita Di faxint.
EV. Volo te uxorem domum ducere. ME. hei occidi.
EV. Quid ita? ME. Quia mihi misero cerebrum excutiunt
» Tua dicta soror. lapides loqueris. EV. Eia hoc face
Quod te iubet soror. ME. Si iubeat, faciam. EV. in rem
Hoc tuam est. ME. ut quidem emoriar priusquam ducam.
Sed his legibus, si quam dare uis ducam, quæ
Cras ueniat, perendiæ foras feratur soror,
His legibus quam dare uis cedo, nuptias adorna.
EV. Quam maxima possum tibi frater dare dote.
Sed est grandior natu, media est mulieris ætas.
Eam si iubes frater tibi me poscere poscam.
ME. Num non uis me interrogare te? EV. imò, si quid uis roga.
ME. Post mediam ætatem, qui mediam ducit uxorem domũ
Si eam senex anum pregnantem fortuitu fecerit
Quid dubitas, quin sit paratum nomen puero Posthumus?
Nũc ego istum soror laborem demam, & diminuã tibi.
Ego uirtute deûm & maiorum nostrorum diues sum satis
Istas magnas factiones, animos, dotes dapsiles,
Clamores, imperia, eburata uehicula, pallas, purpurã.
Nihil moror

Nihil moror, quæ in seruitutē sumptib. redigunt uiros.
EV. Dic mihi quæso, quis ea est, quam uis ducere uxorem? ME. eloquar,
Nouisti hūc senē EVclionem ex proxumo pauperculū?
EV. Noui hōiēm haud malū me castor. ME. eius cupio filiā
Virginem mihi desponderi, uerba ne facias soror,
Scio quid dictura es, hanc esse pauperem, hæc pauper placet.
EV. Di bene uertant. ME. idem spero. EV. quid me nunc, quid uis? ME. uale.
EV. Et tu frater. ME. Ego conueniā EVCLIONEM si domi
Est. Sed eccum nescio unde sese homo recipit domum.

ACTVS. I. SCENA IIII
EVCLIO, MEGADORVS, Senes.

EV. PRæsagibat mihi animus frustra me ire, quum exibam domo.
Itaq; abibam inuitus, nam neq; quisquam Curialium
Venit, neq; magister, quem diuidere argentū oportuit,
,, Nunc domum properare propero, nam egomet sum hic, animus domi est.
ME. Saluus atq; fortunatus EVCLIO semper sies.
EV. Di te ament MEGADORE. ME. Quid tu? rectenᵉ atq; ut uis uales?
EV. Non temerarium est, ubi diues blande appellat pauperem.
Clā illic hō aurū me scit habere, eò me salutat blādius
ME. Ain tu te ualere? EV. pol ego haud à pecunia perbene.
Pol si animus

ME. Pol si animus est æquus tibi, satis habes qui bene uitam colas.

EV. Anus hercle huic inditium fecit de auro, perspicue palam est.

Cui ego iā linguam præcidā, atq; oculos effodiā domi.

ME. Quid tu solus tecum loquere? EV. meam pauperiem conqueror.

Virginem habeo grandem, dote cassam, atq; illocabilem,

Neq; eam queo locare cuiq̃. ME. Tace, bonum habe animum EVCLIO.

Dabitur, adiuuabere á me, dic si quid opus est, impera.

EV. Nunc petit, quum pollicetur, inhiat aurum ut deuoret,

„ Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera

Nemini credo, qui large blandus est diues pauperi,

Vbi manum inijcit, benigne ibi onerat aliquam zamiam

„ Ego istos noui polypos, qui, ubi quid tetigerint, tenent.

ME. Da mihi operā parũper, paucis EVclio est quod te uolo

De communi re appellare mea & tua. EV. Heu misero mihi,

Aurum mihi intus harpagatum est, nunc hic eam rem uolt scio,

Mecum adire ad pactionem, uerum interuisam domũ.

ME. Quo abis? EV. iam ad te reuortar, nam est quod uisam domum.

ME. Credo ædepol ubi mentionem ego fecero de filia

Mihi ut despondeat, sese á me derideri rebitur

Neq; illo quisquam est alter hodie ex paupertate partior

Di me seruant

EV. *Di me seruant, salua res est, saluum est, si quid nō perit*
Nimis male timui, priusq̃ intrò redij, exanimatus fui.
Redeo ad te MEGADORE, *si quid me uis.* ME. *habeo gratiam,*
Quæso quod te percontabor, ne id te pigeat proloqui.
EV. *Dum quidem ne quid percontieris, quod mihi non libeat loqui.*
ME. *Dic mihi quali me arbitrare genere prognatum.* EV. *bono.*
ME. *Quid? fide?* EV. *bona.* ME. *Quid factis?* EV. *neq; malis, neq; improbis.*
ME. *AEtatem meam scis?* EV. *Scio esse grandem, itidem ut pecuniam.*
ME. *Certe ædepol equidem te ciuem sine mala omni malitia*
Semper sum arbitratus, & nunc arbitror. EV. *aurum huic olet.*
Quid nunc me uis? ME. *Quoniam tu me, & ego te qualis sis, scio,*
Quæ res recte uortat, mihiq; tibiq;, tuæq; filiæ,
Filiam tuam mihi uxorem posco, promitte hoc fore.
EV. *Hei* MEGADORE *haud decorum facinus tuis factis facis.*
Vt inopem atq; innoxium abs te, atq; abs tuis me irrideas.
Nam de te, neq; re, neq; uerbis merui, ut faceres quod facis.
ME. *Neq; ædepol ego te derisum uenio, neq; derideo,*
Neq; dignum

Neq; dignum arbitror. EV. *Cur igitur poscis meam gnatam tibi?*

ME. *Vt propter me tibi sit melius, mihiq; propter te & tuos.*

EV. *Venit hoc mihi in mentem* MEGADORE, *te esse hominem diuitem,*

Factiosum, me item esse hominem pauperum pauperrimum.

Nunc si filiam locaßem meam tibi, in mentem uenit,

Te bouem eße, & me eße asellum, ubi tecum coniunctus siem.

Vbi onus nequeam ferre pariter, iaceam ego asinus in luto,

Tu me bos magis haud respicias, gnatus quasi nunquam siem,

Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat,

Neutrubi habeam stabile stabulum, si quid diuortij fuat,

Asini me mordicibus scindant, boues incursent cornibus.

„ *Hoc magnum est periculum, ab Asinis ad boues transcendere.*

ME. *Quam ad probos propinquitate proxime te adiunxeris,*

Tam optumum est, tu conditionem hanc accipe, ausculta mihi,

Atq; eam despo nde mihi. EV. *at nihil est dotis, quod dem.* ME. *ne duas.*

„ *Dum modo morata recte ueniat, dotata est satis.*

Eo dico ne

EV. Eò dico ne me thesaurum repperiße censeas.

ME. Noui, ne doceas, desponde. EV. Fiat. Sed prò Iuppiter,
Non ego disperij? ME. quid tibi est? EV. quid crepuit quasi ferrum modo.

ME. Hic apud me hortum confodere iußi, sed ubi hic est homo?
Abijt, neq; me certiorem fecit, fastidit mei,
Quia uidet me suam amicitiã uelle, more hominũ facit
,, Nam si opulentus it petitum pauperioris gratiam,
,, Pauper congredi metuit, per metum male rem gerit
,, Idem quando illæc occasio perit, post sero cupit.

EV. Si hercle ego te non elinguandam dedero, usq; ab radicibus,
Impero, auctorq; sum, ut tu me cuiuis castrandũ loces.

ME. Video hercle ego te me arbitrari EVCLIO hominem idoneum,
Quem senecta ætate ludos facias, haud merito meo.

EV. Neq; ædepol MEGADORE facio, neq; si cupiam copia est.

ME. Quid? nunc etiam mihi despondes filiam? EV. Illis legibus,
Cum illa dote, quam tibi dixi. ME. Sponden' ergo? EV. Spondeo,
Istuc Di bene uertant. ME. ita faxint. EV. illud facito ut memineris
Conueniße, ut ne quid dotis mea ad te afferret filia.

ME. Memini. EV. at scio quo uos pacto soleatis perplexarier

Pactum non

„ *Pactum non pactum est, non pactum, pactum est. quod uobis lubet.*

ME. *Nulla controuersia mihi tecum erit, sed nuptias Hodie quin facimus, num quæ caußa est?* EV. *imó ædepol optume.*

ME. *Ibo igitur parabo, nunquid me uis?* EV. *istuc fiet, uale.*

ME. *Heus* STROBILE, *sequere propere me ad macellum strenue.*

EV. *Illic hinc abijt. Di immortales aurum quid ualet? Credo ego iam illum inaudiße mihi eße thesaurum domi, Id inhiat, ea affinitatem hanc obstinauit gratia.*

ACTVS. I. SCENA. V.

EVCLIO *senex.* STAPHILA *anus.*

EV. *Vbi tu es quæ deblaterasti iam uicinis omnibus, Meæ me filiæ daturum dotem? heus* STAPHILA, *te uoco, Ecquid audis, uascula intus pure propera atq; elue. Filiam despondi ego hodie, huic nuptum* MEGADORO *dabo.*

ST. *Di bene uortant. uerum ecastor non potest, subitum est nimis.*

EV. *Tace atq; abi, curata fac sint, quum à foro redeam domum, Atq; occlude ædes, iam ego hic adero.* STA *quid ego nunc agam? Nunc nobis prope adest exitium mihi atq; herili filiæ*

Nam probrum atq; partitudo prope adest, ut fiat palā
Quod cœlatum est, atq; occultatum usq; adhuc, nunc non potest.
Ibo intrò, ut hæc quæ imperauit facta, cum ueniat, sient
Nam ecastor malum mœrorem metuo ne mistum bibā.

ACTVS. II. SCENA. I.
STROBILVS *seruus.*
ANTHRAX. CONGRIO *coqui.*

ST. *Postquam obsonauit herus, & conduxit cocos,*
Tibicinasq; hasce, apud forum edixit mihi,
Vt dispartirem obsonium hic bifariam.
AN. *Me tu quidem hercle dicam palam non diuides.*
Si quo tu totum me ire uis operam dabo.
ST. *Bellum & pudicum uero, prostibulum popli,*
Post si quis uellet te, haud non uelles diuidi,
At qui ego istuc ANTHRAX *aliouorsum dixeram*
Non istuc quod tu insimulas, sed herus nuptias
Meus hodie faciet. CO. *cuius ducit filiam?*
ST. *Vicini huius* EVCLIONIS *senis è proxumo,*
Ei adeo obsonij hinc dimidium iussit dari,
Cocum alterum, itidemq; alteram Tibicinam.
CO. *Nempe huic dimidium ducis, dimidium domi?*
ST. *Sicut dicis.* CON. *quid? hic non poterat de suo*
Senex obsonari filiæ suæ in nuptijs?
ST. *Vah?* CO. *quid negotij est?* STR. *quid negotij sit rogas?*
Pumex non æque est aridus, atq; hic est senex.

Ain tandem

CO. Ain tandem ita eße ut dicis? STR. tute existima.
Suam rem perijsse, seq; eradicarier.
Quin Diuûm atq; hominum clamat continuo fidem
De suo tigillo fumus si qua exit foras.
Quin quum it dormitum follem obstringit ob gulam
CO. Cur? STR. nequid animæ forte amittat dormiens.
CO. Etiam ne obturat inferiorem gutturem,
Tum ne quid animæ forte amittat dormiens?
ST. Hæc te mihi, sicut tibi me, æquum est credere.
CO. Imò equidem credo. STR. at scin' etiam quo modo?
Aquam hercle plorat, quum lauat, profundere.
AN. Censen' talentum magnum exorari potest
Ab istoc sene ut det, qui fiamus liberi?
ST. Famem hercle utendam, si roges nunquam dabit,
Quin ipse pridem tonsor ungues dempserat,
Collegit, omnia abstulit præsegmina.
AN. Edepol mortalem parce parcum prædicas
ST. Censen uero adeo eße parcum, & misere uiuere?
Pulmentum pridem eidem eripuit miluius,
Homo ad prætorem plorabundus deuenit.
Infit ibi postulare plorans eiulans.
Vt sibi liceret miluium uadarier.
Sexcenta sunt, quæ memorem, si sit ocium.
Sed uter uestrorum est celerior, memora mihi.
CO. Ego ut multo melior. STRO. cocum ego, nõ furẽ rogo.
CO. Cocũ ego dico. AN. quid tu ais? CON. sic sum ut uides.
AN. Cocus ille nundinalis est, in nonum diem
Solet ire coctum. CON. tu trium literarum homo
Me uituperas fur. AN. etiam fur trifurcifer.

ACTVS. II. SCENA II.

STROBILVS. ANTHRAX. CONGRIO. cocis

ST. TAce nunc iam tu,atq; agnum horum uter est pinguior

CO. Licet.STRO.tu CONGRIO eum sume actutum tibi,
Atq; intrò abi illuc,& uos illum sequimini.
Vos cæteri illuc ad nos. CON.hercle iniuria
Dispertiuisti, pinguiorem agnum isti habent.

ST. At nunc tibi dabitur pinguior Tibicina.
I sane cum illo Phrygia, tu autem Eleusium
Huc intrò abi ad nos. CON. ò STROBILE subdole,
Huccine detrusisti me ad senem parcißimum?
,, Vbi siquid poscas,ad rauim poscas prius
Quam quicquam detur.STR.stultus & sine gratia es,
Tibi recte facere,quando quod facias perit.

CO. Qui uero? STRO. Rogitas? iã principio in ædibus
Turba istic nulla tibi erit,si qui uti uoles
Domo abs te afferto,ne operam perdas poscere,
Hic apud nos magna turba,ac magna familia est,
Suppellex,aurum,uestes, uasa argentea,
Vbi si periuerit quippiam, quod te scio
Facile abstinere posse,si nihil obuiam est,
Dicant,Coci abstulerunt, comprehendite,
Vincite,uerberate,in puteum condite.
Horum tibi istic nihil eueniet, quippe qui
Vbi quid surripiat nihil est,sequere hac me. CON. sequor

ACTVS

ACTVS. II. SCENA III.

STROBILVS *seruus* STAPHILA. *anus.*

ST. HEus STAPHILA *prodi atq; hostium aperi.*
ST. STA. *qui uocat?*
STROBILVS.STA.*quid uis?*STRO.*Hos ut accipias cocos,*
Tibicinamq; obsoniumq; in nuptias.
MEGADORVS *iussit* EVCLIONI *hæc mittere.*
ST. *Cererin'* STROBILE *istas facturi nuptias?*
ST. *Qui?*STA.*quia temeti nihil allatum intelligo.*
ST. *At iam afferetur, si à foro ipsus redierit.*
ST. *Ligna hic apud nos nulla sunt.*STRO.*sunt asseres?*
ST. *Sunt pol.*STRO. *Sunt igitur ligna ne quæras foris.*
ST. *Quid impurate, quanq̃ Vulcano studes,*
Cænæ ne caussa aut tuæ mercedis gratia
Nos nostras ædes postulas comburere?
ST. *Haud postulo, duc istos intrò.*STA.*sequimini.*

ACTVS. II. SCENA IIII.

PITHODICVS *Seruus*

CVrate, ego interuisam quid faciant coqui,
Quos pol, ut ego hodie seruẽ, cura maxuma ẽ,
Nisi unum hoc faciam, ut in puteo cænam coquant,
Coctam inde sursum subducemus corbulis,
Si autem deorsum comedent, si quid coxerint,
Superi incænati sunt, & cænati inferi.
sic uerba hic facio, quasi negotij nihil siet,

Rapacidarum ubi tantum siet in ædibus.

ACTVS . II. SCENA. V.
EVCLIO *senex.* CONGRIO *cocus.*

EV. V*Olui animum tandem confirmare hodie meū*
Vt bene haberem meæ me filiæ in nuptijs.
Venio ad macellum, rogito pisces, indicant
Caros, agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cætum, porcinam, cara omnia.
Atq; eó fuerunt cariora, æs non erat.
Abeo illinc iratus, quoniam nihil est qui emam,
Ita illis impuris omnibus adij manum.
Deinde egomet mecum cogitare inter uias
Occepi, festo die, siquid prodegeris
Profesto egere liceat, nisi peperceris.
Post hanc rationem cordi uentriq; edidi.
Accessit animus ad meam sententiam,
Quam minimo sumptu filiam ut nuptum darem,
Nunc tusculum emi, & hasce coronas floreas,
Hæc imponentur in foco nostro Lari,
Vt fortunatas faciat gnatæ nuptias.
Sed quid ego apertas ædes nostras conspicor?
Et strepitus est intus, num nam compilor miser?
CO. *Aulam maiorem si potes uicinia*
*Pete, hæc est parua, capere non quit.*EV.*hei mihi*
Perij hercle, aurum rapitur, aula quæritur,
Nimirum occidor, nisi ego intro huc propero currere.
Apollo quæso subueni mihi, atq; adiuua

Confige.

Configę ſagittis fures theſaurarios.
Cui in re tali iam ſubueniſti ante id hac.
Sed ceſſo prius, quàm prorſus peri currere?

ACTVS. II, SCENA. VI.
ANTHRAX.

DRomo deſquama piſces, tu Macherio
Congrum, Murenam exdorſua quantum potes,
Atq; omnia dum abſum hinc exoſſata fac ſient.
Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto
A Congrione, tu iſtum Gallum ſi ſapis
Glabriorem reddes mihi, quàm uolſus ludius eſt.
Sed quid clamoris oritur hinc ex proximo?
Coqui hercle credo, faciunt officium ſuum,
Fugiam intró, ne quid turbæ fiat itidem

ACTVS. III. SCENA. I.
CONGRIO.

OPtati ciues, populares, incolæ, accolæ, aduenæ omnes,
Date uiam quà fugere liceat, facite totæ plateæ pateant,
Neq; ego unquam niſi hodie ad bacchas ueni in Bacchanal coquinatum.
Ita me miſerum & meos diſcipulos fuſtibus male contuderunt.
Totus doleo, atq; oppido perij, ita me iſte habuit ſenex gymnaſium.

Atat perij hercle ego miser, aperitur Bacchanal, adest,
Sequitur, scio quam rem geram, hoc ipsus magister me docuit,
Neq; ligna ego usq̃ gentium præberi uidi pulchrius,
Itaq; omneis exegit foras, me atq; hos onustos fustibus.

ACTVS. III. SCENA. II.

EVCLIO senex. CONGRIO. cocus.

EV. REdi, quo fugis nunc? tene, tene. CON. quid stolide clamas?
EV. Quia ad trisuiros iam ego deferam tuum nomen. CON. quamobrem?
EV. Quia cultrum habes. CON. cocum decet. EV. quid comminatus
Mihi? CON. istuc malefactum arbitror, quia non latus fodi.
EV. Homo nullus est te scelestior qui uiuat hodie,
Neq; cui ego de industria amplius male plus lubens faxim.
CO. Pol & si taceas, palam id quidem est, res ipsa testis est,
Ita fustib. sum mollior miser magis, quàm ullus cinædus,
Sed quid tibi nos mendice homo tactio est? quæ res ē?
EV. Etiam rogitas? an quia minus quàm æquum erat feci?
CO. Sine. at hercle cum malo magno tuo si hoc caput sentit.
EV. Pol ego haud scio quid post fiat, tuum nũc caput sentit.
Sed in ædib. quid tibi meis nam erat negocij
Me absente, nisi ego iusseram, uolo scire? CON. tace ergo.

Quia ue-

Quia uenimus coctum ad nuptias. EV. *quid tu malum curas,*
Vtrum crudum an coctum edam, nisi tu mihi es tutor?
CO. *Volo scire sinas, an non sinas nos coquere hic cœnam.*
EV. *Volo scire item ego meæ domi mea salua futura.*
CO. *Vtinam mea mihi modo auferam quæ attuli salua.*
EV. *Me haud pœnitet, tua ne expetam?* CON. *scio, ne doce, noui.*
Quid est qua prohibeas nunc gratia nos coquere hic cœnam?
Quid fecimus? quid diximus tibi secus quàm uelles?
EV. *Etiam rogitas scelestè homo qui angulos omneis*
Mearum ædium, & conclauium mihi peruium facitis?
Id ubi tibi erat negotium ad focum hic adesses,
Non fißile haberes caput. merito id tibi factum est.
Adeo ut tu meam sententiam iam noscere poßis,
Si ad ianuam huc acceßeris, nisi iußero propius,
Ego te faciam miserrumus mortalis uti sis,
Scis iam meam sententiam? quo abis? redi rursum.
CO. *Ita me bene amet Lauerna, tu iam nisi reddi*
Mihi uasa iubes, pipulo hic differam ante ædeis,
Quid ego nunc agam? næ ego ædepol ueni huc auspicio malo
Nummo sum conductus, plus iam medico mercede opus est.

ACTVS. III. SCENA. III.
EVCLIO. CONGRIO.

EV. HOc quidem hercle quoquo ibo nunc, mecum erit, mecum feram,
Neq; istuc in tantis periclis unq̄ committā ut siet.
Ite sane nunc iam intrò omnes & coqui & Tibicinæ,
Etiam huc introduce si uis uel gregem uenalium.
Coquite, facite, festinate, nunc iam quantum lubet.
CO. Tempori, postq̄ impleuisti fustibus istorum caput.
EV. Intrò abi, opera huc est conducta uestra, non oratio.
CO. Heu senex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego non uapulatum dudum conductus fui.
EV. Lege agito mecum, molestus ne sis, i & cœnam coque.
Aut abi in malum cruciatum hinc ab ædibus. CON. Abi tu modò.

ACTVS. III. SCENA. IIII.
EVCLIO.

EV. ILlic hinc abijt, Di immortales facinus audax incipit,
33 Qui cū opulento pauper homine cæpit habere negociū
Aut rem, uelut MEGADORVS tentat me omnibus miserum modis.
Qui simulauit mei honoris mittere huc caussa coquos.
Is ea caussa misit, hoc qui surriperent misero mihi.
Condigne etiam meus me intus gallus gallinaceus
Qui erat anui peculiaris perdidit penissume
Vbi erat hæc defossa, occepit ibi scalpurire ungulis.

Circũcirca, quid opus ẽ uerbis? ita mihi pectus pacuit.
Capio fustem, obtrunco gallum furem manifestarium,
Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos
Si id palam fecißet, exemi ex manu manubrium.
Quid opus ẽ uerbis? facta ẽ pugna in gallo gallinaceo.
Sed MEGADORVS *meus affinis eccum incedit à foro.*
Iam hunc non ausim præterire, quin consistam & colloquar

ACTVS. III. SCENA. V.
MEGADORVS. EVCLIO.

ME. *NArraui amicis multis consilium meum,*
De conditione hac. EVCLIonis *filiam laudãt*
Sapienter factum, & consilio bono.
Nam meo quidem animo, si idem faciant cæteri,
Opulentiores pauperiorum filias,
Vt indotatas ducant uxores domum,
Et multo fiat ciuitas concordior,
Et inuidia nos minore utamur, quàm utimur,
Et illæ malam rem metuant, quàm metuunt magis,
Et nos minore sumptu simus, quàm sumus,
In maximam illuc populi partem est optumum,
In paucioreis auidos altercatio est,
Quorum animis auidis, atq; insacietatibus
Neq; lex, neq; tutor capere est qui poßit modum,
Nanq; hoc qui dicat, quo illæ nubent diuites
Dotatæ, si istud ius pauperibus ponitur?
Quo libeant, nubant, dum dos ne fiat comes,

Hoc ita si

Hoc ita si fiat mores meliores sibi
Parent pro dote, quos ferant, quam nunc ferunt.
Ego faxim muli precio, qui superant equos,
Sient uiliores gallicis canterijs.

EV. *Ita me di amabunt ut ego hunc ausculto lubens.*
Nimis lepide fecit uerba ad parsimoniam.

ME. *Nulla ergo dicat, equidem dotem ad te attuli*
Maiorem multo quàm tibi erat pecunia.
Enim mihi quidem æquum est purpuram atq; aurum dari,
Ancillas, mulos, muliones, pedißequas,
Salutigerulos pueros, uehicula qui uehar.

EV. *Vt matronarum hic facta pernouit probe.*
Moribus præfectum mulierum hunc factum uelim.

ME. *Nunc quoquo uenias, plus plaustrorum in ædibus*
Videas, quam ruri, quando ad uillam ueneris.
Sed hoc etiam pulchrum est, præ quam ubi sumptus petunt.
Stat fullo, phrigio, aurifex, lanarius,
Caupones, patagiarij, indusiarij,
Flammearij, uiolarij, Carinarij,
Aut Manulearij, aut Myrrobathrarij,
Propolæ, lintheones, calceolarij,
Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,
Solearij astant, astant molochinarij
Petunt fullones, sarcinatores petunt,
Strophiarij astant, astant semizonarij.
Iam hosce absolutos censeas, cedunt, petunt,

Terceni

Terceni quum stant, Phylacistæ in atrijs
Textores, limbolarij, arcularij ducuntur, datur
AEs, iamq; hosce absolutos censeas
Quum incedunt infectores, crocotarij,
Aut aliqua mala crux semper est, quæ aliquid petat
EV. Compellarem ego illum ni metuam, ne desinat
Memorare mores mulierum, nunc sic sinam.
ME. Vbi nugigerulis res soluta est omnibus
Ibi ad postremum cædit miles, æs petit
Itur, putatur ratio cum Argentario.
Impransus miles astat, æs censet dari.
Vbi disputata est ratio cum Argentario,
Spes prorogatur militi in alium diem.
Hæc sunt atq; aliæ multæ in magnis dotibus
Incommoditates, sumptusq; intollerabiles.
„ Nam quæ indotata est, ea in potestate est uiri.
„ Dotatæ mactant & malo & damno uiros.
Sed eccum affinem ante ædes, quid agis EVCLIO?

ACTVS. III. SCENA. VI.
EVCLIO. MEGADORVS.

EV. Nimium libenter audiui sermonem tuum.
ME. An audiuisti? EV. usq; à principio omnia.
ME. Tamen è meo quidem animo aliquanto facias rectius
Si nitidior sies in filiæ nuptijs
EV. Pro re nitorem, & gloriam pro copia,
Qui habent meminerint sese unde oriundi sient.
Neq; pol MEGADORE mihi, neq; cuiq̃ pauperi
Opinione

Opinione melius res structa est domi.
ME. Imò est, & Dij faciant uti siet diu,
Plus plusq; sospitem istuc quod nunc habes,
EV. Tam hic scit me habere, quàm egomet, anus fecit palam
ME. Quid tu te solus de senatu seuocas?
EV. Pol ego te ut accusem merito meditabar. ME. quid est?
EV. Quid sit me rogitas? qui mihi omneis angulos
Furum impleuisti in ædibus misero mihi,
Qui mihi intromisisti in ædeis quingentos coquos
Cum senis manibus, genere geryonaceo.
,, Quos si Argus seruet, qui oculeus totus fuit,
Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit,
Is nunq̃ seruet, præterea Tibicinam
Quæ mihi interbibere sola, si uino scateat
Corinthiensem fontem & Pyreneum potest.
Tum obsonium autem. ME. pol uel legioni sat est,
Etiam agnum misi. EV. quo quidem agno sat scio
Magis curiosam nusquam ullam esse bestiam.
ME. Volo ex te ego scire qui sit agnus Curio.
EV. Qui ossa atq; pellis totus est, ita cura macet.
Quin exta inspicere in sole etiam uiuo licet,
,, Ita is pellucet quasi laterna punica.
ME. Cedundum illum ego conduxi. EV. Tum tu idem optumum est
Loces efferundum, nam iam credo mortuus est.
ME. Potare ego tecum hodie EVCLIO uolo.
EV. Non potem ego quidem me hercle. ME. at ego iußero

Cadum unum uini ueteris a me afferrier.
EV. *Nolo hercle, nam mihi bibere decretum est aquam.*
ME. *Ego te hodie reddam madidum si uiuo probe,*
Tibi cui decretum est bibere aquam. EV. *Scio quam rem agat,*
Vt me deponat uino, eam affectat uiam,
Post hoc quod habeo ut commutet coloniam.
Ego id cauebo, nam alicubi abstrudam foris,
,, *Ego faxo & operam & uinum perdiderit simul.*
ME. *Ego nisi quid me uis, eo lauatum ut sacruficem.*
EV. *Edepol nae tu Aula multos inimicos habes,*
Atq; istuc aurum, quod tibi concreditum est
Nunc hoc mihi factum est optumum, ut te auferam,
Aula in Fidei phanum, ibi abstrudam probe.
Fides nouisti me, & ego te, caue sis tibi,
Ne tu in me mutasis nomen, si hoc concreduo,
Ibo ad te fretus tua Fides fidutia,

ACTVS. IIII. SCENA. I.
STROBILVS *seruus* LYCONIDIS.

ST. *Hoc est serui facinus frugi, facere quod ego persequor,*
,, *Ne morae molestiaeq; imperium herile habeat sibi.*
,, *Nam qui hero ex sententia seruire seruus postulat,*
,, *In herum matura, in se sera condecet capessere.*
,, *Sin dormitet, ita dormitet, seruum se se ut cogitet.*
,, *Nã qui amanti hero seruitutem seruit, quasi ego seruio*

,, Si herum uidet superare, amorem, hoc serui esse officium reor,
,, Retinere ad salutem, non eum quo incumbat eò inpellere.
,, Quasi pueris qui nare discunt, scirpea inducitur ratis.
,, Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus.
Eodem modo seruum ratem esse amanti hero æquum (censeo
Vt toleret, ne pessum eat, tanquam
,, Herile imperium ediscat, ut quod frons uelit, oculi sciant,
,, Quod iubeat, citis quadrigis citius properet persequi.
Qui ea curabit, abstinebit censione bubula,
Nec sua opera rediget unq̃ in splendorem compedes.
Nunc herus meus amat filiam huius EVCLIONIS pauperis,
Eam hero nunc renunciatum est, nuptũ huic MEGADORO dari,
Is speculatum huc misit me, ut quæ fierent, fieret particeps.
Nunc sine omni suspitione, in ara hic assidam sacra,
Hinc ego huc & illuc potero quid agant arbitrarier.

ACTVS. IIII. SCENA. II.

EVCLIO senex. STROBILVS seruus.

EV. TV modo caue cuiq̃ indicassis aurum meum esse istic Fides,

Non metuo

Non metuo ne quisquam inueniat, ita probe in latebris situm est.
Edepol næ illic pulchram prædam agat, si quis illam inuenerit,
Aulam onustam auri. uerum id te quæso ut prohibeßis Fides.
Nunc lauabo, ut rem diuinã faciam, ne affinem morer.
Quin ubi accersat me, meam extemplo filiam ducat domum.
Vide Fides etiam atq; etiam, nunc saluam ut aulam abs te auferam,
Tuæ fidei concredidi aurum, in tuo luco & phano modo est situm.
ST. Di immortales, quod ego hunc hominem facinus audio loqui?
Se aulam onustam auri abstrusiße hic intus in phano Fidei,
Caue tu illi fidelis quæso potius fueris, quàm mihi,
Atq; hic pater est, ut ego opinor huius, herus meus quam amat.
Ibo hinc intrò, perscrutabor phanum, si inueniam uspiam
Aurum, dum hic est occupatus, sed si repperero, o Fides,
Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam,
Id adeo tibi faciam, uerum ego mihi bibam, ubi id fecero.

ACTVS. IIII. SCENA. III.

EVCLIO.

NOn temere est, quod coruos cantat mihi nunc ab leua manu,
Semel radebat pedibus terram, & uoce grocibat sua,
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atq; in pectus emicare, sed ego cesso currere?

ACTVS. IIII. SCENA. IIII.

EVCLIO. STROBILVS.

EV. FOras Lumbrice qui sub terra derepsisti modo
Qui modo nusq̃ comparebas, nunc quum compares, peris.
Ego ædepol te præstigiatorem miseris iã accipiam modis.
ST. Quæ te mala crux agitat? quid tibi mecum est commercij senex?
EV. Verberabilissime, etiam rogitas? non fur sed trifur?
ST. Quid tibi surripui? EV. redde huc sis. STRO. quid tibi uis reddam? EV. rogas?
ST. Nihil equidem tibi abstuli. EV. at illud quod tibi abstuleras, cedo.
ST. Ecquid ais? EV. quid agam? auferre non potes. STRO. quid tibi uis?
EV. Pone. STRO. equidem pol te datare credo consuetum senex.
EV. Pone hoc sis, aufer cauillam, non ego nunc nugas ago.
ST. Quid ego ponam, quin tu eloquere quicquid est suo nomine.

Non hercle

Nõ hercle equidem quicq̃ sumpsi nec tetigi. EV. osten- de huc manus.

ST. Hem tibi ostendi. eccas. EV. uideo, age ostende etiam tertiam.

ST. Laruæ hunc atq; intemperiæ, insaniæq; agitant senẽ, Facis ne iniuriam mihi an non? EV. Fateor, quia non pendes, maxumam.

Atq; id quoq; iã fiet, nisi fateris. STR. quid fatear tibi?

EV. Quid abstulisti hinc? STRO. Di me perdant, si ego tui quicquam abstuli,

Niue adeo abstulisse uellem. EV. agedum excute dum pallium.

ST. Tuo arbitratu. EV. ne inter tunicas habeas. STRO. Tenta qua lubet.

EV. Vah scelestus, quàm benigne, ut ne abstulisse intelligã.

Noui Sycophantas, age rursum ostende huc manum

Dextram, STRO. hem. EV. nunc leuam ostende. STRO. quin equidem ambas profero,

EV. Iam scrutari mitto, redde huc. STRO. quid reddam? EV. ah nugas agis.

Certe habes. STRO. habeo ego? quid habeo? EV. non dico, audire expetis,

Id meum quicquid habes redde. STRO. insanis, per- scrutatus es

Tuo arbitratu, neq; tui me quicquam inuenisti penes.

EV. Mane, mane, quis illic est, qui hic intus alter erat te- cum simul?

Perij hercle, ille nunc intus turbat, hunc si omitto, hic abierit.

 Postremo iam

Postremo iam hunc perscrutaui, hic nihil habet, abi
quo lubet.
Iuppiter te Diq; perdant. STRO. *haud male agit gra-*
tias.
EV. *Ibo intrò, atq; illi socienno tuo iam interstringam gulam*
Fugin' hinc ab oculis? abin' hinc an non? STRO. *abeo.*
EV. *caue sis te uideam.*

ACTVS IIII. SCENA V.
STROBILVS.

E Mortuum ego me mauelim leto malo,
Quàm non ego illi dem hodie insidias seni.
Nam hic iam non audebit aurum abstrudere,
Credo referet iam secum, & mutabit locum.
At at foris crepuit, senex eccum aurum effert foras,
Tantisper hic ego ad ianuam concessero.

ACTVS IIII. SCENA VI.
EVCLIO, STROBILVS.

EV. *F Idei censebam maxumam multo fidem*
Esse, ea subleuit os mihi penissume
Ni subuenisset coruus perissem miser.
Nimis hercle ego illum coruum ad me ueniat uelim,
Qui indicium fecit, ut ego illi aliquid boni
Dicam, nam quod edit tam duim, quàm perduim.
Nunc hoc ubi abstrudam, cogito solum locum,
Syluani lucus extra murum est auius.
Crebro salicto oppletus, ibi sumam locum,

Certum est

Certum est Syluano potius credam, quam Fidei.
ST. Euge euge, Dij me saluum & seruatum uolunt,
Iam ego illuc præcurram, atq; inscendam aliquam in arborem,
Indéq; obseruabo, aurum ubi abstrudat senex,
Quanquam hic manere herus me sese iußerat.
,, Certum est malam rem potius quæram cum lucro.

ACTVS IIII. SCENA VII.
EVNOMIA mulier. LYCONIDES adolescens
PHAEDRA puella.

LY. Dixi tibi mater, iuxta rem mecum tenes,
Super EVCLIONIS filia, nunc te obsecro,
Fac mentionem cum auunculo mater mea,
Resecroq; mater quod dudum obsecraueram.
EV. Scis tute facta uelle me, quæ tu uelis,
Et istuc confido fratre me impetraßere,
Et caußa iusta est, siquidem ita est ut prædicas,
Te eam compreßisse uinolentum uirginem.
LY. Ego ne ut te aduorsum mentiar mater mea?
PH. Perij mea nutrix, obsecro te, uterus dolet
Iuno Lucina tuam fidem. LY. Hem mater meà
Tibi rem potiorem uideo, clamat, parturit.
EV. I hac intrò mecum gnate mi ad fratrem meum,
Vt istuc quod tu me oras efficiam tibi,
Vt istuc quod me oras impetratum ab eo auferam.
LY. I iam sequor te mater, sed seruum meum
STROBILVM miror ubi sit, quem ego nunc iußeram

EV. Hoc quidem hercle quoquo ibo nunc, mecum erit, mecum feram,
Neq; istuc in tantis periclis unq̃ committã ut siet.
Ite sane nunc iam intrò omnes & coqui & Tibicinæ,
Etiam huc introducce si uis uel gregem uenalium.
Coquite, facite, festinate, nunc iam quantum lubet.
CO. Tempori, postq̃ impleuisti fustibus istorum caput.
EV. Intrò abi, opera huc est conducta uestra, non oratio.
CO. Heu senex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego non uapulatum dudum conductus fui.
EV. Lege agito mecum, molestus ne sis, i & cœnam coque.
Aut abi in malum cruciatum hinc ab ædibus. CON. Abi tu modo.

ACTVS. III. SCENA. IIII.
EVCLIO.

EV. Illic hinc abijt, Di immortales facinus audax incipit,
33 Qui cũ opulento pauper homine cœpit habere negociũ
Aut rem, uelut MEGADORVS tentat me omnibus miserum modis.
Qui simulauit mei honoris mittere huc caussa coquos.
Is ea caussa misit, hoc qui surriperent misero mihi.
Condigne etiam meus me intus gallus gallinaceus
Qui erat anui peculiaris perdidit penissume
Vbi erat hæc defossa, occepit ibi scalpurire ungulis.
Circumcirca,

Circūcirca, quid opus ē uerbis? ita mihi pectus pacuit.
Capio fustem, obtrunco gallum furem manifestarium,
Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos
Si id palam fecißet, exemi ex manu manubrium.
Quid opus ē uerbis? facta ē pugna in gallo gallinaceo.
Sed MEGADORVS meus affinis eccum incedit à foro
Iam hunc non ausim præterire, quin consistam & colloquar

ACTVS. III. SCENA. V.
MEGADORVS. EVCLIO.

ME. NArraui amicis multis consilium meum,
De conditione hac. EVCLIonis filiam laudāt
Sapienter factum, & consilio bono.
Nam meo quidem animo, si idem faciant cæteri,
Opulentiores pauperiorum filias,
Vt indotatas ducant uxores domum,
Et multo fiat ciuitas concordior,
Et inuidia nos minore utamur, quàm utimur,
Et illæ malam rem metuant, quàm metuunt magis,
Et nos minore sumptu simus, quàm sumus,
In maximam illuc populi partem est optumum,
In paucioreis auidos altercatio est,
Quorum animis auidis, atq; insacietatibus
Neq; lex, neq; tutor capere est qui poßit modum,
Nanq; hoc qui dicat, quo illæ nubent diuites
Dotatæ, si istud ius pauperibus ponitur?
Quo libeant, nubant, dum dos ne fiat comes,

Hoc ita si fiat mores meliores sibi
Parent pro dote, quos ferant, quam nunc ferunt.
Ego faxim muli precio, qui superant equos,
Sient uiliores gallicis canterijs.
EV. Ita me di amabunt ut ego hunc ausculto lubens.
Nimis lepide fecit uerba ad parsimoniam.
ME. Nulla ergo dicat, equidem dotem ad te attuli
Maiorem multo quàm tibi erat pecunia.
Enim mihi quidem æquum est purpuram atq; aurum dari,
Ancillas, mulos, muliones, pedißequas,
Salutigerulos pueros, uehicula qui uehar.
EV. Vt matronarum hic facta pernouit probe.
Moribus præfectum mulierum hunc factum uelim.
ME. Nunc quoquo uenias, plus plaustrorum in ædibus
Videas, quam ruri, quando ad uillam ueneris.
Sed hoc etiam pulchrum est, præ quam ubi sumptus petunt.
Stat fullo, phrigio, aurifex, lanarius,
Caupones, patagiarij, indusiarij,
Flammearij, uiolarij, Carinarij,
Aut Manulearij, aut Myrrobathrarij,
Propolæ, lintheones, calceolarij,
Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,
Solearij astant, astant molochinarij
Petunt fullones, sarcinatores petunt,
Strophiarij astant, astant semizonarij.
Iam hosce absolutos censeas, cedunt, petunt,

Tereeni quum stant, Phylacistæ in atrijs
Textores, limbolarij, arcularij ducuntur, datur
AEs, iamq; hosce absolutos censeas
Quum incedunt infectores, crocotarij,
Aut aliqua mala crux semper est, quæ aliquid petit

EV. Compellarem ego illum ni metuam, ne desinat
Memorare mores mulierum, nunc sic sinam.

ME. Vbi nugigerulis res soluta est omnibus
Ibi ad postremum cædit miles, æs petit
Itur, putatur ratio cum Argentario.
Impransus miles astat, æs censet dari.
Vbi disputata est ratio cum Argentario,
Spes prorogatur militi in alium diem.
Hæc sunt atq; aliæ multæ in magnis dotibus
Incommoditates, sumptusq; intollerabiles.
,, Nam quæ indotata est, ea in potestate est uiri.
,, Dotatæ mactant & malo & damno uiros.
Sed eccum affinem ante ædes, quid agis EVCLIO?

ACTVS. III. SCENA. VI.
EVCLIO. MEGADORVS.

EV. Nimium libenter audiui sermonem tuum.

ME. An audiuisti? EV. usq; à principio omnia.

ME. Tamen e meo quidem animo aliquanto facias rectius
Si nitidior sies in filiæ nuptijs

EV. Pro re nitorem, & gloriam pro copia,
Qui habent meminerint sese unde oriundi sient.
Neq; pol MEGADORE mihi, neq; cuiq̃ pauperi

Opinione

Opinione melius res structa est domi.
ME. Imò est, & Dij faciant uti siet diu,
Plus plusq; sospitent istuc quod nunc habes,
EV. Tam hic scit me habere, quàm egomet, anus fecit palam
ME. Quid tu te solus de senatu seuocas?
EV. Pol ego te ut accusem merito meditabar. ME. quid est?
EV. Quid sit me rogitas? qui mihi omneis angulos
Furum impleuisti in ædibus misero mihi,
Qui mihi intromisisti in ædeis quingentos coquos
Cum senis manibus, genere geryonaceo.
„ Quos si Argus seruet, qui oculeus totus fuit,
Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit,
Is nunq̃ seruet, præterea Tibicinam
Quæ mihi interbibere sola, si uino scateat
Corinthiensem fontem & Pyreneum potest.
Tum obsonium autem. ME. pol uel legioni sat est,
Etiam agnum misi. EV. quo quidem agno sat scio
Magis curiosam nusquam ullam esse bestiam.
ME. Volo ex te ego scire qui sit agnus Curio.
EV. Qui oßa atq; pellis totus est, ita cura macet.
Quin exta inspicere in sole etiam uiuo licet,
„ Ita is pellucet quasi laterna punica.
ME. Cedundum illum ego conduxi. EV. Tum tu idem optumum est
Loces efferundum, nam iam credo mortuus est.
ME. Potare ego tecum hodie EVCLIO uolo.
EV. Non potem ego quidem me hercle. ME. at ego iußero

Cadum unum

Cadum unum uini ueteris à me afferrier.

EV. Nolo hercle, nam mihi bibere decretum est aquam.

ME. Ego te hodie reddam madidum si uiuo probe,
Tibi cui decretum est bibere aquam. EV. Scio quam rem agat,
Vt me deponat uino, eam affectat uiam,
Post hoc quod habeo ut commutet coloniam.
Ego id cauebo, nam alicubi abstrudam foris,
„ Ego faxo & operam & uinum perdiderit simul.

ME. Ego nisi quid me uis, eo lauatum ut sacruficem.

EV. Edepol næ tu Aula multos inimicos habes,
Atq; istuc aurum, quod tibi concreditum est
Nunc hoc mihi factum est optumum, ut te auferam,
Aula in Fidei phanum, ibi abstrudam probe.
Fides nouisti me, & ego te, caue sis tibi,
Ne tu in me mutassis nomen, si hoc concreduo,
Ibo ad te fretus tua Fides fidutia,

ACTVS. IIII. SCENA. I.
STROBILVS seruus LYCONIDIS.

ST. Hoc est serui facinus frugi, facere quod ego persequor,
„ Ne moræ molestiæq; imperium berile habeat sibi.
„ Nam qui hero ex sententia seruire seruus postulat,
„ In herum matura, in se sera condecet capessere.
„ Sin dormitet, ita dormitet, seruum se se ut cogitet.
„ Nã qui amanti hero seruitutem seruit, quasi ego seruio

Si herum ui-

,, *Si herum uidet superare, amorem, hoc serui eße officium reor,*
,, *Retinere ad salutem, non eum quo incumbat eò impellere.*
,, *Quasi pueris qui nare discunt, scirpea inducitur ratis.*
,, *Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus.*
Eodem modo seruum ratem eße amanti hero æquum (censeo
Vt toleret, ne peßum eat, tanquam
,, *Herile imperium ediscat, ut quod frons uelit, oculi sciant,*
,, *Quod iubeat, citis quadrigis citius properet persequi.*
Qui ea curabit, abstinebit censione bubula,
Nec sua opera rediget unq̃ in splendorem compedes.
Nunc herus meus amat filiam huius EVCLIONIS *pauperis,*
Eam hero nunc renunciatum est, nuptũ huic MEGADORO *dari,*
Is speculatum huc misit me, ut quæ fierent, fieret particeps.
Nunc sine omni suspitione, in ara hic aßidam sacra,
Hinc ego huc & illuc potero quid agant arbitrarier.

ACTVS. IIII. SCENA. II.

EVCLIO *senex.* STROBILVS *seruus.*

EV. TV *modo caue cuiq̃ indicaßis aurum meum eße istic Fides,*

Non metuo

Non metuo ne quisquam inueniat, ita probe in latebris
situm est.
Edepol næ illic pulchram prædam agat, si quis illam
inuenerit,
Aulam onustam auri. uerum id te quæso ut prohibeßis
Fides.
Nunc lauabo, ut rem diuinā faciam, ne affinem morer.
Quin ubi accersat me, meam extemplo filiam ducat
domum.
Vide Fides etiam atq; etiam, nunc saluam ut aulam
abs te auferam,
Tuæ fidei concredidi aurum, in tuo luco & phano mo-
do est situm.

ST. Di immortales, quod ego hunc hominem facinus au-
dio loqui?
Se aulam onustam auri abstrusiße hic intus in phano
Fidei,
Caue tu illi fidelis quæso potius fueris, quàm mihi,
Atq; hic pater est, ut ego opinor huius, herus meus
quam amat,
Ibo hinc intrò, perscrutabor phanum, si inueniam us-
piam
Aurum, dum hic est occupatus, sed si repperero, o
Fides,
Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam,
Id adeo tibi faciam, uerum ego mihi bibam, ubi id fece-
ro.

ACTVS. IIII. SCENA. III.

EVCLIO.

NOn temere est, quod coruos cantat mihi nunc ab leua manu,
Semel radebat pedibus terram,& uoce grocibat sua,
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atq; in pectus emicare, sed ego cesso currere?

ACTVS. IIII. SCENA. IIII.

EVCLIO. STROBILVS.

EV. FOras Lumbrice qui sub terra derepsisti modo
Qui modo nusq̃ comparebas, nunc quum compares, peris.
Ego ædepol te præstigiator miseris iã accipiam modis.

ST. Quæ te mala crux agitat? quid tibi mecum est commercij senex?

EV. Verberabilissime, etiam rogitas? non fur sed trifur?

ST. Quid tibi surripui? EV. redde huc sis. STRO. quid tibi uis reddam? EV. rogas?

ST. Nihil equidem tibi abstuli. EV. at illud quod tibi abstuleras, cedo.

ST. Ecquid ais? EV. quid agam? auferre non potes. STRO. quid tibi uis?

EV. Pone. STRO. equidem pol te datare credo consuetum senex.

EV. Pone hoc sis, aufer cauillam, non ego nunc nugas ago.

ST. Quid ego ponam, quin tu eloquere quicquid est suo nomine.

Non hercle

Nō hercle equidem quicq̄ sumpsi nec tetigi. EV. ostende huc manus.

ST. Hem tibi ostendi. eccas. EV. uideo, age ostende etiam tertiam.

ST. Laruæ hunc atq; intemperiæ, insaniæq; agitant senē,
Facis ne iniuriam mihi an non? EV. Fateor, quia non pendes, maxumam.
Atq; id quoq; iā fiet, nisi fateris. STR. quid fatear tibi?

EV. Quid abstulisti hinc? STRO. Di me perdant, si ego tui quicquam abstuli,
Niue adeo abstulisse uellem. EV. agedum excute dum pallium.

ST. Tuo arbitratu. EV. ne inter tunicas habeas. STRO. Tenta qua lubet.

EV. Vah scelestus, quàm benigne, ut ne abstulisse intelligā.
Noui Sycophantas, age rursum ostende huc manum
Dextram, STRO. hem. EV. nunc leuam ostende. STRO. quin equidem ambas profero,

EV. Iam scrutari mitto, redde huc. STRO. quid reddam? EV. ah nugas agis.
Certe habes. STRO. habeo ego? quid habeo? EV. non dico, audire expetis,
Id meum quicquid habes redde. STRO. insanis, perscrutatus es
Tuo arbitratu, neq; tui me quicquam inuenisti penes.

EV. Mane, mane, quis illic est, qui hic intus alter erat tecum simul?
Perij hercle, ille nunc intus turbat, hunc si omitto, hic abierit.

Postremo iam hunc perscrutaui, hic nihil habet, abi
quo lubet.
Iuppiter te Diiq; perdant. STRO. haud male agit gratias.
EV. Ibo intrò, atq; illi socienno tuo iam interstringam gulam
Fugin' hinc ab oculis? abin' hinc an non? STRO. abeo.
EV. caue sis te uideam.

ACTVS IIII. SCENA V.
STROBILVS.

EMortuum ego me mauelim leto malo,
Quàm non ego illi dem hodie insidias seni.
Nam hic iam non audebit aurum abstrudere,
Credo referet iam secum, & mutabit locum.
At at foris crepuit, senex eccum aurum effert foras,
Tantisper hic ego ad ianuam concessero.

ACTVS IIII. SCENA VI.
EVCLIO, STROBILVS.

EV. FIdei censebam maxumam multo fidem
Esse, ea subleuit os mihi penissume
Ni subuenisset coruus perissem miser.
Nimis hercle ego illum coruum ad me ueniat uelim,
Qui indicium fecit, ut ego illi aliquid boni
Dicam, nam quod edit tam duim, quàm perduim.
Nunc hoc ubi abstrudam, cogito solum locum,
Syluani lucus extra murum est auius.
Crebro salicto oppletus, ibi sumam locum,

Certum est

Certum est Syluano potius credam, quam Fidei.

ST. *Euge euge, Dij me saluum & seruatum uolunt,*
Iam ego illuc præcurram, atq; inscendam aliquam in arborem,
Indeq; obseruabo, aurum ubi abstrudat senex,
Quanquam hic manere herus me sese iußerat.
,, *Certum est malam rem potius quæram cum lucro.*

ACTVS IIII. SCENA VII.

EVNOMIA *mulier.* LYCONIDES *adolescens* PHAEDRA *puella.*

LY. *Dixi tibi mater, iuxta rem mecum tenes,*
Super EVCLIONIS *filia, nunc te obsecro,*
Fac mentionem cum auunculo mater mea,
Resecroq; mater quod dudum obsecraueram.
EV. *Scis tute facta uelle me, quæ tu uelis,*
Et istuc confido fratre me impetraßere,
Et caußa iusta est, siquidem ita est ut prædicas,
Te eam compreßisse uinolentum uirginem.
LY. *Ego ne ut te aduorsum mentiar mater mea?*
PH. *Perij mea nutrix, obsecro te, uterus dolet*
Iuno Lucina tuam fidem. LY. *Hem mater mea*
Tibi rem potiorem uideo, clamat, parturit.
EV. *I hac intro mecum gnate mi ad fratrem meum,*
Vt istuc quod tu me oras efficiam tibi,
Vt istuc quod me oras impetratum ab eo auferam.
LY. *I iam sequor te mater, sed seruum meum*
STROBILVM *miror ubi sit, quem ego nunc iußeram*

 Illic operiri

Illic operiri, nunc ego mecum cogito,
Si mihi dat operam me illi irasci iniurium est,
Ibo intró, ubi de capite meo sunt comitia.

ACTVS IIII. SCENA VIII.
STROBILVS.

Picos diuitijs, qui aureos monteis colunt.
Ego solus supero, nam istos reges cæteros
Memorare nolo, hominum mendicabula.
Ego sum ille rex Philippus, ò lepidum diem.
Nam ut dudum hinc abij, multo illo adueni prior.
Multoq; prius me collocaui in arborem,
Inde expectabam, ubi aurum abstrudebat senex.
Vbi ille abijt, ego me deorsum duco de arbore,
Effodio aulam auri plenam, inde ex eo loco,
Video recipere se senem, ille me non uidet,
Nam ego modo declinaui paulum me extra uiam.
At at senem eccum ipsum, ibo ut hoc condam domum.

ACTVS. IIII. SCENA. IX.
EVCLIO, LYCONIDES.

EV. *Perij, interij, occidi, quo curram? quo non curram?*
Tene, tene, quem? quis? nescio, nihil uideo, cæcus eo, atq;
Equidē quo eā, aut ubi sim, aut qui sim, nequeo cū aīo
Certum inuestigare. obsecro uos ego mihi auxilio
Oro, obtestor, sitis, & hominem, demonstretis, qui eam abstulerit. *Qui uestitu &*

Qui uestitu & creta occultant se se, atq; sedent quasi sint frugi.

Quid ais tu? tibi credere certum est, nam esse bonum é uultu cognosco.

Quid est? quid ridetis? noui omnes, scio fures esse hic complures.

Hem nemo habet horum, occidisti, dic igitur quis habet, nescis.

Heu me miserum, misere perij male perditus, pessume ornatus eo,

Tantum gemitiq; mali molestiæq; hic dies mihi obtulit,

Famem & pauperiem, perditissimus ego sum omnium in terra.

Nam quid mihi opus est uita, qui tantum auri perdidi,

Quod custodiui sedulo, egomet me defraudaui,

Animumq; meum, geniumq; meum, nunc eo alij lætificantur

Meo malo & damno, pati nequeo.

LY. Quinam homo hic ante ædeis nostras eiulans conqueritur mœrens?

Atq; hic quidem EVCLIO est, est opinor, oppido ego interij, palam res est.

Scit peperisse iã, ut ego opinor, filiam suam, nunc mihi incertum est

Quid agam? abeam an maneam? an adeam? an fugiam? quid agam edepol nescio.

ACTVS. IIII. SCENA. X.

EVCLIO senex, LYCONIDES adolescens

EV. Quis homo hic loquitur? LY. ego sum miser.
EV. imò ego miser.
Et misere perditus, cui tanta mala, mœstitudóq; obtigit.

LY. Animo bono es. EV. Quo obsecro pacto esse possum.
LY. quia istuc facinus quod tuum
Solicitat animum, id ego feci & fateor. EV. quid ego ex te audio?

LY. Id quod uerum est. EV. Quid ego de te merui adolescens mali?
Quamobrem ita faceres, meq; meosq; perditum ires liberos.

LY. Deus mihi impulsor fuit, is me ad illam illexit. EV. quo modo?

LY. Fateor me peccauisse, & meam culpam commeritum scio,
Id adeo te oratum aduenio, ut animo æquo ignoscas mihi.

EV. Cur id ausus facere? ut id quod non tuum esset tangeres?

LY. Quid uis fieri? factum est, illud fieri infectum non
„ potest,
„ Deos credo uoluisse, nam ni uellent, non fieret scio.

EV. At ego deos credo uoluisse, ut apud te me in neruo enecem.

LY. Ne istuc dixis. EV. quid tibi ergo meam me inuito tactio est?

LY. Quia uini uitio atq; amoris feci. EV. homo audacissime,

Cum istac me

Cum istac ne te oratione huc ad me adire ausum impudens?
Nam si istuc ius est, ut sic tu istuc excusare posies,
Luce clara deripiamus aurum matronis palam,
Post id, si prehensi simus, excusemus ebrios
,, *Nos fecisse, amoris caussa. Nimis uile'st uinum atq; amor*
,, *Si ebrio atq; amanti impune facere quod lubeat, licet.*
LY. *Quin tibi ultro supplicatũ aduenio, ob stulticiam meã.*
EV. *Non mihi homines placent, qui quando male fecerunt, purgitant,*
Tu illam scibas non tuam esse, non attactam oportuit.
LY. *Ergo quia sum tangere ausus, haud causificor, quin eam*
Ego habeam potissimum. EV. *Tun' habeas me inuito meam?*
LY. *Haud te inuito postulo, sed meam esse oportere arbitror.*
Quin tu eam inuenias inquam meam illam esse oportere EVCLIO.
EV. *Nisi refers.* LY. *quid tibi ego referam?* EV. *quod surripuisti meum,*
Iam quidem ad prætorem hercle te rapiam & tibi scribam dicam.
LY. *Surripui ego tuum? unde? aut quid id est?* EV. *ita te amabit Iuppiter,*
Vt tu nescis. LY. *nisi quidẽ tu mihi quid quæras dixeris.*
EV. *Aulam auri inquam te reposco, quam tu confessus mihi*
Te abstulisse. LY *neq; edepol ego dixi neq; feci.* EV. *negas?* Pernego,

LY. Pernego, imò neq; ego aurum, neq; istæc aula quæ siet,
Scio nec noui. EV. illam ex Syluani luco quam abstuleras cedo.
I, refer, dimidiam potius tecum partem diuidam,
Tametsi fur mihi es, molestus non ero, i uero refer.
LY. Sanus tu non es, qui furem me uoces. Ego te EVCLIO,
De alia re resciuisse censui, quod ad me attinet,
Magna est res, quam ego tecum ociose si ocium est cupio loqui.
EV. Dic bona fide, tu id aurum non surripuisti? LY. bona.
EV. Neq; scis quis abstulerit? LY. istuc quoq; bona. EV. atq; id si scies,
Qui abstulerit, mihi indicabis? LY. faciam. EV. neq; partem tibi,
Ab eo quiqui est inde posces, neq; furem excipies. LY. ita.
EV. Quid si fallis? LY. Tum me faciat, quod uolt magnus Iuppiter.
EV. Sat habeo, age nunc loquere, quid uis. LY. Si me nouisti minus,
Genere quo sim gnatus, hic mihi est MEGADORVS auunculus,
Meus fuit pater Antimachus, ego uocor LYCONIDES,
Mater est Eunomia. EV. noui genus, nunc quid uis? id uolo
Noscere. LY. filiam ex te tu habes? EV. imò eccillam domi.

Eam tu de=

LY. *Eam tu despondisti opinor meo auunculo?* EV. *omnem rem tenes.*

LY. *Is me nunc renunciare repudium iußit tibi.*

EV. *Repudium rebus paratis, atq; exornatis nuptijs?*
Vt illum Dij immortales omnes quantum est perduint.
Quem propter hodie auri tantũ perdidi ĩfœlix miser.

LY. *Bono animo es, & benedice, nunc quæ res tibi & gnatæ tuæ,*
Bene fœliciterq; uortat, ita Di faxint inquito.

EV. *Ita Di faciant.* LY. *& mihi ita Di faciant, audi nunc iã*
" *Qui homo culpam admisit in se, nullus est tam parui precij,*
" *Quin pudeat, quin purget se se, nũc te obtestor* EVclio,
Si quid ego erga te imprudens peccaui, aut gnatam tuã,
Vt mihi ignoscas, eamq; uxorem mihi des, ut leges iubent,
Ego me iniuriam filiæ fecisse fateor tuæ,
Cereris uigilijs per uinum, atq; impulsu adolescentiæ.

EV. *Hei mihi quod facinus ego ex te audio?* LY. *cur eiulas,*
Quem ego hodie auum feci, iam ut esses filiæ nuptijs,
Nam tua gnata peperit, decumo mense post, numerum cape.
Ea re repudium remisit auunculus caußa mea,
I intrò exquire sit ne ita ut ego prædico. EV. *perij oppido,*
Ita mihi ad malum malæ res plurimæ se agglutinant,
Ibo intrò ut

Ibo intrò, ut quid huius ueri sit sciam. LY. iam te sequor,
Hæc propemodum iam esse in uado salutis res uidetur.
Nunc seruum eße ubi dicam STROBILVM, non reperio,
Nisi etiam hic, operiar tamen paulisper, postea intro
Hunc subsequar, nunc interim spacium ei dabo exquirendi
Meum factum, ex gnatæ pedißequa nutrice anu, ea rem nouit.

ACTVS. V. SCENA I.
STROBILVS. LYCONIDES.

ST. Dii immortales quibus & quantis me donatis gaudijs?
Quadrilibrem aulam auro onustam habeo, quis me est diuitior?
Quis me Athenis nunc magis quisquam est homo, cui Dij sunt propicij?
LY. Certo enim ego uocem hic loquentis modo me audire uisus sum.
ST. Herum ne ego aspicio meum? LY. uideo ego hunc STROBILVM seruum meum?
ST. Ipsus est. LY. haud alius est. STRO. congrediar. LY. contollam gradum,
Credo ego illum ut iußi eam ipse anum adiße huius nutricem uirginis.
ST. Quin ego illi me inueniße dico hanc prædam, atq; eloquar, Igitur orabo,

Igitur orabo, ut manu me mittat, ibo atq; eloquar.
Repperi. LY. *quid repperisti?* STRO. *non quod pueri clamitant,*
,, *In faba se repperiße.* LY. *iam ne autem ut soles deludis?*
ST. *Here mane eloquar, iam ausculta.* LY. *age ergo eloquere.* STRO. *aulam auri plenam, repperi hodie*
Here diuitias nimias. LY. *ubinam?* STRO. *quadrilibrem inquam.*
LY. *Quod ego facinus audio ex te?* STRO. EVCLIONI *huic seni surripui.*
LY. *Vbi id est aurum?* STRO. *in arca apud me, nunc uolo me emitti manu.*
LY. *Ego ne te emittam manu scelerum cumulatißime?* STRO. *abi here*
Scio quã rem geras, lepide hercle animũ tuum tentaui
Iam ut eriperes apparabas, quid faceres si reppeerißem?
LY. *Non potes probaße nugas. i redde aurum.* STRO. *reddam ego aurum?*
LY. *Redde inquam, ut huic reddatur.* STRO. *Ah unde?* LY. *quod modo faßus es, eße*
In arca. STRO. *Soleo hercle ego garrire nugas, ita loquor,* LY. *At scin'*
Quomodo? STRO. *uel hercle enica, nunquam hinc feres à me.*

QVAESE-

QVAE SEQVVNTVR ADDITA SVNT A CODRO VRCEO AD COMPLENDAM HANC COMOEDIAM.

ACTVS. V. SCENA. II.

STRObilus. LYCOnides. MEgadorus. EVnomia.

NVnq̃ hinc feres à me quod nõ habeo. LY. ferã,
Velis nolis, cum te quadrupedem ſtrinxero,
Et herniſos teſtès ad trabem tibi
Diuellam appenſo, ſed cur in fauces morer
Huius ſceleſti ruere? & animam protinus,
Cur non compello facere iter præpoſterum?
Das, an nõ? STRO. dabo. LY. des ut nũc, non olim uolo
ST. Do iam, ſed me animam recipere ſinas te rogo,
Ah ah quid ut dem poſcis here. LY. neſcis ſcelus?
Et aulam auri plenam quadrilibrem mihi
Audes negare, quam dixti modo
Te arripuiſſe? heia iam hic ſunt lorarij.
ST. Here audi pauca. LY. iam audio. lorarij
Heus heus. STRO. quid eſt? LY. parari catenas uolo.
ST. Audi quæſo, poſt me ligari iuſſeris
Quantum libet. LY. audio, ſed rem expedias ocyus.
ST. Si me torqueri iuſſeris ad necem, uide quid
Conſequare, primum ſerui exitium habes,
Deinde quod concupiſcis, ferre non potes
At ſi dulcis libertatis præmio
,, Dudum captaſſes, iamdudum uotis fores,
,, Votis potitus, omnes natura parit liberos
,, Et omnes libertati natura ſtudent

,, *Omni malo, omni exitio peior seruitus*
,, *Et quem Iuppiter odit, seruum hunc primum facit*
LY. *Non stulte loqueris.* STRO. *Audi reliqua nunc iam*
Tenaces nimium dominos nostra ætas tulit,
Quos Harpagonas, Harpyias & Tantalos
Vocare soleo, in opibus magnis pauperes.
Et sitibundos in medio Oceani gurgite
Nullæ illis satis diuitiæ sunt, non Midæ,
Non Crœsi. non omnis Persarum copia
Explere illorum tartaream ingluuiem potest.
,, *Inique domini seruis utuntur suis*
,, *Et serui inique Dominis nunc parent suis.*
Sic fit neutrobi, quod fieri iustum foret,
Penum, popinas, cellas promptuarias,
Occludunt mille clauibus parci senes,
Quæ uix legitimis concedi natis uolunt.
Serui furaces, Versipelles, callidi
Occlusa mille clauibus sibi reserant
Furtimq; raptant, consumunt, liguriunt,
Centena nunquam furta dicturi cruce.
Sic seruitutem ulciscuntur serui mali,
Risu, iocisq;, sic ergo concludo, quod
Seruos fideles liberalitas facit.
LY. *Recte quidem, sed non paucis ut mihi*
Pollicitus, uerum si te facio liberum
Reddes quod cupio. STRO. *Reddam, sed testes uolo*
Adsint, ignosces here, parum credo tibi.
LY. *Vt libet, adsint uel centum iam nil moror.*
ST. MEGA*dore &* tu EVNO*mia adeste precor, si lubet*
Exite, perfecta re mox redibitis. Qui

ME. Qui nos uocat, hem LYCONIDE. EV. hem STROBILE quid est?
Loquimini. LY. Breue est. ME. quid est? STRO. uos testes uoco,
Si quadrilibrem aulam auri plenam huic affero,
Et trado LYCONIDAE, LYCONIDES me manu
Mittit, iubet & iuris esse me mei,
Ita ne spondes? LY. spondeo. STRO. iã ne audistis hoc
Quod dixit? ME. audiuimus. STRO. iura etiam per Iouem.
LY. Hem quo redactus sum alieno malo?
Nimis procax es, quid lubet, faciam tamen.
ST. Heus tu, nostra ætas non multum fidei gerit
„ Tabulæ notantur, adsunt testes duodecim,
„ Tempus locumq; scribit actuarius
„ Tamen inuenitur Rhetor, qui factum neget.
LY. Sed me cito expedi sis. STRO. Hem silicem tibi.
LY. Si te ego sciens fallam, ita me exijciat Diespiter
Bonis, salua urbe & arce, ut ego hunc lapidem, satin'
Iam feci tibi? STRO. Satis, ut ego aurum apportem, eo,
LY. I Pegaseo gradu, Et uorans uiam redi.

ACTVS V. SCENA. III.
LYCONIDES, STROBILVS. MEGADORVS. EVNOMIA, EVCLIO.

GRaue est homini pudenti morologus nimis
Seruus, qui sapere plus uult hero suo.
Abeat hic STROBILVS in malã liber crucem
Modo mihi

Modo mihi apportet aulam auro puro grauem,
Vt EVCLIONEM *socerum ex luctu retraham*
Ad hilaritatem,& mihi conciliem filiam
Ex compreßu meo nouam puerperam.
Sed ecce redit onustus STROBILVS, *ut reor*
Aulam apportat,& certe est aula quam gerit.

ST. LYCONIDE *apporto inuentum promissum tibi,*
Aulam auri quadrilibrem, nunc uerus fui.

LY. *Nempe, o Dij imortales, quid uideo. aut quid habeo?*
Plus sexcentos philippos ter & quater.
Sed euocemus EVCLIONEM *protinus.*
O EVCLIO EVCLIO. ME. O EVCLIO EVCLIO.

EV. *quid est?*

LY. *Descende ad nos, nam Dij te seruatum uolunt*
Habemus Aulam. EV. *habetis ne, an me luditis?*

LY. *Habemus inquam, modo si potes aduola.*

EV. *ò magne Iuppiter, ò* LAR *familiaris,&*
Regina IVNO, *& noster Thesaurarie*
Alcide, tantum miserati miserum senem.
Oh oh quàm lætus aula tibi amicus senex
Complector ulnis, & te dulci capio osculo,
Expleri nequeo mille uel complexibus,
O spes, o cor luctum depuluerans meum.

LY. *Auro carere semper duxi peßimum.*
Et pueris,& uiris, & senibus omnibus,
Pueros prostare cogit indigentia,
Viros furari, mendicare ipsos senes.
At multo peius est, ut uideo nunc, supra

Quàm quod necesse est, auro opulescere
Heu quantas passus est ærumnas EVCLIO
Ob aulam paulo ante à se deperditam.

EV. *Cui meritas referam grates? an dijs? qui bonos*
Respectant homines? an amicis rectis uiris?
An utrisq;? utrisq; potius, & primum tibi
LYCONIDE, *principium & autor tanti boni.*
Hac ego te aula auri condono, accipias lubens
Tuam hanc esse uolo, & filiam meam simul,
Presente MEGADORO, *& sorore eius proba*
EVNOMIA. LY. *& habetur & refertur gratia*
Vt meritus es socer exoptatus mihi EVCLIO.

EV. *Relatam mihi satis putabo gratiam,*
Si domum nostram, & meipsum accipias lubens.

LY. *Accipio,* E*t* EVCLIONIS *uolo mea sit domus.*

ST. *Quid restat here nunc? memento ut sim liber.*

LY. *Recte monuisti, esto merito liber tuo.*
O STROBILE, *& turbatam iam intus cænam para.*

ST. *Spectatores naturam auarus* EVCLIO
Mutauit, liberalis subito factus est.
Sic liberalitate utimini uos quoq;.
Et si fabula perplacuit, clare plaudite.

FINIS *Huius fabulæ.*

ARGVMENTVM.

M.eretricem Athenis Ephesum Miles auehit,
I.d hero dum amanti seruus nunciare uult,
L.egato peregre, captus ipsus in mari,
E.t illi eidem Militi dono datus est,
S.uum arcessit herum Athenis, atq; perforat
G.eminis communem clam parietem in ædibus,
L.icere ut quiret conuenire amantibus.
O.sculanteis custos hos uidit de tegulis.
R.idiculus autem quasi sit alia deluditur.
I.temq; impellit Militem palestrio
O.missam faciat concubinam, quando ei
S.enis uicini cupiat uxor nubere.
V.ltro abeat, orat, donat multa, ipse in domo
S.enis præhensus, pœnas pro Mœcho luit.

ACTVS. I. SCENA I.

PYRGOPOLINICES. ARTOTROGVS.

Curate ut splendor meo sit clipeo clarior
Quàm solis radij esse, olim cum sudum'st, solet,
Vt ubi usus ueniat, contra conserta manu
Oculorum præstringat aciem in acie hostibus.
Nam ego hanc machæram mihi consolari uolo,
Ne lamentetur, neue animum despondeat.
Quia se iampridem feriatam gestitem
Quæ misera gestit fratrem facere ex hostibus.
Sed ubi ARTOtrogus? AR. hic ē, stat propter uirum
Fortem atq; fortunatum, & forma regia,
Tum bellatorem, Mars haud ausit dicere,

Neq; æquiparare suas uirtutes ad tuas.

PY. Quem ne ego seruaui in campis Gurgusti donis
Vbi Bombomachides Cluninstaridis archides,
Erat imperator summus, Neptuni nepos.

AR. Memini, nempe, illum dicis, cum armis aureis,
Cuius tu legiones difflauisti spiritu,
Quasi uentus folia, aut peniculum tectorium?

PY. Istuc quidem edepol nihil est. AR. nihil hercle quidem hoc,
Præ ut alia dicam, tu quæ nunquam feceris.
Periuriorem hoc homine siquis uiderit,
Aut gloriarum pleniorem, quàm illic est,
Me sibi habeto, & ego me mancupio dabo.
Ni unum Epityrum edam apud illum esuriens insane bene,

PY. Vbi tu es? AR. Eccum edepol, uel elephanto in India
Quo pacto pugno perfregisti brachium.

PY. Quid brachium? AR. illud dicere uolui femur.

PY. At hic indiligenter eram. AR. pol siquidem
Connixus esses, per corium, per uiscera
Perq; os Elephanto brachium transmitteres

PY. Nolo istæc hic nunc. AR. ne hercle operæ precium quidem
Mihi te enarrare, tuas qui uirtutes sciam.
Venter creat omnes has ærumnas, auribus
Peraudienda sunt, ne dentes dentiant,
Et assentandum est, quicquid hic mentibitur.

PY. Quid illud quod dico? AR. hem scio iam, quid uis dicere,

Factum

Factum est hercle, memini fieri. PYR. *quid id est?* AR. *quicquid est,*

PY. *Habes tabellas?* AR. *uis rogare? habeo & stylum.*

PY. *Facete aduertis animum tuum ad animum meum.*

AR. *Nouisse mores me tuos meditate decet,*
Curamq; adhibere, ut præuolet mihi quo tu uelis.

PY. *Ecquid meministi?* AR. *Memini, centum in Cilicia*
Et quinquaginta centum in Syro latronidæ
Triginta Sardi, Sexaginta Macedones
Sunt homines tu quos occidisti uno die.

PY. *Quanta istæc hominum summa est?* AR. *Septem milia*

PY. *Tantum esse oportet, recte rationemq; tenes.*

AR. *At nullos habeo scriptos, sic memini tamen.*

PY. *Edepol memoria est optuma.* ART. *offa me monet.*

PY. *Dum talem facies, qualem adhuc aßiduo edis,*
Communicabo te semper mensa mea.

AR. *Quid in Cappadocia, ubi tu quingentos simul*
Ni hebes machæra foret, uno ictu occideres.
At peditatus reliquiæ erant si uiuerent.
Quid tibi ego dicam, quod omnes mortales sciunt,
Pyrgopolynicem te unum in terra uiuere
Virtute & forma, & factis inuictißimis.
Amant te omnes mulieres, neq; hercle iniuria,
Qui sis tam pulcher, ut uel illæ quæ here pallio
Me reprehendere. PYR. *Quid here dixerunt tibi?*

AR. *Rogitabant hiccine Achilles est inquit tibi?*
Imò eius frater inquam, innuit illarum altera.

Ergo me castor pulcher est, inquit mihi,
Et liberalis uisus, cæsaries quam decet.
Næ illæ sunt fortunatæ, quæ cum isto cubant.

PY. Ita ne ea leuat tandem ? AR. quæ me ambæ obsecrauerint,
Vt te hodie quasi pompam illac præterducerem.

PY. Nimia est miseria, pulchrum esse hominem nimis.

AR. Molestæ sunt mihi, orant, ambiunt, obsecrant,
Videre ut liceat ad se se accersi iubent.
Vt tuo non liceat operam dare negocio.

PY. Videtur tempus esse, ut eamus ad forum,
Vt in tabellis quas consignaui hic heri,
Latronibus dinumerem stipendium.
Nam rex Seleucus me opere orauit maxumo,
Vt sibi latrones cogerem, & conscriberem.
Regi hunc diem mihi operam decretum est dare.

AR. Age eamus ergo. PYR. Sequimini satellites.

ACTVS II. SCENA I.

PALESTRIO seruos.

Mihi ad enarrandum hoc argumentum est comitas,
Si ad auscultandum uostra erit benignitas.
Qui autem auscultare nolit, exurgat foras,
Vt sit ubi sedeat ille, qui auscultare uolt.
Nunc, qua assedistis caussa in festiuo loco,
Comœdiæ quam nos modo acturi sumus
Et argumentum, & nomen uobis eloquar.

ALAZON

ALAZON græce huic nomen est Comœdiæ,
Id nos latine gloriosum dicimus.
Hoc oppidum Ephesu'st, idem est miles meus herus,
Qui hinc ad forum abijt, gloriosus, impudens,
Stercoreus, plenus periurij atq; adulterij,
Ait sese ultro omneis mulieres sectarier.
Is deridiculu'st quaqua incedit omnibus.
Itaq; hic meretrices labijs dum ductant eum,
Maiorem partem uideas ualgis suauijs.
Nam ego haud diu apud hunc seruitutem seruio.
Id uolo uos scire, quomodo ad hunc deuenerim
In seruitutem, ab eo cui seruiui prius.
Date operam, nam nunc argumentum exordiar.
ERAT herus Athenis mihi adulescens optumus,
Is amabat meretricem æque Athenis atticis,
Et illa illum contra, qui est amor cultu optumus.
Is publice legatus Naupactum fuit,
Magna reipublicæ nanq; hic in gratia est.
Interim ut hic miles, forte Athenas aduenit,
Insinuat sese ad illam amicam heri mei,
Occepit eius matri suppalparier,
Vino, ornamentis, opiparisq; obsonijs.
Itaq; intumum ibi se miles apud lenam facit.
Vbi primum euenit militi huic occasio,
Sublinit os illi lenæ, & matri mulieris,
Quam herus meus amabat, nam is illius filiam
Conijcit in nauem miles clam matrem suam,
Iamq; inuitam huc mulierem in Ephesum aduehit.

Ego

Ego quantum citius possum mihi nauem paro,
Vbi amicam herilem Athenis auectam scio.
Inscendo,ut eam rem Naupactum ad herum nunciem,
Vbi sumus prouecti in altum,id quod uolunt,
Capiunt prædones nauem illam,ubi uectus fui,
Prius perij,quàm ad herum ueni,quo ire occeperam,
Ille me qui cepit,dat me huic dono militi.
Hic postquam in ædeis me ad sese duxit domum,
Video illam amicam herilem,Athenis quæ fuit.
Vbi contra aspexit me,oculis mihi signum dedit,
Ne se appellarem,deinde postquam occasio est,
Conqueritur mecum mulier fortunas suas.
Ait sese Athenas fugere cupere ex hac domu,
Sese illum amare meum herum,Athenis qui fuit.
Neq; peius quenquam odisse,quàm istum militem.
Ego quoniam inspexi mulieris sententiam
Cœpi tabellas,consignaui clanculum.
Dedi mercatori,qui ad illum deferat
Meum herum,qui Athenas fuerat,qui hanc amauerat
Vt is huc ueniret, is non spreuit nuncium.
Nam & uenit, & is in proxumo hic diuortitur,
Apud suum paternum hospitem,lepidum senem.
Itaq; ille amanti suo hospiti morem gerit.
Nosq; opera consilioq; adhortatur,iuuat.
Itaq; ego paraui hic intus magnas machinas.
Qui amantes una inter se facerem conuenas.
Nam unum conclaue concubinæ quod dedit
Miles,quo nemo nisi ea se inferret pedem.

In ea

In eo conclaui ego perfodi parietem.
Qua commeatus clam esset hic huic mulieri.
Et sene sciente hoc feci, is consilium dedit.
Nam meus conseruus est homo haud magni precij,
Quem concubinæ miles custodem addidit.
Ei nos facetis fabricis, & doctis dolis
Glaucomam ob oculos obijciemus, eumq; ita
Faciemus, ut quod uiderit, non uiderit
Et mox ne erretis, hæc duarum hodie uicem
Et hic, & illinc, mulier feret imaginem,
Atq; eadem erit, uerum alia esse aßimulabitur,
Ita sublinitum est os custodi mulieris.
Sed foris concrepuit hinc à uicino sene,
Ipse exit, hic ille est lepidus, quem dixi senex.

ACTVS II. SCENA II.

PERIPLECTOMENVS senex, PALESTRIO seruos.

Nisi hercle defregeritis talos, posthac quemq; in tegulis
Videritis alienum, ego uestra faciam latera lorea.
Mihi quidē iā arbitri uicini sūt meæ quid fiat domi.
Ita per impluuium introspectant. Nunc adeo edico omnibus
Quenq; à milite hic uideritis hoīem in nostris tegulis
Extra unum palestrionem, hunc deturbatote in uia.
Quod ille gallinam aut columbam se sectari, aut simiā
Dicat, peristis, ni usq; ad mortem male multassitis
Atq; adeo, uti ne legi fraudem faciam talariæ,
Accuratote, ut sine talis domi agitent conuiuium

Nescio

PA. *Nescio quid malefactum à nostra huic familia est, quantum audio,*
Ita hic senex talos elidi iußit conseruis meis,
Sed me excepit, nihili facio quid illis faciat cæteris.
Aggrediar hominem, est ne aduorsum? est quasi,
Quid agis PERIPLECTOMENE? PE. *haud multos homines, si optandum foret,*
Nunc uidere & conuenire, q̃ te mauellem. PA. *quid ẽ?*
Quid negocij est? PE. *res palam est.* PA. *Quæ res palam est?* PE. *de tegulis,*
Modo nescio quis inspectauit uestrorum familiarium
Per nostrum impluuium intus apud nos PHILOCOMASIVM *atq; hospitem,*
Osculanteis. PA. *quis homo uidit?* PE. *tuus conseruus est.*
PA. *Quis homo is est?* PE. *nescio, ita abripuit repente se se subito* PA. *Suspicor*
Me perisse. PE. *ubi abijt, conclamo, heus quid agis tu inquam in tegulis?*
Ille mihi abiens ita respondit, se sectari Simiam;
PA. *Væ mihi misero, cui pereundum est propter nihili bestiam,*
Sed PHILOCOMASIVM *hiccine etiam nunc est?* PE. *cum exibam, hic erat.*
PA. *Sis iube transire huc quantum poßit, se ut uideant domi*
Familiares, nisi quidem illa nos uolt, qui serui sumus
Propter amorem suum omneis crucibus contubernaleis dari.

PE. Dixi ego istuc, nisi quid aliud uis. PA. uolo, hoc dicito:
Paret artem & disciplinam, obtineat colorem. PE. quemadmodum?

PA. Vt eum qui hic se uidit, uero uincat, ut ne uiderit.
Siquidem centies hic uisa sit, tamen inficias eat.
Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atq; audaciã,
Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam,
Qui arguat se, eum contra uincat iureiurando suo.
Domi habet animum falsiloquum, falsificum, falsiiuriũ.
Domi dolos, domi delenifica facta, domi fallacias,
„ Nam mulier olitori nunquam supplicat, siqua est mala,
„ Domi habet hortum, & condimenta ad omnes mores maleficos.

PE. Ego istæc si erit hic, nunciabo, sed quid ẽ PALEStrio?
Quod uoluis astute tecum ĩ corde? PA. paulisper tace,
Dum ego mihi consilia in animum conuoco, & dum consulo
Quid agam, quem dolum doloso contra cõseruo parẽ,
Qui illam hic uidit osculantem, id uisum ut ne uisum siet,

PE. Quære, ego hinc abscesßero abs te huc interim. Illuc sis uide
Quemadmodum astitit seuera fronte, curas cogitans,
Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus est foras.
Ecce autem auortit nixus leua, in femine habet leuam manum,
Dextera digitis rationem computat, feriens femur

Dexterum

Dexterum. acta uehementer quod ita ægre ſuppetit,
Concrepuit digitis, laborat, crebro commutat ſtatus.
Ecce re aũt capite nutat, non placet quod repperit,
Quicquid eſt incoctum, non exprimit, bene coctum
id dabit.
Ecce autem ædificat, columnam mento ſuffulsit ſuo.
Apage, non placet profecto mihi illa ædificatio.
Nam os columnatum poetæ eſſe inaudiui barbaro
Cui uini cuſtodes ſemper totis horis accubant.
Euge Euſcheme me hercle aſtitit, & dulce & Comœ-
dice.
Nũq; hodie quieſcet, priusq̃, id quod dedit, perfecerit.
Habet opinor, age ſi quid agis, uigila, ne ſomno ſtude,
Niſi quidem hic agitari mauis uarijs uirgis, ni uigilas
Tibi ego dico, an Euritatus ne ſis, heus te alloqui PA-
LESTRIO,
Vigila inquam, expergiſcere inquam, lucet, hoc in-
quam. PA. audio.
PE. Viden' hoſteis tibi adeſſe? tuoq; tergo obſidiũ? conſule,
Arripe opem auxiliumq; ad hanc rem propere, hoc
non placide decet.
Ante uenito aliquà alios arte, circumduce exercitum.
Curre in obſidium perduellis, noſtris præſidium para.
Intercludito inimicis commeatum, tibi muni uiam,
Qua cibatus, commeatusq; ad te, & legiones tuas
Tuto poſſit peruenire, hanc rem age, res ſubitaria eſt.
Reperi, comminiſcere, cedo calidum conſilium cito,
Quæ hic ſunt uiſa, ut uiſa ne ſint, factã infecta uti
ſient.
Magnum

Magnum illic honorem incipis, sed magna munis mœnia.

PA. *Tute unus si recipere hoc ad te dicis, confidentia est,*
Nos inimicos profligare posse. PE. *dico & recipio*
Ad me, & ego imperatorem dico id quod petis. PA. *at te Iuppiter.*
Bene amet. PE. *at imperti amice me quod commentus* PA. *tace*
Dum in regionem astutiarum mearum te induco, ut scias
Iuxta mecum mea consilia. PE. *Salua sumes indidem.*

PA. *Herus meus* Elephanti *corio circumtectus est, non suo,*
Neq; habet plus sapientiæ quàm lapis. PE. *egomet istuc scio.*

PA. *Nunc sic rationem incipissam, ita hanc instituam astutiam.*
Vt PHILOCOMASIO *hanc sororem geminam germanam alteram*
Dicam Athenis *aduenisse, cum amatore aliquo suo,*
Tam similem, quam lacte lacti est, & apud te eos hic diuortier
Dicam hospitio. PE. *euge euge lepide, laudo commentum tuum.*

PA. *Illic ut si concriminatus sit aduersum militem,*
Hic meus conseruus eam uidisse cum alieno oscularier
Eum arguam uidisse apud te, contra conseruum meum,
Cum suo amatore amplexantem atq; osculantem. PE. *imò ita optume*

Idem ego dicam ſi me exquiret miles. PA. *ſed ſimillimas*
Dicito eſſe, & PHILOCOMASIO id præcipiendum
eſt ut ſciat,
Ne titubet ſi quæret ex ea miles. PE. *nimis doctum dolum.*
Sed ſi ambas uidere in uno miles concilio uolet,
Quid agimus? PA. *facile eſt, trecentæ poſſunt cauſſæ colligi,*
Non domu' ſt, abijt ambulatum, dormit, ornatur, lauat,
Prandet, potat, occupata'ſt opere, non eſt, non poteſt.
Quantumuis prolationum, dum modo nunc prima uia
Inducamus uera ut eſſe credat, quæ mentibimur.

PE. *Placet ut dicis.* PA. *intrò abi ergo, & ſi iſtic eſt mulier, iube*
Cito domum tranſire, atq; hæc ei monſtra, præcipe,
Vt teneat conſilia noſtra, quemadmodum exorſi ſumus
De gemina ſorore. PE. *docte tibi illam perdoctã dabo,*
Nunquid aliud? PA. *intrò ut abeas.* PE. *abeo equidem*
PA. *ego ibo domum,*
Ad quem hominem inueſtigando, ſumam operam, hanc diſſimulans,
Qui fuerit conſeruus, qui hodie fuerit ſectatus ſimiam
Nã ille non potuit quin ſermoni ſuo aliquem familiarium
Participauerit de amica heri, ſeſe uidiſſe eam
Hic in proxumo oſculantem cum alieno adoleſcentulo.
Noui morem ego, & tacere noſtrorum ſolus ſcio.

Si inuenio

Si inuenio qui uidit, ad eum uineas, pluteosq; agam,
Res parata est ui pugnãdoq; hoĩem capere, certa res ẽ.
Si ita non reperio, ibo odorans quasi canis uenaticus,
Vsq; donec persecutus uulpem ero uestigijs,
Sed fores concrepuerũt nostræ, ego uoce moderabo me
Nam illic est PHILOCOMASIO *custos meus con-*
seruus, atq; it foras.

ACTVS II. SCENA III.

SCELEDRVS, PALESTRIO *serui.*

N*Isi quidẽ ego hodie ãbulaui dormiẽs in tegulis,*
Certo edepol scio me uidisse hic proxumæ
uiciniæ
PHILOCOMASIVM *herilẽ amicã, sibi aliũ quærere.*
PA. *Hic illam uidit osculantem, quantum hũc audiui loqui.*
SC. *Quis hic est?* PA. *tuus cõseruus, quid agis* SCELEdre?
SC. Te PALSETRIO
Volupe 'st conuenisse. PA. *quid iam? aut quid negocij?*
fac sciam.
SC. *Metuo.* PA. *quid metuis?* SCE. *ne hercle hodie quantum*
hic familiarium est,
Maxumũ in malũ, cruciatũq; insiliamus. PA. *tu sali sol9*
Nã ego istam insulturam & desulturã nihil hic moror.
SC. *Nescis tu fortasse, apud nos facin9, ẽ quod natũ hic nouũ?*
PA. *Quod id ẽ facinus?* SCE. *impudicũ.* PA. *tute scis soli tĩ.*
Mihi ne dixis, scire nolo. SCE. *non faciã enĩ quin scias.*
Simiam hodie sum sectatus nostram in horum tegulis.
PA. *Edepol* SCELEDRE *homo sectatus nihili neq̃ bestiam,*
SC. *Dij te perdant.* PA. *te istuc æquũ quoniam occepisti*
eloqui.

 Forte for-

SC. *Forte fortuna per impluuium huc despexi proximum.*
Atq; ego illa aspicio, osculantem PHILOCOMASI-VM *cum altero,*
Nescio quo adolescente. PA. *quod ego* SCELEDRE *scelus ex te audio?*
SC. *Profecto uidi.*PA.*tuten?*SCE.*egomet duobus hic oculis meis.*
PA. *Abi,non uerisimile dicis,neq; uidisti.*SCE. *num tibi Lippus uideor?* PA. *medicum istuc tibi melius percontarier,*
Verum enim tu istam,si te Dij ament,temere hanc tollas fabulam,
Tuis nunc cruribus,capitiq; fraudem capitalem hinc creas.
Iam tibi, iam ut pereas, paratum est dupliciter, nisi supprimis,
Tuum stultiloquium. SCE. *qui uero dupliciter?* PA. *id dicam tibi.*
Primum dum si falsum insimulas PHILOCOMASI-VM,*hoc perieris.*
Iterum si id uerum est, tu ei custos additus, perieris.
SC. *Quid fuat me nescio,hæc me uidisse ego certo scio.*
PA. *Pergin infœlix?*SCE.*quid tibi uis dicam, nisi quod uiderim*
*Quin etiam nunc intus hic in proximo est.*PA. *eho an non domi est?*
SC. *Vise,abi intro tute,nam ego mihi nihil credi postulo.*
PA. *Certum est facere.* SCE. *hic te operiar,eadem illi insidias dabo.*

Quam mox ad stabulum iunix recipiat se e pabulo.
Quid ego nūc faciam, custodem me illi miles tradidit.
Nunc si indicium facio interij, si taceo, interij tamen,
Si hoc palam fuerit, quid peius muliere atq; audatius?
Dum ego in tegulis sum, illæc sese hospi. io edit foras.
Edepol facinus fecit audax, boccine si Miles sciat,
Credo hercle has sustollat ædeis totas, atq; hinc in crucem.
Hercle quicquid est mußitabo potius quàm interеam male.
Non ego poßum quæ ipsa sese uenditat tutarier
PA. SCELEDRE SCELEDRE? SCE. *quis homo interminat?* PA. *est alter audacior,*
Quis magis Dijs inimicis natus, quàm tu atq; iratis? SCE. *quid est?*
PA. *Iube tibi oculos effodiri, quibus id quod nusquam est uides.*
SC. *Quid nusq̄?* PA. *non ego emam nunc uitam tuam uitiosa nuce?*
SC. *Quid negocij est?* PA. *quid negocij sit rogas?* SCE. *cur non rogem?*
PA. *Nonne tibi istam prætruncari linguam largiloquam iubes?*
SC. *Quamobrem iubeam?* PA. PHILOCOMASIVM *eccam domi, quam in proxumo*
Vidiße te aiebas osculantem atq; amplexantem cum altero.
SC. *Mirum est* LOLIO VICTITARE *te tam uili tritico.*

 Quid

PA. *Quid iam?* SCE. *quia luscitiosus.* PA. *uerbero, edepol tu quidem*

Cæcus non luscitiosus, nam illam quidem eccam domi.

SC. *Quid domi?* PA. *domi herele uero.* SCE. *Abi ludis me* PALETRIO.

PA. *Tam mihi sunt manus inquinatæ?* SCE. *qui dum?* PA. *quia ludo luto.*

SC. *Væ capiti tuo.* PA. *istuc* SCELE*dre tuo promitto fore,*

Nisi oculos orationemq; aliam commutas tibi.

Sed fores concrepuerunt nostræ. SCE. *at ego illas obseruo fores.*

Nam nihil est, qua hinc huc transire ea poßit, nisi recto ostio.

PA. *Quin domi eccam, nescio quæ te* SCELEDRE *scelera suscitant.*

SC. *Mihi ego uideo, mihi ego sapio, mihi ego credo plurimum,*

Me hõ nemo deterruerit, quin ea sit in nostris ædibus.

Hic obsistam, ne imprudenti huc ea se surrepsit mihi.

PA. *Meus illic homo est, deturbabo iam ego illum de propugnaculis*

Vin iam faciam, ut stultum dum te fatære? SCE. *age face.*

PA. *Neq; te quicq̃ sapere corde, neq; oculis uti.* SCE. *uolo.*

PA. *Nempe tu istæc ais esse herilem concubinam?* SCE. *atq; arguo,*

Eam me uidisse osculantem hic intus cum alieno uiro.

PA. *Scin' tu nullum commeatum hinc esse etiam à nobis?* SCE. *scio.* *Neq; hortum*

Neq; solarium neq; hortum, nisi per impluuium scio.

PA. Quid nunc si ea domi est, si faciam ut eam hinc exire uideas

Dignus es uerberibus multis? SCE. dignus. PA. serua istas fores,

Ne tibi clam subterducat istinc, atq; huc transeat.

SC. Consilium est ita facere. PA. pedes ego iam illam huc tibi sistam in uiam.

SC. Agedum ergo face, uolo scire utrum ego id quod uidi, uiderim,

An illic faciat, quod facturum dicit, ut ea sit domi,

,, Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.

Sed hic illi supparasitatur semper, hic ei proximus est,

Primus ad cibum uocatur, primo pulmentum datur.

Nam illic noster est fortaßе circiter triennium

Neq; cuiq̃ quàm illi nostra melius famulo familia.

Sed ego hoc quod ago, id me agere oportet, hoc obseruare ostium,

Hac obsistam, siquidem pol uerba mihi nunquam dabunt.

ACTVS II. SCENA IIII.

PALESTRIO PHILOCOMASIVM. SCELEDRVS.

PA. PRæcepta facito ut memineris. PH. toties monere mirum est.

PA. *At metuo ut satis sis subdola.* PH. *cedo, uel doctas docebo*

Memini malas, ut sint malæ, mihi, pol, é quo supersit.

PA. *Age iã nũc insiste in dolos, abs ego te procul recedã*

Quid actas tu SCELEDRE? SCE. *hanc rem gero, habeo aureis loquere quid uis.*

PA. *Credo ego istoc, extemplo tibi eundum actutum est extra portam,*

Dispessis manibus patibulum cum habebis. SCE. *quamnam ob rem?*

PA. *Respice dum ad leuam, quis illæc est mulier?* SCE. *proh Di immortales*

Heri concubina est hæc quidem. PA. *mihi quoq; pol ita uidetur.*

Age nunc iam quando lubet. SCE. *quid agam?* PA. *peri perpropere.*

PH. *Vbi iste bonus seruus, qui propudij me maxume innocentem*

Falso insimulauit. PA. *hem tibi hic enim id dixit tibi quæso?*

PH. *Dixti tuten' uidisse in proxumo hic sceleste me osculantem?*

PA. *Atq; cũ alieno adolescẽtulo dixit.* SC. *dixi hercle uero*

PH. *Tun' me uidisti?* SCE. *atq; his oculis quidem.* PH. *carebis credo,*

Qui plus uident quàm quod uident. SCE. *numquam hercle deterrebor,*

Quin uiderim id quod uiderim. PH. *ego stulta atq; mora multum,*

Quæ

Quæ cum hoc insano fabulem, quem pol ego capitis perdam.

SC. *Noli minitari, scio crucem futuram mihi sepulchrum.*
Ibi mei maiores sunt siti. pater, auus, proauus, atauus,
Non possunt mihi minacijs tuis hisce oculi fodiri,
Sed paucis uerbis te uolo PALESTRIO, *obsecro unde hæc exit huc?*

PA. *Vnde, nisi domo.* SCE. *domo?* PA. *me uidente.* SCE. *uideo.*
Mirum est facinus quomodo hæc hinc potuerit transire,
Nam certo neq; solarium hic apud nos est neq; hortus ullus,
Neq; fenestra nisi clatrata, nam certo ego te hic intus uidi.

PA. *Pergin' sceleste intendere, atq; hanc arguere?* PH. *ecastor ergo*
Nisi haud falsum euenit somnium, quod noctu hac somniaui.

PA. *Quid somniasti?* PHI. *ego eloquar, sed amabo aduortito animum.*
Hac nocte in somnis mea soror gemina germana uisa,
Venisse Athenis in Ephesum, cum suo amatore quodã,
Hi ambo hospitio huc in proxumum mihi diuorti sunt uisi.

SC. PALESTRIONI *somnium narratur.* PA. *perge porro.*

PH. *Ego læta uisa, quia soror uenisset, propter eandem*
Suspitionem maxumam sum uisa sustinere.

 Nam ara-

Nā arguere ī somnis me familiaris meus mihi uisus est
Me cum alieno adolescentulo, quasi nunc esse osculatā,
Cum illa osculata mea soror gemina suum esset amicū.
Ita me insimulatam perperam falsum esse somniaui.
PA. *Satin' eadem uiglanti expetunt, quæ in somnis uisa memorasti*
Heus hercle q̄ præsentia omnia? abi intro, & comprecare.
Narrandū ego istuc militi censebo. PH. *facere certum,*
Neq; me quidem patiar probri falso impune insimulatam.
SC. *Timeo quid rerum gesserim hic, ita dorsus totus prurit.*
PA. *Scin' te perisse nūc quidem domi certo?* SC. *certa res ē*
Nunc nostrum obseruari ostium uoluisse. PA. *At* SCELEDRE *quæso.*
Vt ad id exemplum somnum quàm simile somniauit;
Atq; ut tu suspicatus es eam uidisse te osculantem.
SC. *Me eam non uidisse arbitraris?* PA. *næ tu hercle obsecro opinor,*
Resipisce, si ad herum hæc res peruenerit, peribit pulchre.
SC. *Nunc demum experior, prius ob oculos mihi caliginem obtigisse.*
PA. *Dudum edepol hoc planum quidem, quæ hic usq; fuerit intus.*
SC. *Nihil habeo certi quid eloquar, non uidi eā, & si uidi.*
PA. *Næ tu edepol stulticia tua nos pene perdidisti,*
Dum te fidelē facere hero uoluisti, absumptus es pene.

Sed fores uicini proxumi crepuerunt, conticiscam..

ACTVS II. SCENA. V.

PHILOCOMASIVM, PALESTRIO. SCELEDRVS.

INde ignem in aram, ut Ephesiæ Dianæ latas laudes,
Gratesq; agam, eiq; ut Arabico fumificem odore amœne,
Quæ me in locis Neptunijs templisq; turbulentis
Seruauit sæuis fluctibus, ubi sum afflictata multum.

SC. PALESTRIO O PALESTRIO. PA. SCELEDRE SCELEDRE quid uis?

SC. Hæc mulier quæ hinc exit modo, est ne herilis concubina
PHILOCOMASIVM an non est ea? PA. hercle opinor, ea uidetur,
Sed facinus mirum est, quomodo hæc hinc nunc potuerit transire
Siquidem ea est. SCE. an dubium tibi est, eam esse hanc? PA. ea uidetur,
Adeamus, appellemus. SCE. heus quid istuc est PHILOCOMASIVM,
Quid tibi istic hisce in ædibus debetur? quid negocij ẽ?
Quid nunc taces? tecũ loquor. PA. imò edepol nunc tute tecum,
Nam hæc nihil rñdet. SC. te alloquor uitij probriq; plena
Quæ circum uicinos uagas. PHI. qui cum tu fabulare?

SC. Qui cum, nisi tecum? PHI. quis tu homo es, aut mecum quid negocij est?

Men' rogas

SC. *Men' rogas, hem, qui sim?* PH. *quin ego hoc rogem quod nesciam?*

PA. *Quis ego sum igitur, si tu hunc ignoras?* PH. *mihi odiosus quisquis es.*

Et tu & hic. SCE. *non nos nouisti?* PH. *neutrum.* SCE. *metuo maxime*

PA. *Quid metuis?* SCE. *enim ne nosmet perdiderimus uspiam,*

Nam neq; te, neq; menouisse ait. PA. *perscrutari hic uolo*

SCELEDRE, *nos nostri an alieni simus, ne dum quispiam*

Nos uicinorum imprudenteis aliquis immutauerit.

SC. *Certe equidem noster sum.* PA. *Et pol ego, quaeris tu mulier malum,*

Tibi dico heus PHILOCOMASIVM? PHI. *quae te intemperie tenent.*

Qui me perperam perplexo nomine appelles? PA. *eho,*

Quis igitur uocare? Glycere nomen est?

SC. *Iniuria est, falsum nomen possidere te* PHILOCOMASIVM.

At istuc non decet, & meo adeo hero facis iniuriam.

PH. *Ego ne?* PA. *tu.* PH. *quae heri Athenis in Ephesum adueni uesperi.*

Cũ meo amatore adolescente Atheniensi. PH. *dic mihi*

Quid tibi hic in Epheso est negocij? PHI. *geminam germanam meam*

Hic sororem esse inaudiui, eam ueni quæsitum. PA. *mala es.*

PH. *Imò ecastor stulta multū, quæ uobiscum fabuler, abeò.*

SC. *Abire non sinam te.* PH. *mitte.* SCE. *manifestaria*
Res est, non omitto. PHI. *at iam crepabunt manu malæ tibi,*
Nisi me omittis. SCE. *quid malum astas, quin retines altrinsecus?*

PA. *Nihil moror, negociosum mihi esse tergum, qui scio*
An ista non sit PHILOCOMASIVM, *atq; eius alia similis?*

PH. *Mittis me, an non mittis?* SCE. *imò ui atq; inuitam ingratijs,*
Nisi uoluntate ibis, rapiam domum. PH. *hostium hoc mihi*
Domicilium est, Athenis domus est ac herus, ego domum istam
Neq; moror, neq; uos qui homines sitis noui, neq; scio.

SC. *Lege agito, te nusq̄ mittam, nisi das firmatam fidem,*
Te, huc si omisero, intro ituram, PH. *ui me cogis quisquis es,*
Do fidem, si omittis, istoc me intro ituram, quo iubes.

SC. *Ecce omitto.* PH. *at ego abeo missa.* SCE. *muliebri fecisti fide.*

PA. SCELEDRE *manibus prædam amisti.* SCE. *tam ea est quam potis*
Nostra herilis concubina, uin' tu facere hoc strenue?

PA. *Quid faciam?* SCE. *affer mihi machæram huc intus,* PA. *quid facies ea?*

SC. Introrumpam rectà in ædeis, quenq; hic intus uidero
Cum PHILOCOMASIO osculantem, eum ego obtruncabo extempulo.

PA. Visa ne ea est etiam? SCE. imò edepol plane ea est. PA. sed quomodo
Dißimulabat? SCE. abi machæram huc effer. PA. iam faxo hic erit
Neq; eques, neq; pedes, præfectus quisq̃ tanta audacia,
Qui æque faciat cõfidenter quicq̃, q̃ quæ mulieres
Faciunt, ut utrobiq; orationem docte edidit,
Vt sublinitur os custodi, cauto conseruo meo,
Nimis beat, quod commeatus transtinet iam parietem.

SC. Heus PALESTRIO, machæra nihil opus. PA. quid iam, aut quid opus est?

SC. Domi eccam herilem concubinam. PA. quid domi? SCE. in lecto cubat.

PA. Edepol næ tu tibi malam rem repperisti ut prædicas.

SC. Quid iam? PA. qui hanc attingere ausus mulierem hic in proxumo.

SC. Magis hercle metuo, sed nunq̃ quisq; faciet, quin soror
Ista sit germana huius. PA. eam pol tu osculantem hic uideras
Et quidem palã est, eam esse ut dicis. SCE. quid propius fuit
Quàm ut perirem, si locutus fuissem hero? PA. ergo si sapis
„ Mußitabis, plus oportet scire seruum, quàm loqui.
Ego abeo à te, ne quid tecum consilij commisceam.

Atq; apud

*Atq; apud hunc uicinum tuæ mihi turbæ non placent
Herus si ueniet, si me quærit hic ero, hinc me accersito.*

ACTVS II. SCENA VI.

SCELEDRVS PERIPLECTOMENVS

SAtin abijt ille, neq; herile negocium
Plus curat, quàm si non seruitutem seruiat.
Certo quidem illa hic nostra intus est in ædibus.
Nam ego cubantem eam modo offendi domi.
Certum est nunc obseruationi operam dare.

PE. Non hercle hisce homines me marem, sed fœminam
Vicini rentur esse serui militis.
Ita me ludificant, meamq; hic in uia hospitam,
Quæ heri huc Athenis cum hospite aduenit meo,
Tractant & ludificant ingenuam & liberam.

SC. Perij hercle, hic ad me rectà habet rectam uiam.
Metuo illæc mihi res, ne magno malo fuat,
Quantum hunc audiui facere uerborum senem.

PE. Accedam ad hoīem, tun' SCEledre hic, scelerū caput,
Meam ludificasti hospitam ante ædeis modo?

SC. Vicine ausculta quæso. PE. ego auscultem tibi?

SC. Expurgare uolo me. PE. tu ne te expurges mihi?
Qui facinus tantum, tanq; indignum feceris?
An quia latrocinamini, arbitramini
Quiduis licere facere uobis, uerbero?

SC. Licet ne? PE. at ita Di Deæq; me omnes ament,
Nisi mihi supplicium uirgarum de te datur,
Longum diutinumq; à mane ad uesperum,

Quod

Quod meas confregisti imbrices, & tegulas,
Ibi dum condignam te sectaris Simiam,
Quodq; inde inspectauisti meum apud me hospitem
Amplexum amicam cum osculabatur suam,
Quodq; hic concubinam herilem insimulare ausus es
Probri, pudicam, meq; summi flagicij,
Tum quod tractauisti hospitam ante aedes meas
Nisi tibi supplicium stimuleum datur,
Dedecoris pleniorem herum faciam tuum
Quam magno uento plenum est undarum mare,

SC. *Ita sum coactus* PERIPLECTOMENE, *ut nesciam*
Vtrum me postulare prius tecum aequom sit,
Nisi istaec non est haec, neq; ista sit mihi.
An me expurgare hic tibi uidetur aequius,
Sicut etiam nunc, nescio quid uiderim
Ita 'st ista huius similis nostrae tua,
Siquidem non eadem est, PE. *uise ad me intro, iam scies.*

SC. *Licet ne ?* PE. *inquire, iubeo & placide noscita.*

SC. *Ita facere certum est,* PE. *heus* PHILOCOMASIVM *cito*
Transcurre curriculo ad nos, ita negotium est,
Post quando exierit SCELEDRVS *a nobis, cito*
Transcurrito ad uos rursum curriculo domum.
Nunc pol ego metuo ne quid infuscauerit,
Si hic non uidebit mulierem, aperitur dolus.

SC. *Proh Dij immortales, similiorem mulierem*
Magisq; eandem, utpote quae non sit eadem, non reor

Deos

Deos facere posse. PE. quid nunc? SCE. commerui
malum.
PE. Quid igitur? ean' est? SCE. & si ea est, non est ea.
PE. Vidistin' istam? SCE. uidi & illam & hospitem,
Complexam atq; osculantem. PE. ean' ergo est? SCE.
nescio.
PE. Vin' scire plane? SCE. cupio. PE. abi intrò ad uos do-
mum
Continuo, uide sit ne ista hæc, uostræ intus domi.
SC. Licet. pulchre admonuisti, iam ego ad te exibo foras.
PE. Nunquam edepol hominem quenq̃ ludificarier
Magis facete uidi, & magis miris modis.
Sed eccum egreditur. SCE. PERIPLECTOMENE te
obsecro
Per deos atq; homines, perq; stulticiam meam,
Perq; tua genua. PE. quid obsecras me? SCE. insticiæ
Meæ & stulticiæ ignoscas, nunc demum scio
Me fuisse excordem, cæcum incogitabilem.
Nam PHILOCOMASIVM eccam intus. PE. quid
nunc furcifer
Vidistin' ambas? SCE. uidi. PE. herum exhibeas uolo.
SC. Meruisse equidem me maxumum fateor malum,
Et tuæ fecisse me hospitæ aio iniuriam.
Sed meam esse herilem concubinam censui,
Cui me custodem herus addidit miles meus.
Nam è summo puteo similior nunquam potest,
Aqua aquæ sumi, quàm hæc est, atq; ista hospita,
Et me despexe ad te per impluuium tuum

Fateor. PE. quid ni fateare, ego qui uiderim?
SC. Sed PHILOCOMASIVM me uidisse censui.
PE. Ratus ne me sic hominem esse omnium minimi precij,
Si ego, me sciente, paterer uicino meo
Eam fieri apud me tam insignite iniuriam?
SC. Nunc demum me insipientem factum esse arbitror,
Cum rem cognosco, at non maliciose tamen
,, Feci. PE. imò indigne, nanq; hominem seruum suos
,, Domitos habere oportet oculos, & manus
,, Orationemq;. SCE. ego ne, si post hunc diem
Mutiuero, etiam quod egomet certo sciam,
Dato excruciatum, me egomet dedam tibi.
Nunc hoc mihi ignoscas quæso. PE. uincam animum meum,
Ne maliciose factum id esse abs te arbitrer,
Ignoscam tibi istuc. SCE. At Dij tibi faciant bene.
PE. Næ tu hercle, si te Dij amant, linguam comprimes,
,, Posthac etiam illud, quod scies, nesciueris,
,, Ne uideris, quod uideris. SCE. bene me mones.
Ita facere certum est me, satin' ne oratus abijt?
Nunquid nunc aliud me uis? PE. ne me noueris.
SCE. Dedit hic mihi uerba, quam benigne gratiam
Fecit, ne iratus esset, scio quam rem gerat,
Vt miles, cum extemplo à foro adueniat domum,
Domi conpræhendat, una hic & PALESTRIO
Me habent uenalem, sensi & iamdudum scio.
,, Nunq̃ hercle ex ista nassa ego hodie escam petam.
Nã iã aliquo aufugiam, & me occultabo aliquot dies,

Dum hæ

Dum hæ consilescunt turbæ, atq; iræ leniunt.
Nam nunc satis & plus nimio merui mali,
Veruntamen de me quicquid est, ibo hinc domum.
PE. Illic hinc abscessit? sat ædepol certo scio,
Occisam sæpe sapere plus multo suem,
Cum manducatur, ne id, quod uidit, uiderit.
Nam illius oculi, atq; auris, atq; opinio
Transfugere ad nos, usq; adhuc actum est probe,
Nimium festiua mulier operam præbuit.
Redeo in senatum rursus, iam PALESTRIO,
Frequens senatus, SCELEDRVS nunc autem foras,
Domi apud me poterit nunc haberier,
Ibo intro, ne dum absum illis sortito suam,

ACTVS III. SCENA. I.

PALESTRIO, PLEVSIDES, PERIPLECTOMENVS.

COhibete intra limẽ etiam uos parũper PLEVSIDES.
Sinite me prius prospectare ne uspiã ĩsidiæ siẽt
Concilio, quod habere uolumus, nam opus est nunc tuto loco,
Vnde inimicus nequis nostris spolia capiat consilijs,
Vnde inimicus nequis nostra spolia capiat auribus.
„ Nã bene consultum, inconsultũ est, si inimicis sit usui.
„ Neq; potest, quin si id inimicis usui est, obsit mihi.
„ Namq; bonum consilium surripitur sæpissime,
„ Si minus cum cura, aut catalogo loquendi lectum id ẽ.
„ Quippe si resciuere inimici consilium tuum,
„ Tuopte tibi cõsilio occludũt linguã, et cõstrigũt manꝰ,

 Atq; eadem

,, *Atq; eadem quæ illis uoluisti facere, faciunt tibi.*
Sed speculabor, ne quis aut hinc à leua, aut à dextera
Nostro consilio uenator aßit, cum auritis plagis.
Sterilis hinc prospectus usq; ad ultimam plateam est probe.
Euocabo, heus PERIPLECTOMENE *&* PLEVSIDES *progredimini.*
PE. *Ecce nos tibi obedienteis.* PA. *facile est imperium in bonis.*
Sed uolo scire eodem consilio, quod intus meditati sumus,
Si gerimus rem. PE. *magis ad rem non potest esse utibile.*
PA. *Imò quid tibi* PLEVSIDES*?* PLE. *quod ne uobis placeat displiceat mihi?*
PE. *Quis homo scit magis usquam quàm tu es loqui te lepide, & commode?*
PA. *Pol ita decet hunc facere.* PLEV. *at hoc me facinus miserum macerat,*
Meumq; cor, corpusq; cruciat. PE. *quid id est, quod te tædeat?*
PL. *Me tibi istuc ætatis, homini facinora puerilia*
Obijcere, neq; te decora neq; tuis uirtutibus,
Eaq; expetere, te ex opibus summis mihi honoris gratia,
Mihiq; amanti ire opitulatum, atq; ea te facere facinora.

Quæ

Quæ istæc ætas fugere facta magis, q̃ sectari solet,
Eam pudet me tibi in senecta obijcere sollicitudinem.

PE. *Nouo modo tu homo amas, siquidem te quicquam, quod faxis, pudet,*
Nil amas, umbra es amantium, magis quàm amator PLEVSIDES.

PL. *Hanccine ætatem exercere me mei amoris gratia?*

PE. *Quid ais tu, ita ne tibi ego uideor oppido acheruntícus*
Tam capularis, tam ne tibi diu uideor uitam uiuere?
Nam equidem haud sum natus annos præter quinquaginta & duos,
Clare oculis uideo, pernix sum manibus, pedibus mobilis.

PA. *Si albus capillus hic uidetur, neutiquam, ingenio est senex.*
Inest in hoc emusitata sua sibi ingenua indoles.

PL. *Pol id quidem experior ita esse ut predicas* PALESTRIO.
Nam benignitas quidem huius oppido adolescentuli ẽ.

PE. *Imò hospes magis cum periculum facies, magis nosces mea*
Comitate merito te amantem. PLE. *quid opus nota noscere?*

PE. *Vt apud te exemplũ experiundi habeas, ne petas foris.*
Nam qui ipse haud amauit, ægre amantis ingenium inspicit,
Et ego amoris aliquantum habeo, humorisq; meo etiam in corpore

Neq; dum exarui ex amœnis rebus & uoluptarijs.
Vel cauillator facetus, uel conuiua commodus,
,, Item ero, neq; ego oblocutor sum alteri in conuiuio,
,, In commoditate abstinere me apud conuiuas commode,
,, Commemini, & meæ orationis iustam partem psequi,
,, Et meam partem itidem tacere cum aliena oratio est,
Minime sputator, screator sum itidem, minime muciolus
Post Ephesi sum natus, non in Apulis, non sum in Vmbria.

PA. O lepidum senem, si quas memorat uirtutes, habet.
Atq; equidem plane eductum in nutricatu uenerio

PE. Plus dabo q̃ prædicabo ex me uenustatis tibi,
Neq; ego unq̃ alienum scortum subagito in conuiuio,
Neq; præripio pulpamentum, neq; præuorto poculum.
Neq; per uinum unquam ex me exoritur dißidium conuiuio,
Siquis ibi odiosus est, abeo domum, sermonem segrego.
Venerem, amorem, amœnitatemq; accubans exerceo.

PA. Tui quidem edepol omneis mores ad uenustatē ualent.
Cedo treis mihi homines orichalco ita emptos istis moribus.

PL. At quidem illuc ætatis qui sit non inuenies alterum
Lepidiorem ad omneis res, nec qui amicus amico sit magis.

PE. Tute me ut fateare faciam, esse adolescentem moribus,
Ita apud omneis comparebo tibi, res benefactis frequens.

Opus erit

Opus erit tibi aduocato tristi, iracundo, ecce me.
Opus leni, leniorem dices quàm mutum est mare,
Liquidiusculusq; ero, quam uentus est fauonius.
Vel hilarißimum conuiuam, hinc indidem expromam tibi,
Vel primarium parasitum, atq; obsonatorem optumũ,
Tum ad saltandũ non cinœdus magis aptus ẽ, atq; ego.

PA. Quid ad illas arteis optaßis, si optio eueniat tibi?

PL. Huius pro meritis, ut referri pariter poßit gratia,
Tibiq;, quibus nũc me esse experior summæ sollicitudini
At tibi tanto sumptui esse mihi molestum est. PE. morus es.
,, Nã i mala uxore atq; inimico si quid sumas sumptu'st
,, In bono hospite atq; amico quæstus est, quod sumitur.
Et quod in diuinis rebus sumas, sapienti lucro est?
Deûm uirtute transeuntem, hospitio accipi apud me est comitas.
Es, bibe, animo obsequere mecum, atq; onera te hilarißime
Liberæ sunt ædeis, liber sum autẽ egomet, uolo libere.
Nam mihi deûm uirtute dicam, propter diuicias meas,
Licuit uxorem dotatam genere summo ducere,
Sed nolo mihi oblatratricem in ædeis intromittere.

PA. Cur non uis? nam procreare liberos lepidißimum est.

PE. Hercle uero uerum liberum esse, id multo est lepidius.

PA. Tu homo & alteri sapienter potis es cõsulere, & tibi.

PE. Nam bona uxor, si ea quidẽ deducta est usquã gentiũ
Vbi eam poßim inuenire? uerũ ego ne eã ducam domũ

Quæ mihi nunqam hoc dicat, eme mi uir lanam unde tibi pallium
Malacum, & calidum, conficiantur tunicæ quæ hibernæ bonæ,
Ne algeas hac hyeme, hoc nunquam uerbum ex uxore audias.
Verum priusq̃ galli cantent, quæ me somno suscitet,
Dicat, Da mihi uir calendis meam quod matrẽ iuuerit,
Da qui faciat, condiatq;, da quod dem quinquatribus
Præcantrici, coniectrici, ariolæ, atq; haruspicæ
Flagitium est si nihil mittetur, quo supercilio spicit
Tum patricam clementer, non potest hinc quin munerem,
Iampridem, quia nihil abstulerit, succenset celaria.
Tum obstetrix expostulauit mecum, parum missum sibi.
Quid, nutrici non missurus quicq̃, quæ uernas alit?
Hæc atq; huius similia alia damna multa mulierum
Me uxore prohibent, mihi quæ huius similis sermonis ferant.

PA. Dij tibi sunt propicij hercle, nam si istam semel amiseris
Libertatem, haud facile te in eundem rursus restitues locum

PL. At illa laus est magno in genere, & in diuitijs maxumis,
Liberos hominem educare generi monimentũ & sibi.

PE. Quando habeo multos cognatos, quid opus sit mihi liberis?

Nunc

Nunc bene uiuo, & fortunate, atq; ut uolo, atq; animo ut lubet,
Mea bona, mea morte cognatis dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, uisunt quid agam, ecquid uelim,
Priusquam lucet, assunt, rogitant, noctu an somnum ceperim?
Eos pro liberis habeo, qui mihi mittunt munera
Sacruficant, dant inde partem mihi maiorem, quàm sibi.
Abducunt ad exta me, ad se ad prandium, ad cœnam uocant.
Ille miserrimum se retur, minimum qui misit mihi.
Illi inter se certant donis, ego mecum mussito.
Bona mea inhiant, certatim dona mittunt & munera.
PA. *Nimis bona ratione, nimiumq; aperta tu multum uides,*
Et tibi sunt gemini, & trigemini, si te bene habes, filij.
PE. *Pol si habuissem, satis cepissem miseriarum liberis.*
Censerem emori, cecidisset ne ebrius, aut de equo uspiam
Metuerem, ne ibi defregisset crura, aut ceruices sibi.
Tum uxor mihi insignitos pueros pariat, postea
Aut uarum, aut ualgum, aut compernem, aut petum aut brocum filium.
PA. *Huic homini dignum est diuitias esse, & diu uitā dari,*
Qui seruat, & qui bene habet, suisq; amicis uult bene.

 Et rem

Et rem seruat. PLE. *ò lepidum caput, ita me Dij Deæq; ament æquum fuit,*

Deos parauiſſe uno exemplo, ne omnes uitã uiuerent,
Sicut merci pretium ſtatuit, pro uirtute ut ueneat,
Quæ improba eſt, pro mercis uitio dominum precio pauperat.
,, *Itidem diuos diſpertiſſe uitam humanam æquum fuit.*
,, *Qui lepide ingenuatus eſſet, uitam longinquã darent,*
,, *Qui improbi eſſẽt et ſceleſti, ijs adimerẽt animã cito.*
,, *Si hoc parauiſſent homines, eſſent minus multi mali,*
,, *Et minus audacter ſceleſta facerent facta, & poſtea*
,, *Qui probi homines eſſent, eſſet his annona uilior.*

PE. *Qui deorum conſilia culpet ſtultus, inſcituſq; ſit,*
Quiq; eos uituperet, nunc iã iſtis rebus deſiſti decet,
Nunc uolo obsonare bene, hoſpes te uirtute ex tua,
Meæ domi accipiam benigne, lepide, & lepidis uictib⁹

PL. *Nihil me pœnitet iam quanto ſumptui fuerim tibi.*
Nam hoſpes nullus iã in amici hoſpitiũ diuorti poteſt,
,, *Quin ubi triduum continuum fuerit, iam odioſus fiet,*
,, *Verum ubi dies decem continuos immorabitur*
,, *Tametſi dominus non inuitus patitur, ſerui murmurant,*

PE. *Seruientes ſeruitutem ego ſeruos introduxi mihi*
Hoſpes, non qui mihi imperarent, quib. ego eſſem obnoxius,
Si illis ægre eſt mihi quod uolupe eſt, meo remigio rem gero,
Tamen id quod odioſum eſt, faciundum eſt cum malo atq; ingratijs,

Nunc

Nunc quod occepi, obsonatum pergam. PLE. si certum est tibi,
Commodulum obsona, ne magno sumptu, mihi quiduis sat est.

PE. Quin tu istam orationem hinc ueterem atq; antiquã amoues,
„ Nam proletario sermone nunc quidem hospes utere.
„ Nam hi solent, quando accubuere, ubi cœna apposita est dicere,
„ Quid opus fuit hoc hospes sumptu tanto nostra gratia?
„ Insaniuisti hercle, nam idem hoc hoĩbus sat erat decẽ
„ Quod eorum caussa obsonatum est, inhiant & commedunt tamen.

PA. Fit pol illud ad illud exemplum, ut docte & perspecte sapit.

PE. Sed ijdem homines nunq̃ dicunt, quanq̃ appositum est ampliter,
Iube illud demum tolli, hanc patinam remoue, pernam nihil moror,
Aufer illã offam porcinã, probus hic conger frigidus.
Remoue, abi, aufer, neminẽ eorũ hæc asseuerare audias,
Sed percellũt se, et procumbunt dimidiati, dũ appetũt.

PA. Bonus hercle, ut malos descripsit mores. PE. haud centesumam
Partem dixi, atq; ocium nunc si sit, possim expromere.

PA. Igitur id quod agitur, hoc primum præuerti decet.
Nunc huc animum aduortite ambo, mihi opus est opera tua.

PERI.

PERIPLECTOMENE, *nam ego inueni lepidam Sycophantiam,*
Qui admutiletur miles cæsariatus, atq; uti
Huic amanti à PHILOCOMASIO *hanc efficiamus copiam,*
*Vt hinc eam abducat abeatq;.*PER. *dari istam orationem uolo.*

PA. *At ego mihi annulum dari istum tuum uolo.* PE. *quam ad rem usui est?*

PA. *Quando habebo igitur, rationem mearum fabricarum dabo.*

PE. *Vtere, accipe.*PA. *accipe à me rursum rationem doli,*
Quam institui. PLE. *perpurgatis, ambo damus tibi operam, auribus.*

PA. *Herus meus ita magnus mœchus mulierum est, ut neminem*
Fuisse æque, neq; futurum credam. PLE. *credo ego istuc idem.*

PA. *Itaq; Alexandri præstare prædicat formam suam.*
Itaq; omneis se ultro sectari in Ephesomemorat mulieres.

PE. *Edepol quin te de isto multi cupiunt non mentirier.*
Sed ego ita esse, ut dicis, teneo pulchre, proin PALESTRIO
Quam potes, tam uerba confer maxume ad compendium.

PA. *Ecquam tu potes reperire forma lepida mulierem,*
Cui facetiarum corpusq; sit plenum & doli?

Ingenuam

PE. *Ingenuam ne an libertinam* . PA. *istuc æque facio; dum modo*
Eam des quæ sit quæstuosa, quæ alat corpus corpore;
Cuiq; sapiat pectus; nam cor non potest, quod nulla habet.
Lautam uis, an quæ nondum sit lauta? PA. *siccam, succidam*
Quam lepidißimam potes, quamq; adulescentem maxume.

PE. *Habeo eccillam meam clientam, meretricem adolescentulam.*
Sed quid ea usus est. PA. *ut ad te eam iam deducas domum,*
Vtiq; eam huc ornatam adducas matronarum modo,
Capite compto, crines, uittasq; habeat, adsimuletq; se
Tuam esse uxorem; ita præcipiendum est. PLE. *erro quam insistas uiam.*

PA. *At scietis, sed ecquæ ancilla est illi?* PE. *est primaria.*

PA. *Ea quoq; opus est, ita præcipito mulieri, atq; ancillulæ*
Vt simulet se tuam esse uxorem, & deperire hunc militem,
Quasiq; hoc annulum animo suæ ancillæ dederit, porro mihi,
Militi ut darem, quasiq; ego rei sim interpres. PE. *audio.*

PA. *Næ me surdum uerbera, tu si audis, ego recte militi*
Dabo, à tua mihi uxore dicam delatum, & datum
Vt se deamet; conciliarem; ille eiusmodi est, cupiet miser,

Qui nisi adulterio studiosus, rei nulli aliæ ẽ improbus,

PE. *Non potui reperire, si ipsi soli quærendas darem,*
Lepidiores duas ad hanc rem, quam ego dabo, habẽ animum bonum,

PA. *Ergo accurato, & properato opus est, nunc tu ausculta* PLEVSIDES.

PL. *Tibi sum obediens hoc facto.* PA. *miles domum ubi aduenerit,*
Memineris ne PHILOCOMASIVM *nomines.* PLE. *quam nominem?*

PA. *Dic iam.* PLE. *nempe eandem quæ dudum constituta est?* PA. *pax, abi.*

PL. *Meminero, sed quid meminisse id refert hanc ad rem tamen?*

PA. *Ego enim Dicam tum, quando usus poscet, interea tace.*
Vt nunc etiam hic agito, actutum parteis defendas tuas.

PL. *Ego eo ĩtro igitur.* PA. *et præcepta sobrie ut cures face*

ACTVS III. SCENA II.

PALESTRIO. LVCRIO *puer.*

PA. *QVantas res turbo, quantas moueo machinas,*
Eripiam ego hodie concubinam militi,
Si centuriati bene sunt manipulares mei.
Sed illum uocabo, heus SCELEDRE *nisi negotium,*
Progredere ante ædeis ? te uocat PALESTRIO,

LV. *Non opera est* SCELEDRO? PA. *quid iam?* LV. *sorbet dormiens.*

PA. *Quid sorbet?* LV. *illud, stertit, uolui dicere.*

Sed quia

Sed quia consimile ē, quod stertas quasi sorbeas.

PA. Eho an dormit SCELEdrus itus? LV. non naso quidē,
Nam eo magnum clamat. tetigit calicem clanculum,
Dimisit nardum uini amphoram celarius,

PA. Eho tu scelefte, qui illi supromus es, eho?

LV. Quid uis? PA. quid libitum est illi condormiscere?

LV. Oculis opinor. PA. non te istuc rogito scelus,
Procede huc, peristi iam, nisi uerum scio,
Prompsisti tu illi uinum? LV. non prompsi. PA. negas?

LV. Nego hercle uero, nam ille uetuit dicere.
Neq; equidem heminas octo exprompsi in urceum
Neq; ille hic calidum ebibit in prandium.

PA. Neq; tu bibisti? LV. Dij me perdant si bibi,
Si bibere potui. PA. qui iam? LV. quia enim obsorbui,
Nam nimis caluit, amburebat gutturem,
Alij ebrij sunt, alia postquam potant uia.

PA. Bono suppromo & promo cella credita.

LV. Tu hercle idem faceres, si tibi esset credita,
Quoniam emulari non licet, nunc inuides.

PA. Eho an unquam prompsit antehac, responde scelus,
Atq; ut tu scire posis edico tibi,
Si falsa dixis loris excruciabere.

LV. Ita uero, ut tu ipse me dixisse dictites,
Post ea sagina ego eijciar cellaria,
Vt tibi, qui promat, alium suppromum pares.

PA. Non edepol faciam, age loquere audacter mihi.

LV. Numquam edepol uidi promere, uerum hoc erat
Mihi imperabat, ego promebam postea.

Hinc ille.

PA. Hinc illecebroso capite sistebas cadum.

LV. Non hercle tam istoc ualide quassabant cadi,
Sed in cella est paulum nimis loculi lumbrici,
Ibi erat bilibris aqualis, hic propter cados
Ea sæpe decies conpletur plena die.
Eam plenam atq; inanem fieri, maxumam
Vidi, bacchabatur aula, quassabant cadi.

PA. Abi abi intrò iam, uos in cella uinaria
Bachanal facitis, iã hercle ego herũ adducam á foro,

LV. Perij, excruciabit me herus, domum si uenerit,
Quum hæc facta scibit, quia sibi non dixerim,
Fugiam hercle aliquo, atq; hoc in diem extollam malũ.
Ne dixeritis, obsecro, huic, uostram fidem.

PA. Quo te agis? LV. mißus sum alio, iam huc reuenero.

PA. Quis misit? LV. PHILOCOMASIVM. PA. abi actutum redi.

LV. Quæso tamen tu meam partem infortunij,
Si diuidetur, me absente accipito tamen.

PA. Modo intellexi quam rem mulier gesserit,
Quia SCELEDRVS dormit, hunc subcustodem suum
Foris ablegauit á se, dum huc transiret, placet,
Sed PERIPLECTOMENVS, quam ei mandaui mulierem
Nimis lepida formá ducit, Di hercle hãc rem adiuuant.
Quam digne ornata incedit, haud meretricie,
Lepide hoc succedit sub manus negocium

ACTVS

ACTVS III. SCENA III.
PERIPLECTOMENVS. MILPHIDIPPA. ACROTELEVTIVM. PALESTRIO.

PE. REm omnem ACROTELEVTIVM tibi, tibiq; mea MILPHIDIPPA
Domi demonstraui ordine, hanc fabricam fallaciasq;
Minus si tenetis, denuo uolo percipiatis plane.
Satis si intelligitis, aliud est quod potius fabuler.
MI. Stulticia atq; insipientia insulsa atq; maxuma hæc sit,
Me ire in opus alienum, aut tibi meam operam pollicitari,
Si ea in opificina nesciam aut mala esse aut fraudulenta.
PE. At melius est monerier. MIL. meretricem cõmoneri
Quam sane magni referat, nihil clam est, quin ego me frustro,
Postq̃ admisere aures meæ moram tuæ orationis.
Tibi dixi, miles quemadmodum potis esset assecari.
PE. At nemo solus satis sapit, nam ego multos, sæpe uidi
Regionem fugere consilij, prius quam repertam habere.
AC. Si quid faciendum est mulieri malæ atq; malitiosæ
Ea sibi immortalis memoria est meminisse & sempiterna.
Sin bene quid, aut fideliter faciundum est, eadem eueniunt,

Obliuiosæ extemplo uti fiant, meminiße nequeunt.

PE. *Ergo istuc metuo quo eueniat, uobis faciundũ utrunq;*
Nã id proderit mihi, malitia male quod facietis ambæ.

AC. *Dum nescientes quid bonum faciamus, ne formida.*

PE. *Mala nulla meretrix est.* ACRO, *ne paue, peioribus conueniunt.*

PE. *Ita uos decet, consequimini.* PA. *cesso ego illis obuiã ire.*
Venire saluum gaudeo, lepido hercle ornatu incedit.

PE. *Bene oportuneq; obuiã is* PALEStrio, *heri tibi adsũt,*
Quas me iußisti adducere & quo ornatu? ACRO. *heus noster.* PA. *esto,*
PALESTRIO ACROTELEVTIVM *salutat.* ACRO. *quis hic amabo est,*
Qui tam pro nota me nominat? PE. *hic noster architectus est.*

AC. *Salue architecte.* PA. *salua sis, sed dic mihi ecquid hic te,*
Onerauit præceptis? PE. *probe meditatam utranq; duco.*

PA. *Audire cupio, quemadmodum, ne quid peccetis paueo.*

PE. *At tua præcepta, de meo nihil his nouum apposui.*

AC. *Nempe ludificari militem tuum herum uis?* PA. *elocuta es.*

AC. *Lepide & sapienter, commode & facete res parata ẽ.*

PA. *Atq; huius uxorem esse te uolo aßimulari.* ACRO. *fiat.*

PA. *Quasi militi animum adieceris, simulare.* ACRO. *sic futurum,*

Quasiq;

PA. *Quasiq; res per me interpretē & tuā ancillam geratur.*

AC. *Bonus uates poteras esse,nam quæ sunt futura dicis.*

PA. *Quasi quæ annulum hunc ancillula tua abs te detulerit ad me,*

Quem ego militi darem tuis uerbis. ACRO. *nunc uera dicis.*

PE. *Quid istis nunc memoratis opus est, quæ commeminere.* ACRO. *meliu'st.*

Nā mi patrone hoc cogitato, ubi probus ē architectus,

Bene liniatam si semel carinam collocauit,

Facile esse nauem facere,ubi fundata & constituta'st,

Assunt fabri, architectiq; eam quidem ad rem haud imperiti.

Si non nos materiarius remoratur,quod opus qui dent,

Noui indolem nostri ingenij, cito erit parata nauis.

PA. *Nempe tu nouisti militem meum herum?* ACRO. *rogare mirum est,*

Populi odiū quin nouerim? magnum dicunt cincinatū,

Mœchum unguentatum. PA. *num ille cum nouit?* ACRO. *nunquam uidit,*

Quī nouerit me,quis ego sū. PA. *nimis lepide fabulare,*

Eo potuerit lepidius pol fieri. ACRO *potine ut hoiem,*

Mihi des? quiescas, cæterum ni ludificata lepide

Ero,culpam omnem in me imponito. PA. *agite igitur intrò abite,*

Insistite hoc negotium sapienter. ACRO. *alia cura.*

PA. *Age* PERIPLECTOMENE *has nunc iam duc intrò, ego ad forum illum*

Conueniam, atq; illi hūc annulū dabo,atq; prædicabo,

A tua uxore mihi datũ esse, eãq; hunc illum deperire,
Hanc ad uos cum extemplo à foro ueniemus, mittito tu,
Quasi clanculum ad me missa sit. PE. *faciemus, alia cura.*

PA. *Vos modo curate, ego illum probe iam oneratum huc accibo.*

PE. *Bene ambula, bene rem gere, at ego ne hoc si efficiam plane*
Vt concubinam militis meus hospes habeat hodie,
Atq; hinc Athenas abeat, hodie hunc si dolum dolamus,
Quid ego tibi mittam muneris? ACRO. *dat ne ab se mulier operam?*

PE. *Lepidus sum & comis sum.* ACRO. *confido confuturũ,*
Vbi facta erit collatio nostrarum malitiarum,
Haud uereor, ne nos subdola perfidia peruincamur,

PE. *Abeamus ergo intrò, hæc ut meditemur, cogitate,*
Ne quid ubi miles uenerit titubetur. ACRO. *tu morare*
Vt accurate, & commode hoc quod agendum est exequamur.

ACTVS IIII. SCENA I.

PYRGOPOLINICES. PALESTRIO.

VOluptas est quod agas, si id procedit lepide ex sententia,
Nam ego hodie ad Seleucũ regem misi parasitum meum
Vt latrones, quos conduxi, hinc ad Seleucum duceret

Qui eius,

Qui eius regnum tutarentur, mihi dum fieret otium.

PA. Quin tu tuam rem cura potius quàm Seleuci, quæ tibi,
Conditio noua, & luculenta fertur per me interpretē.

PY. Imo omneis res posteriores pono, atq; operam do tibi,
Loquere, aureis meas profectò dedo in ditionem tuam.

PA. Circumspicito dum, nequis nostro hic auceps sermoni fiet.
Nam hoc negotij clandestino ut agerem mandatu'st mihi.

PY. Nemo adest. PA. hunc arrabonem amoris primum à me accipe.

PY. Quid, hic unde ē? PA. à luculenta atq; festiua fœmina,
Quæ te amat, tuamq; expetissit pulchram pulchritudinem,
Eius nunc mihi annulum ad te ancilla porrò ut deferrem dedit.

PY. Quid ea ingenua, an festuca facta, serua an libera ē?

PA. Vah. ego ne ut ad te ab libertina esse auderem internuncius,
Qui ingenuis satis respondere nequeas cupidis tui.

PY. Nupta ea est, an uidua? PA. & nupta & uidua. PY. quo pacto potis
Vidua & nupta esse eadem? PA. quia adulescens nupta est cum sene.

PY. Euge. PA. lepida & liberali forma est. PY. caue mendacium.

PA. Ad tuam formam illa una digna est. PY. hercle pulchram prædicas,

 Sed quis

Sed quis ea est? PA. senis huius uxor PERIPLECTO-
NIS. PY. proxumi?
PA. Ea demoritur te, atq; ab illo incipit abire, odit senem,
Nunc te orare atq; obsecrare iussit, ut tui copiam
Sibi potestatemq; facias. PY. cupio hercle equidem si
illa uult.
PA. Quae cupit. PY. quid illa faciemus concubina quae do-
mi est?
PA. Quin tu illam iube abs te abire quo lubet, sicut soror
Eius gemina uenit Ephesum & mater, arcessumq; eam.
PY. Ain tu aduenit Ephesum mater eius? PA. aiunt qui sci-
unt.
PY. Hercle occasionem lepidã ut mulierem excludã foras.
PA. Imò uin' tu lepide facere? PY. loquere, & consilium
cedo.
PA. Vin' tu illam actutũ amouere à te, ut abeat per gratiã?
PY. Cupio. PA. tum te hoc facere oportet, tibi diuitiarum
affatim est,
Iube sis aurũ atq; ornamenta, quae illi instruxti mulieri,
Dono habere sibi, auferre abs te quo lubeat sibi.
PY. Placet uti dicis, sed ne istã amittã, & haec mutet fidẽ,
Vide modo. PA. uah delicatus, quae te tanq̃ oculos amet.
PY. Venus me amat? PA. st tace, aperiũtur fores, concede
huc clanculum.
Haec celox illius est, quae hic egreditur internuncia.
PY. Quae haec celox? PA. ancillula illius est, quae hic egre-
ditur foras,
Quae annulũ istunc attulit quẽ tibi dedi. PY. edepol
haec quidem Bellula est

Bellula ē. PA. pitecium hæc ē præ illa & spinturniciū,
Viden, tu illam oculis uenaturam facere atq; aucupium auribus?

ACTVS IIII. SCENA. II.
MILPHIDIPPA. PYRGOPOLINICES, PALESTRIO.

MI. Iam est ante ædeis circus, ubi sunt ludificādi mihi,
Dißimulabo hos quasi non uideam, neq; esse hic etiam dum sciam.

PY. Tace subauscultemus, ecquid de me fiat metio.

MI. Nunc quis nam huic prope adest qui rem alienam potius curet quàm suam?
Qui aucupet me quid agam, qui de uesperi uiuat suo,
Eos nūc hoīes metuo mihi ne obsint, neue obstent uspiā.
Domo si ibit, ac dum huc transibit, quæ huius cupiens corporis est,
Quæ amat hunc hoīem nimium lepidum, & nimia pulchritudine,
Militē PYRgopolonicen. PY. satin hæc quoq; me deperit,
Meam laudat speciem, edepol huius sermones haud cinerem quæritant.

PA. Quo argumento PY. quia enī loquitur laute & minime sordide,
Tum aūt illa ipsa ē nimiū lepida nimisq; nitida fœmīa,
Hercle uero iam adlubescit primulum PALESTRIO.

PA. Prius ne quā illā oculis tuis? PY. ideo id, quod credo tī,
Cum hæc locutus. illa autem absens adigit me, ut amem hercle hanc quidem. L iiij Nihil

PA. *Nihil tu amaßis, mihi hæc desponsata est, tibi si illa hodie nupserit,*

Ego hanc continuo uxorem ducam. PY. *quid ergo hac dubitas colloqui?*

PA. *Sequere hac me ergo.* PY. *pedißequus tibi sum.* MIL. *utinam cuius causſa,*

Foras sum egreßa, conueniendi mihi potestas eueniat.

PA. *Erit, & tibi exoptatum obtinget, bonum habe animum, ne formida,*

Homo quidam est, qui scit quod quæris ubi sit. MIL. *quem ego hic audiui?*

PA. *Sotium tuorum consiliorum, & participem consiliarium.*

MI. *Tum pol ego id, quod celo, haud celo.* PA. *imó ita etiam si non celas.*

MI. *Quo argumento?* PA. *infidos celas, ego sum tibi firma fide.*

MI. *Cedo signum si harum baccharum es.* PA. *amat mulier quædam quendam.*

MI. *Pol istuc quidem multæ.* PA. *at non multæ de digito domum mittunt.*

MI. *Enim cognoui nunc, fecisti modo mihi ex procliuo patrem.*

Sed hic nunc quis adest? PA. *uel adest uel non.* MIL. *cedo te mihi solæ solum*

PA. *Breuin' an longinquo sermone?* MIL. *tribus uerbis,* PA. *iam ad te redeo.*

PY. *Quid ego hic astabo tantisper cū hac forma & factis, sic frustra?* Patere

PA. Patere atq; asta, tibi hanc ego do operam. PY. properando excrutior.

PA. Pedetētim, tute hæc scis, tractari ita solere hasce huiusmodi merces.

PY. Age age ut tibi maxume concinnum est. PA. nullu'est hoc stolidius saxum.

Redeo ad te, quid me uoluisti? MIL. quo pacto hoc dudum accepi

Istuc fero ad te consilium. PA. quasi hunc depereat. M. teneo istuc.

PA. Collaudato formam & faciem & uirtutes commemorato.

MI. Ad eam rem habeo omnem aciem, tibi ut dudum iam demonstraui.

PA. Tu cætera cura & contempla, & de meis uenator uerbis.

PY. Aliquam mihi partem hodie operæ des, deniq; iam tandem ades illico.

PA. Assum, impera, si quid uis. PY. quid hæc narrat tibi? PA. lamentari

Ait illam miseram cruciari & lachrumantem se afflictare

Quia tis egeat, quia te careat, ob eam rem huc ad te missa'st.

PY. Iube adire. PA. at scin quid tu facias, facito fastidij plenum,

Quasi non lubeat, me inclimato, quia sic tam uulgo uulgem.

PY. Memini, & præceptis parebo. PA. uoco ergo hanc, quæ te quærit

Adeat, si

PY. *Adeat, si quid uult.* PA. *si quid uis adi mulier.* MIL. *pulcher salue.*

PY. *Meum cognomentum quis commemorauit? Dij tibi dent ut optes.*

MI. *Tecum ætatē exigere ut liceat.* PY. *nimiū optas.* MIL. *non me dico*

Sed heram meam, quæ te demoritur. PY. *multæ aliæ idem istuc cupiunt*

Quibus non est copia. MIL. *ecastor haud mirum si te habeas charum,*

Hominem tam pulchrum, & præclara uirtute & forma & factis,

Ecquis dignior fuit homo qui esset? PA. *non hercle humanum est ergo.*

Nam uulturio plus humani credo est. PY. *magnum me faciam,*

Nunc quoniā illæc me collaudat. PA. *uiden' ignauum ut sese inferat.*

Quin tu huic respondes, hæc illæc est, ab illa quā dudū.

PY. *Qua nam ab illarum? nam ita me occursant multæ, meminisse haud possum.*

MI. *Ab illa quæ digitos despoliat suos, & tuos digitos decorat.*

Nā hūc ānulū ab tui cupiēte huc detuli, huic qui porro.

PY. *Quid nunc tibi uis mulier? memora.* MIL. *ut quæ te cupit eam ne spernas,*

Quæ per tuā nunc uitā uiuit, sit ne sit, spes in te uno ē.

PY. *Quid nunc uult?* MIL. *te compellare, & complecti, & contrectare.*

Nam nisi tu illi fers suppetias, iam illa animum despondebit.
Age mi Achilles, fiat quod te oro, serua illam pulchram pulchre,
Exprome benignum ex tete ingenium, urbicape, occisor regum.
PY. Heu hercle odiosas res, quoties hoc tibi uerbero ego interdixi
Meam ne sic uulgo pollicitaris operam. PA. audin' tu mulier,
Dixi hoc tibi dudum, & nunc dico nisi huic uerri affertur merces
Non hic suo seminio quanq; porculam impertiturus est.
MI. Dabitur quantum ipsus precij poscet. PA. talentum philippum huic opus auri est,
Minus à nemine accipiet. MI. heu ecastor nimis uile est tandem.
PY. Non mihi auaritia unq̃ innata est, satis est diuitiarum.
Plus mihi auri mille est modiorum philippei. PA. præter thesaurum,
Tum argenti montes, nõ massas habet, ætna non æque alta est.
MI. Heu ecastor hominem periurum. PA. ut ludo. MIL. quid ego, ut sublecto os? PA. scite.
MI. Sed amabo mitte me actutum. PA. quin tu huic respondes aliquid.
Aut facturum, aut non facturum, quid illam miseram & amicam tantum excrucias?

Quæ nun-

Quæ nunq̃ male tibi dixerit? PY. at iube eam ipsam exire huc ad nos,
Dic me omnia quæ uult facturum. MIL. facis nunc ut facere æquum,
Quod quæ uult, eadem tu uis. PA. non hic insulsum habet ingenium.
MI. *Quonq; me oratricem haud spreuisti, siuistiq; exorare ex te*
Quid est? Vt ludo? PA. Nequeo hercle quidem risu me moderarier.
Ob eam caussam huc abs te auorti. PY. non edepol tu scis mulier
Quantum ego honorẽ nunc illi habeo. MIL. scio, & istuc illi dicam.
PA. *Contra auro alij hanc uendere potuit operam.* MIL. *istuc pol tibi credo.*
PA. *Meri bellatores gignuntur, quas hic pregnanteis facit.*
Et pueri annos octingentos uiuunt. MIL. ue tibi nugator.
PY. *Quin mille annorum perpetuo uiuunt, ab sæculo ad sæculum.*
PA. *Eò minus dixi, ne hæc censeret me aduorsum se mentiri.*
MI. *Perij, quot hic annos uiuet, cuius filij tam diu uiuunt?*
PY. *Postriduo natus sum ego mulier, quam Iuppiter ex Ope natus est.*
PA. *Si hic pridie natus foret, quàm ille est, hic haberet regnum in cœlo.* *Iam iam*

MI. *Iam iam sat amabo est, sinite abeam, si possum uiua á uobis.*

PA. *Quin ergo abis, quando responsum est.* MIL. *ibo illam huc adducam*

Quam propter opera est mihi, nunquid uis? PY. *ne magis sim pulcher quám sum*

Ita me mea forma sollicitum habet. PA. *quid hic nunc stas? quin abis?* MIL. *abeo.*

PA. *Atq; adeo audin' tu, dicito docte & cordate.* MIL. *cura aliud.*

PA. PHILOCOMASIO *dic, si est hic, domum ut transeat, hunc hic esse.*

MI. *Hic cum mea est hera, clam nostrum hunc sermonem sublegerunt,*

Lepide factum est, iam ex sermone hoc gubernabunt doctius porro.

PA. *Remorare.* MIL. *abeo, neq; te moror, neq; te tango, neq; te teneo.*

PY. *Iube maturare illam exire huc, iam isti rei præuortemur.*

ACTVS IIII. SCENA III.

PYRGOPOLINICES. PALESTRIO.

PY. Q*Vid mihi nunc auctor es, ut faciam* PALESTRIO

De concubina? nam nullo pacto potest,

PRius hæc in ædes recipi, quám illam omiserim.

PA. *Quid me consultas, quid agam? dixi equidem tibi,*

Quo pacto

Quo pacto id fieri poßit clementißime.
Aurum atq; uestem omnem muliebrem habeat sibi
Quæ illi instruxisti, sumat, habeat, auferat.
Dicasq; tempus maxumum esse ut eat domum,
Sororem geminam adesse & matrem dicito.
Quibus cum comitata recte deueniat domum.
PY. Quid tu scis eas adesse? PA. quia oculis meis
Vidi hic sororem esse eius. PA. conuenit ne eam?
PA. Conuenit. PY. ecquid fortis uisa est? PA. omnia
Vis obtinere. PY. ubi matrem esse aiebat soror?
PA. Cubare in naui lippam, atq; oculis turgidis,
Nauclerus dixit, qui illas aduexit, mihi.
PY. Is ad quos Nauclerus hospitio diuortitur?
PA. Quid uis? PY. ecquid fortis? PA. abi sis hic, nã tu quidẽ,
Ad equas fuisti scitus admissarius
Qui consectare æque maresq; & fœminas.
PY. Hoc age nunc istuc, quod das consilium mihi?
PA. Te cum illa uerba facere de ista re uolo.
Nam cum alio agere sane conseruo liceat tibi
Quicq̃ potius, sed enim tu tuam rem tute agas,
Dicas uxorem tibi necessum esse ducere,
Cognatos persuadere, amicos cogere.
PY. Ita ne tu censes? PA. quid ego ni ita censeam?
PY. Ibo ego intrò, tu hic ante ædeis interim,
Speculare, ut, ubi illæc prodeat, me prouoces,
PA. Tu modo istuc cura, quod agis. PY. curatũ id quidẽ ẽ,
Quin si uoluntate uolet ui extrudam foris.
PA. Istuc caue faxis, quin potius per gratiam
Bonam

Bonam abeat abs te, atq; illæc quæ dixi dato,
Aurum,ornamentaq; quæ illi instruxisti ferat.

PY. Cupio hercle. PA. credo te facile impetrassere.
Sed abi intrò,noli stare. PY. tibi sum obediens.

PA. Nunquid uidetur demutare, atq; uti ego
Dixi esse uobis dudum hunc mœchum militem?
Nunc ad me ut ueniat usu'st ACROTELEVTIVM,
Ancillulaq; eius & PLEVSIDES. proh Iuppiter,
Satine ut commoditas usq; quaq; me adiuuat?
Nam quos uidere exoptabam me maxume,
Vna exeunteis uideo hinc è proxumo.

ACTVS IIII. SCENA IIII.

ACROTELEVTIVM. MILPHIDIPPA. PLEVSIDES. PALESTRIO.

AC. SEquimini,simul circũspicite,ne quis adsit arbiter
MI. Neminem pol uideo, nisi hunc quem uolumus
conuentum. PA. & ego uos.

MI. Quid agis noster Architecte? PA. ego ne architectus?
uah. MIL. quid est?

PA. Qui enĩ nõ sum dignus præ te,ut figam palũ i parietẽ.

AC. Eia uero. PA. nimis facete, nimisq; facunde mala est.
Vt lepide detruncauit militẽ. ACRO. At.etiã parum.

Bono animo es,negocium omne iã succedit sub manus.
Vos modo porro ut occepistis,date operam amicabilẽ.
Nam ipse miles concubinam intrò abijt oratum suam,
Ab se abeat cum sorore & matre Athenas. ACRO.
Eu probe.

Quin etiam

PA. Quin etiã aurum, atq; ornamenta quæ ipse instruxit mulieri.
Omnia dat dono, se ut abeat, ita ego consilium ei dedi.
PL. Facile istuc quidem est, si & illa uolt, & ille autem cupit.
PA. Non tu scis, cum ex alto puteo sursum ad summum ascenderis,
Maximum periculum inde esse, à summo ne rursum cadas.
Nunc hæc res apud summum puteum geritur, si præsenserit
Miles, nihil hinc ferri poterit, huius nunc quam maxume
Opus est dolis. PLE. domi esse ad eam rem uideo satis satis,
Mulieres tres, quartus tute es, quintus ego, sextus senex.
PA. Quot apud nos fallatiarum est excitum? certo scio,
Oppidum quoduis uidetur posse expugnari dolis,
Date modo operam. ACRO. id nos ad te, tu si quid uelles, uenimus.
PA. Lepide facitis, nunc hoc tibi in hac prouintia ego impero.
AC. Imperabis imperator quod ego potero, quod uoles.
PA. Militem lepide & facete & laute ludificarier uolo.
AC. Voluptatem me castor mihi imperas. PA. & scin' quemadmodum?
AC. Nempe ut asimulem me amore istius differri. PA. rem tenes.

Quasiq;

AC. *Quasiq; istius caussa amoris ex hoc matrimonio*
Abierim,cupiens istius summe nuptiarum ordinis

PA. *Nisi mõ unum hoc, hascc etiam ædeis dicas dotaleis tuas,*
Hinc senem abs te abisse,postq̃ feceris diuortium,
Ne ille mox uereatur introire in alienam domum.

AC. *Bene mones.*PA.*sed ubi ille exierit intus, istic te procul*
Ita uolo aßimulare ,præ illius forma quasi spernas tuã,
Quasi eius opulentitatem reuerearis, & simul
Formam amœnitatis,illius faciem,pulchritudinem,
Collaudato,satin' præceptum'st? ACRO. *teneo, satin' est, si tibi*
Meum opus ita dabo expolitum ,ut improbare non queas?

PA. *Sat habeo, nunc tibi, ausculta, quæ imperabo.* PLE. *dicito.*

PA. *Quam extemplo hoc erit factum,ubi intrò hæc abierit, tu illico,*
Facito ut uenias ornatus huc ornatu Nauclerico,
Causiam habeas ferrugineam, culcitram ob oculos laneam,
Palliolum habeas ferrugineũ,nã is colos thalaßicu'st
Id erit connexum in humero leuo expapillato brachio,
Præcinctus, atq; aßimulato quasi gubernator sies.
Atq; apud hunc senem omnia hæc sunt,nam is piscatores habet.

PL. *Quid ubi ero exornatus, quin tu dicis quid facturus sim?*

PA. *Huc uenito & matris uerbis* PHILOCOMASIVM *accersito,*

Vt si itura est Athenas, eat tecum ad portum cito,

Atq; ut iubeat ferri in nauim, si quid imponi uelit,

Nisi eat, te soluturum esse nauim, uentum operam dare.

PL. *Satis placet pictura, perge.* PA. *ille extemplo illam hortabitur,*

Vt eat, ut properet, ne sit matri moræ. PLE. *multis modis sapis.*

PA. *Ego illi dicam, ut me adiutorem, qui onus feram ad portum roget.*

Ille iubebit me ire cum illa ad portum, ego adeo, ut tu scias,

Prorsus Athenas protinus abibo tecum. PLE. *atq; ubi illò ueneris*

Triduum unum seruire nunquam te, quin liber sis, sinam.

PA. *Abi cito atq; orna te.* PLE. *nunquid aliud?* PA. *hæc ut memineris.*

PL. *Abeo.* PA. *& uos abite hinc intrò actutum, nam illum hinc sat scio,*

Iam exiturum esse intus. ACRO. *celebre apud nos imperium tuum est.*

PA. *Agite, abscedite ergo, ecce autem commodum aperitur foris*

Hilarus exit, impetrauit, inhiat quod nusq̃ est miser.

ACTVS

ACTVS IIII. SCENA V.

PYRGOPOLINICES. PALESTRIO.

PY. Q*Vod uolui, ut uolo, impetraui per amicitiam & gratiam,*
A PHILOCOMIASO. PA. *quid nam tam intus fuisse dicam diu?*
PY. *Nunq̃ ego me tam sensi amari, quàm nunc ab illa muliere.*
PA. *Quid iam?* PYR. *ut multa uerba fecit, ut lenta materies fuit?*
Verum postremo impetraui ut uolui, donauiq; ei,
Quae uoluit, quae postulauit, te quoq; ei dono dedi.
PA. *Etiam me? quomodo ego uiuam sine te?* PY. *age es bono animo,*
Idem ego te liberabo, nam si posset ullo modo
Impetrari ut abiret, ne te abduceret operam dedi.
Verum oppreßit. PA. *Deos sperabo teq; postremo, tamen*
Et si istuc mihi acerbu'st, quia hero te carendum est optumo
Saltem mihi uoluptas est, cũ ex uirtute formae euenit tĩ
[illegible] *superbat uicina, quam ego nũc concilio tĩ*
PY. *Quid opus* [illegible]*is? libertatem tibi ego & diuitias dabo*
Si impetras. PA. *reddam impetratum.* PY. *at gestio.* PA. *at modice decet.*
Moderare aĩo, ne sis cupidus, sed eccã ipsam egreditur foras.

 ACTVS

ACTVS IIII. SCENA VI.
MILPHIDIPPA. ACROTELEVTIVM.
PYRGOPOLINICES. PALESTRIO.

MI. Hera eccum præsto militem. ACRO. ubi est?
MIL. ad leuam. ACRO. uideo.
MI. Aspicito limis oculis, ne ille nos se uidere sentiat.
AC. Video. MIL. edepol nunc nos tempus est, malas peiores fieri.
AC. Tuum est principium, obsecro tute ipsum conuenisti,
Ne parce uoci ut audiat. MIL. cũ ipso pol sum secuta,
Placide ipsa, ut lubitum est mihi, otiose meo arbitratu ut uolui.
PY. Audin' quæ loquitur? PA. audio, quàm læta est, quia adit ad te.
MI. O fortunata mulier. PY. ut amari uideor. PA. dignus es.
AC. Permirum ecastor prædicas te adisse atq; exorasse.
Per epistolam aut per nuncium, quasi regem adiri eum aiunt.
MI. Nanq; edepol uix fuit copia adeundi atq; impetrandi.
PA. Vt tu inclitus apud mulieres? PY. patiar quando ita Venus uult.
AC. Veneri pol habeo gratiam, tanaemq; & oro & quæso,
Vt eius mihi sit copia quem amo quenq; expetesso.
Benignusq; erga me ut siet, quod cupiam, ne grauetur,
Spero

MI. *Spero ita futurum, quanquam illum multæ sibi expetessunt*
Ille illas spernit segregatque ab se omneis extra te unam.

AC. *Ergo iste metus me macerat, quod ille fastidiosu' st,*
Ne oculi eius sententiam mutem, ubi uiderit me,
Atque eius elegantia, meam extemplo speciem spernat.

MI. *Non faciet, bonum animum modo habeto.* PY. *ut ipsa se cotemnit.*

AC. *Metuo ne prædicatio tua nunc meam formam exuperet.*

MI. *Istuc curaui, ut opinione illius pulchrior sis.*

AC. *Si pol me ducere uolet uxorem genua amplectar,*
Atque obsecrabo aliquo modo, si non quibo impetrare,
Consciscam letum, uiuere sine illo scio me non posse.

PY. *Prohibendam mortem mulieri, uideo mulierem, adibon?* PA. *minime.*
Nam tu te uilem feceris, si te ultro largiere,
Sine ultro ueniat, quæritet, desideret, te expectet,
Summouere istam uis gloriam quam habes? caue sis faxis.
Nam nulli mortali scio obtigisse hoc, nisi duobus
Tibi & Phaoni Lesbio, tantopere ut amarentur.

AC. *Eo intrò, abi tu illum euocato foras mea* MILPHIDIPPA.

MI. *Imo operiamus, dum exeat aliquis.* ACRO. *durare nequeo,*
Quin etiam intrò occlusæ sunt fores, effringam. MIL. *sana non es.*

AC. *Si amauit unquam, aut si parem sapientiam hic habet ac formam,*

Per amo.

Per amorem ſiquid fecero, clementi animo mihi ignoſcet.

PA. Vt quæſo amore perdita eſt hæc miſera? PY. mutuum fit.

PA. Tace, ne audiat. MIL. quid aſtitiſti obſtupida? cur nõ pultas?

AC. Quia non eſt intus, quem ego uolo. PA. qui ſcis? ACR. ſcio edepol, olfacio.

Nam odorem naſus ſentiet, ſi intus ſiet. PYR. ariolatur,

Quia me amat, propterea Venus fecit eam ut diuinaret.

AC. Neſcio, ubi hic prope adeſt, quem expeto uidere, olet profectò.

PY. Naſo pol iam hæc quidem uidet, plus quàm oculis. PA. cæca certe eſt.

AC. Tene me obſecro. MIL. cur? ACRO. ne cadam. MIL. quid ita? ACRO. quia hic aſtare

Nequeo, ita animus per oculos meos defit. MIL. militem pol

Tu aſpexiſti? ACRO. ita. MIL. non uideo ubi eſt? ACRO. uideres pol ſi amares,

MI. Non edepol tu illum magis amas, quàm egomet, ſi te liceat.

PA. Omnes profectò mulieres te amant, ut quæq; aſpexit.

PY. Neſcio tun' ex me hoc audieris an non, nepos ſum Veneris.

AC. Mea MILphidippa, abi obſecro et congredere. PYR. ut me ueretur.

Illa ad

PA. *Illa ad nos pergit.* MIL. *uos ego uolo.* PYR. *& nos te,* MIL. *ut iußisti,*
Heram meam eduxi foras. PY. *uideo.* MIL. *iube ergo adire.*
PY. *Induxi animum ne oderim item, ut alias, quando orasti.*
MI. *Verbum hercle facere non potis, si acceßerit prope ad te,*
Dum te obtuetur interim lingua atq; oculi perierunt.
PY. *Leuandum morbum mulieri uideo.* MIL. *uiden, ut tremit, atq; extimuit,*
Postq̃ te aspexit? PYR. *uiri quoq; armati idem istuc faciunt, iube domum ire,*
MI. *Ne tu mirere, melius mulierem.* PYR. *sed quid uult me facere?*
MI. *Aßedeas, tecum uiuere uolt, atq; ætatem exigere.*
PY. *Egon' ad illã eam quæ nupta sit? uir eius metuendu'st.*
MI. *Quin tua caußa exegit uirum à se.* PYR. *quid? qui id facere potuit?*
MI. *Quia ædeis dotales huius sunt.* PY. *ita ne?* MIL. *ita pol.* PYR. *iube domum ire,*
Iam ego illic ero. MIL. *uide ne sis in expectatione,*
Ne illam animi excrucies. PYR. *non ero profecto. abite.* MIL. *abimus.*
PY. *Sed quid ego uideo?* PA. *quid uides?* PYR. *nescio quis eccum incedit,*
Ornatu quidem thalaßico. PA. *iam nos uolt, hic profecto*
Nauclerus est hic quidem, uidelicet accersit hanc hinc credo.

ACTVS IIII. SCENA VII.

PLEVSIDES. PALESTRIO. PYRGOPOLINICES.

PL. *Alium alio pacto propter amorem nesciam*
Fecisse multa nequiter, uerear magis
Me amoris caussa istoc ornatu incedere,
Verum cum multos multa adiuisse acceperim
Inhonestum propter amorem, atq; alienum à bonis,
Mitto iam, ut occidit Achilles, quid passus est?
Sed eccum PALESTRIONEM, *stat cum milite.*
Oratio aliò mihi demutanda est mea.
Mulier profecto nata est ex ipsa mora,
Nam quæ uis alia, quæ mora est æque mora,
Minor ea uidetur, quàm quæ propter mulierem est.
Hoc adeo fieri credo consuetudine.
Nã ego hanc accerso PHILOCOMASIVM, *sed fores*
Pultabo. Heus ecquis hic est? PA. *adolescens quid est?*
Quid tu ais? quid pultas? PLE. PHILOCOMASIVM *quærito,*
A matre illius uenio, si itura est eat.
Omneis moratur, nauim cupimus soluere.
PY. *Iamdudum res parata est. Heus* PALESTRIO
Aurum, ornamenta, uestem pretiosam omnem ferat.
Duc adiutores tecum ad nauim, qui fer[illegible]
Omnia composita sunt, quæ do[illegible] *auferat.*
PA. *Eo.* PLEV. *quæso hercle propera.* PY. *non morabitur*
Quid istuc quæso, quod oculo factum est tuo?
PL. *Habeo quidem hercle oculum.* PY. *at leuum dico.* PLE. *eloquor.*

Maris

Maris cauſſa hercle iſtoc ego oculo utor minus,
Nam ſi à mari abtinuiſſem tanq̃ hoc uterer,
Sed nimis morantur me diu. PYR. *eccos exeunt.*

ACTVS IIII. SCENA VIII.
PALESTRIO. PHILOCOMASIVM. PLEVSIDES. PYRGOPOLINICES.

PA. Q*Vid modi flendo quæſo hodie facies?* PHI. *quid ego ni fleam?*
Vbi pucherrime egi ætatem, inde abeo. PA. *uiden hominem tibi*
Qui à matre & ſorore uenit? PHI. *uideo* PY. *audiſtin* PALESTRIO?
PA. *Quid uis.* PY. *quin tu intus iubes efferri omnia, quæ iſti dedi?*
PL. PHILOCOMASIVM *ſalue.* PHI. *& tu ſalue.* PLEV. *materq; & ſoror*
Tibi ſalutem me iuſſerunt dicere. PHI. *ſaluæ ſient.*
PL. *Orant te, ut eas, uentus operam dum dat, ut uelum explicent,*
Nam matri oculi ſi ualerent, mecum ueniſſet ſimul.
PH. *Ibo quanq̃ iuita facio oĩa, pietas ſic cohibet.* PLE. *ſapis.*
PY. *Si non mecum ætatem egiſſet, hodie ſtulta uiueret.*
PH. *Iſtuc cru*[illegible] *à uiro me tali abalienarier.*
Nam tu quamuis potis es facere ut fluat facetijs,
Et quia tecum eram, propterea animo eram ferotior,
Eam nobilitatem amittendam uideo. PYR. *nimium hæc flet.* PHI. *nequeo*

 Cum te ui.

Cum te uideo. PA. habe bonum animum, scio ego, & quid doleat mihi.
Nam nihil miror si libenter PHILOCOMASIVM hic eras,
Forma huius, mores, uirtus animum attinuere hic tuum
Quin ego seruus quando aspitio hunc, fleo, quia diiungimur.
PH. Obsecro licet complecti, priusq̃ proficisco. PY. licet.
PH. O mei oculi, o anime mi. PA. obsecro mitte mulierem,
Ne affligatur. PYR. quid istuc? PA. postq̃ abs te abit, animo male,
Factum est huic repente miseræ. PYR. accurrite intrò atq; efferte aquam.
PA. Nihil aquam moror. PYR. quor? PA. malo ne ipse interueneris
Quæso dum respicito, capita inter se nimis hic habent,
Non placet, labra ad labella inter se ferunt admodum.
PL. Tentabam spiraret an non, aut eam ad nos iam oportuit,
Sin magis uis, ambos mittam. PA. nolo retineat, fleo miser.
PY. Exite atq; hæc ferte huc intus om[illegible] isti dedi.
PA. Etiam nunc saluto te familiaris, priusq̃ eo,
Conserui, conseruæq; omnes bene ualete & uiuite.
Bene, quæso inter uos dicatis, & mihi absenti tamen.
PY. Age PALESTRIO bono animo es. PA. heu nequeo, quin fleam

Quin

Quum abs te abeam. PYR. *fer æquo animo.* PA. *ſcio ego quid doleat mihi.*
PH. *Sed quid hoc? quæ res eſt? quid uideo? lux ſalue.*
PL. *Iam reſipiſti?* PHI. *obsecro quem amplexa ſum*
Hominem? perij, ſum ego ne apud me? PLE. *ne timeas uoluptas mea.*
PY. *Quid iſtuc negocij?* PA. *animus hanc modo hic reliquerat,*
Metuoq; & timeo, ne hoc tandem palam fiat nimis.
PY. *Quid id eſt?* PA. *nos ſecundum ferre nunc per urbem hæc omnia*
Ne quis tibi hoc uitio uortat. PY. *mea, non illorum dedi,*
Parui ego illos facio, agite, ite cum Dis bene uolentibus.
PA. *Tua ego hoc cauſſa dico.* PYR. *credo.* PA. *iam uale* PYR, *& tu bene uale.*
PA. *Ite cito, iam ego aſſequar uos, cum hero pauca etiam loquar.*
Quanq; alios fideliores ſemper habuiſti tibi
Quàm me, tamen tibi habeo magnam gratiam rerum omnium,
Et ſi ita ſententia eſſet, tibi ſeruire mauelim
Multo, quam [illegible] libertus eſſe. PYR. *habe bonum animum.* PA. *heu mihi*
Cum uenit in mentem, ut mores mihi mutandi ſient,
Muliebres mores diſcendi, obliuiscendi ſtratiotici

Fac ſis

PY. *Fac ſis frugis.* PA. *iam non poſſum, amiſi omnem lubidinem.*

PY. *I ſequere illos, ne morere.* PA. *bene uale.* PY. *& tu bene uale.*

PA. *Quæſo ut memineris ſi forte liber fieri occeperim,*
Mittam nuncium ad te ne me deſeras. PYR. *non eſt meum.*

PA. *Cogitato identidem tibi quam fidelis fuerim,*
Si id facies, tum demum ſciuiſti, qui bonus ſit, qui malus.

PY. *Scio & perſpexi ſæpe ſæpe, uerum cum antehac, tum hodie maxime.*

PA. *Scis, imò hodie uerum factum faxo poſt dices magis.*

PY. *Vix reprimor, quin te manere iubeam.* PA. *caue iſtuc feceris.*
Dicent te mendacem, nec uerum eſſe, fide nulla eſſe te,
Dicant ſeruorum præter me eſſe fidelem neminem,
Nam ſi honeſte cenſeam te facere poſſe, ſuadeam,
Verum non poteſt, caue faxis. PY. *abi, iã patiar quicquid eſt.*

PA. *Bene uale igitur.* PYR. *ire melius eſt, ſtrenue.* PA. *etiam nunc uale.*

PY. *Ante hoc factum hunc ſum arbitratus* [redacted] *peſſumum,*
Eum fidelem mihi eſſe inuenio, cum ego mecum cogito
Stulte feci, qui hunc amiſi, ibo hinc intrò nunc iam
Ad amores meos, etiã ſenſi hinc, ſonitum fecere fores.

PVER.

PVER. PYRGOPOLINICES,

PV. NE me moneatis.memini ego officium meum,
Ego iam conueniam illunc, ubi ubi est gentium,
Inuestigabo,operæ ego non parcam meæ,
PY. Me quærit illic, ibo huic puero obuiam.
PV. Ehem te quæro, salue uir lepidißime,
Cumulate commoditate præter cæteros
Duo Di quem curant.PYR.qui duo?PVER. Mars & Venus.
PY. Facetum puerum.PVER.intrò te ut eas obsecrat,
Te uolt,te quærit, teq; expectans deperit,
Amanti fer opem, quid stas? quin intrò is? PY. eo.
PV. Ipsus illic se iam impediuit in plagas.
Paratæ insidiæ sunt, in statu stat senex
Vt adoriatur mœchum,qui forma est ferox,
Qui omneis se amare credit, quæq; aspexerit
Mulier, eum odere tam uiri,quàm mulieres,
Nunc in tumultum ibo, intus clamorem audio.

ACTVS. V.SCENA I.
PERIPLECTOMENVS.PYRGOPOLINICES.
CARIO cocus. SCELEDRVS.

PE. DVcite [illegible]um, si non sequitur, rapite sublimen foras.
Facite inter terram atq; cœlum ut medius sit, discindite.
PY. Obsecro hercle PERIPLECTOMENE te.PE.nequicquam hercle obsecras, Vide ut

Vide ut istic tibi sit acutus Cario culter probe.

CA. *Quin iamdudum gestio, mœcho hoc abdomem adimere,*

Vt faciam quasi puero in collo pendeant crepundia.

PY. *Perij.* CA. *haud etiam numero hoc dicis, iam ne in hominem inuolo?*

PE. *Imò etiam prius uerberetur fustibus.* CA. *multum quidem.*

PE. *Cur es ausus subagitare alienam uxorem impudens?*

PY. *Ita me Dij ament ultro uentum est ad me.* PER. *Mentitur.* PYR. *perij.*

Mane dum narro. PE. *quid cessatis?* PYR. *non licet mihi dicere?*

PE. *Dic.* PYR. *oratus sum ad te uenire huc.* PE. *quare ausus? hem tibi.*

PY. *Hodie sum satis uerberatus, obsecro.* CA. *quam mox seco?*

PE. *Vbi lubet distendite hominem diuorsum, & dispendite.*

PY. *Obsecro hercle te, ut mea uerba audias, priusq̃ secer.*

PE. *Non loquere, dum nihili factus es.* PYR. *uiduam esse censui,*

Itaq; ancilla conciliatrix quæ erat dicebat mihi.

PE. *Iura te non nociturum esse homini d*[illegible]*ni,*

Quod tu hodie hic es uerberatus, aut quod uerberabere,

Si te saluum mittimus hinc uenerium nepotulum,

PY. *Iuro per Dianam & Martem me nociturum nemini,*

Quod

Quod ego hic hodie uapularim, iureq; id factum arbitror,

Etsi intestatus non abeam hinc, bene agitur, pro noxia.

PE. *Quid si id non faxis?* PYR. *ut uiuam semper intestabilis.*

CA. *Verberetur etiam, post amittendum censeo.*

PY. *Dij tibi bene faciant semper cum aduocatus mihi bene es.*

CA, *Ergo des minam auri nobis.* PYR. *quamobrem?* CA. *saluis testibus*

Vt te hodie hinc amittamus uenerium nepotulum.

Aliter hinc à nobis, ne sis frustra. PYR. *dabitur.* CA. *magis sapis*

De tunica & chlamide & machæra, ne quid speres, non feres,

Verbero ne etiam ni mittis? PYR. *mitis sum equidem fustibus,*

Obsecro uos. PE. *soluite istum.* PYR. *gratiã habeo tĩ.*

PE. *Si post hac prehendero ego te hic arcebo testibus.*

PY. *Caussam haud dico.* PE. *eamus intrò Cario,*

PY. *Seruos meos, eccos uideo.* PHILOCOMASIVM *iam profecta est dic mihi?*

[redacted]. PYR. *hei mihi.* SCE. *magis dicas si scias quod* [redacted]*o.*

Nanq; ille qui lanam ob oculum habebat, nauta non erat.

PY. *Quis erat igitur?* SCE. PHILOCOMASIO *amator* PYR. *qui tu scis?* SCE. *scio.*

Nam

Nam postq̄ exierunt porta, nihil cessarunt illico.
Osculari atq; amplexari inter se. PY. *uæ misero mihi,*
Verba mihi data esse uideo, scelus uir PALESTRIO,
Is me in hanc illexit fraudem, iure factum iudico,
Si sic alijs mœchis fiat, minus hic mœchorum siet,
Magis metuant, minus has res studeant, eamus ad me
Plaudite.

FINIS.

M·ACCII

PLAVTI

MENAECHMEI

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

PENICVLVS	*parasitus.*
MENAECHMVS	*surreptus.*
EROTIVM	*meretrix.*
CYLINDRVS	*coquus.*
MENAECHMVS	*sosicles.*
MESSENIO	*seruos.*
MVLIER	*uxor.*
SACERVS	*seruos.*

ANCILLA
SENEX
MEDICVS
LORARII

ARGVMENTVM.

MErcator Siculus, quoi erant gemini filij,
E.x illis, ſurrepto altero mortem oppetit.
N.omen ſurrepticij indit illi, qui domi eſt,
A.uos paternus. facit Menæchmum Soſiclem.
E.t is germanum, poſtq̃ adoleuit quæritat
C.ircum omnes oras poſt Epidamnum deuenit.
H.ic fuerat auctus ille ſurrepticius,
M.enæchmum ciuem credunt omnes aduenam.
E.umq; appellant, meretrix, uxor & ſocer,
I.i ſe cognoſcunt fratres poſtremò inuicem.

PROLOGVS.

SAlutem primum iam à principio propiciam,
Mihi atq; uobis ſpectatores nuncio.
Apporto uobis Plautum lingua, non manu,
Quæſo ut benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentum accipite, atq; animum aduortite.
Quam potero in uerba conferam pauciſsima.
Atq; hoc Poetæ faciunt in Comœdijs,
Omneis res geſtas eſſe Athenis autumant,
Quo uobis illud græcum uideatur magis.
Ego nuſq̃ dicam, niſi ubi factum dicitur.
Atq; adeo hoc argumentum græciſsat, tamen
Non atticiſſat, uerum Siciliciſsitat.
Huic argumento ante elogium quidem hoc fuit.
Nunc argumentum uobis demenſum dabo.
Non modio, neq; trimodio, uerum ipſo horreo,
Tantum ad narrandum argumentum eſt benignitas.

Merca

MERCATOR *quidam fuit Syracusis senex,*
Ei sunt nati filij duo gemini,
Ita forma simili pueri, uti mater sua
Non internosse posset, quæ mammam dabat,
Neq; adeo mater ipsa, quæ illos pepererat.
Vt quidem ille mihi dixit qui pueros uiderat.
Ego illos non uidi, ne quis me censeat.
Postq̃ iam pueri septuennes sunt, pater
Onerauit nauem magnam multis mercibus.
Imponit alterum geminum in nauem pater,
Tarentum auexit secum ad mercatum simul.
Illum reliquit alterum apud matrem domi.
Tarenti ludi forte erant, quom illuc uenit,
Mortales multi, ut ad ludos, conuenerant,
Puer inter homines aberrauit à patre.
Epidamniensis quidam ibi mercator fuit,
Is puerum tollit auehitq; Epidamnium.
Pater eius autem, postq̃ puerum perdidit,
Animum despondit, eaq; is ægritudine,
Paucis diebus post Tarenti emortuu' est.
Postq̃ Syracusas de ea re nuncius redit
Ad auom puerorum, puerum subductum alterum,
P[illegible] pueri Tarenti esse emortuum.
Immutat n[illegible]uos huic gemino alteri,
Ita illum dilexit, qui subruptus est, alterum.
Illius nomen indit illi qui domi est,
Menæchmo idem quod alteri nomen fuit,

Et ipsus eodem auos est uocatus nomine
Propterea illius nomen memini facilius,
Quia illum clamore uidi flagitarier.
Ne mox erretis iam nunc prædico prius,
Idem est ambobus nomen geminis fratribus.
Nunc in Epidamnum pedibus redeundum est mihi,
Vt hanc rem uobis examußim disputem.
Si quis quid uestrum Epidamni curari sibi
Velit, is audacter imperato & dicito.
Sed ita ut det unde curari id poßit sibi.
Nam nisi qui argentum dederit, nugas egerit.
Qui dederit, magis maiores nugas egerit.
Verum illuc redeo unde abij, atq; uno asto in loco.
Epidamniensis ille, quem dudum dixeram
Geminum illum puerum, qui surripuit alterum,
Ei liberorum, nisi diuitiæ, nihil erat.
Adoptat illum puerum surrepticium
Sibi filium, eiq; uxorem dotatam dedit.
Eumq; hæredem fecit, qua ipse obijt die.
Nam rus ut ibat forte ut multum pluuerat,
Ingreßus fluuium rapidum ab urbe haud longule,
Rapidus raptori pueri subduxit pedes,
Abstraxitq; hominem in maxumam malam crucem.
Illi tum diuitiæ euenere maxumæ.
Is illic habitat geminus surrupticius,
Nunc ille geminus qui Siracusis habet,
Hodie in Epidamnum uenit cum seruo suo,
Hunc quæritatum geminum germanum suum.

Hæc

Hæc urbs Epidamnus est, dum hæc agitur fabula,
Quando alia agetur, aliud fiet oppidum.
Sicut familiæ quoq; solent mutarier.
Modo enim idem fit leno, modo adulescens, modo
Pauper, mendicus, rex, parasitus, ariolus. (senex

ACTVS I. SCENA I.
PENICVLVS *parasitus.*

IVuentus nomen fecit peniculo mihi,
Ideo quia mensam, quando edo, detergeo.
Homines captiuos qui cathenis uinciunt,
Et qui fugitiuis seruis indunt compedes,
Nimis stulte faciunt, mea quidem sententia.
Nanq; homini misero si ad malum accidit malum,
Maior libido est fugere, & facere nequiter.
Nam se ex cathenis eximunt aliquo modo.
Tum compediti ianuam lima proterunt.
Aut lapide excutiunt clauum. nugæ sunt eæ.
Quem tu asseruare recte, ne aufugiat, uoles,
Esca atq; potione uinciri decet,
Apud mensam plenam homini rostrum deliges.
Dum tu illi quod edit, & quod potet præbeas,
Suo arbitratu & affatim cotidie,
Nunq eu[illegible] fugiet, tametsi capital fecerit,
Facile asseruabis, dum eo uinculo uincies.
Ita istæc nimis lenta uincla sunt escaria,
Quam magis intendas, tanto astringunt arctius.
Nam ego ad Menæchmum nunc eo, quo iam diu

Sum iudicatus, ultro eo ut me uinciat.
Nam illic homo homines non alit, uerum educat
Recreatq;, nullus melius medicinam facit.
Ita est adulescens ipsus escæ maxumæ
Cerealeis cœnas dat, ita mensas extruit.
Tantas struices concinnat patinarias.
Standum est in lecto, si quid de summo petas.
Sed mihi interuallum iam hos dies multos fuit,
Domi domitus fui usq; cum caris meis.
Nam neq; edo neq; emo, nisi quod est carißimum.
Id quoq; iam cari, qui instruuntur, deserunt.
Nunc ad eum inuiso, sed aperitur ostium.
Menæchmum eccum ipsum uideo progreditur foras.

ACTVS. I. SCENA. II.

MENAECHMVS surreptus. PENICVLVS parasitus.

ME. NI mala, ni stulta sis, ni indomita, imposq; animi,
Quod uiro esse odio uideas, tute tibi odio habeas.
Præter hac si mihi tale post huncce diem
Faxis, faxo foris uidua uisas patrem.
Nam quoties ire uolo me retines, reuocas,
Rogitas quo ego eā, quam rem agā, quid negocii gerā
Quid petam, quid feram, quid foris e[illegible].
Portitorem domum duxi, ita om[illegible]em mihi
Rem necesse loqui est, quicquid egi atq; ago.
Nimium ego te habui delicatam.
Nūc adeo ut facturus dicā, ego quādo, tī ancillas, penū,
Lanā, aurū, uestem, purpurā bene præbeo, nec quicq̄
egēs,

Malo cauebis si sapis, uirum obseruare desines.
Atq; adeo ne me nequicq̃ serues ob eam industriam,
Hodie ducã scortũ ad cœnã, atq; aliquo condicã foras.
PE. Illic hõ se uxori simulat male loqui, loquitur mihi.
Nam si foris cœnat, profectò me, haud uxorẽ, ulciscitur.
ME. Euax iurgio hercle tandem uxorem abegi ab ianua.
Vbi amatores sunt mariti, dona quid cessant mihi
Conferre omnes congratulantes, quia pugnaui fortiter?
Hanc modo uxori intus pallã surripui, ad scortũ fero,
Sic hoc decet dare, facete uerba custodi cate.
Hoc facinus pulchrum est, hoc probum est, hoc lepidum, hoc factum est fabre.
Meo malo à mala abstuli, hoc ad damnũ defertur hinc.
Auerti prædam ab hostibus nostrum salute socium.
PE. Heus adolescens ecqua in istac pars inest præda mihi?
ME. Perij in insidias deueni. PE. Imò in præsidium ne time.
ME. Quis homo est? PE. Ego sum. ME. O mea commoditas, ô mea oportunitas.
Salue. PE. salue. ME. quid ais? PE. teneo dextera geniũ meum.
ME. Nõ potuisti magis per tempus mihi aduenire q̃ aduenis.
PE. Ita ego soleo, commoditatis omnis articulos scio.
ME. Vin tu facin9 luculẽtũ ĩspicere? Pe. quis id coxit coquus?
Iam sciero, quid titubatum est, ubi reliquias uidero.
ME. Dic mihi, nunquid tu uidisti tabulã pictam in pariete,
Vbi aquila Catamitũ raperet, aut ubi Venus Adoneũ?
PE. Sæpe, sed quid istæ picturæ ad me attinent? ME. age me aspice.
Ecquid assimulo similiter. PE. quis istic ẽ ornatus tuus?
ME. Dic hoiem lepidiss. esse me. PE. ubi nam esuri sumus?

ME. Dic modo quod ego te iubeo. PE. Dico homo lepidißime.
ME. Ecquid audes de tuo istuc addere? PE. Atq; hilarißime.
ME. Perge. PE. Non pergo hercle ego nisi scio qua gratia
Litigium est tibi cum uxore. ME. Hoc mihi abs te caueo cautius,
Clam uxorem ubi sepulchrum habeamus, & hunc comburamus diem.
PE. Age sane igitur, quando æquum oras, quam mox incendo rogum.
Dies quidem iam ad umbilicum est dimidiatus mortuus.
ME. Remorare, mihi quom obloquere. PE. oculum effodito persolum
Mihi Menæchme, si ullum uerbum faxo, nisi quod iusseris.
ME. Concede huc à foribus. PE. fiat. ME. Etiam concede huc. PE. licet,
ME. Etiam nunc concede audacter ab leonino cauo.
PE. Heu edepol, næ tu, ut ego opinor, esses agitator probus.
ME. Quidum? PE. ne te uxor sequatur respectas identidem.
ME. Sed quid agis? PE. Egone? id enim quod tu uis, id aio, atq; id nego.
ME. Ecquid tu de odore poßis, si quid forte olfeceris
Facere coniecturam? captum sit collegium augurum.
Agedum odorare hanc, quam ego h[illegible] pallam, quid olet? abstines?
PE. Summum me olfactare oportet uestimentum muliebre,
Nam ex istoc loco spurcatur nasum odore inlutibili.
ME. Olfacta igitur hinc Penicule lepide, ut fastidis? PE. decet.

Quid

ME. Quid igitur? quid olet responde. PE. Furtum, scortum, prandium.

ME. Nunc ad amicam deferetur hanc meretricem Erotium.
Mihi tibi atq; illi iubebo iam apparari prandium,
Inde usq; ad diurnam stellam crastinam potabimus.

PE. Expedite fabulatus, iam fores ferio. ME. feri
Vel mane etiam mille passum commoratus cantharum,
Placide pulta. PE. Metuis credo, ne fores samiae sient.

ME. Mane mane obsecro, hercle ab se ecca exit. PE. ô solem uides
Statim ut occaecatus prae huius corporis candoribus?

ACTVS I. SCENA III.

EROTIVM *mulier*, PENICVLVS *parasitus*, MENAECHMVS *surreptus*.

ER. ANime mi Menaechme salue. P. Quid ego? ER. Extra numerum es mihi.

PE. Idẽ istuc alijs ascriptiuis ad legionẽ fieri solet

ME. Ego istic mihi hodie apparari iussi apud te praelium,
Hodie ut fieret, in eo uterq; pro Ilio potabimus,
Vter ibi melior bellator erit inuentus Cantharo.
Tua est legio, adiudicato cum utro istanc noctem sies
Vt ego uxorem mea uoluptas, ubi te aspicio, odi male.
[illegible] quis quin eius aliquid indutus sies.
Quid hoc est? ME. Induuiae tuae, atq; uxoris exuuiae, rosa.

ER. Superas facile ut superior sis mihi quàm quisquam qui impetrant.

PE. *Meretrix tantisper blanditur, dum illud quod rapiat, uidet.*

Nam si amabas, iā oportebat nasum abreptū mordicus.

ME. *Sustine hoc Penicule exuuias facere quasi Ioui uolo.*

PE. *Cedo.* ME. *sed obsecro hercle salta sic cū palla postea.*

PE. *Ego saltabo?* ME *Sanus hercle non es.* PE. *egone an tu magis?*

ME. *Si non saltas, exue igitur, nimio ego hanc periculo*

Surripui hodie, meo quidem animo, ab Hippolyta succingulum.

Haud Hercules æque magno unq̄ abstulit periculo.

Cape tibi hanc, quando una uiuis meis morigera moribus.

PE. *Hoc animo decet animatos esse amatores probos,*

Qui quidem ad mendicitatem se properent detrudere.

ME. *Quattuor minis ego emi istanc anno uxori meæ.*

PE. *Quattuor minæ periere plane, ut ratio redditur.*

ME. *Scin quid uolo ego te accurare?* ER. *scio. Curabo quæ uoles.*

ME. *Iube igitur nobis tribus apud te prandium accurarier.*

Atq; aliquid sit amentorum de foro obsonarier.

Glandionicam suillam, laridum, pernonidem aut

Sinciput, aut polimenta porcina, aut aliquid ad eum modum.

Madida quæ mihi apposita in mensam miluinam suggerant.

Atq; actutum. ER. *licet ecastor* ME. *nos prodimus ad forum.*

Iam

Iam nos hic erimus, dum coquitur interim potabimus.

ER. Quando uis ueni, parata res erit. ME. propera mō.

Sequere tu. PE. ego hercle uero te, & seruabo, & te sequar

Neq; hodie ut te perdam, mercam deum diuitias mihi.

ER. Euocate intus Cylindrum mihi coquum actutum foras.

ACTVS I. SCENA IIII.

EROTIVM *meretrix*, CYLINDRVS *coquus*.

ER. SPortulam cape atq; argentum, treis eccos numos habes.

CY. Habeo. ER. abi atq; obsonium affer, tribus uide quid sit satis,

Neq; desiat, neq; supersit. CY. cuiusmodi hi hoïes erūt?

ER. Ego & MEnæchmus & parasitus eius. CY. iam isti sunt decem,

Nam parasitus munus octo hominum facile fungitur.

ER. Elocuta sum conuiuas cæterum cura. CY. Licet,

Cocta sunt, iube ire accubitum. ER. redi cito. CY. Iam ego hic ero.

ACTVS II. SCENA I.

MENAECHMVS *Sosicles*, MESSENIO *seruus*.

ME. N[illegible]lla est uoluptas nauitis Meßenio

Maio[illegible]eo animo, q̃ quando ex alto procul

Terrā conspiciūt. Mes. maior, non dicā dolo,

Quam si adueniens terram uideas quæ fuerit tua.

Sed quæso quamobrem nunc Epidamnum uenimus?

An quasi mare, omneis circuimus insulas? Fratrē

ME. *Fratrem quæsitum geminum germanum meum.*
Mes. *Nam quid modi futurum est illum quærere?*
Hic annus sextus, postq̄ rei huic operam damus:
Istros, Hispanos, Massylienses, Illirios,
Mare superum omne, Græciamq́; exoticam,
Orasq; Italicas omneis, qua aggreditur mare,
Sumus circumuecti, si acum credo quæreres,
Acum inuenisses, si appareret. tam diu
Hominem inter uiuos quæritamus mortuum,
Nam inuenissemus iam diu si uiueret.
ME. *Ergo istuc quæro certum qui faciat mihi,*
Qui sese dicat scire, eum esse mortuum,
Operam præterea nunq̄ sumam quærere.
Verum inter uiuos nunq̄ desistam,
Ego illum scio, q̄ cordi carus sit meo.
Mes. *In scirpo nodum quæris, quin nos hinc domum*
Redimus, nisi si historiam scripturi sumus.
ME. *Dictum facessas doctum, & discaueas malo,*
Molestus ne sis, non tuo hoc fiet modo. Mes. *hem*
Illoc. n. uerbo esse me seruom scio.
Non potuit paucis plura planè proloqui.
Verum nequeo me continere, quin loquar.
Audi Menæchme, quum inspicio marsu[illegible]
Viaticati hercle admodum æsti[illegible]*mus.*
Næ tu hercle opinor nisi domum reuorteris,
Vbi nihil habebis, geminum dum quæris, gemes:
Nam ita est hæc hominum natio hic Epidamnia.
Voluptarij atq; potatores maxumi.

Tum

Tum Sycophantæ & palpatores plurimi
In urbe hac habitant, tum meretrices mulieres
Nuſq̃ perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum eſt,
Quia nemo ferme huc ſine damno diuortitur.
ME. *Ego iſtuc cauebo, cedo dum mihi huc marſupium.*
Meſ. *Quid eo uis?* ME. *Ne mihi damnum in Epidamno duis.*
Tu magnus amator mulierum es Meſſenio,
Ego autem homo iracundus, animi perditi.
Id utrunq; argentum quando habebo, cauero,
Ne tu delinquas, neue ego iraſcar tibi.
Meſ. *Cape atq; ſerua, me lubente feceris.*

ACTVS. II. SCENA. II.

CYLINDRVS, MENEACHMVS *ſoſicles* MESSENIO.

Bene obſonaui atq; ex mea ſententia,
Bonum anteponam prandium pranſoribus.
Sed eccum Menæchmum uideon à tergo meo.
Prius iam conuiuæ ambulant ante oſtium,
Quàm ego obſonatu redeo, adibo atq; alloquar,
Menæchme ſalue. MES. *Di te ament, ſcis quis ego ſum?*
CY. *Non hercle uero. ubi conuiuæ cæteri?*
ME. *Quos tu conuiuas quæris?* CY. *Paraſitum tuum.*
ME. *Meum paraſitum? Certe hic inſanus eſt homo.*
Meſ. *Dixin tibi eſſe hic Sycophantas plurimos?*
ME. *Quem tu paraſitum quæris adoleſcens, meum?*
CY. *Peniculum.* MES. *Eccum hunc in uidulo ſaluum fero.*

Menæch.

CY. *Menæchme, numero huc aduenis ad prandium.*
Nunc obsonatu redeo. ME. *Responde mihi*
Adolescens, quibus hic precijs porci ueneunt
Sacri synceri, numos eos à me accipe.
Iube te piari de mea pecunia,
Nam ego quidem insanum esse te certo scio,
Qui mihi molestus homini ignoto, quisquis es.
CY. *Cylindrus ego sum, non nosti nomen meum?*
ME. *Seu tu Cylindrus, seu Coriendrus, perieris,*
Ego te non noui, neq; nouisse adeo uolo.
CY. *Est tibi Menæchmo nomen tantum, quod sciam.*
ME. *Pro sano loqueris, cum me appelles nomine,*
Sed ubi nouisti tu me? CY. *ubi ego te nouerim?*
Qui amicam habeas heram meam hanc ERotium.
ME. *Neq; hercle habeo, neq; te quis sis homo scio.*
CY. *Non scis quis ego sim? qui tibi sæpissime*
Cyathisso apud nos, quando potas. MES. *hei mihi,*
Cum nihil est, illi qui homini diminuam caput.
ME. *Tun' Cyathissare mihi soles, qui ante hunc diem*
Epidamnum nunquam uidi, neq; ueni? CY. *negas?*
ME. *Nego hercle uero.* CY. *non tu in illisce ædibus*
Habitas? ME. *Dij illos hoïes, qui illic habitant, pduint.*
CY. *Insanit hic equidem, qui ipse maledicit si*[illegible]
Audin' Menæchme? ME. *quid ui*[illegible]. *si me consulas*
Nummum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
Iubeas, si sapias, porculum afferri tibi.
Nam tu quidem hercle, certo non sanus satis
Menæchme qui nunc ipsus maledicas tibi.

Heu hercle

Mes.Heu hercle hominem molestum & odiosum mihi.
CY. *Solet iocari sæpe mecum illo modo.*
Quamuis ridiculus est, ubi uxor non adest.
ME.*Quid ais tu?*CY. *quid uis inquã? satin hoc quod uides?*
Tribus uobis obsonatum est, an obsono amplius
Tibi & parasito & mulieri? ME. *quas tu mulieres?*
Quos tu parasitos loquere? MES. *quod te urget scelus,*
Qui huic sis molestus? CY. *quid tibi mecum est rei?*
Ego te non noui, cum hoc quem noui, fabulor.
ME.*Non edepol tute homo sanus es certo scio.*
CY. *Iam ergo hæc madebunt faxo, nihil morabitur.*
Proin tu nequo abeas longius ab ædibus.
Numquid uis? Me. *Vt eas maxumam in malam crucem.*
CY. *Ire hercle melius est te intrò, atq; accumbere,*
Dum ego hæc appono ad Vulcani uiolentiam.
Ibo intrò, & dicam te hic astare Erotio,
Vt te hinc abducat, potius quàm hic astes foris.
ME.*Iam ne ille abiuit, edepol haud mendatia*
Tua uerba. Mes. *Exterior esse obseruato modo,*
Nam istic meretricem credo habitare mulierem,
Vt quidem ille insanus dixit, qui hinc abijt modo.
ME.*Sed miror qui ille nouerit nomen meum,*
Mes. *Minime hercle mirum, morem hũc meretrices habent,*
Ad portum mittunt seruulos, ancillulas,
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant cuiatis sit, quid ei nomen siet.
Post illæ extemplo se applicant, agglutinant.
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Num

Nunc in istoc portu stat nauis prædatoria,
Abs qua cauendum nobis sane censeo·
ME.*mones quidem hercle recte.*MES.*Tum demum sciam*
Recte monuisse, si tu recte caueris,
Tace dum parumper, nam concrepuit hostium
Videamus qui hinc egreditur, hoc ponam interim
Adseruatote hoc sultis nauales pedes.

ACTVS. II. SCENA. III.

EROTIVM. CYLINDRVS. MENAECHMVS sosicles. MESSENIO.

Sine fores sic, abi, nolo operiri,
Intus para, cura, uide quod opus est ut
Fiat, sternite lectos, incendite odores,
Mundicia illecebra animo est amantum.
Amanti amænitas malo est, nobis lucro est.
Sed ubi ille est quem coquus ante ædeis esse ait?
Atq; eccum uideo qui mihi est usui, &
Plurimum prodest, item huic ultro fit ut
Meret potißimum nostræ domi, ut sit.
Nunc eum adibo, alloquar ultro.
Animule mi, mihi mira uidentur,
Hic te stare foris, fores cui pateant
Magis quam domus tua, domus ... hæc tua sit.
Omne paratum est,
Vt iußisti atq; ut uoluisti, neq; tibi est
Vlla mora intus, prandium ut iußisti hic
Curatum est, ubi lubet, ire licet accubitum.

Qui

ME. Qui cum hæc mulier loquitur? ERO. equidem tecum. ME. quid mecum tibi
Fuit unq̃, aut nunc est negocij? ERO. quia pol te unum ex omnibus,
Venus uoluit me magnificare, atq; id haud immerito tuo.
Nam ecastor solus benefactis tuis me florentem facis.
ME. Certo hæc mulier aut insana, aut ebria est Messenio,
Hominem quæ ignotum compellet me tam familiariter.
Mes. Dixin ego istæc hic solere fieri, folia nunc cadunt
Præ ut si triduum hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.
Nam ita sunt hic meretrices omnes illecebræ argentariæ.
Sed sine me dum hanc compellare, heus mulier tibi dico. ERO. quid est?
Mes. Vbi tu hũc hominem nouisti? ERO. ibidem, ubi hic me iam diu,
In Epidamno. Mes. In Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem,
Nisi hodie, nunq̃ intrò tetulit. ERO. eia delicias facis
Mi Menæchme, quin amabo is intrò, hic tibi erit rectius.
ME. Hoc quidem edepol recte appellat meo me mulier nomine.
Nimis miror quid hoc sit negocij. Mes. oboluit marsupium
Huic istuc, quod habes. ME. atq; edepol tu me monuisti probe.

Accipe iam hoc ſcibo utrum hæc me mage amet, an marsupium.

ER. Eamus intrò ut prandeamus. ME. bene uocas, iam gratia eſt.

ER. Cur igitur tibi me iuſsiſti coquere dudum prandium?

ME. Ego ne te iuſsi coquere? ERO. certo tibi & paraſito tuo.

ME. Cui, malum, paraſito? certe hæc mulier non ſana eſt ſatis.

ER. Peniculo. ME. quis iſte eſt Peniculus, qui extergentur buxeæ?

ER. Scilicet qui dudum tecum uenit, quom pallam mihi
Detuliſti, quam ab uxore tua ſurripuiſti. ME. quid eſt?
Tibi pallam dedi, quam uxori meæ ſurripui? ſanan, es?
Certe hæc mulier Canterino ritu hic aſtans ſomniat.

ER. Qui lubet ludibrio habere me, atq; ire inficias mihi
Facta quæ ſunt? ME. dic quid eſt id, quod negem quod fecerim?

ER. Pallam te hodie mihi dediſſe uxoris. ME. ſed iam nunc nego.
Ego quidem neq; unquam uxorem habui, neq; habeo, neq; huc
Vnquam, poſtquam natus ſum, intra portam penetraui pedem.
Prandi in naui, inde huc egreſſus ſum, te conueni, eccere.

ER. Peri miſera, quam tu nunc mihi nauem narras? ME ligneam,

Sæpe tritam, sæpe fixam, sæpe excußam malleo,
Quasi suppellex pellionis palus palo proximus est.
ER. Iam amabo desine ludos facere, atq; i hac mecum simul.
ME. Num quem mulier alium hominem, non me, forte quæritas?
ER. Non ego te noui Menæchmum Moscho prognatum patre?
Qui Syracusis perhibere natus esse in Sicilia,
Vbi rex Agathocles regnator fuit, & iterum Panthia,
Tercio Liparo, qui in morte regnum Hieroni tradidit.
Nunc Hiero est. ME. haud falso mulier prædicas,
MES. proh Iuppiter,
Nunc istæc mulier illinc uenit, quæ te nouit tam cate.
ME. Hercle opinor pernegari non potest. MES. ne feceris,
Peristi, si intraßis intra limem. ME. quin tace modo
Bene res geritur, aßentabor, quicquid dicet, mulieri,
Si poßem hospicium nancisci. Iam dudum mulier tibi
Non imprudens aduersabar, hunc metuebam, ne meæ
Vxori renunciaret de palla, & de prandio,
Nunc quando uis eamus intrò. ER. etiam parasitum manes?
ME. Neq; ego illum maneo, neq; floccifacio, neq; si uenerit,

Eum uolo intromitti. ER. ecastor haud inuita fecero,
Sed scin' quid te amabo, ut facias, impero?
ME. Quid uis modo?
ER. Pallam illam, quam dudum dederas, ad Phrygionem ut deferas,
Vt reconcinnetur, atq; ut opera addantur, quæ uolo.
ME. Hercle quin tu recte dicis, eadem ignorabitur,
Ne uxor cognoscat te habere, si in uia conspexerit.
ER. Ergo mox auferto tecum, quando abibis. ME. maxume.
ER. Eamus intrò ME. iam sequar te, hunc uolo etiam colloqui.
Eho Messenio accede huc. MES. quid negocij est? ME. scire uis?
Mes. Quid ergo opu'st? ME. opus est. MES. scio, ut mendices. ME. tanto nequior es.
Habeo prædam, tantum incepi operis, tu quantũ potes,
Abduc istos in tabernam actutum diuersoriam.
Tu facito ante solis occasum, ut uenias aduorsum mihi
Mes. Non tu istas meretrices nouisti here? ME. Tace, inquam nunc iam,
Mihi dolebit, non tibi, si quid ego stulte fecero,
Mulier hæc stulta atq; inscita est, quantum perspexi modo,
Est hic præda nobis. MES. peri. ME. iam ne abis?
MES. perijt probe,
Ducit lembum directum nauis prædatoria.
Sed ego inscitus, qui pro me hero postulem moderarier.

Dicto

Dicto me emit audientem, haud imperatorem sibi,
Sequimini, ut quod imperatum est, ueniam aduorsum tempori.

ACTVS. III. SCENA. I.
PENICVLVS *parasitus.*

PLus annis triginta natus sum, quando interea loci
Nunquam quicq̃ facinus, feci peius, neq; scelestius,
Quàm hodie, quando in contionem mediam me immersi miser,
Vbi ego dum hæreo, Menæchmus se subterduxit mihi,
Atq; abijt ad amicam credo, neq; me uoluit ducere,
Qui illum dij ommes perduint, qui primus commẽtus ẽ
Contionem, hac req; homines occupatos occupat.
Nanq; ad eam rem otiosos homines decuit deligi,
Qui nisi aßint, quom citentur, census capiant illico.
Affatim est hominum indies, qui singulas escas edunt.
Quibus negocij nihil est, qui esum neq; uocantur, neq; uocant,
Eos oportet contioni dare operam, atq; comitijs.
Si id ita esset, non ego hodie perdidissem prandium,
Cui tam credo datum uoluisse, quàm me uideo uiuere.
Ibo etiã num relliquiarum spes animum oblectat meũ.
Sed quid ego uideo Menæchmũ? cum corona exit foras
Sublatum est conuiuium, edepol uenio aduorsum tempori.

ACTVS III. SCENA II.

MENAECHMVS *Sosicles*, PENICVLVS.

ME. *Potin ut quiescas, si ego tibi hanc hodie probè,*
Lepidéq; concinnatam referam tempori?
Non faxo esse eam dices, ita ignorabitur.

PE. *Pallam ad phrygionem fert, confecto prandio,*
Vinoq; epoto, parasito excluso foras.
Non hercle is sum, qui sum, nisi hanc iniuriam,
Meq; ultus pulchre fuero, obseruabo, quid agat,
Hominem, post deinde adibo ego hunc, atq; alloquar.

ME. *Proh dij immortales, cui homini unquam, uno die*
Boni dedistis plus, qui minus sperauerit?
Prandi, potaui, scortum accubui, abstuli
Hanc, cuius hæres nunq̃ erit post hunc diem.

PE. *Nequeo quæ loquitur exaudire clanculum,*
Satur nunc loquitur de me, & parte de mea.

ME. *Ait hanc dedisse me sibi, atq; eam meæ*
Vxori surripuisse, quoniam sentio
Errare, extemplo, quasi res cum ea esset mihi,
Cœpi assentari, mulier quicquid dixerat,
Idem ego dicebam, quid multis uerbis opus?
Minore nusq̃ bene fui dispendio.

PE. *Adibo ad hominem, nam turbare gestio.*

ME. *Quis hic est, qui aduersum fit mihi?* PE. *quid ais homo*
Leuior quàm pluma, pessime & nequissime,
Flagitium hominis, subdole, ac minimi precij?

Quid

Quid de te merui, qua me cauſſa perderes?
Vt ſurripuiſti te mihi dudum de foro?
Feciſti funus abſenti me prandio,
Cur auſus facere, cui ego æque ac hæres hæream?
ME. *Adoleſcens quæſo, quid tibi mecum eſt rei,*
Qui mihi maledicas homini hic ignoto inſciens?
An tibi malam rem uis pro maledictis dari
Poſtea? PE. *eam quidem edepol te dediſſe intelligo.*
ME. *Reſponde adoleſcens quæſo, quid tibi nomen eſt?*
PE. *Etiam derides, quaſi nomen non noueris?*
ME. *Non edepol ego te, quod ſciam, unquam ante hūc diem*
Vidi, neq; noui, uerum certo quiſquis es,
Aequum ſi facias mihi odioſus ne ſies.
PE. *Non me nouiſti?* ME. *non negem, ſi nouerim.*
PE. *Menæchme uigila.* ME. *uigilo hercle quidem quod ſciam.*
PE. *Tuum paraſitum non nouiſti?* ME. *non tibi*
Sanum eſt adoleſcens ſinciput, ut intelligo.
PE. *Reſponde, ſurripuiſtin uxori tuæ,*
Pallam iſtanc hodie, eamq; dediſti EROTIO?
ME. *Neq; hercle ego uxorem habeo, neq; ego* EROTIO
Dedi, nec pallam ſurripui. PE. *ſatin' ſanus es?*
Quis iſta eſt hæc res, non ego te indutum foras
Exire uidi palla? ME. *uæ capiti tuo,*
Omnes Cynædos eſſe cenſes, tu quia es.
Tun me indutum fuiſſe pallam prædicas?
PE. *Ego hercle uero.* ME. *non tu abis quo dignus es?*
Aut te piari iubes homo inſaniſſime?

PE. Nunq̃ edepol me quisquam exorabit, quin tuæ,
Vxori rem omnem iam uti sit gesta eloquar,
Omnes in te istæc recident contumeliæ,
Faxo haud inultum prandium comederis.

M. Quid hoc negocij est? satin ut quenquem conspicor,
Ita me ludificant, sed concrepuit hostium.

ACTVS. III. SCENA. III.
ANCILLA, MENAECHMVS sosicles

AN. MEnæchme amare ait te multum Erotium,
Vt hoc nũc una opera ad aurificem deferas,
Atq; huic ut addas auri tu pondo unciam,
Iubeasq; nouum spinther reconcinnarier.

ME. Et istud, & aliud, si quid curari uolet,
Me curaturum dicito, quicquid uolet.

AN. Scin hoc quod sit spinther? ME. nescio, nisi aureum.

AN. Hoc est, quod olim clanculum ex armario
Te surrupuisse aiebas uxori tuæ.

ME. Nunquam hercle factum est. AN. an non meministi obsecro?
Redde igitur spinther, si non meministi. ME. mane,
Imò equidem memini, nempe hoc est, quod illi dedi.
Istuc, ubi illæ armillæ sunt, quas unà dedi?

AN. Nunquam dedisti. ME. nam pol hoc unà dedi.

AN. Dicam curare? ME. Dicito, accurabitur,
Hæc palla & spinther faxo referantur simul.

AN. Amabo mi Menæchme, inaureis da mihi
Faciundas pondo duum nummum stalagmia,

Vt te

Vt te libenter uideam, cum ad nos ueneris.

ME. *Fiat, cedo aurum, ego manuprecium dabo.*

AN. *Da sodes abs te, post ego reddidero tibi.*

ME. *Imò cedo abs te.* AN. *ego post tibi reddam duplex.*

EM. *Non habeo.* AN. *at enim tu quando habebis, tum dato,*
Nunquid me uis? ME. *hæc me curaturum dicito,*
Vt quantum poßint, quanq; liceat ueneant.
Iam ne abijt intrò? abiuit, operuit fores.
Dij me equidem omnes adiuuant, augent, amant.
Sed quid ego cesso, dum datur mihi occasio,
Tempusq; abire ab his locis lenonijs?
Propera Menæchme, fer pedem, confer gradum.
Demam coronam, atq; abijciam ad leuam manum,
Vt qui sequantur, hac me abijße censeant.
Ibo, & conueniam seruum, si potero, meum,
Vt hæc, quæ bona dij mihi dant ex me sciat.

ACTVS IIII. SCENA I.

MVLIER *uxor,* PENICVLVS *parasitus.*

MV. EGo ne hic me patiar esse in matrimonio,
Vbi uir compilet clanculum quicquid domi est,
Atq; id ad amicam deferat? PE. *quin tu taces?*
Manifesto faxo iam opprimes, sequere hac modo.
Pallam ad phrygionem cum corona hinc ebrius
Ferebat, hodie tibi, quam surripuit domo.
Sed eccam, quam coronam habuit, num mentior?
Hem hac abijt, si uis persequi uestigijs.
Atq; edepol eccum ipsum optime reuortitur,
Sed pallam non fert. MV. *quid ego nunc cum illoc agã?*

PE. *Idem quod semper, male habeas.* MV. *sic censeo.*

PE. *Huc concedamus, ex insidijs aucupa.*

ACTVS IIII. SCENA II.

MENAECHMVS *surreptus,* MVLIER *uxor,* PENICVLVS *parasitus.*

ME. *Vt hoc utimur maxume more morum,*
Molestoq; multum, atq; uti quiq; sunt
Optumi, maxumi, morem habent hunc,
Clienteis sibi omnes uolunt esse multos,
Boni ne an mali sint, id haud quaeritant.
Res magis quaeritur, quam Clientium
Fides, cuiusmodi clueat.
Si est pauper atq; haud malus, nequam habetur.
Sin diues malus est, is cliens frugi habetur.
Qui neq; leges, neq; aequum, bonum usq;
Colunt, sollicitos patronos habent.
Datum denegant, quod datum est. litium
Pleni, rapaces, uiri fraudulenti,
Qui aut foenore, aut periurijs habent rem
Partam. mens est in querelis,
Iuris ubi dicitur dies, simul
Patronis dicitur, quippe qui pro illis
Loquantur, male quae fecerint, aut ad
Populum, aut in iure apud iudicem res est.
Sicut me hodie nimis sollicitum cliens
Quidam habuit, neq; quod uolui agere quicquam
Licitum est, ita me adtinuit, ita me detinuit.
Apud aediles pro eius factis plurimis
Pessimisq; dixi caussam. conditiones

Tetuli, tortas, confragosas, aut plus,
Aut minus, quàm opus erat multo, dixeram
Controuersiam, uti sponsio fieret.
Quid ille? quid? prædam dedit, nec magis
Manifestum ego hominem unq̃ ullum teneri uidi.
Omnibus malefactis, testes tres aderant acerrumi.
Di illum omnes perdant, ita mihi hunc hodie corrupit diem,
Meq; adeo, qui hodie forum unq̃ oculis inspexi meis.
Diem corrupi optimum, iußi apparari prandium,
Amica expectat me, scio. ubi primum est licitum, illico
Properaui abire de foro, irata est, credo nunc mihi,
Placabit palla, quam dedi, quam hodie uxori abstuli, atq; huic
Detuli EROTIO. PE. quid ais? MV. uiro me malo male
Nuptam. PE. Satin' audis, quæ illic loquitur? MV. satis
ME. si sapiam,
Hinc intrò abeam, ubi mihi bene sit. MV. mane male potius erit.
Næ illam me castor fœnerato abstulisti. sic datur?
Clanculum istæc flagitia facere censebas potesse te?
ME. Quid illic est uxor negocij MV. men rogas? ME. Vin' hunc rogem?
PE. Aufer hinc palpationes. perge tu. ME. quid tu mihi
Tristis es? MV. te scire oportet. PE. Scit, sed dißimulat malus.
ME. Quid negocij est? VX. pallam. ME. pallam. quid?
VX. Pallam. quid paues?

Nihil

ME. Nihil equidem pauco, nisi unum palla pallorem icutit.
PE. At tu ne clam me comesses prandium? perge in uirū.
ME. Non taces? PE. non hercle uero taceo, nutat, ne loquar.
ME. Non hercle ego quidem usq̃ quicquam nuto, neq; nicto tibi.
VX. Næ ego me castor mulier misera. ME. quid tu misera es? mi expedi.
PE. Nihil hoc confidentius, qui quæ uides, ea pernegat.
ME. Per Iouem deosq; omnes adiuro uxor, satin' hoc est tū?
Me isti non nutasse. PE. credit iam tibi de istis, illuc redi.
ME. Quo ego redeam? PE. equidem ad Phrigionem censeo & pallam refer.
ME. Quæ istæc palla est? VX. taceo iam, quando hic rem non meminit suam.
ME. Nunquis seruorum deliquit? num ancillæ, aut seruæ tibi
Responsant? eloquere, impune non erit. VX. nugas agis.
ME. Tristis admodum es, non mihi istuc satis placet. VX. nugas agis.
ME. Cæterum familiarium alicui irata es? VX. nugas agis.
ME. Num mihi es irata saltem? VX. nunc tu non nugas agis.
ME. Non edepol deliqui quicquam. VX. hem rursum nunc nugas agis.
ME. Dic mea uxor, quid tibi nunc ægre est? PE. bellus blanditur tibi.
ME. Potin' ut mihi molestus ne sis? nō te appello. VX. aufer manum.

PE. *Sic datur. properato absente me comesse prandium,*
Post ante ædeis cum corona me derideto ebrius.

ME. *Neq; edepol ego prandi, neq; hodie huc intrò tetuli pedem.*

PE. *Tun' negas?* ME. *nego hercle uero.* PE. *nihil hoc homine audatius.*
Non ego te modo hic ante ædeis cum corona florea
Vidi astare, cum negabas mihi esse sanum sinciput,
Et negabas me nouisse, peregrinum aiebas esse te?

ME. *Quin ut dudum diuorti abs te, redeo nunc demum domum.*

PE. *Noui ego te, non mihi censebas esse, qui te ulciscerer.*
Omnia hercle uxori dixi. ME. *quid dixisti?* PE. *nescio*
Eam ipsus roga. ME. *quid hoc est uxor? quid nam hic narrauit tibi?*
Quid id est? quid taces? quin dicis quid sit? VX. *quasi tu nescias.*
Palla mihi est domo surrepta. ME. *palla surrepta est tibi?*

VX. *Me rogas?* ME. *pol haud rogem te, si sciam.* PE. *o hominem malum,*
Vt dissimulat, non potes celare, rem noui probe,
Omnia hercle ego edictaui. ME. *quid id est?* VX. *quando nihil pudet,*
Neq; uis tua uoluntate ipse profiteri, audi atq; ades.
Et quid tristis, & quid hic mihi dixerit, faxo scias.
Palla est mihi domo surrepta. ME. *palla surrupta est tibi?*

Viden'

PE. *Viden'uti scelestus captat? huic surrupta est, non tibi,*
Nam profecto tibi surrupta si esset, salua nunc foret.
ME. *Nihil mihi tecum est, sed quid tu ais?* VX. *palla inquam perijt domo.*
ME. *Quis eam surripuit?* VX. *pol istuc ille scit, qui illam abstulit.*
ME. *Quis hic homo est?* VX. *Menaechmus quidam.* ME. *edepol factum nequiter.*
Quis is Menaechmus est? VX. *tu istic inquam.* ME. *egone?* VX. *tu.* ME. *quis arguit?*
VX. *Egomet.* PE. *& ego, atq; huic amicae detulisti EROTio.*
ME. *Egon'dedi?* PE. *tu, tu istic inquam, uin' afferri noctuā?*
Quae, tu tu, usq; dicat tibi, nam nos iam defessi sumus.
ME. *Per Iouem deosq; omnes adiuro uxor, satin hoc ē tibi?*
Non dedisse. PE. *Imò hercle uero nos non falsum dicere.*
ME. *Sed ego illam non condonaui, sed sic utendam dedi.*
VX. *Equidem ecastor tuam nec chlamydem do foras, nec pallium*
Cuiquam utendum. mulierem aequum est uestimentum muliebre
Dare foras, uirum uirile. quin refers pallam domum?
ME. *Ego faxo referetur.* VX. *e re tua ut opinor feceris,*
Nam domum nunquam introibis, nisi feres pallam simul.
ME. *Ego domum?* PE. *quid mihi futurum est, qui tibi hanc operam dedi?*
VX. *Opera reddetur, quando quid tibi erit surruptum domo.*

PE. Id quidem edepol nunquam erit, nam nihil est, quod perdam domi.

Cum uiro, cum uxore, dij uos perdant, properabo ad forum,

Nanq; ex hac familia me plane excidisse intelligo.

ME. Male mihi uxor sese fecisse censet, quom excludit foras.

Quasi non habeam, quo intromittar, alium meliorem locum,

Si tibi displiceo, paciundum, at placuero huic EROtio

Quae me non excludet a se, sed apud se occludet domi.

Nunc ibo, orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum dedi.

Aliam illi redimam meliorem. heus ecquis hic est ianitor?

Aperite, atq; EROTIVM aliquis euocate ante ostium.

ACTVS IIII. SCENA III.

EROTIVM. MENAECHMVS surreptus.

QVis hic me quaerit? ME. sibi inimicus magis quam aetati tuae.

ER. Mi Menaechme, cur ante aedeis astas? sequere intro. ME. mane,

Scin' quid est, quod ego ad te uenio? ER. scio, ut tibi ex me sit uolup.

ME. Imo edepol pallam illam, amabo te, quam tibi dudum dedi,

Mihi eam redde, uxor resciuit rem omnem, ut factum est ordine.] Ego tibi

Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam uoles.

ER. Tibi dedi equidem illam, ad Phrygionem ut ferres paulo prius,

Et illud spinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret nouum.

ME. Mihi ut tu dederis pallam & spinther, nunquam factum reperies.

Nam ego quidem postquam illam dudum tibi dedi, atq; abij ad forum,

Nunc redeo, nunc te post illa uideo. ER. uideo quam rem agis.

Quia commisi, ut me defrudes, ad eam rem affectas uiam.

ME. Neq; edepol te defraudandi caussa posco, quin tibi

Dico, uxorem resciuisse. ER. nec te ultro oraui, ut dares.

Tute ultro ad me detulisti, dedisti eam dono mihi.

Eandem nunc reposcis. patiar, tibi habe, aufer, utere,

Vel tu, uel tua uxor, uel etiam in oculos compingite.

Tu huc, post hunc diem, pedem intrò non feres, ne frustra sis,

Quando tu me, bene merentem tibi, habes despicatui.

Nisi feres argentum, frustra me ductare non potes.

Aliam post hac inuenito, quam tu habeas, frustratui.

ME. Nimis iracunde hercle, tandē heus tu, tibi dico, mane,

Redi. ER. etiam ne astas? etiam audes mea reuorti gratia?

ME. Abijt intrò, occlusit ædeis. nunc ego sum exclusissimus.

Neq;

Neq; domi,neq; apud amicam,mihi iam quicquam creditur.

Ibo,& consulam hanc rem amicos, quid faciendum censeant.

ACTVS. V. SCENA. I.

MENAECHMVS sosicles, MVLIER.

Nimis stulte dudum feci, cum marsupium
Messenioni cum argento concredidi.
Immersit aliquo sese credo in ganeum.
MV.Prouisam q̃ mox uir meus redeat domum.
Sed eccum uideo, salua sum, pallam refert.
ME.Demiror ubi nunc ambulet Messenio.
MV.Adibo,atq; hominem accipiam,quibus dictis meret.
Non te pudet prodire in conspectum meum,
Flagitium hominis,cum istoc ornatu? ME. quid est?
Quæ res agitat te mulier? MV. etiamne impudens
Mutire unum uerbum audes, aut mecum loqui?
ME.Quid tandem admisi in te,ut loqui non audeam?
MV.Rogas me? ô hominis impudentem audaciam.
ME.Non tu scis mulier, Hecubam quapropter canem
Graij esse prædicabant? MV.non equidem scio.
ME.Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis,
Omnia mala ingerebat,quenquem aspexerat,
Itaq; adeo iure cœpta appellari est canis.
MV.Non istæc ego flagitia possum perpeti.
Nam me meam ætatem uiduam esse mauelim,
Quam istæc flagitia tua pati,quæ tu facis.

ME. Quid id ad me, tu te nuptam poßis perpeti,
An sis abitura à tuo uiro? an mos est ita hic,
Peregrino ut aduenienti narrent fabulas?
MV. Quas fabulas? non inquam, patiar præter hac,
Quin uidua uiuam, quam tuos mores perferam.
ME. Mea quidem hercle caussa uidua uiuito,
Vel usq;, dum regnum obtinet Iuppiter.
MV. At mihi negabas dudum, surripuiße te,
Nunc eandem ante oculos attines, num te pudet?
ME. Heu hercle mulier multum & audax & mala es,
Tun' tibi hanc surreptam dicere audes, quam mihi
Dedit alia mulier, ut concinnandam darem?
MV. Næ istuc me castor iam patrem accersam meum,
Atq; enarrabo tua flagitia, quæ facis.
I Decio, quære meum patrem, tecum simul.
Vt ueniat ad me, ita rem mihi eſſe dicito.
Iam ego aperiam istæc tua flagitia. ME. sanan' es?
Quæ mea flagitia? MV. cum pallam atq; aurum meum,
Domo suppilas uxori tuæ, & tuæ
Degeris amicæ. satin' hoc recte fabulor?
ME. Quæso hercle mulier, si scis, monstra quid bibam,
Tuam qui poßim perpeti petulantiam?
Quem tute hominem eſſe me arbitrare, neſcio.
Ego te simitu noui cum Parthaone.
MV. Si me derides, at pol illum non potes,
Patrem meum, qui huc aduenit, quin respicis?
Nouistin' tu illum? ME. noui, cum Calcha simul.
Eodem die uidi illum, quo te ante hunc diem.

Negas

MV. Negas nouiße me? negas patrem meum?
ME. Idem hercle dicam, si auum uis adducere.
MV. Ecastor pariter hoc, atq; alias res soles.

ACTVS V. SCENA II.

SENEX, MVLIER, MENAECHMVS sosicles

VT ætas mea est, atq; ut huic usus facto est,
Gradum proferam, progredi properabo.
Sed id quàm facile sit mihi, haud sum falsus.
Nam pernicitas deserit, consitus sum
Senectute, onustum gero corpus, uires
,, Reliquere. ut ætas mala merx est, ergo,
,, Nam res plurimas pessumas, cum aduenit affert.
Quas si autumen omneis, nimis longus sermo est,
Sed hæc res mihi in pectore & corde curæ est,
Quid nam hoc sit negocij, quod filia sic
Repente expetit, ad sese me ut irem,
Nec, quid id sit, mihi certius facit,
Quid uelit, quid me accersit,
Verum propemodum, iam scio, quid fiet rei,
Credo cum uiro litigium natum esse aliquod,
Ita istæ solent, quæ uiros subseruire
Sibi postulant, dote fretæ feroces.
Et illi quoq; haud abstinent sæpe culpa.
Verum est modus tamen, quo id pati uxorem oportet.
Nec pol filia unquam patrem accersit ad se,
Nisi aut commißi, aut iurgij est caussa.

Sed quicquid id est, iam sciam, atq; eccam eam ipsam
Ante ædeis, & eius tristem uirum uideo.
Id est, quod suspicabar, (pater
Appellabo hanc, ibo aduorsum. MV. salue multum mi
SE. Salua sis. saluæ ne? aduenio, sed cur accersi iubes?
Quid tu tristis es. quid ille autem abs te iratus destitit?
Nescio quid uos uelitati estis inter uos duos.
Loquere, uter meruistis culpam paucis, non longos
logos.
MV. Nusq̃ equidem quicquam deliqui, hoc primum te absol-
uo pater.
Verum uiuere hic non possum, neq; durare ullo modo.
Proin tu me hinc abducas. SE. quid istuc autem est?
MV. ludibrio pater
Habeor. SE. unde? MV. ab illo, cui me mandauisti, meo
uiro.
SE. Ecce autem litigium, quoties edixi tandem tibi,
Vt caueris, neuter ad me iretis cum querimonia?
M.V Qui ego istuc, mi pater, cauere possum? SE. me ne in-
terrogas?
Nisi non uis. quoties monstraui tibi, uiro, ut morem
geras,
Quid ille faciat, ne id obserues, quo eat, quid rerum
gerat?
MV. At enim ille hinc amat meretricem ex proximo, S.
sanè sapit.
Ob istanc industriam, etiam faxo amabit amplius.
MV. Atq; ibi potat. SE. tuan' quidem ille caussa potabit mi-
nus, Siue illic,

Siue illic, siue alibi libebit? quæ hæc, malum, impudentia est?
Vna opera prohibere ad cænã ne promittat postules
Neue quenq̃ accipiat alienum apud te. seruirin' tibi,
Postulas uiros? dare una opera pensum postules,
Inter ancillas sedere iubeas, lanam carere.
MV. Non equidem mihi te aduocatum patrer adduxi, Sed uiro.
Hic stas, illinc caussam dicis. SE. si ille quid deliquerit,
Multo tanto illum accusabo, quàm te accusaui amplius.
Quando te auratam & uestitam bene habet, ancillas, penum,
Recte præhibet, melius sanam est mulier mentem sumere.
MV. At ille suppilat mihi aurum, & pallam ex arcis modo,
Me despoliat, mea ornamenta iam ad meretrices degerit.
SE. Male facit, si istuc facit, si non facit, tu malefacis,
Quæ insontem insimules. MV. quin etiam nunc habet pallam pater,
Et spinther, quod ad hanc detulerat, nunc quia resciui refert.
SE. Iam ego ex hoc uti factum est scibo, ibo ad hominem atq; alloquar.
Dic mihi istuc Menæchme, quod uos dissertatis, ut sciã.
Quid tu tristis es? quid illam autem iratam abs te destituis.
ME, Quisquis es, quicquid tibi nomen est senex, summum Iouem,

 Deosq;

Deosq; detestor. SE. qua de re, aut cui rei, rerum omnium?

ME. Me neq; isti male fecisse mulieri, quae me arguit,
Hanc domo ab se surripuisse, atq; abstulisse deierat,
Si ego intra aedeis huius unquam, ubi habitat, penetraui pedem,
Omnium hominum exopto, ut fiam miserorum miserrimus.

SE. Sanus ne es, qui istuc exoptes, aut neges te unq̃ pedem
In eas aedes intulisse, ubi habitas insanißime?

ME. Tun' senex ais habitare me hic in illisce aedibus?

SE. Tu negas? ME. nego hercle uero. MV. nimio haec impudenter negas,
Nisi quò nocte hac emigrasti. SE. concede huc filia.
Quid tu ais? non hinc emigrasti? ME. quem in locum, aut rem, obsecro?

SE. Non edepol scio. MV. profecto ludit te hic. SE. non tu te tenes?
Iam uero Menaechme satis iocatus, nunc hanc rem age.

ME. Quaeso quid mihi tecum est? unde aut quis homo tu es? quid feci ego
Tibi, aut adeo isti, quae mihi molesta ẽ quoquo modo?

MV. Viden tu illi oculos uirere? ut uiridis exoritur color
Ex temporibus atq; fronte, ut oculi scintillant, uide.

ME. Quid mihi melius est, quàm quando illi me insanire praedicant,
Ego me aßimulem insanire, ut illos à me absterream?

Vt pan-

MV. Vt pandiculans oscitatur, quid nunc faciam mi pater?
SE. Concede huc mea nata ab istoc quàm potes longissime.
ME. Eucoe atq; heu Bromie, quo me in syluam uenatum uocas
Audio, sed non abire possum ab his regionibus.
Ita me illa ab leua rabiosa foemina obseruat canis.
Post autem illic hircus alius, qui saepe aetate in sua
Perdidit ciuem innocentem falso testimonio.
SE. Vae capiti tuo. ME. ecce Apollo mihi ex oraculo imperat,
Vt ego illi oculos exuram lampadibus ardentibus.
MV. Peri, mi pater minatur mihi oculos exurere.
ME. Hei mihi, insanire me aiunt, ultro cum ipsi insaniunt.
SE. Filia. MV. heus quid est? quid agimus? SE. quid si ego huc seruos cito?
Ibo, adducam, qui hunc hinc tollant, & domi deuinciãt,
Priusq̃ turbarum quid faciat. ME. amplius enimuero nisi
Occupo aliquid mihi consilium, hi domum me ad se auferent.
Pugnis me uetas in huius ore quicquam parcere?
Ni iam ex meis oculis abscedat in malam magnam crucem,
Faciam, quod iubes, Apollo. SE. fuge domum quantum potes,
Ne hic te obtundat. MV. fugio, amabo, obserua istunc mi pater,

Ne quo hinc abeat. summe ego mulier misera, quæ illæc audio?

ME. Haud male illanc amoui. nūc hunc ego impurißimum,
Barbatum, tremulum, Titanum, cygno prognatum patre.
Ita mihi imperas, ut ego huius membra, atq; ossa, atq; artua
Comminuam illo scipione, quem ipse habet. SE. dabitur malum,
Me quidem si attigeris, aut si propius ad me accesseris.

ME. Faciam quod iubes, securim capiam ancipitem, atq; huic seni
Exossabo, dein dedolabo assulatim uiscera.

SE. Enimuero illud præcauendum est, atq; accurandum mihi,
Sane ego illum metuo, ut minatur, ne quid male faxit mihi.

ME. Multa mihi imperas Apollo. nunc equos iunctos iubes
Capere me indomitos, feroces, atq; currum inscendere,
Vt ego hunc proteram leonem Gætulum, olentem, edentulum.
Iam ascendo in currum, iam lora teneo, iam stimulum in manu est,
Agite equi, facitote sonitus ungularum appareant
Cursu celeri, facite in flexu sit pedum pernicitas.
Mihin' tu equis iunctis minare? ecce Apollo denuo
Me iubes facere impetum in eum, qui stat, atq; occidere. Sed quis

Sed quis hic eſt, qui me capillo hinc de curru deripit?
Imperium tuum demutat, atq; edictum Apollinis.

SE. Heu hercle morbum acrem ac durum, dij uoſtram fidem,
Vel hic qui inſanit, quàm ualuit paulo prius.
Ei derepente tantus morbus incidit.
Ibo atq; accerſam medicum, iam quantum poteſt.

ACTVS V SCNA III.

MENAECHMVS. SENEX ijdem.

IAm me iſti abierunt quæſo ex conſpectu meo,
Qui me ui cogunt, ut ualidus inſaniam?
Quid ceſſo abire ad nauem, dum ſaluo licet?
Voſq; omnes quæſo, ſi ſenex reuenerit,
Ne me indicetis, qua platea aufugerim.

SE. Lumbi ſedendo, oculiq; ſpectando dolent
Manendo medicum, dum ſe ex opere recipiat.
Odioſus tandem uix ab ægrotis uenit.
Ait ſe obligaſſe crus fractum Aeſculapio,
Apollini autem brachium. nunc cogito,
Vtrum me dicam ducere medicum, an fabrum
Atq; eccum incedit, mouet formicinum gradum.

ACTVS. V SCENA. IIII.

SENEX. MEDICVS.

ME. QVid eſſet morbi dixeras? narra ſenex
Num laruatus eſt ille, aut ceritus, fac ſciam.
Num eum ueternus, aut aqua intercus tenet?

ME. Nihil equidem paueo, nisi unum palla pallorem icutit.
PE. At tu ne clam me comesses prandium? perge in uirū.
ME. Non taces? PE. non hercle uero taceo, nutat, ne loquar.
ME. Non hercle ego quidem usq̄ quicquam nuto, neq; nicto tibi.
VX. Næ ego me castor mulier misera. ME. quid tu misera es? mi expedi.
PE. Nihil hoc confidentius, qui quæ uides, ea pernegat.
ME. Per Iouem deosq; omnes adiuro uxor, satin' hoc est ti?
Me isti non nutasse. PE. credit iam tibi de istis, illuc redi.
ME. Quo ego redeam? PE. equidem ad Phrigionem censeo & pallam refer.
ME. Quæ istæc palla est? VX. taceo iam, quando hic rem non meminit suam.
ME. Nunquis seruorum deliquit? num ancillæ, aut seruæ tibi
Responsant? eloquere, impune non erit. VX. nugas agis.
ME. Tristis admodum es, non mihi istuc satis placet. VX. nugas agis.
ME. Cæterum familiarium alicui irata es? VX. nugas agis.
ME. Num mihi es irata saltem? VX. nunc tu non nugas agis.
ME. Non edepol deliqui quicquam. VX. hem rursum nunc nugas agis.
ME. Dic mea uxor, quid tibi nunc ægre est? PE. bellus blanditur tibi.
ME. Potin' ut mihi molestus ne sis? nō te appello. VX. aufer manum.

PE. *Sic datur. properato absente me comeſſe prandium,*
Poſt ante ædeis cum corona me derideto ebrius.
ME. *Neq; edepol ego prandi, neq; hodie huc intrò tetuli pedem.*
PE. *Tun' negas?* ME. *nego hercle uero.* PE. *nihil hoc homine audatius.*
Non ego te modò hic ante ædeis cum corona florea
Vidi aſtare, cum negabas mihi eſſe ſanum ſinciput,
Et negabas me nouiſſe, peregrinum aiebas eſſe te?
ME. *Quin ut dudum diuorti abs te, redeo nunc demum domum.*
PE. *Noui ego te, non mihi cenſebas eſſe, qui te ulciscerer.*
Omnia hercle uxori dixi. ME. *quid dixiſti?* PE. *neſciò*
Eam ipſus roga. ME. *quid hoc eſt uxor? quid nam hic narrauit tibi?*
Quid id eſt? quid taces? quin dicis quid ſit? VX. *quaſi tu neſcias.*
Palla mihi eſt domo ſurrepta. ME. *palla ſurrepta eſt tibi?*
VX. *Me rogas?* ME. *pol haud rogem te, ſi ſciam.* PE. *ò hominem malum,*
Vt diſſimulat, non potes celare, rem noui probe,
Omnia hercle ego edictaui. ME. *quid id eſt?* VX. *quando nihil pudet,*
Neq; uis tua uoluntate ipſe profiteri, audi atq; ades.
Et quid triſtis, & quid hic mihi dixerit, faxo ſcias.
Palla eſt mihi domo ſurrepta. ME. *palla ſurrupta eſt tibi?*

PE. Viden'uti scelestus captat? huic surrupta est, non tibi,
Nam profecto tibi surrupta si esset, salua nunc foret.
ME. Nihil mihi tecum est, sed quid tu ais? VX. palla inquam
perijt domo.
ME. Quis eam surripuit? VX. pol istuc ille scit, qui illam
abstulit.
ME. Quis hic homo est? VX. Menaechmus quidam. ME.
edepol factum nequiter.
Quis is Menaechmus est? VX. tu istic inquam. ME.
egone? VX. tu. ME. quis arguit?
VX. Egomet. PE. & ego, atq; huic amicae detulisti EROTio.
ME. Egon'dedi? PE. tu, tu istic inquam, uin' afferri noctuã?
Quae, tu tu, usq; dicat tibi, nam nos iam defessi sumus.
ME. Per Iouem deosq; omnes adiuro uxor, satin hoc ẽ tibi?
Non dedisse. PE. Imò hercle uero nos non falsum di-
cere.
ME. Sed ego illam non condonaui, sed sic utendam dedi.
VX. Equidem ecastor tuam nec chlamydem do foras, nec
pallium
Cuiquam utendum. mulierem aequum est uestimentum
muliebre
Dare foras, uirum uirile. quin refers pallam domum?
ME. Ego faxo referetur. VX. e re tua ut opinor feceris,
Nam domum nunquam introibis, nisi feres pallam si-
mul.
ME. Ego domum? PE. quid mihi futurum est, qui tibi
hanc operam dedi?
VX. Opera reddetur, quando quid tibi erit surruptum do-
mo.

PE. Id quidem edepol nunquam erit, nam nihil est, quod perdam domi.
Cum uiro, cum uxore, dij uos perdant, properabo ad forum,
Nanq; ex hac familia me plané excidisse intelligo.
ME. Male mihi uxor sese fecisse censet, quom excludit foras.
Quasi non habeam, quo intromittar, alium meliorem locum,
Si tibi displiceo, paciundum, at placuero huic EROtio
Quæ me non excludet á se, sed apud se occludet domi.
Nunc ibo, orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum dedi.
Aliam illi redimam meliorem. heus ecquis hic est ianitor?
Aperite, atq; EROTIVM aliquis euocate ante ostium.

ACTVS IIII. SCENA III.

EROTIVM. MENAECHMVS surreptus.

Quis hic me quærit? ME. sibi inimicus magis quàm ætati tuæ.
ER. Mi Menæchme, cur ante ædeis astas? sequere intró. ME. mane,
Scin' quid est, quod ego ad te uenio? ER. scio, ut tibi ex me sit uolup.
ME. Imò edepol pallam illam, amabo te, quam tibi dudum dedi,
Mihi eam redde, uxor resciuit rem omnem, ut factum est ordine.

Ego tibi

Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam uoles.

ER. Tibi dedi equidem illam, ad Phrygionem ut ferres paulo prius,

Et illud spinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret nouum.

ME. Mihi ut tu dederis pallam & spinther, nunquam factum reperies.

Nam ego quidem postquam illam dudum tibi dedi, atq; abij ad forum,

Nunc redeo, nunc te post illa uideo. ER. uideo quam rem agis.

Quia commisi, ut me defrudes, ad eam rem affectas uiam.

ME. Neq; edepol te defraudandi caussa posco, quin tibi

Dico, uxorem resciuisse. ER. nec te ultro oraui, ut dares.

Tute ultro ad me detulisti, dedisti eam dono mihi.

Eandem nunc reposcis. patiar, tibi habe, aufer, utere,

Vel tu, uel tua uxor, uel etiam in oculos compingite.

Tu huc, post hunc diem, pedem intrò non feres, ne frustra sis,

Quando tu me, bene merentem tibi, habes despicatui.

Nisi feres argentum, frustra me ductare non potes.

Aliam post hac inuenito, quam tu habeas, frustratui.

ME. Nimis iracunde hercle, tandē heus tu, tibi dico, mane,

Redi. ER. etiam ne astas? etiam audes mea reuorti gratia?

ME. Abijt intrò, occlusit ædeis. nunc ego sum exclusissimus.

Neq;

Neq; domi, neq; apud amicam, mihi iam quicquam creditur.
Ibo, & consulam hanc rem amicos, quid faciendum censeant.

ACTVS. V. SCENA. I.

MENAECHMVS *sosicles*, MVLIER.

Nimis stulte dudum feci, cum marsupium
Messenioni cum argento concredidi.
Immersit aliquo sese credo in ganeum.
MV.*Prouisam quam mox uir meus redeat domum.*
Sed eccum uideo, salua sum, pallam refert.
ME.*Demiror ubi nunc ambulet Messenio.*
MV.*Adibo, atq; hominem accipiam, quibus dictis meret.*
Non te pudet prodire in conspectum meum,
Flagitium hominis, cum istoc ornatu? ME. *quid est?*
Quæ res agitat te mulier? MV. *etiamne impudens*
Mutire unum uerbum audes, aut mecum loqui?
ME.*Quid tandem admisi in te, ut loqui non audeam?*
MV.*Rogas me? ô hominis impudentem audaciam.*
ME.*Non tu scis mulier, Hecubam quapropter canem*
Graij esse prædicabant? MV.*non equidem scio.*
ME.*Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis,*
Omnia mala ingerebat, quenquem aspexerat,
Itaq; adeo iure cœpta appellari est canis.
MV.*Non istæc ego flagitia possum perpeti.*
Nam me meam ætatem uiduam esse mauelim,
Quam istæc flagitia tua pati, quæ tu facis.

ME. Quid id ad me, tu te nuptam poßis perpeti,
An sis abitura à tuo uiro? an mos est ita hic,
Peregrino ut aduenienti narrent fabulas?
MV. Quas fabulas? non inquam, patiar præter hac,
Quin uidua uiuam, quam tuos mores perferam.
ME. Mea quidem hercle caussa uidua uiuito,
Vel usq;, dum regnum obtinet Iuppiter.
MV. At mihi negabas dudum, surripuisse te,
Nunc eandem ante oculos attines, num te pudet?
ME. Heu hercle mulier multum & audax & mala es,
Tun' tibi hanc surreptam dicere audes, quam mihi
Dedit alia mulier, ut concinnandam darem?
MV. Næ istuc me castor iam patrem accersam meum,
Atq; enarrabo tua flagitia, quæ facis.
I Decio, quære meum patrem, tecum simul.
Vt ueniat ad me, ita rem mihi esse dicito.
Iam ego aperiam istæc tua flagitia. ME. sanan' es?
Quæ mea flagitia? MV. cum pallam atq; aurum meum,
Domo suppilas uxori tuæ, & tuæ
Degeris amicæ. satin' hoc recte fabulor?
ME. Quæso hercle mulier, si scis, monstra quid bibam,
Tuam qui poßim perpeti petulantiam?
Quem tute hominem esse me arbitrare, nescio.
Ego te simitu noui cum Parthaone.
MV. Si me derides, at pol illum non potes,
Patrem meum, qui huc aduenit, quin respicis?
Nouistin' tu illum? ME. noui, cum Calcha simul.
Eodem die uidi illum, quo te ante hunc diem.

Negas

MV. Negas nouiße me? negas patrem meum?
ME. Idem hercle dicam, si auum uis adducere.
MV. Ecastor pariter hoc, atq; alias res soles.

ACTVS V. SCENA II.
SENEX, MVLIER, MENAECHMVS sosicles

VT ætas mea est, atq; ut huic usus facto est,
Gradum proferam, progredi properabo.
Sed id quàm facile sit mihi, haud sum falsus.
Nam pernicitas deserit, consitus sum
Senectute, onustum gero corpus, uires
,, Reliquere. ut ætas mala merx est, ergo,
,, Nam res plurimas pessumas, cum aduenit affert.
Quas si autumen omneis, nimis longus sermo est,
Sed hæc res mihi in pectore & corde curæ est,
Quid nam hoc sit negocij, quod filia sic
Repente expetit, ad sese me ut irem,
Nec, quid id sit, mihi certius facit,
Quid uelit, quid ue accersit,
Verum propemodum, iam scio, quid siet rei,
Credo cum uiro litigium natum esse aliquod,
Ita istæ solent, quæ uiros subseruire
Sibi postulant, dote fretæ feroces.
Et illi quoq; haud abstinent sæpe culpa.
Verum est modus tamen, quo id pati uxorem oportet.
Nec pol filia unquam patrem accersit ad se,
Nisi aut commißi, aut iurgij est caussa.

Sed quicquid id est, iam sciam, atq; eccam eam ipsam
Ante ædeis, & eius tristem uirum uideo.
Id est, quod suspicabar, (pater
Appellabo hanc, ibo aduorsum. MV. salue multum mi
SE. Salua sis. saluæ ne? aduenio, sed cur accersi iubes?
Quid tu tristis es. quid ille autem abs te iratus destitit?
Nescio quid uos uelitati estis inter uos duos.
Loquere, uter meruistis culpam paucis, non longos logos.
MV. Nusq̃ equidem quicquam deliqui, hoc primum te absoluo pater.
Verum uiuere hic non possum, neq; durare ullo modo.
Proin tu me hinc abducas. SE. quid istuc autem est? MV. ludibrio pater
Habeor. SE. unde? MV. ab illo, cui me mandauisti, meo uiro.
SE. Ecce autem litigium, quoties edixi tandem tibi,
Vt caueris, neuter ad me iretis cum querimonia?
M. VQui ego istuc, mi pater, cauere possum? SE. me ne interrogas?
Nisi non uis. quoties monstraui tibi, uiro, ut morem geras,
Quid ille faciat, ne id obserues, quo eat, quid rerum gerat?
MV. At enim ille hinc amat meretricem ex proximo, S. sane sapit.
Ob istanc industriam, etiam faxo amabit amplius.
MV. Atq; ibi potat. SE. tuan' quidem ille caussa potabit minus, Siue illic,

Siue illic, siue alibi libebit: quæ hæc, malum, impudentia est?
Vna opera prohibere ad cœnā ne promittat postules
Neue quenq̄ accipiat alienum apud te. seruirin' tibi,
Postulas uiros? dare una opera pensum postules,
Inter ancillas sedere iubeas, lanam carere.
MV. Non equidem mihi te aduocatum pater adduxi, Sed uiro.
Hic stas, illinc caussam dicis. SE. si ille quid deliquerit,
Multo tanto illum accusabo, quàm te accusaui amplius.
Quando te auratam & uestitam bene habet, ancillas, penum,
Recte præhibet, melius sanam est mulier mentem sumere.
MV. At ille suppilat mihi aurum, & pallam ex arcis modo,
Me despoliat, mea ornamenta iam ad meretrices degerit.
SE. Male facit, si istuc facit, si non facit, tu malefacis,
Quæ insontem insimules. MV. quin etiam nunc habet pallam pater,
Et spinther, quod ad hanc detulerat, nunc quia resciui refert.
SE. Iam ego ex hoc uti factum est scibo, ibo ad hominem atq; alloquar.
Dic mihi istuc Menæchme, quod uos dissertatis, ut sciā.
Quid tu tristis es? quid illam autem iratam abs te destituis.
ME, Quisquis es, quicquid tibi nomen est senex, summum Iouem,
 Deosq;

Deosq; detestor. SE. qua de re, aut cui rei, rerum omnium?

ME. Me neq; isti male fecisse mulieri, quæ me arguit,
Hanc domo ab se surripuisse, atq; abstulisse deierat,
Si ego intra ædeis huius unquam, ubi habitat, penetraui pedem,
Omnium hominum exopto, ut fiam miserorum miserrimus.

SE. Sanus ne es, qui istuc exoptes, aut neges te unq̃ pedem
In eas ædes intulisse, ubi habitas insanißime?

ME. Tun' senex ais habitare me hic in illisce ædibus?

SE. Tu negas? ME. nego hercle uero. MV. nimio hæc impudenter negas,
Nisi quò nocte hac emigrasti. SE. concede huc filia.
Quid tu ais? non hinc emigrasti? ME. quem in locum, aut rem, obsecro?

SE. Non edepol scio. MV. profecto ludit te hic. SE. non tu te tenes?
Iam uero Menæchme satis iocatus, nunc hanc rem age.

ME. Quæso quid mihi tecum est? unde aut quis homo tu es? quid feci ego
Tibi, aut adeo isti, quæ mihi molesta ẽ quoquo modo?

MV. Viden tu illi oculos uirere? ut uiridis exoritur color
Ex temporibus atq; fronte, ut oculi scintillant, uide.

ME. Quid mihi melius est, quàm quando illi me insanire prædicant,
Ego me aßimulem insanire, ut illos à me absterream?

Vt pan-

MV. *Vt pandiculans oscitatur, quid nunc faciam mi pater?*

SE. *Concede huc mea nata ab istoc quàm potes longißime.*

ME. *Eucœ atq; heu Bromie, quo me in syluam uenatum uocas*
Audio, sed non abire possum ab his regionibus.
Ita me illa ab leua rabiosa fœmina obseruat canis.
Post autem illic hircus alius, qui sæpe ætate in sua
Perdidit ciuem innocentem falso testimonio.

SE. *Væ capiti tuo.* ME. *ecce Apollo mihi ex oraculo imperat,*
Vt ego illi oculos exuram lampadibus ardentibus.

MV. *Peri, mi pater minatur mihi oculos exurere.*

ME. *Hei mihi, insanire me aiunt, ultro cum ipsi insaniunt.*

SE. *Filia.* MV. *heus quid est? quid agimus?* SE. *quid si ego huc seruos cito?*
Ibo, adducam, qui hunc hinc tollant, & domi deuinciāt,
Priusq̃ turbarum quid faciat. ME. *amplius enimuero nisi*
Occupo aliquid mihi consilium, hi domum me ad se auferent.
Pugnis me uetas in huius ore quicquam parcere?
Ni iam ex meis oculis abscedat in malam magnam crucem,
Faciam, quod iubes, Apollo. SE. *fuge domum quantum potes,*
Ne hic te obtundat. MV. *fugio, amabo, obserua istunc mi pater,*

Ne quo hinc abeat. summe ego mulier misera, quæ illæc audio?

ME. Haud male illanc amoui. nūc hunc ego impurißimum,
Barbatum, tremulum, Titanum, cygno prognatum patre.
Ita mihi imperas, ut ego huius menbra, atq; ossa, atq; artua
Comminuam illo scipione, quem ipse habet. SE. dabitur malum,
Me quidem si attigeris, aut si propius ad me acceßeris.

ME. Faciam quod iubes, securim capiam ancipitem, atq; huic seni
Exossabo, dein dedolabo assulatim uiscera.

SE. Enimuero illud præcauendum est, atq; accurandum mihi,
Sane ego illum metuo, ut minatur, ne quid male faxit mihi.

ME. Multa mihi imperas Apollo. nunc equos iunctos iubes
Capere me indomitos, feroces, atq; currum inscendere,
Vt ego hunc proteram leonem Gætulum, olentem, edentulum.
Iam ascendo in currum, iam lora teneo, iam stimulum, in manu est,
Agite equi, facitote sonitus ungularum appareant
Cursu celeri, facite in flexu sit pedum pernicitas.
Mihin'tu equis iunctis minare? ecce Apollo denuo
Me iubes facere impetum in eum, qui stat, atq; occidere. Sed quis

Sed quis hic est, qui me capillo hinc de curru deripit?
Imperium tuum demutat, atq; edictum Apollinis.
SE. Heu hercle morbum acrem ac durum, dij uostram fidem,
Vel hic qui insanit, quàm ualuit paulo prius.
Ei derepente tantus morbus incidit.
Ibo atq; accersam medicum, iam quantum potest.

ACTVS V SCNA III.
MENAECHMVS. SENEX ijdem.

IAm me isti abierunt quæso ex conspectu meo,
Qui me ui cogunt, ut ualidus insaniam?
Quid cesso abire ad nauem, dum saluo licet?
Vosq; omnes quæso, si senex reuenerit,
Ne me indicetis, qua platea aufugerim.
SE. Lumbi sedendo, oculiq; spectando dolent
Manendo medicum, dum se ex opere recipiat.
Odiosus tandem uix ab ægrotis uenit.
Ait se obligasse crus fractum Aesculapio,
Apollini autem brachium. nunc cogito,
Vtrum me dicam ducere medicum, an fabrum
Atq; eccum incedit, mouet formicinum gradum.

ACTVS. V SCENA. IIII.
SENEX. MEDICVS.

ME. QVid esset morbi dixeras? narra senex
Num laruatus est ille, aut ceritus, fac sciam.
Num eum ueternus, aut aqua intercus tenet?

SE. Quin ea te caussa duco, ut id dicas mihi,
Atq; illum, ut sanũ facias. ME. perfacile id quidem ẽ,
Sanum futurum, mea ego id promitto fide.
SE. Magna cum cura ego illum curari uolo.
Med Quin suspirabo plus sexcentos in dies,
Ita ego illum cura magna curabo tibi.
Atq; eccum ipsum hominem, obseruemus, quam rem gerat.

ACTVS V. SCENA V.

MENAECHMVS surreptus, SENEX. MEDICVS.

EDepol ne hic dies peruorsus, atq; aduorsus mihi obtigit.
Quæ me clã ratus sum facere, ea oĩa fecit palã
Parasitus, qui me compleuit flagitij & formidinis,
Meus Vlysses, suo qui regi tantum conciuit mali.
Quem ego hominem, si quidem uiuo, uita deuoluam sua.
Sed ego stultus sum, qui illius esse dico, quæ mea est.
Meo cibo & sumptu educatus est, anima priuabo uirum.
Condigne autem hæc meretrix fecit, ut mos est meretricibus,
Quia rogo pallam, ut referatur rursum ad uxorem meam,
Mihi se ait dedisse, heu edepol næ ego homo uiuo miser.
SE. Audin' quæ loquitur? MED. se miserum prædicat. SE. adeas uelim.

Med.Saluus sis Menæchme. quæso cur apertas brachium?
Non tu scis, quantum isti morbo nunc tute facias mali?
ME. *Quin tu te suspendis?* MED. *ecquid sentis?* ME. *quid ni sentiam?*
Med. *Non potest hæc res ellebori iugere obtinerier.*
Sed quid ais Menæchme? ME. *quid uis?* MED. *dic mihi hoc, quod te rogo.*
Album an atrum uinum potas? ME. *quin tu is in malam crucem.*
SE. *Iam hercle occeptat insanire primulum.* ME. *quin tu interrogas,*
Purpureum panem, an puniceum soleam ego esse an luteum?
Soleã ne esse auis squamosas, piscis pennatos? SE. *papæ,*
Audin' tu, ut deliramenta loquitur? quid cessas dare
Potionis aliquid, priusquam percipit insania?
Med. *Mane modo, etiam percontabor.* SE. *aliam occipis fabulam.*
Med. *Dic mihi hoc etiam, solent tibi unquam oculi duri fieri?*
Med. *Quid, tu me locustam censes esse homo ignauißime?*
ME. *Dic mihi, an unquam tibi intestina crepant, quod sentias?*
ME. *Vbi satur sum, nulla crepitant, quando esurio, tum crepant.*
Med. *Hoc quidem edepol haud pro insano uerbum respondit mihi.*
Perdormiscin' usq; ad lucem? ME. *Facilin' tu dormis curans?*

Perdor-

Perdormisco, si resolui argentum cui debeo.

Quin te Iuppiter, diiq; omnes percontator perduint.

ME. Nunc homo insanire incepit. de illis uerbis caue tibi.

SE. Imò modestior nunc quidem est de uerbis, præ ut dudum fuit.

Nã dudum uxorem suam esse aiebat rabiosam canem.

ME. Quid ego dixi? SE. insanis inquam. ME. egóne? SE. tu istic, qui mihi

Etiam me iunctis quadrigis minitatus prosternere.

Egomet hæc te uidi facere, egomet ecce te arguo.

ME. At ego te sacram coronam surripuisse Ioui scio,

Et ob eam rem in carcerem te desse compactum scio,

Et postquam es emissus, cæsum uirgis sub furca scio.

Tum patrem occidisse & matrem uendidisse etiã scio.

Satin' hoc prosano maledicta maledictis respondeo?

SE. Obsecro hercle medice propere, quicquid facturus, face.

Non uides hominem insanire? MED. scin' quid facias optumum?

Ad me face, ut deferatur. SE. itan' censes? Medi. quippini,

Ibi meo arbitratu potero curare hominem. SE. age ut lubet.

ME. Elleborum potabis. faxo aliquos uiginti dies.

SE. At ego te pendentem fodiam stimulis triginta dies.

ME. Accerse homines, qui illunc ad me deferant. SE. quot sunt satis?

ME. Proinde, ut insanire uideo, quattuor nihilominus.

Iam hic

SE. Iam hic erunt, aßerua tu istunc medice. MED. imò ego ibo domum,
Vt parentur, quibus paratis opus est. tu seruos iube hunc
Ad me ferant. SE. iam ego illic faxo erit. MED. ego abeo. SE. uale.
ME. Abijt socrus, abijt medicus, nunc solus sum, proh Iuppiter,
Quid illuc est, quod me hic hoïes insanire prædicant?
Neq; ego insanio, neq; ego pugnas, neq; lites cœpio.
Saluus, saluos alios uideo, noui homines, alloquor.
An illi perperam insanire me aiunt, ipsi insaniunt.
Quid ego nunc faciam? domum ire cupio, at uxor non sinit.
Huc autem nemo intromittit, nimis prouentum est nequiter.
Hic ergo usq; ad noctem saltem credo intromittar domum.

ACTVS. V. SCENA. VI.
MESSENIO seruus.

Spectamen, bono seruo, id est, qui rem herilem
Procurat, uidet, collocat, cogitatq;
Vt absente hero, rem heri diligenter
Tutetur, quàm si ipse aßit, aut rectius.
Tergum quam gulam, crura, quam uentrem oportet
Potiora esse, cui cor modestè situm est,
Recordet id, qui nihili sunt, quid ijs precij

Detur ab

Detur ab suis heris ignauis, improbis
Viris, uerbera, compedes, molæ, magna
Laßitudo, fames, frigusq; durum.
Hæc precia sunt ignauiæ.
Id ego male malum metuo, propterea bonum
Esse certum est, potiusq̃ malum. nam magis multo
Patior facilius uerba. uerbera ego odi,
Nimioq; edo libentius molitum, quàm
Molitum præhibeo. propterea heri imperium
Exequor bene & sedate seruio.
Atq; mihi id prodest, alij esse ita ut in rem
Esse ducunt, sint. ego ita ero, ut me esse oportet,
Metum ut mihi adhibeam, culpa ut abstineam,
„ Heroq; ut omnibus in locis sim præsto.
„ Serui qui culpa carent, & metuunt, ij
„ Solent eße heris utibiles. nam illi qui nihil
Metuunt, postq̃ malum promeritum est, metuunt.
Metuam ego haud multum quidem, propè est quando
Herus ut quod strenue faciam precium exoluet,
Ego hoc exemplo seruio, tergo ut in rem esse arbitror,
Postq̃ in tabernam uasa et seruos collocaui, ut iußerat,
Ita uenio aduorsum. nunc fores pultabo, adesse ut me sciat.
Neq; utrum ex hoc saltu damni saluum scio eliciam foras.
Sed metuo ne sero ueniam depugnato prælio.

ACTVS V. SCENA VII.
SENEX, MENAECHMVS *ſurreptus*, LORARII MESSENIO *ſeruus*.

P*Er ego uobis deos atq; homines dico, ut imperium meum*
Sapienter habeatis curæ, quæq; imperaui atq; impero.
Facite illic homo in medicinam ablatus ſublimis ſiet,
Niſi quidē uos ueſtra crura, aut latera nihili penditis.
Caue quisq̃ quod illic minitetur uoſtrum flocciſecerit.
Quid ſtatis? quid dubitatis? iam ſublimem raptum oportuit.
Ego ibo ad medicum, præſto ero illic, cum uenietis. ME.*occidi.*
Quid hoc eſt negocij? quid illic homines ad me currunt obsecro?
Quid uultis uos? quid quæritatis? quid me circūſiſtitis?
Quo rapitis me? quo fertis me? perij. obsecro ueſtram fidem
Epidamnienſes ſubuenite ciues. quin me mittitis?
Meſ.*Proh di immortales obsecro, quid ego oculis aſpicio meis?*
Herum meum indigniſsime, neſcio qui, ſublimem ferūt.
Me. *Ecquis ſuppetias mihi audet afferre?* MES. *ego here audaciſsime.*
O *facinus indignum & malum Epidamnij ciues, Herum meum,*
Hic in pacaton' oppido Luci

Luci deripier in uia, qui liber ad uos uenerit,
Mittitis? ME. nunc obsecro te, quisquis es, operam ut des mihi,
Neu sinas in me insignite fieri tantum iniuriam.
ME. Imò & operam dabo, & defendam & subuenibo sedulo.
Nunquam te patiar perire, me perire est æquius.
Eripe oculum isti ab humero, qui te tenet here, te obsecro.
Hisce ego iam sementem in ora faciam, pugnosq; obseram
Maximo hodie malo hercle uostro istunc fertis, mittite.
ME. Teneo ego huic oculum. MES. face ut oculi locus in capite appareat.
Vos sceleſti, uos rapaces, uos prædones. LO. perijmus
Obsecro hercle. MES. mittite ergo. ME. quid me uobis tactio est?
Pecte pugnis. MES. agite, abite, fugite hinc in malam crucem.
Hem tibi etiam, quia postremus cedis hoc præmij feres,
Nimis autem ora bene commentaui, atq; ex mea sententia.
Edepol here næ tibi suppetias tempore adueni modo.
ME. Et tibi Di semper adolescens, quisquis es faciant bene,
Nam si absq; te essem, hodie nunquam ad solem occasum uiuerem.
Mes. Ergo edepol, si recte facias, here me emittas manu.

Liberem

ME.Liberem ego te? MES. uerum, quandoquidem here te
seruaui·ME.quid est?
Adulescens erras. MES. quid erro? ME. per Iouem
adiuro patrem,
Me herum tuum non esse. MES. non taces tu? ME. non
mentior.
Nec meus seruus unq̃ tale fecit, quale tu mihi.
Mes. Sic sine igitur, si tuum negas me esse, abire liberum,
ME. Mea quidem hercle caussa liber esto, atq; ito quo uoles
Mes. Nempe iubes? ME. iubeo hercle, si quid imperij est in
te mihi.
Mes. Salue mi patrone. SERVVS ALIVS. Cum tu liber es
Messenio,
Gaudeo. MES. credo hercle uobis, sed patrone te obse-
cro,
Ne minus imperes mihi, quàm cum tuus seruus fui.
Apud te habitabo, & quando ibis, unà tecum ibo do-
mum.
ME. Minime. MES. nunc ibo in tabernam, uasa & argen-
tum tibi
Referam. recte est obsignatum in uidulo marsupium.
Cum uiatico, id tibi iam nunc afferam. ME. affer stren-
nue.
Mes. Saluum tibi, ita ut mihi dedisti, reddibo, hic me mane.
ME. Nimia mira mihi quidem hodie exorta sunt multis mo-
dis.
Alij me negant eum esse qui sum, atq; excludunt foras.
Etiam hic seruum esse se meum aiebat, quem ego emisi
manu.

Is ait se mihi allaturum, cum argento marsupium,
Id si attulerit, dicam ut à me abeat liber, quo uolet,
Ne dum quando sanus factus sit, à me argentum petat.
Socer & medicus, me insanire aiebant, quid sit? mira sunt
Hæc, nihilo mihi esse uidentur secius, quàm insomnia.
Nunc ibo intró ad hanc meretricem, quanquam succenset mihi,
Si possum exorare, ut pallam reddat, quam referam domum.

ACTVS. V. SCENA. VIII.

MENAECHMVS *sosicles,* MESSENIO *seruus.*

MEn' hodie usquam conuenisse te audax audes dicere,
Postq̄ aduorsum mihi imperaui, ut huc uenires? MES. *quin modo*
Eripui homines, qui te ferebant sublimem, quattuor,
Apud hasce ædeis. tu clamabas, deûm fidem, atq; hominum omnium.
Quum ego accurro, teq; eripio, ui pugnando, ingratijs,
Ob eam rem, quia te seruaui, me amisisti liberum.
Quom argentum dixi me petere & uasa, tu, quantum potest,
Præcucurristi obuiam, ut quæ fecisti, inficias eas.
ME. *Liberum ego te iussi abire?* MES. *certo.* ME. *Cui certissimum est,*
Mepte potius fieri seruum, quàm te unquam emittam manu.

ACTVS. V. SCENA. IX.

MENAECHMVS *surreptus*, MESSENIO MENAECHMVS. *sosicles*

SI uoltis per oculos iurare, nihilo hercle ea caussa magis
Facietis, ut ego hodie abstulerim pallam & spinther pessimae
Mes. Proh dij immortales quid ego uideo? ME. so. quid uides? MES. speculum tuum.
ME. so. Quid negotij est? MES. tua est imago, tam consimilis est quàm potest.
ME. so. Pol profectò haud est dissimilis, meàm quod formam noscito.
ME. sur. O adulescens salue, qui me seruauisti, quisquis es.
Mes. Adulescens quaeso hercle loquere tuum mihi nomen, ni piget.
ME. sur. Non edepol ita promeruisti de me, ut pigeat quae uelis.
Mihi est Menaechmo nomen. ME. sos. imò, id est edepol mihi.
ME. sur. Quid ego ex te audio? ME. so. hoc quod res est. MES. noui equidem hunc, herus est meus.
Ego quidem huius seruus sum, sed esse huius me credidi.
Ego hunc censebam esse te, huic etiam exhibui negotium.
Quaeso ignoscas, si quid stulte, dixi atq; imprudens tibi
ME. so. Delirare mihi uidere. non commeministi simul

 Te hodie

Te hodie mecum exire è naui? MES. enimuero æquum
postulas.
Tu mihi herus es, tu seruum quære. salueto tu, tu uale.
Hunc ego esse aio Menæchmum. ME. sur. at ego me,
ME. sosi. quæ hæc est fabula?
Tu es Menæchmus? ME. sur. me esse dico Moscho
prognatum patre.
ME. so. Tun' meo patre es prognatus? ME. sur. imò equidē
adulescens, tuum
Tibi neq; occupare patrem, neq; præripere postulo.
Mes. Dij immortales spem insperatam date mihi, quam suspi-
cor.
Nam nisi me animus fallit, hi sunt gemini germani duo
Nam & patrem & matrem cōmemorant pariter, qui
fuerint sibi.
Sed uocabo herum, Menæchme? ME. ambo. quid uis?
MES. non ambos uolo,
Sed uter uestrum est huc aduectus naui mecum? ME.
sur. non ego.
ME. At ego. MES. te uolo, igitur, huc concede. ME. so. con-
cessi, quid est?
Mes. Illic homo aut Sycophanta, aut geminus est frater tuus.
Namq; ego hominem homini similiorem nunquam ui-
di alterum.
Neq; aqua aquæ, neq; lacte est lacti, crede mihi, usquam
similius,
Quàm hic tui est, tuq; huius. postea autem eandem pa-
triam ac patrem
Memo-

Memorat. melius est nos adire, atq; hûc percontarier.

ME so. Hercle quin tu me admonuisti recte et habeo gratiã.

Perge operam dare obsecro hercle, liber esto, si inuenis,

Hunc meum fratrem esse spero. MES. & ego idem spero fore.

Quid ais tu? Menæchmum opinor te uocari dixeras.

ME sur. Ita uero. MES. huic itẽ Menæchmo nomẽ est. in Sicilia

Te Syracusis natum esse dixisti. hic natus est ibi.

Moschum tibi patrem fuisse dixsti. huic itidem fuit.

Nũc operam potestis ambo mihi dare, & uobis simul.

ME. sur. Promeruisti, ut nequid ores, quod uelis, quin ĩpetres.

Tanquam si me emeris argento, liber seruibo tibi.

Mes. Spes mihi est uos inuenturos fratres germanos duos

Geminos, una matre natos, & patre uno, uno die.

ME. sur. Mira memoras, utinam efficere, quod pollicitus poßies.

Mes. Poßum, sed nunc agite, uterq; id, quod rogabo, dicite.

ME. su. Vbi lubet, roga, respõdebo, nihil reticebo, quod sciã.

Mes. Est tibi nomen Menæchmus? ME. sur. fateor. MES. est itidem tibi?

ME. so. Est. MES. patrẽ fuisse Moschum tibi ais? ME. sur. ita uero. ME. so. & mihi.

Mes. Es né tu Syracusanus? ME. sur. certo. MES. quid tu? ME. so. quippini.

Mes, Optime, usq; adhuc conueniunt signa, porrò operam date.

Quid longißime meministi, dic mihi in patria tua?

ME.sur. Cum patre ut abij Tarentum ad mercatum, tum postea

Inter homines me deerrare à patre, atq; inde auehi.

ME.so. Iuppiter supreme, serua me. MES. quid clamas? quin taces?

Quot eras annos gnatus, cum te pater à patria auehit?

ME.sur. Septuennis, nã tum dentes mihi cadebant primulũ.

Neq; patrem unq̃ post illa ego uidi. MES. quid uostrum patri

Filij quot eratis? M.sur. ut nũc maxume memini, duo.

Mes. Vter eratis, tun' an ille maior? ME. sur. æque ambo pares.

Mes. Qui potest? ME. sur. gemini ambo eramus. ME. so. dij me seruatum uolunt.

Mes. Si interpellas, ego tacebo. ME. so. potius taceo. MES. dic mihi,

Vno nomine ambo eratis? ME. sur. minime. nam mihi hoc erat,

Quod nunc est Menæchmus. illum tum uocabant Sosiclem.

ME.so. Signa agnoui, contineri, quin complectar, nõ queo.

Mi germane, gemine frater salue, ego sum Sosicles.

ME.sur. Quõ igitur post Menæchmo nomẽ est factum tibi?

ME.so. Postq̃ ad nos reũciatũ est, te & patrẽ esse mortuũ,

Auos noster mutauit. quod tibi nomen est, fecit mihi.

ME.sur. Credo ita esse factum, ut dicis, sed mihi hoc responde. ME. so. roga.

Quid

ME.*sur*.Quid erat nomen nostræ matri? ME. *so*.Theusimarce. ME. *sur*. conuenit.

O salue insperate multis annis postq̃ conspicor
Frater. ME.*so*.& tu,quem ego multis miserisq; laboribus,
Vsq; adhuc quæsiui, quemq; ego esse inuentum gaudeo.

Mes.Hoc erat,quod hæc te meretrix huius uocabat nomine.
Hũc censebat te esse,credo,cum uocat te ad prandium.

ME.*sur*.Nãq; edepol hic mihi hodie iussi prandium apparrarier,
Clam meam uxorem,cui pallam surripui dudũ domo.
Eam dedi huic. ME. *so*. hanc ne dicis frater pallam, quam ego habeo?

ME.*sur*.Quomodo hæc ad te peruenit. ME. *so*. meretrix hæc ad prandium
Me adduxit, me sibi dedisse aiebat, prandi perbene,
Potaui atq; accubui scortum, pallam, & aurum hoc mihi dedit.

ME.*sur*. Gaudeo edepol, si quid propter me tĩ euenit boni.
Nanq; illa cum te ad se uocabat, me te esse credidit.

Mes. Nunquid me morare, quin ego liber, ut iussisti, eam.

ME.*sur*.Optimũ atq; æquissimũ orat frater, fac caussa mea.

ME.*so*.Liber esto. ME.*sur*. cũ tu es liber gaudeo Messenio.

Mes.Sed meliore est opus auspitio, liber perpetuo, ut siem.

ME.*so*. Quoniam hæc euenerunt frater nobis ex sententia,
In patriam redeamus ambo. ME. *sur*. frater faciam, ut tu uoles.

Auctionem hic faciam, & uendam quicquid est. nunc interim
Eamus intrò frater. ME.so. *fiat.* MES. *scitin' quid ego uos rogo?*
ME.*sur*.Quid? MES. *mihi ut præconium detis.* ME.*sur. dabitur.* MES. *ergo nunc iam*
Vis conclamari auctionem fore quidem? ME. *sur. die septimi.*
Mes. *Auctio fiet Menæchmi mane sanè septimi*
Venibunt serui suppellex, fundum, ædeis, omnia
Venibunt. quiqui licebunt, præsenti pecunia.
Venibit uxor quoq; etiam, si quis emptor uenerit.
Vix credo tota auctione capiet quinquagesies.
Nunc spectatores ualete, & nobis clare plaudite.

FINIS.

am, & uendam quicquid est. nunc

.ME.so. fiat. MES. scitin' quid ego

nihi ut præconium detis. ME. sur.
rgo nunc iam
onem fore quidem? ME. sur. sic

ni mane sanè septimi
ellex, fundum, ædeis, omnia
ibunt, præsenti pecunia.
tiam, si quis emptor uenerit.
one capiet quinquagesies.
ete, & nobis clare plaudite.

FINIS.

Atq; inde ante emigratum esse aliquot mensibus,
Senex abit. illum unde emerat ædeis conuenit.
Ad seruum redit ignarus quid faciat miser.
Dumq; illi sermones cedunt, interuenit
Danista mutuum cum fœnore postulans,
Id totum erat quatuor quadraginta minæ.
Vult scire quid pecunia factum siet
Senex, ait ille ædes emisse filium,
Postq̃ hinc expulsus monstris terrificis siet,
Placet seni mercaturire filium.
Iamq; adeo rem curare quo faciat modo,
Cupitq; demonstrari illasce ædeis sibi.
Seruus qui semel esse ceperat improbus
Sic esse pergit. De uicino ait suo,
Aedes mercatum filium. Quas dum senex
Inspicere uult, Tranio rem cum domino ædium
Transigit, exemplum ut liceat ex ijs sumere.
Cupere gynæceum ædificare & porticum,
Herum suum ut uxorem gnato desponderit.
Posthæc aduersum ut Callidamati uenerant,
Serui uocati, ædesq; clausas pepulerant,
Cognoscit omnia, de argento absumpto Senex,
Et de foro reuersum uicinum suum
Conueniens, delusum se à seruo comperit.
Sumit lora & seruos, illi insidias locat,
Re animaduersa confugit in aram Tranio.
Interq; uentu Callidamatis, filio
Seruoq; reconciliatur iratus senex.

Adeste animis, fauete, cum silentio
Quid Mostellaria sibi uelit, cognoscite.

ARGVMENTVM.

M.Anu misit emptos suos amores Philolaches,
O.mnemq; absente rem suo absumit patre,
S.enem, ut reuenit, ludificatur Tranio.
T.errifica monstra ait uideri in ædibus
E.t inde primum emigratum esse, interuenit
L.ucripeta fœnus fœnerator postulans.
L.udusq; rursum fit senex, nam mutuum
A.cceptum dicit pignus emptis ædibus.
R.equirit quæ sint, ait uicini proxumi,
I.nspectat illas, post se derisum dolet,
A.b sui sodale gnati exoratur tamen.

ACTVS. I. SCENA I.

GRVMIO, TRANIO, *serui duo.*

EXi é culina sis foras mastigia,
Qui mihi inter patinas exhibes argutias.
Egredere herilis pernicies ex ædibus
Ego pol te ruri si uiuam, ulciscar probe.
Exi inquam nidor é culina, quid lates?
TR.*Quid tibi, malum, hic ante ædes clamatio est?*
An ruri censes te esse? abscede ab ædibus.
Abi rus, abi dierecte, abscede de ianua.
En hoccine uolebas? GRV.*perij, cur me uerberas?*
TR.*Quia tu uis.* GRV.*patiar, sine modo adueniat senex*

Sine modo

Sine modo uenire saluom, quem absentem comes.

TR. *Nec uerisimile loquere, nec uerum, frutex,*
Comesse quenquam ut quisquam absentem possiet.

GR. *Tu urbanus uero scurra, deliciæ populi,*
Rus mihi tu obiectas: sanè credo Tranio
Quod te in pistrinum scis actutum tradier.
Cis hercle paucas tepestates Tranio
Augebis ruri numerum genus ferratile.
Nunc dum tibi lubet, licetq; pota, perde rem,
Corrumpe herilem filium adolescentem optimum.
Dies noctesq; bibite, pergræcamini,
Amicas emite, liberate, pascite
Parasitos, obsonate pollucibiliter.
Hæcne mandauit tibi cum peregre hinc ijt senex?
Hoccine modo hic rem curatam offendet suam?
Hoccine boni esse officium serui existumas,
Vt heri sui corrumpat, & rem, & filium?
Nam ego illum corruptum duco, quom his factis studet,
Quo nemo adæque iuuentute ex omni attica
Antehac est habitus parcus, nec magis continens,
Is nunc in aliam partem palmam possidet,
Virtute id factum tua & magisterio tuo.

TR. *Quid tibi, malum, mea, ut quid ego agam, curatio est?*
An ruri quæso non sunt quos cures boues?
Lubet potare, amare, scorta ducere.
Mei tergi facio hoc, non tui fidutia.

GR. *Quam confidenter loquitur? uæ.* TRA. *at te Iuppiter*
Diq; omnes perdant, oboluisti allium. Germa-

Germana illuuies, rusticus, hircus, hara suis,
Canem capra commista. Gru. quid tu uis fieri?
Non omnes possunt olere unguenta exotica,
Sicut oles, neq; superior quàm herus accumbere,
Neq; tam facetis, quàm tu uiuis, uictibus.
Tu tibi istos habeas turtures, pisces, aueis,
Sine me alliato fungi fortunas meas.
Tu fortunatus, ego miser, paciunda sunt.
TR. Meum bonum me, te tuum maneant malum.
Quasi inuidere mihi hoc uidere GRVnio
Quia mihi bene est, & tibi male est, dignissimum est
Decet me amare, & te bubulcitarier,
Me uictitare pulchre, te miseris modis.
GR. O carnificium cribrum quod credo fore,
Ita te forabunt patibulatum per uias
Stimulis, si huc reueniat senex.
TR. Qui scis an tibi istuc prius eueniat, quàm mihi?
GR. Quia nunq̃ merui, tu meruisti, & nunc meres.
TR. Orationis operam compendi face,
Nisi te mala re magna mactari cupis.
GR. Eruom daturin' estis bubus quod feram?
Date æs si non estis, agite porrò, pergite
Quo modo occepistis, bibite, pergræcamini
Este, ecfercite uos, saginam cedite.
TR. Tace atq; rus abi, ego ire in Pyræum uolo
In uesperum parare piscatum mihi.
Eruom tibi aliquis cras faxo ad uillam afferat.
Quid est? quid tu me nunc obtuere furcifer?

Pol tibi

GR. Pol tibi istuc credo nomen actutum fore,
TR. Dum intereas sic sit istuc actutum sino.
GR. Ita'st, sed unum hoc scito, nimio celerius
,, Venire quod molestum ẽ, quàm id quod cupide petas.
TR. Molestus ne sis, nunc iam i rus, teq; amoue.
Ne tu erres præter hac mihi, non facies moram.
GR. Satin' abijt? neq; quod dixi flocci æstumat.
Proh Di immortales obsecro uostram fidem,
Facite huc ut redeat noster quàm primum senex,
Triennium qui iam hinc abest, priusquam omnia
Periere, & ædeis & ager, qui nisi huc redit,
Paucorum mensium sunt relictæ reliquiæ.
Nunc rus abibo, nam eccum herilem filium
Video corruptum, hic ex adolescente optumo.

ACTVS. I. SCENA. II.
PHILOLACHES adolescens.

,, Recordatus multum, & diu cogitaui,
,, Argumentaq; in pectus multa institui
,, Ego, atq; in meo corde, si est quod mihi cor,
,, Eam rem uolutaui & diu disputaui,
,, Hominem quoius rei quando natus est,
,, Similem esse arbitrarer, simulacrumq; habere,
,, Id repperi iam exemplum
,, Nouarum ædium esse arbitror similem ego hominem,
,, Quando hic natus est, ei rei argumenta dicam,
,, Atq; hoc haud uidetur uerisimile uobis,
,, At ego id faciam esse ita, ut credatis,

,, Profecto ita esse, ut prædico, uero uincam,
,, Atq; hoc uosmetipsi scio,
,, Perinde uti nunc ego esse autumo, quando
,, Dicta audietis mea, haud aliter id dicetis,
,, Ausculate argumenta dum dico ad hanc rem,
,, Simul gnarituros uolo esse hanc rem mecum.
,, Aedes quom extemplo sunt paratæ, expolitæ,
,, Factæ probe, examussim,
,, Laudant fabrum, atq; ædes probant. sibi quisq;
,, Inde exemplum expetunt, sibi quisq; simile,
,, Suo usq; sumptu, operæ ne parcunt suæ,
,, Atq; ubi illò immigrat nequam homo indiligensq;
,, Cum pigra familia inmundus, instrenuus.
,, Hic iam ædibus uicium additur,
,, Bonæ cum curantur male
,, Atq; illud sæpe fit, tempestas uenit,
,, Confringit tegulas, imbricesq;, ibi
,, Dominus indiligens reddere alias ne uolt,
,, Venit imber, lauit parietes, perpluunt
,, Tigna, putrefacit aer operam fabri,
,, Nequior iam factus est usus ædium
,, Atq; haud fabri culpa, sed magna pars
,, Moram hanc induxerunt si quid nummo sarciri potest
,, Vsq; dum mantant, neq; id faciunt, donicum
,, Parietes ruunt, ædificantur ædes totæ denuo.
,, Hæc argumenta ego ædificijs dixi, Nunc etiam uolo
,, Dicere, ut homines ædium esse similes arbitremini.

Primum

,, *Primum dum parentes fabri liberûm sunt,*
,, *Et fundamentum substruunt liberorum,*
,, *Extollunt, parant sedulo in firmitatem,*
,, *Et ut in usum boni, & in speciem populo*
,, *Sint, sibiq; aut materiæ ne parcunt,*
,, *Nec sumptus ibi sumptui esse ducunt,*
,, *Expoliunt, docent literas, iura & leges,*
,, *Sumptu suo, & labore nituntur, ut*
,, *Alij sibi esse illorum similes expetant,*
,, *Ad legionem quom itant, adminiculum eis danunt*
,, *Tum aliquem cognatum suum*
,, *Eatenus abeunt à fabris.*
,, *Vnum ubi emeritum est stipendium igitur, tum*
,, *Specimen cernitur, quo eueniat ædificatio.*
,, *Nam ego ad id frugi usq; & probus fui, in fabrorum*
,, *Potestate dum fui,*
,, *Posteaq̃ immigraui in ingenium meum*
,, *Perdidi operam fabrorum illico oppido,*
,, *Venit ignauia, ea mihi tempestas fuit,*
,, *Ea mihi aduentu suo grandinem, imbremq; attulit,*
,, *Hæc uerecundiam mihi & uirtutis modum*
,, *Deturbauit, detexitq; me illico*
,, *Post illa obtigere eam negligens fui,*
,, *Continuo pro imbre amor aduenit in cor meum.*
,, *Is usq; in pectus permanauit, permadefecit*
,, *Cor meum. Nunc simul res, fides, fama, uirtus,*
,, *Decusq; deseruerunt, ego sum in usu*
,, *Factus nimio nequior, atq; edepol ita*

,, Hæc tigna humide putent, non uideor mihi
,, Sarcire posse ædeis meas, quin totæ
,, Perpetuæ ruant, quin cum fundamento
,, Perierint, nec quisquam esse auxilio queat,
,, Cor dolet, quom scio nunc ut sum, atq; ut fui,
,, Quo neq; industrior de iuuentute erat
,, Arte Gymnastica, disco, hastis, pila,
,, Cursu, armis, equo, uictitabam uolupe
,, Porsimonia & duricia, disciplinæ alijs eram,
,, Optumi quiq; expetebant eam doctrinam sibi.
,, Nunc postquam nihili sum, id uero meopte ingenio
repperi.

ACTVS. I. SCENA. III.

PHILEMATIVM *mulier*, SCAPHA *ancilla*
PHILOLACHES *adolescens*.

PH. IAm pridem ecastor frigida non laui magis lubenter,
Nec unde me melius mea Scapha rear esse defecatam.
SC. Euentus rebus omnibus, uelut horno meßis magna
Fuit. PHI. quid ea meßis attinet ad meam lauationem?
SC. Nihilo plus, quàm lauatio tua ad meßim. PHILO. ò
Venus uenusta,
Hæc illa est tempestas mea, mihi quæ modestiam omnē
Detexit, tectus quà fui, quam mihi amor & cupido
In pectus perpluit meum, neq; iam unq̄ obtigêre possum.

Madent

Madent iam in corde parietes, periere hæc oppido ædes.

Phile. Contempla amabo mea Scapha, satin' hæc me uestis deceat.

Volo meo placere PHIlolachi meo ocello, meo patrono.

SC. Quin tu te exornas moribus lepidis, quum lepida tute es.

Non uestem amatores mulieris amant, sed uestis fartū.

Philo. Ita me Dij amēt, ut lepida Scapha sapit scelesta multū,

Vt lepide res omnes tenet, sententiasq; amantum.

Phile. Quid nunc? SCA. quid est? PHILE. quin me aspice & contempla, ut hæc me deceat.

SC. Virtute formæ id euenit, te ut deceat, quicquid habeas

Philo. Ergo hoc ob uerbum te Scapha donabo ego profecto hodie aliqui,

Neq; patiar te gratis hanc laudasse, quæ placet mihi.

Phile. Nolo ego te assentari mihi. SCA. nimis quidem tu stulta es mulier.

Ehò mauis uituperari falso, quàm uero extolli?

Phile. Equidem pol, uel falso tamen laudari multo malo,

Quàm uerò culpari, aut alios meā speciem irridere

„ Ego uerum amo. uerum uolo mihi dici. mendacem odi.

SC. Ita tu me ames, ita Philolaches tuus te amet, ut uenusta es.

Philo. Quid ais scelesta? quomodo adiurasti ita ego istam amarem?

Quid, ita hæc me? id cur non additum est? infecta dona facio.

Periisti, quod iam promiseram tibi dono, perdidisti.

SC. Equidem pol miror tam catam, tam doctam te, & bene doctam,

Non stultam stulte facere. PHILO. quin mone quæso si quid erro.

SC. Tu ecastor erras, quæ quidem illum expectas unum atq; illi

Morem præcipue sic geras, atq; alios asperneris.

Matronæ, non meretricum est, unum uni inseruire amantem.

Philo. Prò Iuppiter, nam quod malum uersatur meæ domi illud?

Dij Deæq; omnes me pessumis exemplis interficiant,

Nisi ego illam anum interfecero siti, fameq; atq; algu.

Phile. Nolo ego mihi male te Scapha præcipere. SCA. stulta es plane, quæ

Illum tibi æternum putes fore amicum, & beneuolentem.

Moneo ego te, te deseret ille ætate & facietate.

Phile. Nō spero. SCA. Insperata accidunt magis sæpe, quàm

,, quæ speres.

Postremo si dictis nequis perduci, ut uera hæc credas

Mea dicta, ex factis nosce rem, uide quæ sim, & quæ fui ante.

Nihilo ego, quàm nunc tu amata sum, atq; uni modo gessi morem,

Qui pol me, ubi ætate hoc caput colorem commutauit,

Reliquit, deseruitq; me, tibi idem futurum credo

Vix com=

Philo. Vix comprimor, quin inuolem illi in oculos stimulatrici.

Phile. Solam illi me soli censeo esse oportere obsequentem,
Solam ille me soli sibi suo quom liberauit.

Philo. Proh Dij immortales mulierem lepidam & pudico ingenio,
Bene hercle factum, & gaudeo mihi nihil esse huius caußa.

SC. Inscita ecastor tu quidem es. PHILE. quapropter? SCA. quæ istuc cures,
Vt te ille amet. PHILE. cur obsecro non curem? SCA. libera es iam,
Tu iam quod quærebas habes, ille te nisi amabit ultro,
Id pro capite tuo quod dedit, perdiderit tantum argenti.

Philo. Perij hercle, ni ego illam peßumis exemplis enicaßo,
Illa hanc corrumpit mulierem malesuada uicij lena.

Phile. Nunquam ego illi poßum gratiam referre, ut meritu'st de me,
Scapha, id tu mihi ne suadeas, ut illum minoris pendam.

SC. At hoc unum facito cogites, si illum inseruibis solum
Dum tibi nũc hæc ætatula est, in senecta male querere,

Philo. In anginam ego nunc me uelim uerti, ut ueneficæ illi
Fauces prehendam, atq; enicem scelestam stimulatricem.

Phile. Eundem animum oportet nunc mihi esse gratum ut impetraui,
Atq; olim, priusq̃ id extudi, quom illi subblandiebar.

Philo. Dij me faciant quod uolunt, ni ob istam orationem
Te liberasso denuo, & nisi Scapham enicasso.

SC. Si tibi sat acceptum est, fore amicum tibi sempiternũ,
Atq; illum amatorem tibi proprium futurum in uita,
Soli gerundum censeo morem, & capiundas crines,

Phile. Vt fama est, homini exinde solet pecuniam inuenire,
,, Ego si bonam famam mihi seruasso, sat ero diues.

Phile. Si quidem hercle uendundum est, pater uenibit multo potius,
Quàm te, me uiuo, unquam sinam aut egere, aut mendicare.

SC. Quid illis futurum est cæteris qui amant te? PHILE. magis amabunt
Quom uidebunt gratiam referri,

Philo. Vtinam meus nunc mortuus pater ad me nuncietur.
Vt ego exhæredem meis bonis me faciam, atq; hæc sit hæres.

SC. Iam ista quidẽ absumpta res erit, diesq; noctesq; estur,
Bibitur, neq; quisquam parsimoniam adhibet. Sagina plane est.

Philo. In te hercle certu'st principium, ut sim parcus, experiri.
Nam neq; edes quicquam, neq; bibes apud me ijsce diebus.

Phile. Si quid tu in illum bene uoles loqui, id loqui licebit.
Nec recte si illi dixeris, iam ecastor uapulabis.

Philo. Edepol si summo ego Ioui illoc argẽto sacruficassem,
Pro illius capite, quod dedi, nunq̃ æque id bene collocaßem,

Vt ui-

Vt uideas eam medullitus me amare, ob probus homo sum,
Quæ pro me caussam diceret, patronum liberaui.
SC. Video te nihili pendere præ Philolachete omnes homines,
Nunc ne eius caussa uapulem, tibi potius assentabor.
Si acceptum sat habes tibi fore illum amicum sempiternum.
Phile. Cedò mihi speculum, & cum ornamentis arculam actutum Scapha,
Ornata ut sim, quom huc ueniat PHIlolaches uoluptas mea.
SC. Mulier quæ se suamq; ætatem spernit, speculo ei usus est.
Quid opu'st speculo tibi, quæ tute speculo speculum es maxumum?
Philo. Ob istuc uerbum, ne nequicquam Scapha tam lepide dixeris
Dabo aliquid hodie tibi peculi Philematium mea,
Phile. Suo quicq; loco uide an capillus compositu'st commode.
SC. Vbi tu commodes, capillum commodum esse credito.
Philo. Vah quid illa pote peius quicquam muliere memorarier?
Nunc assentatrix scelesta est, dudum aduersatrix erat
Phile. Cedò cerussam. SCA. quid cerussa opus est? PHILE. nam qui malas oblinam.
SC. Vna opera ebur atramento candefacere postules.

Philo. Lepide dictum de atramento atq; ebore, euge plaudo Scaphæ.

Phile. Tum tu igitur cedò purpurissum. SCA. non do, scita es tu quidem.
Noua pictura, interpolare uis opus lepidißimum.
Non istanc ætatem oportet pigmentū ullum attingere,
Neq; cerussam, neq; melinum, neq; ullam aliam offuciam.
Cape igitur speculum. PHIlo. hei mihi misero sauium speculo dedit.
Nimis uelim lapidem, qui ego illi speculo diminuam caput.

SC. Linteum cape, atq; exterge tibi manus. PHIle. quid ita obsecro?

SC. Vt speculum tenuisti, metuo ne oleant argentum manus,
Ne usquam argentum te accepiße suspicetur PHIlolaches.

Philo. Non uideor uidiße lenam callidiorem ullam alteram
Vt lepide atq; astute ī mentem uenit de speculo, malæ.

Phile. Etiamne unguentis ungendam censes? SCA. minime feceris.

Phile. Quapropter? SCA. quia ecastor mulier recte olet, ubi nihil olet.
Nam istæc ueteres quæ se unguentis unctitant interpoles.
Vetulæ, edentulæ, quæ uicia corporis fuco occulunt
Vbi sese sudor cum unguentis consociauit, illico
Itidem olent, quasi quom unà multa iura confundit coquos.

Quid

Quid oleas nescias, nisi id unum male olere intelligas.

Philo. *Vt perdocte cuncta callet, nihil hac docta doctius*
Verum illud est, maximaq; pars uostrorum intelligit
Quibus anus domi uxores sunt, quæ uos dote meruerunt.

Phile. *Agedum contempla aurum & pallam, satin' hæc me deceat Scapha?*

SC. *Non me curare istuc oportet.* PHIle. *quem obsecro igitur?* SCA. *eloquar,*
PHilolachem, is ne quid emat, nisi quod tibi placere censeat.
Nam amator meretricis mores sibi emit auro & purpura,
Quid opus est, quod suum esse nolit, ei ultro ostentarier?
Purpura ætas occultanda est, aurum turpe mulieri.
Pulchra mulier nuda erit, q̃ purpurata, pulchrior.
Postea nequicq̃ exornata est bene, si morata est male.
,, *Pulchrum ornatum turpes mores peius cœno collinunt.*
Nam si pulchra est, nimis ornata est. PHIlo. *nimis diu abstineo manum.*
Quid hic uos duæ agitis? PHIle. *tibi me exorno ut placeam.* PHIlo. *ornata es satis.*
Abi hinc tu intrò, atq; ornamenta hæc aufer. sed uolupta mea,
Mea PHIlematium potare tecum collubitum est mihi.

Phile. *Lubet et edepol mihi tecum, nam quod tibi libet, idem mihi lubet.*

Mea uoluptas. PHILO. hem istuc uerbum uile est uiginti minis.

Cedò amabo decumbe, næ emptum tibi dare hoc uerbum uolo.

Etiamnunc decem minæ apud te sunt, uel rationem puta,

Triginta minas pro capite tuo dedi. PHILE. cur exbras?

Philo. Egòne id exprobrem, qui mihimet cupio id opprobrarier

Nec quicquam argenti locaui iam diu usquam æque bene.

Phile. Certe ego, quod te amo, operam nusquam melius potui ponere.

Philo. Bene igitur ratio accepti, atq; expensi inter nos conuenit.

Tu me amas, ego te amo, merito id fieri uterq; existumat,

Hæc qui gaudent, gaudeāt perpetuo suo semper bono.

Phile. Age accumbe igitur, cedo aquam manibus puer, appone hic mensulam.

Philo. Qui inuident, ne unquam eorum quisquam inuideat prorsus commodis.

Phile. Vide tali ubi sint, ubi unguenta. PHILO. quid opus est, cum stacta accubo.

Sed est ne hic meus sodalis, qui huc incedit cum amica sua?

Is est Callidamates, cum amica incedit, euge oculus meus,

Conueni-

Conueniunt maniplares, eccos prædam participes petunt.

ACTVS. I. SCENA. IIII.

CALLIDAMATES, SCAPHA, DELPHIVM, PHILOLACHES, PHILEMATIVM.

CA. *Aduorsum uenire mihi ad* PHILOLACHEM.
Volo tempori, audi, hem tibi imperatum est,
Nam illic ubi fui inde effugi foras.
Ita me ibi male conuiuij, sermonisq;
Pertæsum est. Nunc comessatum ibo ad Philolachem,
Vbi nos hilari ingenio & lepide accipiet.
Ecquid tibi uideor mammam adire. DEL. *semper*
Istoc modo moratus uiuere debebas.
CA. *Vis ne ego te, ac tu me amplectere?*
DE. *Si tibi cordi est facere, licet.* CAL. *lepida es.*
Duce me amabo. DEL. *caue ne cadas, asta.*
CA. *Oh ocellus es meus, tuus sum alumnus, mel meum.*
DE. *Caue modo ne prius in uia accumbas,*
Quàm illic, ubi lectus est stratus, coimus.
CA. *Sine cadere me.* DEL, *sino, sed & hoc quod mihi in manu est.*
Si cades, non cades quin cadam tecum.
Iacentes tollet postea nos ambos aliquis,
Madet homo. CAL. *tun' meam uis mammam adire?*
DE. *Cedo manum, nolo equidem te affligi,*
CA. *Hem tene, age i simul quod ego eam, an scis?*

Scio, in

DE. Scio,in mentem uenit modo.CAL. nempe domum eo
Comessatum.DEL. imò istuc quidem iam memini.
Philo. Num non uis obuiam me hisce ire anime mi?
Illi ego ex omnibus optume uolo, iam
Reuortar. PHIlo. diu est iam id mihi. CAL. ecquis hic
est?
Philo. Adest.CAL.Eu PHIlolaches, salue amicißime
Mihi hominum omnium. PHIlo. Dij te ament, accubá
Callidamates. unde agis te? CAL. unde homo ebrius.
Philo. Probè, quin amabo accubas Delphium mea.
CA. Date illi quod bibat, dormiam ego iam.
Philo. Num mirum hic, aut nouom quippiam facit? quid ego
Hoc faciam postea mea. DEL. sic sine eum quiescere.
PHIlo. age tu,
Interim da ab DELphio cito cantharum circûm.

ACTVS. II. SCENA. I.

TRANIO, PHILOLACHES, CALLIDAMATES. DELPHIVM PHILEMATIVM. PVER.

TR. IVppiter supremus summis opibus, atq; industrijs
Me perisse, & PHIlolachetem cupit herilem filiũ.
Occidit spes nostra. nusquam stabulum est confidentiæ,
,, Nec salus nobis saluti iam esse, si cupiat, potest,
Ita mali mœroris montem maximum ad portum modo
Cõspicatus sum, herus aduenit peregre. Perijt Tranio.
Ecquis homo est, qui facere argenti cupiat aliquantum
lucri,

Qui

Qui hodie sese excruciari meam uicem poßit pati?
Vbi sunt isti plagipatidæ ferritribaces uiri?
Vel isti qui hastis trium nummorum caussa subeunt sub falas?
Vbi aliqui quindenis hastis corpus transfigi solent?
Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excucurrerit,
Sed ea lege, ut offigantur bis pedes, bis brachia.
Vbi id erit factum, à me argentum petito præsentarium.
Sed ego sum ne infœlix, qui non curro curriculo domum.
Philo. Adest obsonium, eccum Tranionem à portu redit.
TR. PHilolaches. PHilo. quid est? TRA. ego & tu. PHilo. quid? & ego & tu. TRA. perijmus.
Philo. Quid ita? TRA. pater adest. PHilo. quid ego ex te audio? TRA. absumpti sumus.
Pater inquam tuus uenit. PHilo. ubi est is, obsecro te? TRA. adest.
Philo. Quis id ait? quis uidit? TRA. egomet inquam uidi. PHilo. uæ mihi,
Quid ego agam? TRA. nunquid tu, malum, me rogitas quid agas? accubans.
Philo. Tun' uidisti? TRA. egomet inquam. PHilo. certe? TRA. certe inquam. PHilo. occidi,
Si tu uera memoras. TRA. quid mihi sit boni, si mentiar?
Philo. Quid ego nunc faciam? TRA. iube hæc hinc omnia amolirier.

Quis istic dormit? PHILO. Callidamates. TRA. suscita istum Delphium.

DE. Callidamates, Callidamates uigila. CAL. uigilo, cedò ut bibam.

DE. Vigila, pater aduenit peregre Philolachæ. CAL. ualeat pater.

Philo. Valet ille quidem, atq; ego disperij. CAL. disperisti? qui potest?

Philo. Quæso edepol exurge, pater aduenit. CAL. tuus uenit pater?

Iube abire rursum, quid illi reditio huc etiam fuit?

Philo. Quid ego agam? pater iam hic me offendet miserum, adueniens ebrium,

Aedes plenas conuiuarum, & mulierum, miserum est opus

,, Igitur, demum fodere puteum, ubi sitis fauces tenet,

Sicut ego aduentu patris, nunc quæro, quid faciam miser.

TR. Ecce autem hic deposuit caput, & dormit, suscita.

Philo. Etiam uigilas? pater inquam aderit iam hic meus. CAL. ain' tu pater?

Cedò soleas mihi, ut arma capiam, iam pol ego occidam patrem.

Philo. Perdis rem, tace amabo. abripite hunc intrò actutum inter manus.

CA. Iam hercle ego uos pro matula habebo, nisi mihi matulam datis.

Philo. Perij. TRA. habe bonum animũ, ego istum lepide medicabor metum. Nullus

Philo. Nullus sum. TRA. taceas, ego, qui istæc sedem meditabor tibi.
Satin' habes, si aduenientem ego ita patrem faciam tuum,
Non modo ne introeat, uerumetiam ut fugiat longe ab ædibus?
Vos modo hinc abite intrò, atq; hæc hinc propere amolimini.
Philo. Vbi ego ero? TRA. ubi maxume esse uis, cum hac, tu cum istac eris.
Del. Quid est igitur? abeamus hinc nos. TRA. non hoc longe DElphium.
Nanq; intus potate, haud tantillo hac quidem caussa minus.
Philo. Hei mihi quàm istæc blanda dicta, quò eueniant, madeo metu.
TR. Potin' animo ut sis quieto, & facias quod iubeo? PHilo. potest.
TR. Omnium primum PHilematium intrò abi, & tu DELphium.
Del. Morigeræ tibi erimus ambæ. PHile. ita ille faxit Iupiter.
TR. Animum aduortito nunc tu iam, quæ uolo accurarier.
Omnium primum dum, ædes iam fac occlusæ sient.
Intus caue mutire quenquam siueris. PHilo. curabitur.
TR. Tanquam si intus natus nemo in ædibus habitet. PHilo. licet.
TR. Neu quisquam responset, quando hasce ædes pultabit senex.

Philo. Nunquid aliud? TRA. clauim mihi harum ædium
Laconicam
Iā iube efferri intus. hasce ego ædeis occludā hinc foris.
Philo. In tuam custodiam me, & meas spes trado Tranio.
TR. Pluma. haud interest patronus, an cliens propior siet
Homini, quoi nulla in pectore est audatia.
Nam quoiuis homini, uel optumo, uel pessumo,
Quamuis de subito facile est facere nequiter.
Clauim cedò, atq; abi intrò, atq; occlude ostium.
Verum id uidendum'st, id uiri docti est opus,
Quæ designata sint, & facta nequitia,
Ne quid patiantur, quamobrem pigeat uiuere:
Tranquille cuncta, & ut proueniant sine malo,
Sicut ego efficiam, quæ facta hic turbabimus,
Profecto ut liqueant omnia, & tranquilla sint,
Neq; quicquam nobis pariant ex se incommodi.
Sed quid tute egrederis? perij iam iam optume
Præceptis paruisti. PVER. Herus iussit maxumo
Opere orare, ut patrem aliquo absterreres, modo
Ne introiret ædes. TRA. quin etiam illi hoc dicito,
Facturum me, ut ne etiam aspicere ædes audeat,
Capite obuoluto ut fugiat cum summo metu.
Clauim cedò, atq; abi hinc intrò, atq; occlude ostium,
Et ego hinc occludam, iube uenire nunc iam.
Ludos ego hodie uiuo præsenti hic seni
Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.
Concedam à foribus huc, hinc speculabor procul,
Vnde aduenienti sarcinam imponam seni.

actus

ACTVS. II. SCENA. II.

THEVROPIDES *senex*, TRANIO *seruus*.

The. H*Abeo Neptune gratiam magnam tibi,*
Quom me amisisti uix à te uiuom modo,
Verum si post hac me pedem latum modo
Scies imposuisse in undam, haud caussa'st illico,
Quod nunc uoluisti facere, quin facias mihi.
Apage, apage te à me, nunc iam post hunc diem
Quod crediturus tibi fui, omne credidi.
TR. *Edepol Neptune peccauisti largiter,*
Qui occasionem hanc amisisti tam bonam.
Theu. *Triennio post Aegypto aduenio domum,*
Credo expectatus ueniam familiaribus.
TR. *Nimio edepol ille potuit expectatior*
Venire, qui te nunciaret mortuum.
Theu. *Sed quid hoc? occlusa ianua est interdius.*
Pultabo. heus ecquis istas aperit mihi fores?
TR. *Quis homo est, qui nostras ædes accessit prope?*
Theu. *Meus seruos hic quidem est Tranio?* TRA. *ò Theuropides.*
Here salue, saluom te aduenisse gaudeo.
Vsq; ne ualuisti? Theu. *usq;, ut uides.* TRA. *factum optume.*
Theu. *Quid uos, isani ne estis?* TRA. *qui dū?* Theu. *sic, quia*
Foris ambulatis, natus nemo in ædibus
Seruat, neq; qui recludat, neq; qui respondeat.
Pultando pedibus pene confregi assulas

TR. Ehò, an tu tetigisti has ædes? THE. cur non tangerem?
Quin pultando inquam pené confregi fores.
TR. Tetigistin? THeu. tetigi inquam, & pultaui. TRA. uah. THeu. quid est?
TR. Male hercle factum. THeu. quid est negocij? TRA. non potest
Dici, quàm indignum facinus fecisti & malum.
Theu, Quid iã? TRA. fuge obsecro atq; abscede ab ædibus
Fuge huc, fuge ad me propius, tetigistin' foreis?
Theu. Quomodo pultare potui, si non tangerem?
TR. Occidisti hercle. THeu. quem mortalem? TRA. omnes tuos,
Theu: Di te deæq; omnes perduaxint cum isto omine.
TR. Metuo, te atq; istos expiare ut possies.
Theu. Quamobrem? aut quam subito rem mihi apportas nouam?
TR. Eheus iube illos illinc amabo abscedere.
Theu. Abscedite. TRA. ædes ne attingatis, tangite
Vos quoq; terram. THeu. obsecro hercle, quin eloquere iam.
TR. Quia septem menses sunt, cum in hasce ædes pedem
Nemo intrò tetulit, semel ut emigrauimus.
Theu. Eloquere, quid ita? TRA. circumspice dum, nunquis ẽ
Sermonem nostrum qui aucupet? THeu. tutum probé est.
TR. Circumspice etiam. THeu. nemo est, loquere nunc iam.
TR. Capitalis cedes facta est. THeu. non intelligo.
TR. Scelus inquam factu'st iam diu antiquom, & uetus,

Antiquom id adeo, nos nunc factum inuenimus.

Theu. *Quid istuc est scelestc? aut quis id fecit? cedo.*

TR. *Hospes necauit hospitem captum manu,*
Iste, ut ego opinor, qui has tibi aedeis uendidit,

Theu. *Necauit?* TRA. *aurumq; ipsi ademit hospiti,*
Eumq; hic defodit hospitem ibidem in aedibus.

Theu. *Quapropter id uos factum suspicamini?*

TR. *Ego dicam, ausculta. ut foris coenauerat*
Tuus gnatus, postquam redit à coena domum,
Abimus omnes cubitum, condormiuimus.
Lucernam forte oblitus fueram extinguere,
Atq; ille exclamat de repente maxumum.

Theu. *Quis homo? an gnatus meus?* TRA. *St. tace, ausculta modo.*
Ait hoc pacto sibi dixisse mortuum,
Qui ab hinc sexaginta annis occisus foret.

Theu. *Insomnis?* TRA. *mirum quin uigilanti diceret,*
Interdum inepte stultus es. THeu. *taceo.* TRA. *ecce quid ait.*
Ego transmarinus hospes sum Diapontius,
Hic habito, haec mihi dedita est habitatio,
Nam me Acheruntem recipere Horcus noluit.
Quia praemature uita careo, per fidem
Deceptus sum, hospes hic me necauit, isq; me
Defodit insepultum, clam ibidem in hisce aedibus
Scelestus auri caussa, nunc tu hinc emigra.
Sceleste hae sunt aedes, impia est habitatio.
Quae hic monstra fiunt, anno uix possum eloqui.

Secede. Theu. quid obsecro factu'st? TRA. concrepuit foris,
Hiccine percußit? Theu. guttam haud habeo sanguinis,
Viuom me accersunt ad Acheruntem mortui.
TR. Perij illisce hodie, hanc conturbabunt fabulam.
Nimis quàm formido, ne manifesto hic me opprimant.
Theu. Quid tute tecum loquere? TRA. abscede ab ianua.
Fuge obsecro hercle. Theu. quo fugiam? etiam tu fugis?
TR. Nihil ego formido, pax mihi est cum mortuis.
Theu. Heu Tranio. TRA. non me appellabis, si sapis.
Nihil ego commerui, neq; istas percußi foreis.
Theu. Quæso quid egre est, quæ res te agitat Tranio?
Qui cum istæc loquere? TRA. an quæso tu appellaueras?
Ita me Di amabunt, mortuum illum credidi
Expostulare, quia percußisses foreis.
Sed tu etiam ne astas, nec quod dico obtemperas?
Theu. Quid faciam? TRA. caue respexis, fuge atq; operi caput.
Theu. Cur non fugis tu? TRA. pax mihi est cum mortuis.
Theu. Scio, quid modo igitur tantopere extimueras?
TR. Nihil me curaßis inquam, ego mihi prouidero.
Tu ut occepisti, tantum quantum quis, fugies,
Atq; Herculem inuocabis. Theu. Hercules te inuoco.
TR. Et ego tibi hodie ut det senex magnum malum.
Proh Di immortales, obsecro uostram fidem,
Quid ego hodie negocij confeci, malum.

ACTVS

ACTVS. III. SCENA. I.

DANISTA. THEVROPIDES *senex*. TRANIO *seruus*.

DA. SCelestiorem ego annum argento fœnori,
Nunq̃ ullum uidi, quàm hic mihi annus obtigit.
A mane ad noctem usq; in foro dego diem,
Locare argenti nemini nummum queo.
TR. Nunc pol ego perij planè in perpetuum modum.
Danista adest, qui dedit, argentum fœnori.
Qui amica est empta, quoq; opus in sumptus fuit.
Manifesta res est, nisi quod occurro prius,
Ne hoc nunc senex resciscat. Ibo huic obuiam.
Sed quid nam hic sese tam cito recipit domum?
Metuo ne de hac re quippiam hic inaudiuerit.
Accedam atq; appellabo. Eu quàm timeo miser,
„ Nihil est miserius, quàm animus hominis conscius,
Sicut meus habet. uerum ut ut res sese habet,
Pergam turbare porrò, ita hæc res postulat.
Vnde is? THeu. conueni illum unde hasce ædes emerã.
TR. Nunquid dixisti de illo, quod dixi tibi?
Th. Dixi hercle uero, atq; omnia. TRA. uæ misero mihi.
Etiam fatetur de hospite? THeu. imò pernegat.
TR. Metuo ne techinæ meæ perpetuo perierint.
Theu. Quid tute tecum? TRA. nihil enim. Sed dic mihi,
Dixtin' quæso? TH. dixi inquam atq; ordine omnia.
TR. Etiam fatetur de hospite? TH. imò pernegat.
TR. Negat? TH. negat inquam. TR. perij oppidò cum
Non confitetur? TH. dicam si confessus sit.

 Quid

Quid nunc faciendum censes? TRA. egon' quid censeam? cogito.

Cape obsecro hercle te cum eo unà iudicem,
Sed eum uideto, ut capias, qui credat mihi,
Tam facile uinces, quàm pirum uolpes comest.

DA. Sed Philolachetis eccum seruum Tranium.
Qui mihi neq; fœnus, neq; sortem argenti danunt.

Th. Quo tute agis? TRA. nec quoq̃ abeo. næ ego sum miser,
Scelestus, natus dijs inimicis omnibus.
Iam illo præsente adibit. Næ ego homo sum miser.
Ita & hinc & illinc exhibent negocium.
Sed occupabo adire. DA. hic ad me it, saluus sum.
Spes est de argento. TRA. hilarus est frustra istic homo.
Saluere iubeo te mi saturites bene.

DA. Salue & tu. Quid de argento? TRA. abi sis belua.
,, Continuo adueniens pilum iniecisti mihi.

DA. Hic homo est inanis. TRA, hic homo est certe ariolus.

DA. Quin tu istas mittis Tricas? TRA. quin quiduis cedo.

DA. Vbi Philolaches est? TRA. nunquam potuisti mihi
Magis oportunus aduenire, quàm aduenis.

DA. Quid est? TRA. concede huc. DA. quin mihi argentum redditur.

TR. Scio te bona esse uoce, ne clama nimis.

DA. Ego hercle uero clamo. TRA. ah gere morem mihi.

DA. Quid tibi ego morem uis geram? TRA. abi quæso hinc domum.

DA. Abeam? TRA. redito huc circiter meridie.

Redctur

DA. *Redetur ne igitur fœnus?* TRA. *redetur nunc abi.*

DA. *Quid ego huc recursem, aut operam sumam, aut conteram?*

Quid si hic manebo potius ad meridiem?

TR. *Imò abi domum. Verum hercle dico. Abi modo.*

DA. *Quin uos mihi fœnus date, quid nugamini?*

TR. *Eu hercle næ tu abi modo, ausculta mihi.*

DA. *Iam hercle ego illūc nominabo hic.* TRA. *euge strenue.*

Beatus uero es nunc cum clamas. DA. *meum peto.*

Multos me hoc pacto iam dies frustramini.

Molestus si sum, reddite argentum, abiero.

Responsiones omnes hoc uerbo eripite.

TR. *Sortem accipe.* DA. *imò fœnus. id primum uolo.*

TR. *Quid tute hominem, hominum omnium teterrime,*

Venisti huc externatum? agas quod in manu est.

Non dat. non debet. DA *non debet?* TRA. *nec erit quidem.*

Ferre hoc potes, an mauis ut aliquò abeat foras?

Vrbem exul linquat factis his caussa tui?

Quoi sortem uix dare licebit. DA. *quin non peto.*

Theu. *Eia mastigia ad me redi.* TRA. *iam istic ero.*

DA. *Illi bucedæ erunt multo potius, quàm ego*

Sim restio. Mane tu atq; asiste illico.

TR. *Molestus ne sis nemo dat. age quid lubet.*

Tu solus credo fœnore argentum datas.

DA. *Cedo fœnus. redde fœnus. fœnus reddite.*

Daturin' estis fœnus actutum mihi?

Date mihi fœnus. TRA. *fœnus illic, fœnus hic.*

Nescit quidem nisi fœnus fabularier
Veterator. Neq; ego tetriorem beluam
Vidisse me unquam quenq̃ quàm te censeo.

DA. Non edepol nunc me tu tuis uerbis territas,
Calidum hoc est,& si procul abest,urit male.

TH. Quod illud est fœnus obsecro,quod illic petit?

TR. Pater eccum aduenit,peregre non multo prius
Illius.Is tibi & fœnus, & sortem dabit.
Ne inconciliare,quod nos porrò postules.
Vide num moratur?DA.quin feram si quid datur.

TH. Quid ais tu? TRA. quid uis? TH. quis illic est? quid illic petit?
Quid Philolachetem gnatum compellat meum
Sic,& præsenti tibi facit conuitium?
Quid illi debetur? TR.obsecro hercle te, iube
Obici argentum huic ob os impuræ beluæ.

TH. Iubeam?TRA.iube homini argento os uerberarier.

DA.Perfacile ego ictus perpetior argenteos.

TH. Quod illud argentũ est?TRA.huic debet Philolaches,
Paulum.TH.quantillum? TRA.quasi quadraginta minas.

DA.Ne sane id multum censeas,paulum id quidem est.

TR. Audin'? uidetur ne obsecro hercle idoneus
Danista qui sit?genus quod improbissimum est.

TH. Non ego istuc curo,quis iste sit.Vnde sit,
Illud uolo mihi dici,id me scire expeto.
Adeo etiam argenti fœnus creditum audio.

TR.Quatuor quadraginta illi debentur minæ.

Dic te daturum ut abeat. TH. Egon' dicam dare?
TR. Dic. TH. egóne? TRA. tu ipsus. dic modo ausculta mihi.
Promitte. age inquam ego iubeo. TH. responde mihi.
Quid eo est argento factum? TR. Saluum est. TH. soluite
Vosmet igitur si saluom est. TRA. ædeis filius
Tuus emit. TH. ædeis? TRA. ædeis. TH. Euge Philolaches
Patrissat. Iam homo in mercatura uortitur.
Ain' tu ædeis? TRA. ædeis inq̃. sed scin' cuius modi?
TH. Qui scire possum? TR. uah. TH. quid est? TRA. ne me roga.
TH. Nam quid ita? TR. speculo claras, clarorem merum.
TH. Bene hercle factum. quid eas quanti destinat?
TR. Talentis magnis totidem, quot ego & tu sumus.
Sed araboni has dedit quadraginta minas.
Hinc sumpsit. quas ei dedimus, satin' intelligis?
Nam postq̃ hæcce ædeis ita erant, ut dixi tibi,
Continuo est alias ædeis mercatus sibi.
TH. Bene hercle factum. DA. heus iam appetit meridies.
TR. Absolue hunc quæso uomitum, ne hic nos enecet.
Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Et sors, & fœnus. DA. tantum est. nihilo plus peto.
TR. Velim quidem hercle, ut uno nummo plus petas.
TH. Adolescens mecum rem habe. DA. nempe abs te petam.
TH. Petito cras. DA. abeo, sat habeo, si cras fero.
TR. Malum quod isti di deæq; omnes duint.
Ita mea consilia perturbat planissime.
Nullum edepol hodie genus est hominum tetrius.

,, Nec minus bono cum iure, quàm danisticum.
TH. Qua in regione istas ædeis emit filius?
TR. Ecce autem perij. TH. dicis ne hoc quod te rogo?
TR. Dicam. Sed nomen hominis quæro quid siet.
TH. Age comminiscere ergo. TRA. quid ego nunc agam?
Nisi ut in uicinum hunc proxumum, mendacium,
Eas emisse ædeis huius dicam filium.
,, Calidum hercle audiui esse optimum mendacium.
Quicquid dei dicunt id rectum est dicere.
TH. Quid igitur iã commentus? TRA. Dij istum perduint
Imò istunc potius. De uicino hoc proximo
Tuus emit ædeis filius. TH. bonan'fide?
TR. Siquidem es argentum redditurus, tum bona.
Si redditurus non es, non emit bona.
TH. Non in loco emit perbono has. TRA. imò optimo.
TH. Cupio hercle inspicere has ædeis. pultadum fores,
Atq; euocato aliquem intus ad te Tranio.
TR. Ecce autem iterum nunc quid ego dicam nescio,
,, Iterum iam ad unum saxum me fluctus ferunt,
Quid nunc? Non hercle quid nunc faciam reperio.
Manifesto teneor. TH. euoca dum aliquem foras.
Qui circũducat. TRA. heus tu. At hic sunt mulieres.
Videndum est primum, utrum eæ uelint, an non uelint.
TH. Bonum æquumq; oras, I, percontare & roga.
Ego hic tantisper dum exis, te opperiar foris.
TR. Dij te deæq; omnes funditus perdant senex,
Ita mea consilia undiq; oppugnas mala.
Euge optime. Eccum dominus ædium foras

Simo

Simo progreditur ipsus. huc concessero,
Dum mihi senatum consilij in cor conuoco,
Igitur tum accedam hunc, quando quid agam inuenero.

ACTVS. III. SCENA. II.

SIMO. THEVROPIDES *senes* . TRANIO *seruus.*

SI. M*Elius anno hoc mihi non fuit domi,*
Nec quando esca una bene meruerit magis
Prandium mihi uxor perbonum dedit.
Nunc dormitum me iubet ire. minime.
Non mihi forte uisum illico fuit
Melius, quàm prandium, quom solum dedit,
Voluit in cubiculum abducere me anus.
,, *Non bonus somnus est de prandio. apage.*
Clanculum ex ædibus me edidi foras.
Tota turget mihi uxor nunc scio domi.
TR. *Res parata est mala in uesperum huic seni.*
Nam & cœnandum & cubandum est, intus male.
SI. *Quo magis cogito ego cum meo animo,*
Si quis dotatam uxorem domi suæ habet.
Neminem sollicitat sopor,
Ire dormitum odio est. Nunc uero mihi,
Exequi certa res est hoc, ut abeam
Potius hinc ad forum, quàm domi cubem,
Atq; pol nescio, ut moribus sient
Vostræ. hoc sat scio, quàm mea me habeat male.
Peiusq; post hac forte, quàm fuerit mihi.
TR. *Si abitus tuus tibi senex fecerit male,*

Nihil

Nihil erit quod deorum ullum accusites,
Te ipse iure optimo merito incuses licet.
Sed tempus nunc est senem hunc alloqui mihi.
Hoc habet. repperi, qui senem ducerem.
Quo dolo à me dolorem procul pellerem,
Accedam. Dij te ament plurimum Simo.
SI. Saluos sis TRAnio. TRA. ut uales? SI. non male.
Quid agis? TRA. hoīem optimū teneo. SI. amice facis
Cum me laudas. TRA. decet certe. SI. certe hercle. at ego te
Haud bonum teneo seruum. TRA. quid ita uero Simo?
SI. Quid nūc, q̄ mox? TRA. quid ē? SI. quod solet fieri.
TR. Dic igitur quod solet fieri, quid id est?
SI. Quod facitis uos. Sed ut uerum Tranio loquar.
,, Sic decet. ut homines sunt, ita morem geras.
,, Vita quàm sit breuis simul cogita.
TR. Quid, ehem uix tandem
Percepi super his rebus nostris te loqui.
SI. Musice hercle agitis ætatem, ita ut uos decet.
Vino, & uictu, piscatu probo, electili,
Vitam colitis. TRA. imò ita ea quidem antehac erat,
Nunc nobis omnia hæc exciderunt Simo.
SI. Qui dum? TRA. ita oppido occidimus omnes Simo.
SI. Non taces? prospere uobis cuncta usq; adhuc
Processerunt. TRA. ita ut dicis facta haud nego.
Nos profecto probè ut uoluimus uiximus.
,, Sed Simo ita nunc uentus nauem nostram subito
Deseruit. SI. quid est? quomodo pessime potuit?

Quæ

Quæ nec subducta erat tuto in terra antehac?

TR. Ei. SI. quid est? TRA. me miserum occidi. SI. qui? TRA. quia

Venit nauis nostræ naui, quæ frangat ratem.

SI. Velim ut uelles Tranio. sed quid est negocij?

TR. Eloquar herus peregre uenit. SI. tunc tibi

Chorda tenditur inde in ferriterium,

Postea in crucem recta. TRA. nunc te ego per genua

Obsecro, ne indicium hero facias meo. SI. è me,

Ne quid metuas, nihil sciet. TRA. patrone salue.

SI. Nihil moror mihi istius modi clientes.

TR. Nunc hoc quod ad te noster me misit senex.

SI. Hoc mihi responde primum, quod ego te rogo,

Iam de istis rebus uester quid sensit senex?

TR. Nihil quicquam. SI. nunquid increpauit filium?

TR. Tam liquidus est, quàm liquida esse tempestas solet.

Nunc te hoc orare iussit opere maximo,

Vt sibi liceret inspicere has ædeis tuas.

SI. Non sunt uenales. TRA. scio equidem istuc. sed senex,

Gynæceum ædificare uolt hic in suis.

Et balneas & ambulacrum & porticum.

SI. Quid ille consomniauit? TRA. ego dicam tibi,

Dare uolt uxorem filio quantum potest,

Ad eam rem facere uolt gynæceum nouum.

Nam sibi laudasse hasce ait architectonem

Nescio quem, esse ædificatas has sanè bene.

Nunc hinc exemplum capere uult, nisi tu ne uis.

Nam ille eò magnopere ex te sibi exemplum petit,

Quia hic audiuit esse æstatem perbonam, Subdiu

Subdiu coli hasce solere perpetuum diem.

SI. Imò edepol uero, cum usq; quaq; est umbra, tamen
Sol semper hic est, usq; à mane ad uesperum,
Quasi flagitator astans usq; ad ostium,
Nec mihi umbra usq̃ est, nisi si in puteo quæpiam est.

TR. Quid Sarsinatis ecqua est? si umbram non habes.

SI. Molestus ne sis, hæc sunt sicut prædico.

TR. Attamen inspicere uolt. SI. inspiciat si lubet,
Si quid erit, quod illi placeat. de exemplo meo
Ipse ædificato. TRA. Eon' uoco huc hominẽ? SI. uoca.

TR. Alexandrum magnum, atq; Agathoclem aiunt maximas
Duo res gessisse, Quid mihi fiet tertio?
Qui solus facio facinora immortalia.
,, Vehit hic clitellas, uehit hic autem alter senex.
Nouitium mihi quæstum institui non malum.
Nam muliones mulos clitellarios
Habent, Ego homines habeo clitellarios.
Magni sunt oneris, quicquid imponas uehunt.
Nunc hunc haud scio an colloquar, congrediar.
Heus Theuropides. TH. quis nominat me?

TR. Hero seruus multum suo fidelis.
Quo me miseras, affero omne impetratum.

Th. Quid illic obsecro tam diu destitisti?

TR. Seni non otium erat, id sum opperitus.

Th. Antiquum hoc obtines tuum, tardus ut sis.

TR. Heus tu, si uoles uerbum hoc cogitare
,, Simul flare, sorbereq; haud facile

Est, Ego

Est, Ego hic esse & illic simul haud potui.
TH. *Quid nunc?* TRA. *uise, specta, tuo arbitratu.*
TH. *Age duc me.* TRA. *num moror?* TH. *subseqnor te,*
TR. *Senex ipse te ante ostium eccum opperitur.*
Sed mœstus est sese hasce uendidisse.
TH. *Quid tandem?* TRA. *orat ut suadeam Philolacheti,*
Vt istas remittat sibi. TH. *haud opinor.*
Sibi quisq; ruri metit. si male emptæ
Forent, nobis has haud redhibere liceret.
Lucri quicquid est, id domum trahere oportet.
Misericordias iam habere haud hominem oportet.
TR. *Morare hercle cum uerba facis, subsequere.*
TH. *Do tibi ego operam* TRA. *senex illic est. Hem adduxi tibi hominem.*
SI. *Saluum te aduenisse peregrè gaudeo Theuropides.*
TH. *Dij te ament.* SI. *inspicere hic ædeis te has uelle aiebat mihi.*
TH. *Nisi tibi incommodum est.* SI. *imò commodum. i, intrò atq; inspice.*
TH. *At enim mulieres.* SI. *caue tu ullam floccifacias mulierem.*
Qualibet perambula ædeis oppido, tanquam tuas.
TH. *Tanquam?* TRA. *ah caue tu illi obiectes nunc in ægritudine*
Te has emisse. non tu uides hũc, uultu ut tristi est senex?
TH. *Video.* TRA. *ergo irridere neu uideare, gestire admodum;*
Noli facere mentionem te has emisse. TH. *intelligo.*

Et bene monitũ duco, atq; te existimo humano ingenio.
Quid nunc? SI. quin tu is intrò atq; ociose perspectas, ut lubet.

TH. *Bene benigneq; arbitror te facere.* SI. *factũ edepol uolo Vin' qui perductet.* TH. *apage istum perductorem, non placet.*

SI. *Quid? quid est?* TH. *errabo potius, quàm perductet quispiam.*

TR. *Viden' uestibulum ante ædis hoc & ambulacrum cuiusmodi?*

TH. *Luculentum edepol profectò.* TRA. *age specta postes cuiusmodi,*
Qua sint firmitate facti, & quanta crassitudine.

TH. *Non uideor uidisse postes pulchriores pol mihi.*

SI. *Eo precio empti fuerant olim.* TRA. *audin' fuerant dicere?*
Vix uidetur continere lachrymas. TH. *quanti hos emeras?*

SI. *Tris minas pro istis duobus præter uecturam dedi.*

TH. *Hercle quin multum improbiores sunt, quàm à primo credidi.*

TR. *Quapropter?* TH. *quia edepol ambo ab infimo trames secat.*

TR. *Intempestiuos excisos credo, id eis uicium nocet.*
Atq; etiam nunc satis boni sunt, si sint inducti pice,
Nõ enim hæc pultifagus opifex opera fecit barbarus.
Viden' coagmenta in foribus. TH. *uideo.* TRA. *specta quàm arcte dormiunt.*

Dormiunt?

TH. Dormiunt? TR. illud quidē, ut conniuent, uolui dicere.
TH. Satin' habes, ut quicq; magis contemplor, tanto magis
placet.
TR. Viden' pictū, ubi ludificatur cornix una, uolturios duo?
Cornix astat, ea uolturios duo uicißim uellicat.
Quæso huc ad me specta, cornicē, ut cōspicere poßies.
Iam uides? TH. profecto nullam equidem illic corni-
cem intuor.
TR. At tu istò ad nos obtuere, quoniam cornicem nequis
Conspicari, si uolturios forte poßis contui.
TH. Omnino, ut te absoluam, nullā pictam cōspicio hic auē.
TR. Age iam mitto. ignosco. ætate non quis obtuerier.
TH. Hæc quæ possum, ea mihi profecto cuncta uehementer
placent.
SI. Latius demum est operæpretium iuiße. TH. recte
edepol mones.
SI. Eho istum puer circumduce hasce ædeis, & conclauia.
Nā egomet ductarem, nisi mihi esset ad forum negociū.
TH. Apage istū à me perductorem nihil moror ductarier.
SI. Quid? quid est? TH. errabo potius, quàm perductet
quispiam.
SI. Aedis dico. TH. ergo ītrò eo, sine pductorē SI. i. licet,
TH. Ibo intrò igitur. TRA. mane sis, uideam ne canis. TH.
agedum uide.
TR. Est. TH. ubi canis est? abi directa, abin' hinc in ma-
lam crucem.
At etiam restas? abi istinc. SI. nihil pericli est, age.

,, Tam placida est, quàm est aqua, uise. ire intrò audacter licet.

Eo ego hinc ad forum. TH. fecisti commode. bene ambula.

Tranio age, canem istanc hinc à foribus abducas face,

Et si non metuenda est. TRA. quin tu illam aspice, ut placide accubat?

Nisi molestum uis uideri te, atq; ignauum. TH. iam ut lubet.

Sequere hac igitur. TRA. equidem haud usquam à pedibus abscedam tuis.

ACTVS. III. SCENA. III.

TRANIO seruus THEVROPIDES senex.

TR. Quid tibi uisum est Mercimonij? TH. totus gaudeo.

TRA. num nimio emptæ tibi uidentur? TH. nunquam edepol ego me scio

Vidisse unquam ablectas ædes, nisi modo hasce. TRA. ecquid placent?

TH. Ecquid placeant me rogas? Imò uero perplacent.

TR. Cuiusmodi gynæceum? quid porticum? TH. insanum bonam.

Non equidem ullam in publico esse maiorem hac existimo.

TR. Quin ego ipse & Philolaches in publico omnes porticus

Sumus commensi. TH. quid igitur? TRA. longe omnium longissima est. Dij immo-

TH. Dij immortales mercimonij lepidi? Si hercle nunc ferat,
Sex talenta magna argenti pro istis præsentaria,
Nunquam accipiam. TRA. si here te accipere cupias,
nunquam sinam.
TH: Bene res nostra collocata est istoc mercimonio.
TR. Me suasore atq; impulsore id factum audacter dicito,
Qui subegi, fœnore argentum ab Danista ut sumeret,
„ Quod isti dedimus araboni. TH. seruauisti omnem
ratem,
Nempe octoginta debentur huic minæ? TRA. haud
nummo amplius.
TH. Hodie accipiat. TRA. ita enim uero, ne qua caussa sub
siet.
Vel mihi denumerato, ego illi porrò denumerauero.
TH. At enim nequid captioni mihi sit, si dederim tibi.
TR. Egóne te ioculo modo ausim, dicto aut facto fallere?
TH. Egon' abs te ausim nō cauere nequid committam tibi?
TR. Qui tibi nunquam quicq̄ postquam tuus sum uerbo-
rum dedi.
TH. Ego enim caui recte. TRA. eam mihi debes gratiam,
atq; animo meo.
TH. Sat sapio, si abs te mō uno caueo. TRA. tecum sentio.
TH. Nunc abi, i, rus. dic me aduenisse filio. TRA. faciam
ut uoles.
TH. Curriculo abi, iube in urbem ueniat iam simul tecum
TRA. licet.
Nūc ego me illà per posticum ad congerrones conferā.
Dicā ut hic res sint quietæ, atq; ut hūc hinc amouerim.

ACTVS. IIII. SCENA. I.

PHANISCVS *aduorsitor*.

„ SErui qui cum culpa carint, tamen malum
„ Metuunt, hi solent esse heris utibiles.
„ Nam illi qui nihil metuunt, postq̄ sunt malum
„ Meriti, stulta sibi expetunt consilia,
„ Exercent sese ad cursuram, fugiunt. Sed
„ Hi si repræhensi sunt faciunt á malo,
„ Peculio quod nequeunt, facere suo.
„ Augent ex pauxillo, thesaurum inde parant.
„ Mihi in pectore consilij quod est.
„ Lubet cauere malam rem prius,
„ Quàm ut meum tergum exsynceratum fiat.
„ Vt adhuc fuit. mihi corium esse oportet.
„ Syncerum atq; uti uetem uerberari.
Si huic imperabo, probè tectum habebo.
Malum cum impluit cæteris, ne impluat mihi.
„ Nam ut serui uolunt esse herum, ita solet esse,
„ Bonis boni sunt, improbi, qui malus fuit.
Nam nunc domi nostræ tot pessimi uiuont.
Peculi sui prodigi, plagigeruli, ubi aduorsum ut
Eant, uocantur hero, Non eo. molestus ne sis.
Scio quo properas, gestis aliquò iam hercle,
Ire uis mula foras pastum bene merens.
Hoc precium inde abstuli. ita abij foras. Solus
Nunc eo aduorsum hero ex plurimis seruis.
Hoc die crastini, cum herus resciuerit,

Mane

Mane castigabit eos bubulis exuuijs.
Postremo minoris pendo tergum illorum, q̃ meum.
Illi Buccedæ erunt multo pocius, quàm ego
Sim restio.

ACTVS.IIII. SCENA. II.

SERVVS *alius.* PHANISCVS *aduorsitor.*
THEVROPIDES *senex.*

SEr. M*Ane tu atq; aßiste illico*
*Phanisce etiã respice.*PH.*mi molestus ne sis.*
SEr. *Vide ut fastidit Simia.*
PH. *Mihi sum, libet esse. quid curas?*
SEr. *Manes ne illico impure parasite?*
PH. *Qui parasitus sum?* SER. *ego enim*
Dicam. cibo perduci poteris quouis,
Ferocem facis, quia te herus tam amat. PH. *uah.*
Oculi dolent? SER. *cur?* PH. *quia fumus molestus.*
SE. *Tace sis faber, qui cudere soles plumbeos*
*Nummos.*PH.*non potes tu cogere me, ut tibi*
*Maledicam, nouit herus me.*SER.*suam quidem*
Pol culcitulam oportet. PH. *si sobrius sis*
*Male non dicas.*SER.*tibi obtemperem, cum tu mihi*
Nequeas? PH.*at tu mecum peßime, i aduersus.*
SEr. *Quæso hercle Phanisce, abstine iam sermonem*
*De istis rebus.*PH.*faciam & pultabo fores.*
Heus ecquis hic est, maximam qui his iniuriam
Foribus defendat? ecquis huc exit atq; aperit?
Nemo hinc quidem exit. ut esse addecet,
Nequam homines, ita sunt. Sed eo magis cauto est

Opus, ne huc exeat, qui male me multet.

Hic quidem neq; conuiuarum sonitus, itidem ut antehac fuit.

Neq; tibicinam cantantem, neq; alium quenq̃ audio.

TH. Quæ illæc res est? quid illi homines quærunt apud ædes meas?

Quid uolunt? quid introspectant? PH. pergam pultare ostium.

Heus reclude? heus Tranio, etiam aperis? TH. quæ hæc est fabula?

PH. Etiamne aperis? Callidamati nostro aduorsum uenimus.

TH. Heus uos pueri, quid istic agitis? quid istas ædeis frangitis?

PH. Herus hic noster potat. TH. herus hic uester potat? PH. ita loquor.

TH. Puer nimium es delicatus. PH. ei aduorsum uenimus.

TH. Cui homini? PH. hero nostro. quæso quoties dicendum est tibi?

TH. Puer hic nemo habitat. Nam te esse arbitror puerum probum.

PH. Nõ hic Philolaches adulescens habitat hisce in ædibus?

Ser. Senex hic cerebrosus est certe. PH. erras peruerse pater.

Nam nisi hinc hodie emigrauit, aut heri, certo scio

Hic habitare. TH. quin sex menses iam hic nemo habitat. Ser. somnias.

TH. Egóne? Ser. tu. TH. tu ne molestus, sine me cum puero loqui.

Nemo

PH. *Nemo habitat hem?* TH. *ita profectò.* PH. *nam heri & nudiustertius,*
Quartus, quintus, sextusq́; postquàm hinc peregre eius pater
Abiuit, nunquam hic triduum unum desitum est esse, & bibi,
TH. *Quid ais?* PH. *triduum unum est haud intermissum esse, bibi.*
Scorta duci, pergræcari, fidicinas, tibicinas,
Ducere. TH. *quis istæc faciebat?* PH. *Philolaches.* TH. *qui Philolaches?*
PH. *Cui patrem Theuropidem esse opinor.* TH. *heu mihi occidi.*
Si hæc hic uera memorat. pergam porrò percōtarier.
Ain' tu istuc, potare solitum Philolachem istum quisquis est,
Cum hero uestro? PH. *hic inquam.* TH. *puere præter speciem stultus es.*
Vide sis ne forte ad merendam quopiam diuorteris,
Atq́; ibi meliuscule, quàm sat fuerit biberis. PH. *quid est?*
TH. *Ita dico. ne ad alias ædeis perperam deueneris.*
PH. *Scio quà me ire oportet, & quo uenerim noui loqui.*
Philolaches hic habitat cuius est pater Theuropides.
Qui postq̄ pater ad mercatum abiuit hinc, Tibicinam
Liberauit. TH. *Plilolaches ergo?* PH. *ita. Philematium quidem.*
TH. *Quanti?* Ser. *triginta talentis.* PH. μὰ τὸν ἀπόλλω *sed minis.*

TH. *Ain' minis triginta amicam destinatum Philolachem?*

PH. *Aio.* TH. *atq; eam manu emisisse.* PH. *aio.* TH. *& postquam eius hinc pater*

Sit profectus peregre, perpotasse istic aßiduo

Tuo cum domino? PH. *aio.* TH. *quid, is ædes emit hic proximas?*

PH. *Non aio.* TH. *quadraginta etiam dedit huic, quæ essent pignori?*

PH. *Neq; illud aio.* TH. *ei perdis.* PH. *imò suum patrem ille perdidit.*

TH. *Vera cantas.* PH. *uana uellem, patris amicus uidelicet.*

TH. *Eu edepol patrem eum miserum prædicas.* PH. *nihil hoc quidem est.*

Triginta minæ præterq̃ alios dapsiles sumptus facit.

Perdidit patrem. unus istic seruus est sacerrimus

Tranio, Is uel Herculi conterere quæstum poßiet.

Edepol eius me patris miseret, qui cum istæc sciet

Facta, ita amburet misero ei corculum carbunculus.

TH. *Siquidem ista uera sunt.* PH. *quid merear quamobrem, mentiar?*

Heus uos ecquis hasce aperit? TH. *quid istas pultas? ubi nemo intus est.*

PH, *Aliò credo commessatum abijsse, abeamus nunc iam.*

TH. *Puere iam ne abis? libertas penula est tergo tuo.*

PH. *Mihi, nisi herùm metuam & curem, nihil est qui tergum tegam.*

ACTVS.

ACTVS. IIII. SCENA. III.
THEVROPIDES, SIMO *senes duo.*

PErij hercle. Quid opus est uerbis? ut uerba audio.
Nõ equidem in Aegyptum hinc mõ uectus fui,
Sed etiam in terras solas orasq; ultimas,
Sum circumuectus, ita ubi nunc sim nescio.
Verum iam scibo. Nam eccum unde ædis filius
Meus emit. Quid ais tu? SI. à foro incedo domum.
TH. *Nunquid processit ad forum, tibi hodie noui?*
SI. *Etiam.* TH. *quid tandem?* SI. *uidi efferri mortuum.* TH, *hem.*
Nouum. SI. *unum uidi mortuum efferri foras,*
Modo eum uixisse aiebant. TH. *uæ capiti tuo.*
SI. *Quid tu otiosus res nouas requiritas?*
TH. *Quia hodie adueni peregre.* SI. *promisi foras,*
Ad cœnam ne me te uocare censeas.
TH. *Haud postulo edepol.* SI. *uerum cras, nisi quis prius*
Vocauerit me, uel apud te cœnauero.
TH. *Ne istuc quidem edepol postulo. Nisi quid magis*
Es occupatus, operam mihi da. SI. *maxime.*
TH. *Minas quadraginta accepisti, quas sciam*
A Philolachete. SI. *nunquam nummum quod sciam.*
TH. *Quid à Tranione seruo meo?* SI. *multo id minus.*
TH. *Quas ille araboni tibi dedit.* SI. *quid somnias?*
TH. *Egóne? At quidem tu, qui istoc speras modo*
Posse dißimulando infectum hoc reddere.

Quid au

SI. Quid autem? TH. quod me absente tecum hic filius
Negocij geßit. SI. mecum, ut ille hic gesserit,
Dum tu hinc abes negotij? quidnam? aut quo die?
TH. Minas tibi octoginta argenti debeo.
SI. Non mihi quidem hercle. uerum si debes, cedo.
,, Fides seruanda est. Ne ire inficias postules.
TH. Profecto non negabo debere, & dabo,
Tu caue quadraginta accepisse hinc ne neges.
SI. Quæso edepol huc me specta, & responde mihi.
Te uelle uxorem aiebat tuo nato dare,
Ideo ædificare hic uelle aiebat in tuis.
TH. Hic ædificare uolui? SI. sic dixit mihi.
TH. Ei mihi disperij, uocis non habeo satis.
Vicini, interij, perij. SI. nunquid Tranio
Turbauit? TH. imò exturbauit omnia.
Te ludificatus est, & me, hodie indignis modis.
Quid tu ais? SI. hæc res sic est, uti narro tibi.
TH. Deludificatus est me hodie in perpetuum modum.
Nunc te obsecro, ut me bene iuues, operamq; des.
SI. Quid uis? TH. I mecum hac obsecro te una simul
SI. Fiat. TH. seruorumq; operam & lora mihi cedo.
SI. Sume. TH. eademq; ego opera hæc tibi narrauero.
Quis me exemplis hodie ille ludificatus est.

ACTVS. V SCENA. I.

TRANIO seruus. THEVROPIDES senex.

QVi homo timidus erit in rebus dubijs, nauci non erit,
Atq; equidem quid id esse dicam uerbum nauci nescio. Nam

Nam herus me postq̃ rus misit, ut filium suum accersẽa
rem,
Abij illà per angiportum, ad hortum nostrum clancu-
lum,
Ostium quod in angiportu est horti patefeci fores,
Eaq; eduxi omnem legionem, & maris, & fœminas.
Postq̃ ex obsidione in tutum eduxi maniplares meos,
Capio consilium, ut senatum congerronum conuocem.
Quem cum conuocaui, atq; illi me è senatu segregant.
Vbi ego uideo rem uorti in meo foro, quantum potest
Facio idem, quod plurimi alij, quibus res timida, aut
turbida est,
Pergunt turbare usq; ut nequid posit conquiescere.
Nam scio equidem nullo pacto iã esse posse clã senem.
Sed quid hoc ẽ, quod foris cõcrepuit proxima uicinia?
Herus meus hic quidem est, gustare ego eius sermonem
uolo.

TH. Illico intra limen astate, illic ut cum extemplo uocem,
Continuo exiliatis manicas celeriter conectite.
Ego illum ante ædes præstolabor ludificatorem meum.
Cuius ego hic ludificabo corium, si uiuo probè.

TR. Res palam est. nunc te uidere melius est, quid agas
TRanio.

TH. Docte atq; astute mihi captandum est cum illo, ubi huc
aduenerit,
Non ego illi extemplo meum ostendam sensum. mittam
lineam.
Dißimulabo me horum quicquam scire. TRA. ô mor-
talem malum. Alter

Alter hoc Athenis nemo doctior dici potest.
Verba dare illi, non magis hodie quisquam, quàm lapidi, potest,
Aggrediar hominem, appellabo. TH. nunc ego ille huc ueniat uelim.
TR. Si quidem pol me quæris, assum præsens præsenti tibi.
TH. Euge Tranio, quid agitur? TRA. ueniunt ruri rustici,
Philolaches hic iam aderit. TH. edepol mihi opportune aduenit,
Nostrum ego hic uicinum, opinor esse hominem audacem, & malum.
TR. Quidum? TH. qui negat nouisse uos. TRA. negat? TH. nec uos sibi
Nummum unquam argenti dedisse. TRA. abi, ludis me credo. haud negat.
TH. Quid iam. TRA. scio iocaris nunc tu. nam ille quidem haud negat.
TH. Imò edepol negat profecto, neq; se has ædeis Philolachi
Vendidisse. TRA. eho an negauit sibi datum argentum obsecro?
TH. Quin iusiurandum pollicitus est, dare si uellem mihi.
Neq; se hasce ædeis uendidisse, neq; sibi esse argentum datum.
Dixi ego istuc idem illi. TRA. quid ait? TH. seruos pollicitus est dare
Suos mihi omnes quæstioni. TRA. nugas, nunquam edepol dabit.

Dat pro=

TH. Dat profecto. TRA. quin & illum in ius iube ire. TH. iam mane
Experiar, ut opinor, certum est. TRA. mihi huc hominem cedo.
TH. Quid si igitur ego accersam homines? TRA. factum iam esse oportuit,
Vel iube ædis mancipio poscere. TH. imò hoc primum uolo
Quæstioni accipere seruos. TRA. faciundum edepol censeo,
Ego interim hanc aram occupabo. TH. quid ita? TRA. nullam rem sapis,
Ne eni illi huc confugere poßint quæstioni quos dabit
Hic ego tibi præsidebo, ne interbitet quæstio.
TH. Surge. TRA. minime. TH. ne occupaßis obsecro aram. TRA. cur? TH. scies.
Quia id enim maxime uolo, ut illi istoc cõfugiant, sine.
Tanto apud iudicem hunc argenti condemnabo facilius.
TR. Quod agis, id agas, quid tu porrò uis serere negotium?
Nescis quàm meticulosa res sit, ire ad iudicem.
TH. Surge dum huc. est consulere igitur quiddam quod tecum uolo.
TR. Sic tamẽ hic consilium dedero. nimis plus sapio sedens,
Tum consilia firmiora sunt de diuinis locis.
TH. Surge. ne nugare. aspice dum contra me. TRA. aspexi. TH. uides?
TR. Video. huc si quis intercedat tertius pereat fame.

Quidum

TH. Quidum? TRA. *quia nihil quæsti siet. Mali hercle ambo sumus.*

TH. *Perij.* TRA. *quid tibi est?* TH. *dedisti uerba.* TRA. *qui tandem?* TH. *probè*

Me emunxti. TRA. *uide sis satin' recte. Num mucci fluunt?*

TH. *Imò etiã cerebrum quoq; oĩem è capite emunxti meum.*
Nam omnia malefacta uostra repperi radicitus,
Non radicitus quidem hercle, uerumetiam eradicitus.
Nunquam edepol hodie inultus destinauerit tibi.
Iam iubebo ignem, & sarmenta, carnifex circumdari.

TR. *Ne faxis sis, nam elixus esse, quàm assus soleo suauior.*

TH. *Exempla edepol faciam ego in te.* TRA. *quia placeo, exemplum expetis.*

TH. *Loquere cuiusmodi reliqui, quom hinc abibam filium?*

TR. *Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, oculis, labris.*

TH. *Aliud te rogo.* TRA. *aliud ego nunc tibi respondeo.*
Sed eccum tui gnati sodalem uideo huc incedere
Callidamatem, illo præsente, mecum agito, si quid uoles.

ACTVS. V. SCENA. II.

CALLIDAMATES *adulescens,* THEVROPIDES *senex.* TRANIO *seruus.*

V*Bi somnum sepeliui omnem, atq; edormiui crapulam,*
Philolaches uenisse mihi suum narrauit peregre huc patrem, Quoq;

Quoq; modo hominem aduenientem, seruus ludificatus siet,
Ait se metuere in conspectum illius procedere.
Nunc ego de sodalitate solus sum orator datus,
Qui à patre eius conciliarem pacem. atq; eccum optie
Iubeo te saluere, & saluos cum aduenis Theuropides
Peregre gaudeo. hic apud nos hodie cœnes uolo.
TH. Callidamate Dei te ament. de cœna facio gratiam.
CA. Quin uenis? TRA. promitte. ego ibo pro te, si tibi non libet.
TH. Verbero etiam irrides? TRA. quia me pro te ire ad cœnam autumo.
TH. Non enim ibis ego ferare faxo ut meruisti in crucem
CA. Age mitte ista, & ito ad me ad cœnam. TRA. dic uenturum. quid taces?
CA. Sed tu quid istuc confugisti in aram inscitißimus?
TR. Adueniens perterruit me. loquere nunc quid fecerim,
Nunc utriusq; disceptator eccum adest. age disputa.
TH. Filium corrupisse aio te meum. TRA. ausculta modo,
Fateor peccauisse, amicam liberasse, absente te
Fœnori argentum sumpsiße, id esse absumptum prædico.
Nunquid aliud fecit, nisi quod faciunt summis gnati generibus?
TH. Hercle mihi tecum cauendum est. nimis, quàm es orator Catus.
CA. Sine me dum istuc iudicare. surge, ego istic assedero.
TH. Maxime. accipito hanc ad te litem. TRA. enim istic captio est.

Fac ego ne metuam igitur,& ut tu meam timeas uicem.

TH. Iam minoris omnia facio, præ quàm quibus modis
Me ludificatus est. TRA. bene hercle factum, & factũ gaudeo,

,, Sapere istac ætate oportet, qui sunt capite candido.

TH. Quid ego nunc faciam, si amicus Demipho, aut Philonides?

TR. Dicito ijs, quo pacto seruus tuus te ludificauerit,
Optimas frustrationes dederis in comœdijs.

CA. Tace parumper sine me uicißim loqui. Ausculta. TH. licet.

CA. Omnium primum sodalem me esse scis gnato tuo,
Is adijt me. Nam illum prodire pudet in conspectum tuum,
Propterea quæ fecit, quia te scire scit. Nunc te obsecro,
Stulticiæ adulescentiæq; eius ignoscas, tuus est,
Scis solere illanc ætatem tali ludo ludere,
Quicquid fecit, nobiscum unà fecit, nos deliquimus.
Fœnus, sortem, sumptumq; omnem, quam i amica est, omnia
Nos dabimus, nos conferemus, nostro sumptu, non tuo.

TH. Non potuit uenire orator magis ad me impetrabilis,
Quam tu. neq; illi sum iratus, neq; quicquam succenseo,
Imò me præsente amato, bibito, facito, quod lubet.
Si hoc pudet fecisse sumptum, supplicij habeo satis.

TR. Dispudet istam ueniam. quid me fiet nunc iam?

TH. Verberibus cedere lutum pendens. tametsi me pudet.
Interimam hercle ego, si uiuo. CA. fac istam cunctam gratiam.

Tranioni remitte quæso hanc noxiam caussa mea.

TH. *Aliud quid uis impetrari à me, facilius perferam,*
Quam ut non ego istum pro suis factis pessumis pessum premam.

CA. *Mitte quæso istunc.* TH. *hem uiden' tu, uti restat furcifer?*

CA. *Tranio quiesce si sapis.* TH. *tu quiesce hanc rem modo Petere, ego illum uerberibus, ut sit quietus, subegero.*

CA. *Nihil opus est profecto, age iam sine modo te exorarier.*

TH. *Nolo ores.* CA. *quæso hercle.* TH. *nolo inquam ores.* CA. *ne quicquam ne uis*
Hanc modo unam noxiam unā quæso. fac caussa mea.

TR. *Quid grauaris, quasi non cras iam commeream aliam noxiam,*
Ibi utrunq; & hoc & illud poteris ulcisci probè.

CA. *Sine te exorem.* TH. *age abi, abi impune. hem huic habeto gratiam.*
Spectatores fabula hæc est acta uos plausum date.

FINIS HVIVS COMOE-
DIAE.

M. ACCII PLAVTI TRINVMMVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

LVXVRIA.

INOPIA.

MEGARONIDES *ſenex.*

CALLICLES *ſenex.*

LYSITELES *adoleſcens.*

PHILTO *ſenex.*

LESBONICVS *adoleſcens.*

STASIMVS *ſeruos.*

CHARMIDES *ſenex.*

SYCOPHANTA

T.Heusaurum abstrusum domo abiens peregre Charmides
R.emq; omnem amico Callicli mandat suo.
I.Hoc absente male rem perdit filius.
N.am & aedeis uendit, has mercatur Callicles.
V.irgo indotata, soror istius poscitur.
M.inus quo cum inuidia ei det dotem Callicles,
M.andat qui dicat aurum ferre sese à patre.
V.t uenit ad aedeis, hunc deludit Charmides
S.enex, ut rediit, quoius nubunt liberi.

PROLOGVS, LVXVRIA ET INOPIA.

LV. *SEquere me mea gnata, ut munus fungaris tuum*
IN. *Sequor, sed finem fore quem dicam, nescio.*
LV. *Adest, hem illae sunt aedeis, i intrò nunc iam.*
Nunc ne quis erret uostrum, paucis in uiam
Deducam, siquidem operam promittitis dare.
Nunc primum igitur, quae ego sim & quae illa haec etiam siet,
Huc quae abiit intrò, dicam si animum aduortitis.
Primum mi Plautus nomen LVXVRIAE *indidit.*
Tum mihi gnatam hanc is esse uoluit, INOPIAM.
Sed huc quid introierit impulsu meo
Accipite, & date mihi uacuas aureis, dum eloquor.
Adolescens quidam est, in hisce qui habitat aedibus:
Is rem paternam me adiutrice perdidit,
Quoniam, qui me aleret, nihil esse uideo reliqui.

Dedi meam gnatam, qui cum ætatem exigat.
Sed de argumento ne expectetis fabulæ.
Senes qui huc uenient, hi rem uobis aperient.
Nam nomen græce huic est THESAVRO *fabulæ.*
Philemon scripsit, Plautus uortit barbare.
Nomen TRINVMMO *fecit, nunc hoc uos rogat,*
Vt liceat possidere hanc nomen fabulam.
Tantum est, ualete, adeste cum silentio.

ACTVS. I. SCENA. I.

MEGARONIDES.

NE amicum castigare immane est facinus,
uerum in ætate utile,
Et conducibile, nam ego amicum hodie meum,
Concastigabo pro commerita noxia inuitus, ni me id inuitet ut faciam, fides.
Nam hic nimium morbus mores inuasit bonos,
Ita plerunq; omnes iam sunt intermortui, sed dum illi ægrotant, interim mores mali,
Quasi herba irrigua succreuerunt uberrime,
Neq; quicquam hic uile nunc est, nisi mores mali,
Eorum licet iam messem metere maxumam, nimioq; hic pluris pauciorum gratiam,
Faciunt pars hominum, quàm id quod prosit pluribus.
Ita uincunt illud conducibile, gratiæ
Quæ in rebus multis obstant, odiosæq; sunt,
Remoramq; faciunt rei priuatæ, & publicæ.

ACTVS

ACTVS. I. SCENA. II.

CALLICLES MEGARONIDES *Senes duo.*

CA. *Larem corona nostrum decorari uolo,*
Vxor uenerare, ut nobis hæc habitatio,
Bona, fausta, fœlix, fortunataq; eueniat
Teq; ut, quamprimum poßim, uideam emortuam.
ME. *Hic ille est, senecta ætate qui factu'est puer,*
Qui admisit, in se culpam castigabilem,
Aggrediar hominem. CA. *quoia uox prope me sonat?*
ME. *Tui beneuolentis, si ita es, ut ego uolo*
Sin aliter res, inimici atq; irati tibi.
CA. O *amice salue, atq; æqualis, ut uales*
Megaronides? ME. *& tu ædepol salue Callicles.*
Valen'? ualuistin? CA. *ualeo, & ualui rectius.*
ME. *Quid agit tua uxor? ut ualet?* CA. *plus quàm ego uolo.*
ME. *Bene hercle est, illam tibi bene ualere & uiuere.*
CA. *Credo hercle te, gaudere, siquid mihi mali est.*
ME. *Omnibus amicis quod mihi est cupio esse idem.*
CA. *Ehò tua uxor quid agit?* ME. *immortalis est,*
Viuit, uicturaq; est. CA. *bene hercle nuncias*
Deosq; oro ut uitæ tuæ superstes suppetat,
Dum quidem hercle tecum nupta sit. ME. *sane uelim.*
CA. *Vin' commutemus, tuam ego ducam, & tu meam?*
Faxo haud tantillum dederis uerborum mihi.
Neq; enim tu credo mihi imprudenti obrepseris.
Ne tu hercle faxo haud scias, quam rem egeris.
ME. *Habeas, ut nactus, nota mala res, optuma'st,*
Nam ego nunc si ignotam capiam, quid agam nesciam

Aedepol, proinde ut bene uiuitur, diu uiuitur,
Sed hoc animum aduorte, atq; aufer ridicularia.
Nam ego dedita opera huc ad te aduenio.
CA. *Quid uenis?* ME. *malis te ut uerbis multis, multum obiurgem.*
CA. *Men'?* ME. *num quis est hic alius, præter te, atq; me?*
CA. *Nemo'st, quid igitur?* ME. *rogitas? te ne obiurgitem?*
Nisi tute mihi me censes dicturum male,
Nam si in te ægrotant artes animi tui.
Sin immutare uis ingenium moribus,
Aut si demutant mores ingenium tuum,
Neq; eos antiquos seruas, ast captas nouos.
Omnibus amicis morbum tu incuties grauem
Vt te uidere, audireq;, ægroti sient.
CA. *Quid in mentem uenit tibi istæc dicta dicere?*
ME. *Quia omnis bonos, bonasq; accurare addecet,*
Suspitionem, & culpam ut ab sese segregent,
CA. *Non potest utrunq; fieri.* ME. *quapropter?* CA. *rogas?*
Ne admittam culpam, ego meo sum pronus pectori,
Suspicio est in pectore alieno sita,
Nam nunc ego si te surripuisse suspicer,
Ioui coronam de capite é capitolio,
Quod in culmine astat summo, si id non feceris,
Atq; id tamen mihi lubeat suspicarier,
Quid tu id probibere me potes, ne suspicer?
Sed istud negocij scire cupio quicquid est.
ME. *Haben' tu amicum aut familiarem quempiam,*
Quoi pectus sapiat? CA. *ædepol haud dicam dolo.*

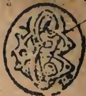
Sunt

Sunt, quos ſcio eſſe amicos, ſunt, quos ſuſpicor,
Sunt, quorum ingenia, atq; animos non poßim noſcere,
Ad amici partem, an ad inimici perueniant,
Sed tu ex amicis certis mihi es certißumus,
Si quid ſcis me feciße inſcite aut improbe,
Si id me non accuſas, tute ipſe obiurgandus es, ſcio.
ME. Et ſi huc alia cauſſa ad te adueni, æquom poſtulas.
CA. Expecto ſi quid dicas. ME. primum dum omnium,
Male dictitatur tibi uolgo in ſermonibus,
Turpilucri cupidum te uocant ciues tui,
Tum autem ſunt alij, qui te uolturium uocant,
Hoſtis ne, an ciuis comedis, paruipendere.
Hæc cum audio in te dici, excrutior miſer.
CA. Eſt atq; non eſt mihi in manu Megaronides,
Quin dicant, non eſt, merito ut ne dicant, id eſt,
ME. Fuit ne hic tibi amicus Charmides? CA. eſt, & fuit,
Id ita eſſe ut credas, rem tibi autorem dabo,
Nam poſtquam hic eius rem confregit filius,
Videtq; ipſe ad paupertatem protractum eſſe.
Se ſuamq; filiam eſſe adultam uirginem,
Simul eius matrem, ſuamq; uxorem mortuam.
Quoniam hinc iturus eſt ipſe in Seleuticam,
Mihi commendauit uirginem Gnatam ſuam.
Et rem ſuam omnem, & illum corruptum filium
Hic ſi inimicus eſſet, credo haud crederet.
ME. Quid tu adoleſcentem quem eſſe corruptum uides,
Qui tuæ mandatus eſt fidei & fiduciæ,
Quin eum reſtituis? quin ad frugem corrigis?

Ei rei operam dare te fuerat aliquanto æquius,
Si qui probiorem facere posis, non uti
In eandem tute accederes infamiam.
Malumq; ut eius cum tuo misceres malo.
CA. *Quid feci?* ME. *quod hō nequā.* CA. *nō istuc meum est.*
ME. *Emistin' de adolescente has ædes? quid taces?*
Vbi nunc tute habitas? CA. *emi, atq; argentum dedi,*
Minas quadraginta adolescenti ipsi in manum.
ME. *Dedistin' argentum?* CA. *factum, neq; facti piget.*
ME. *Aedepol fidei adolescentem mandatum malæ,*
Dedisti næ hoc pacto ei gladium, qui se occideret,
Quid secus est, aut quid interest, dare te in manus,
Argentum amanti homini adolescenti, animi impoti
Qui ædificaret suam inchoatam ignauiam?
CA. *Non ego illi argentum redderem?* ME. *non redderes,*
Neq; de illo quicquam, neq; emeres, neq; uenderes,
Nec qui deterior esset, faceres copiam, inconciliastin' e-
cum qui mandatu' st tibi?
Illum, qui mandauit, eum exturbasti ex ædibus?
Aedepol mandatum pulchre, & curatum probe.
Crede huic tute, iam suam melius rem gesserit.
CA. *Subigis maledictis, me tuis Megaronides,*
Nouo modo, adeo, ut quod meæ concreditum'st,
Taciturnitati clam, fidei & fidutiæ,
Ne enunciarem, quoiquam neu facerem palam,
Vt mihi necesse sit iam, id tibi concredere.
ME. *Mihi quod credideris sumes, ubi posueris.*
CA. *Circumspicedum te, ne quis adsit arbiter.*

Nobis, & quæso itidem idem circumspice.
ME. *Ausculto si quid dicas.* CA. *si taceas, loquar,*
Quom hinc est profectus peregre Charmides,
Thesaurum mihi demonstrauit in hisce ædibus,
Hic in conclaui quodam, sed circumspice.
ME. *Nemo est.* CA. *nummûm Philippeûm ad tria millia.*
Id solus solum per amicitiam, & per fidem
Flens me obsecrauit suo ne gnato crederem,
Ne ue quoiquã, unde ad eum id posset permanascere,
Nunc si ille huc saluos reuenit, reddam suum sibi,
Sin quid eo fuerit factum, certo illius filiæ,
Quæ mihi mandata'st, hic habeo, dotem unde dem,
Vt eam in se dignam conditionem collocem.
ME. *Proh di immortales uerbis paucis quàm cito*
Alium fecisti me, alius ad te ueneram,
Sed ut occepisti, perge porrò proloqui.
CA. *Quid tibi ego dicam, qui illius sapientiam,*
Et meam fidelitatem, & celata omnia,
Penè ille ignauos funditus pessumdedit?
ME. *Qui dum?* CA. *quia rure dum sum ego unos sex dies*
Me absente, atq; insciente, inconsultu meo,
Aedes uenales hasce inscribit literis,
Adesuriuit magis & inhiauit acrius
Lupus, obseruauit, dum dormitarent canes,
Gregem uniuersum uoluit secum auortere,
Fecisset ædepol, ni hæc præsensissent canes.
Sed nunc rogare ego uicissim te uolo,
Quid fuit officium meum me facere, face sciam,

Vtrum.

Vtrum indicare me ei thesaurum æquom fuit,
Aduorsum quod eius me obsecrauisset pater,
An ego alium dominum paterer fieri hisce ædibus,
Qui emisset? eius esset ne eius pecunia?
Emi egomet potius ædeis, argentum dedi,
Thesauri caussa, ut saluom amico traderem
Neq; adeo hasce emi mihi, nec usuræ meæ.
Illi redemi rursum, à me argentum dedi.
Hæc sunt, seu recte, seu peruorse, facta sunt,
Egomet fecisse confiteor Megaronides,
Hem mea malefacta, hem meam auaritiam tibi
Hascine me propter res maledictas famas ferunt.
ME. *Pausa, uicisti castigatorem tuum*
Occlusisti linguam, nihil est qui respondeam.
CA. *Nunc ego te quæso, ut me opera & consilio iuues,*
Communicesq; hanc mecum meam prouintiam.
ME. *Polliceor operam, ergo ubi eris paulopost?* CA. *domi.*
Nunquid uis? ME. *cures tuam fidem.* CA. *fit sedulo.*
ME. *Sed quid ais?* CA. *quid uis?* ME. *ubi nunc adolescens habet?*
CA. *Posticulum hoc recepit, quom ædeis uendidit.*
ME. *Istuc uolebam scire, i sanè nunc iam, sed quid ais.* CA. *quid?*
ME. *Nunc uirgo nempe apud te est?* CA. *ita est,*
Iuxtaq; eam curo cum mea. ME. *recte facis.* CA. *num prius*
Quam abeo, me rogitaturus? ME. *uale,*
33. *Nihil est profecto stultius, neq; stolidius,*

›› Neq; mendaciloquius, neq; argutum magis,
›› Neq; confidentiloquius, neq; periurius,
›› Quam urbani aßidui, ciues quos scurras uocant,
Atq; egomet me adeo cum illis unà ibidem trabo,
Qui illorum uerbis falsis acceptor fui.
Qui omnia se simulant scire, nequicquam sciunt.
Quod quisq; in animo habent, aut habituri sunt, sciunt
Id quod in aurem rex reginæ dixerit, sciunt,
Quod Iuno fabulata sit cum Ioue, sciunt,
Quæ neq; futura, neq; facta sunt, tamen illi sciunt.
Falsò ne, an uere laudent, culpent quem uelint,
Non floccifaciunt dum illud quod lubeat sciant,
Omnes mortales hunc aiebant Calliclem,
Indignum ciuitate hac esse uiuere,
Bonis qui hunc adolescentem euertisset suis.
Ego de uerbis eorum famigeratorum inscius,
Prosilui amicum castigatum innoxium,
Quod si exquiratur usq; ab stirpe autoritas
Vnde quicquid auditum dicant, nisi id appareat
Famigerator, næ sit cum damno & malo,
Hoc ita si fiat, publico fiat bono.
Paucißimi faxim, sciant, quod nesciunt,
Occlusioremq; habeant stultiloquentiam.

ACTVS II. SCENA I.
LYSITELES ADOLESCENS.

MVltas res simul in meo corde uorso, multum in cogitando
Dolorem indipiscor, egomet me concoquo & macero, & defatigo,

,, Magister mihi exercitor animus, hinc est, sed hoc non liquet
,, Nec satis cogitatũ, utrã potius harũ mi artẽ expetessã,
,, Vtrã ætati agundæ arbitrer firmiorẽ, amori ne, an rei
,, Obsequi potius par siet, utra in parte plus uoluptati sit uitæ
,, Ad ætatem agundam, de hac re mihi satis haud liquet, nisi hoc
,, Sic faciam, opinor utranq; rem, simul exputem, iudex sim reus ue
,, Ad eam rem, ita faciam, ita placet, omnium primum
,, Amoris artes eloquar, quẽadmodũ expediant, nũquam
,, Amor quenq̃ nisi cupidũ hoĩem postulat, se in plagas
,, Conijcere eos cupit, eos consectatur, subdole blanditur, ab re
,, Consulit, blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppes, auarus
,, Elegãs, despoliator, latebricolarum hominũ corruptor,
,, Blandus, iops, celati ĩdagator, nã quã ad quod clamat,
,, Quã extemplo sæuis sagittis pcussus ẽ, illico res foras
,, Labitur, liquitur, da mihi hoc mel meũ, si me amas, si audis.
,, Ibi ille cuculꝰ, ocelle mi, fiat, et istuc, etsi ãplius uis dari,
,, Dabitur, ibi illa pendentẽ ferit, iã amplius orat, nõ sat
,, Id ẽ mali, ni amplius etiam, quod bibit, quod come'st,
,, Quod facit sumpti, nox datur, ducitur familia tota.
,, Vestiplici ũctor, auri custos, flabelliferæ, sãdaligerulæ.
,, Cantrices, cistellatrices, nuncij, renuncij, raptores, panis & peni

Fit ipse,

„ Fit ipse, dum illis comis est, inops amator, hæc ego quom ago cum

„ Meo animo, & recolo, ubi qui eget, quàm precij sit paruι, apage te

„ Amor, non places, nihil te utor, quanquam illud est dulce, esse & bibere

„ Amor amara dat, tibi satis, quod ægre sit, fugit forum.

„ Fugat uos cognatos, fugat ipse se à suo contuitus.

„ Neq; enī eum sibi amicum uolunt dici, mille modis amor

„ Ignorandu'st, procul adhibendus est, atq; abstinendū.

„ Nam qui in amore præcipitauit, peius perit, q̄ si saxo saliat.

„ Apagesis amor, tuas res tibi habe, amor mihi amicus ne fuas unquam.

„ Sūt tamē quos miseros, maleq; habeas, quos tū obnoxios

„ Fecisti, certu'st ad frugem applicare animum, quanq̄ ibi animo

„ Labos grandis capitur, boni sibi hæc expetūt, rem, fidem, honorem,

„ Gloriā, & gratiam, hoc probis preciu'st, eo mihi magis lubet

„ Cum probis potius, quàm cū improbis uiuere uanidicis

ACTVS II. SCENA II.

PHILTO SENEX. LYSITELES Adolescens.

PH. Quo illic homo se penetrauit ex ædibus?

LY. Pater adsum impera,

Quod uis, neq; tibi ero in mora neq; latebrose me abs tuo conspectu occultabo.

PH. Feceris par tuis cæteris factis, patrem tuum

Si

,, *Si percoles,per pietatem nolo ego cũ improbis te uiris*
,, *Gnate mi,neq; in uia,neq; in foro ullum sermonem exequi.*
,, *Noui ego hoc seculum moribus quibus sit, malus bonum malum*
,, *Esse uolt,ut sit sui similis,turbant,miscent mores mali, rapax*
,, *Auarus,inuidus,sacrum prophanum, publicum priuatum habent.*
,, *Hiulca gens,hæc ego doleo,hæc sunt, quæ excruciant.*
,, *Hæc dies noctesq; tibi canto ut caueas,quod manu non querunt*
,, *Tangere,tantum fas habent,quo manus abstineant.*
,, *Cætera rape, trahe, fuge, late, lachrumas, hæc mihi quom uideo*
,, *Eliciunt,quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius*
,, *Me ad plureis penetraui,nam ij mores maiorum laudant.*
,, *Eosdem latitant,hisce ego te artibus gratiam facio neu colas,*
,, *Neu imbuas ingenium,meo modo, & moribus uiuito antiquis.*
,, *Quæ ego tibi præcipio,hæc facito, nihil ego istos moror fatuos*
,, *Mores,& turbidos,quibus boni dedecorant se, hæc tibi, si mea*
,, *Imperia capesses,multa bona in pectore consident.*

Semper

LY. *Semper ego usq; ad hanc ætatem ab ineunte adolescentia*
,, *Tuis seruiui seruitutem imperijs, & præceptis pater.*
,, *Proin' ego me liberum esse ratus sum, pro imperio tuo*
,, *Meum animum tibi seruitutem seruire æquom censui.*
PH. *Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat suo,*
,, *Vtrum id ita ne esse mauelit, ut eum animus æquom censeat,*
,, *An ita potius, ut parenteis eum esse, & cognati uelint.*
,, *Si animus hominem perpulit, actum est, si animo seruiuit, non sibi,*
,, *Si ipse animum perpulit, dum uiuit, uictor uictorum cluet.*
,, *Tu si animum uicisti, potius quàm animus te, est quod gaudeas*
,, *Nimio satius tui opu'st, te ita esse, quàm ut animo lubet.*
,, *Qui animum uincunt, quàm quos animus, semper probiores cluent.*
LY. *Istæc ego mihi semper habui ætati tegumentum meæ*
,, *Ne penetrarem me usquam, ubi esset damni conciliabulum.*
,, *Ne noctu irem obambulatum, neu suum adimerem alteri.*
,, *Neu tibi ægritudinem pater parerem, parsi sedulo.*
,, *Sarta tecta, tua præcepta usq; habui mea modestia.*
PH. *Quid exprobras, bene quod fecisti, tibi fecisti, nõ mihi.*

Mihi quidem ætas acta est, tua istuc refert maxume.
,, Is probus ē, quē nō pœnitet, q̃ probu's st, & frugi bonæ
,, Benefacta benefactis alijs pertegito, ne perpluant.
,, Qui ipsus se contemnit, in eo est indoles industriæ,
LY. Ob eam rem hæc pater autumaui, quia res quædam'st, quam uolo,
Ego me abs te exorare. PH. quid id est? ueniam iam dare gestio.
LY. Adolescēti huic genere summo, amico, atq; æquali meo,
Minus qui caute & cogitate suam rem tractauit pater,
Bene uolo ego illi facere, si tu non abnuis. PH. nempe de tuo.
LY. De meo, nam quod tuu'st, meu'st, oē meū est autē tuū.
PH. Quid, is eget ne? LY. eget. PH. habuit ne rem? LY. habuit. PH. qui eam perdidit?
Publicis ne affinis fuit, an maritumis negocijs?
Mercaturam ne, an uenales habuit, ubi rem perdidit?
LY. Nihil istorum. PH. quid igitur? LY. per comitatem ædepol pater.
Præterea aliquantū animi caussa ī delicijs disperdidit.
PH. Aedepol hominem prædicatum ferme familiariter,
Qui quidem nunquam per uirtutem rem confregit, atq; eget,
Nihil moror eū tibi esse amicū, cum eiusmodi uirtutib9.
LY. Quia sine oī malicia, si tolerare eius egestatem uolo.
PH. De mendico male meretur, qui ei dat quod edat, aut
,, quod bibat,
,, Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit uitam ad miseriam.

Non

Nõ eò hoc dico, quin quæ tu uis, ego uelim, & faciam lubens,
Sed ego hoc uerbũ quõ illi quoidã dico, præmõstro tĩ,
Vt ita aliorum misereat, caue tui alius misereat.
LY. Deserere illum, & deiurare in rebus aduorsis pudet.
PH. Pol pudere, quàm pigere præstat, totidem literis.
LY. Aedepol deum uirtute dicam pater, & maiorum, & tua multa bona
Bene parta habemus, bene si amico feceris,
Ne pigeat fecisse, at potius pudeat, si non feceris.
PH. De magnis diuitijs siquid demas, plus fit an minus?
LY. Minus pater, sed ciui imunifico scis quid cantari solet,
,, Quod habes, ne habeas, & illud, quod nunc non habes,
,, habeas malum,
,, Quandoquidẽ nec tibi bene esse potes pati, nec alteri.
PH. Scio equidem istuc ita solere fieri, uerum gnate mi
Is est immunis, quoi nihil ẽ, qui munus fungatur suum,
LY. Deûm uirtute habemus, & quoi nosmet utamur pater,
Et alijs qui comitati simus beneuolentibus.
PH. Non ædepol tibi pernegare possum quicq̃, quod uelis,
Quoius egestatẽ tolerare uis? loquere audacter patri.
LY. Lesbonico huic adolescenti Charmidæ huius filio,
Qui illic habitat. PH. qui comedit quod fuit, quod nõ fuit?
LY. Ne opprobra pater, multa ueniunt hõi, quæ uolt, quæ
,, ne uolt.
PH. Agedum eloquere, quid dare illi nunc uis? LY. nihili quicquam pater.
,, Sapientiæ ætas condimentũ'st, sapiens ætati cibus est.
PH. Mẽtire edepol gnate, atq; id nũc facis, haud cõsuetudine

,, *Nam ſapiens quidem pol ipſe fingit fortunam ſibi.*

,, *Eo ne multa quæ ne uolt, eueniunt, niſi fictor malus ſiet.*

LY. *Multa opera opus fictuare, qui ſe fictorem probum*

,, *Vitæ eſſe agundæ expetit, ſed hic admodum adoleſcentulus.*

PH. *Non ætate, uerum ingenio adipiſcitur ſapientia.*

LY. *Tu modo ne me prohibeas accipere, ſi quid det mihi.*

PH. *An ego egeſtatem, tu tolerabis ſi quid ab illo acceperis?*

LY. *Eo pater.* PH. *pol ego iſtam uolo me rationem edoceas.*

LY. *Licet, ſcin' tu illum quo genere gnatus ſit?* PH. *ſcio apprime probo.*

LY. *Soror illi eſt adulta uirgo grandis, eam cupio pater*
Ducere uxorem. PH. *ſine dote?* LY. *ſine dote.* PH. *uxorem.* LY. *ita,*
Tua re ſalua hoc pacto ab illo inibis ſummam gratiam,
Neq; commodius ullo pacto ei poteris auxiliarier

PH. *Ego indotatam te uxorem ut patiar?* LY. *patiundum eſt pater.*
Et eo pacto addideris noſtræ lepidam famam familiæ.

PH. *Multa ego poſſum docta dicta, & quamuis facunde loqui,*
Hiſtoriam ueterem, atq; antiquam hæc mea ſenectus ſuſtinet,
Verum ego quando te & amicitiam & gratiam in noſtram domum,
Video allicere, & ſi aduorsatus tibi fui, iſtæc iuditio tibi

Permitto

Permitto, posce, duce. LY. *di te seruassint mihi.*
Sed adde ad istam gratiam unum.
PH. *Quid id est autem unum?* LY. *eloquar,*
Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poscas, ecce res
Nimio citius, transiges, firmum omne erit, quod tu egeris,
Grauius erit tuum unum uerbum ad eam rem, q̃ centum mea.
PH. *Ecce autem in benignitate hoc repperi negocium,*
Dabitur opera. LY. *lepidus uiuis, hæ sunt ædes, hic habet,*
Lesbonico est nomen, age rem cura, ego te opperiar domi.

ACTVS II. SCENA III.
PHILTO SENEX.

Non optuma hæc sunt, neq; ego ut æquom censeo.
Verum meliora sunt, quàm quæ deterruma.
Sed hoc unum consolatur me, atq; animum meum.
Quia qui nihil aliud, nisi quod sibi soli placet,
Consulit, aduorsum filium, nugas agit.
Miser ex animo fit, satius nihilo facit
Suæ senectuti, is acriorem hyemem parat.
Quom illam opportunam tempestatem conciet.
Sed aperiuntur ædes, quo ibam, commode
Ipse exit Lesbonicus cum seruo foras.

ACTVS II. SCENA IIII.

LESBONICVS ADOLESCENS. STASIMVS SERVVS, PHILTO SENEX.

LE. *MInus quidecim dies sunt, quod pro his ædibus*
Minas quadraginta accepisti à Callicle,
Est ne hoc quod dico Stasime? ST. *quom considero,*
Meminisse uideor fieri. LE. *quid factu'st eo?*
ST. *Comesum, expotum, exutum, elotum in balneis,*
Piscator, pistor abstulit, lanij, coqui.
Holitores, myropolæ, aucupes, confit cito
Quam si tu obijcias formicis papauerem.
LE. *Nimis hercle in hisce rebus sumptus est eximius.*
ST. *Quid quod dedisti scortis?* LE. *ibidem una traho.*
ST. *Quid quod ego defraudaui?* LE. *hem ista ratio maxuma est.*
ST. *Non tibi illud apparere, si sumas potest,*
Nisi tu immortale rere esse argentum tibi.
,, *Sero atq; stulte prius quod cautum oportuit,*
,, *Postquam comedit rem, post rationem putat.*
LE. *Nequaquam argenti ratio comparet tamen.*
ST. *Ratio quidem hercle apparet, argentum οἴχεται,*
Minas quadraginta accepisti à Callicle,
Et ille ædes abs te mancupio accepit. LE. *admodum,*
PH. *Pol opinor affinis noster ædeis uendidit,*
Pater quom peregre ueniet, in portu est locus.
Nisi forte in uentrem filio intrò repserit.
ST. *Trapezitæ mille drachmarum olympicum,*

Quas

Quas de ratione debuisti, redditæ.
LE. Nempe quas spopondi. ST. imò quas dependi inquito,
Qua sponsione pronuper tu exactus es.
Pro illo adolescente, quem tu aiebas diuitem
Factum, ut quidẽ illic perierit. LE. factum id quoq; ẽ.
Nam nunc eum uidi miserum, & me eius miseritum'st.
ST. Miseret te aliorum, tui nec miseret, nec pudet.
PH. Tempus adeundi est. LE. est ne hic Philto qui aduenit?
Is hercle est ipsus. ST. ædepol næ ego istum uelim
Meum fieri seruum cum suo peculio.
PH. Herum atq; seruom plurimun Philto iubet
Saluere Lesbonicum & STasimum. LE. di duint
Tibi Philto quæcunq; optes, quid agit filius?
PH. Bene uolt tibi. LE. ædepol mutuum mecum facit.
ST. Nequicquã illud uerbu'st, bene uolt, nisi qui bene facit.
Ego quoq; uolo esse liber, nequicquam uolo
Hic postulet frugi esse, nugas postulat.
PH. Meus gnatus me ad te misit, inter se atq; uos
Affinitatem ut conciliarem & gratiam,
Tuam uolt sororem ducere uxorem, & mihi
Sententia eadem'st, & uolo. LE. haud nescio, tu
Bonis tuis rebus meas res irrides malas.
PH. Homo ego sum, homo tu es, ita me amabit Iuppiter,
Neq; te derisum ueni, neq; dignum puto,
Verum hoc, ut dixi, meus me orauit filius ut tuam sororem poscerem
Vxorẽ sibi. LE. mearũ rerũ me nouisse æquo'st ordinẽ,
Cum uostris nostra non est æqua factio.
Affinitatem uobis aliam quærite.

ST. *Satin' tu ſanus mentis, aut animi tui,*
Qui conditionem hanc repudies? nam illum tibi
Ferentarium eſſe amicum inuentum intelligo.
LE. *Abin' hinc dierecte?* ST. *ſi hercle ire occipiam uotis.*
LE. *Niſi quid me aliud uis Philto, reſpondi tibi.*
PH. *Benigniorem Lesbonice te mihi,*
Quàm nunc experior eſſe, confido fore,
,, *Nam & ſtulte facere, & ſtulte fabularier,*
,, *Vtrunq; Lesbonice in ætate haud bonu'ſt.*
ST. *Verum hercle hic dicit.* LE. *oculum effodiam tibi,*
Si uerbum addideris. ST. *hercle quid dicam tamen,*
Nam ſi ſic non licebit, luscus dixero. PH. *ita tu nunc*
dicis non eſſe æquiperabiles,
Voſtras cum noſtris factiones, atq; opes?
LE. *Dico.* PH. *quid tunc ſi in ædem ad cœnam ueneris,*
Atq; ibi opulentus tibi par forte ut uenerit,
Appoſita ſit cœna, popularem, quam uocant,
Si illi congeſtæ ſint epulæ à clientibus,
Si quid tibi placeat, quod illi congeſtum ſiet.
Edes ne, an incœnatus accumbes? LE. *edam,*
Niſi ſi ille uetet. ST. *at pol ego, etiam ſi uetet*
Edam, atq; ambabus malis expletis uorem,
Et quod illi placeat præripiam potiſsimum.
Neq; illi concedam quicquam de uita mea,
,, *Verecundari neminem apud menſam decet,*
Nam ibi de diuinis atq; humanis cernitur.
PH. *Rem fabulare.* ST. *non tibi dicam dolo,*
Decedam ego illi de uia, de ſemita,

De hono-

De honore populi, uerum quod ad uentrem attinet,
Non hercle hoc longe, nisi me pugnis uicerit,
Cœna hac annona est sine sacris hæreditas.
PH. Semper tu hoc facito Lesbonice cogites,
" Id optumum esse, tute ut sis optumus,
" Si id nequiueris, saltem ut optumis sis proxumus,
Nunc conditionem hanc, quam ego fero, & quam abs te
peto,
Dare atq; accipere Lesbonice te uolo,
" Dei diuites sunt, deos decet opulentia,
" Et factiones, uerum nos homunculi,
" Salillum animæ, quæ cum extemplo amisimus,
" Aeque mendicus atq; ille opulentissimus,
" Censetur ad Acherontem mortuus.
ST. Mirum ni tu illic tecum diuitias feras,
Vbi mortuus sis, ita sis ut nomen cluet.
PH. Nunc ut scias hic factiones, atq; opes
Non esse, neq; nos tuam negligere gratiam,
Sine dote posco tuam sororem filio,
Quæ res bene uortat, habeon' pactam? quid taces?
ST. Proh di immortales conditionem quoiusmodi.
PH. Quin fabulare, di bene uortant, spondeo.
ST. Heu ubi usus nihil erat dicto, spondeo
Dicebat, nunc hic quom opus est, non quit dicere.
LE. Cum affinitate uostra me arbitramini
Dignum, habeo uobis Philto magnam gratiam,
Sed & si hercles grauiter cecidit stulticia mea
Philto, est ager sub urbe hic nobis eum dabo

 Dotem

Dotem sorori, nam is de stulticia mea
Solus superfit præter uitam reliquos.
PH. Profectò dotem nihil moror. LE. certu'st dare.
ST. Nostram me nutricem here, quæ nos educat,
Abalienare à nobis? caue sis feceris,
Quid edemus nosmet postea? LE. etiam tu taces?
Tibi ego rationem reddam. ST. planè perijmus.
Nisi quid ego comminiscor, Philto te uolo.
PH. Si quid uis Stasime. ST. huc cōcede aliquātū. PH. licet.
ST. Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te sciat,
Néue alius quisq̃. PH. crede audacter quid lubet.
ST. Per deos atq; homines dico, ne tu illum sinas
Agrum tuum unquam fieri, neq; gnati tui.
Ei rei argumentum dicam. PH. audire ædepol lubet.
ST. Primum omnium olim terra quom proscinditur
In quinto quoq; sulco moriuntur boues.
PH. Apage. ST. Acherontis ostium in nostro'st agro,
Tum uinum priusquam coactu'st, pendet putidum.
LE. Consuadet homini credo, & si scelestus est,
At mihi infidelis non est. ST. audi cætera,
Post id frumenti quando albi messis maxuma'st
Tribus tantis illi minus reddit, quam obseueris.
PH. Hem istic oportet obseri mores malos
Si in obserendo possint interficier.
ST. Neq; unquam quisquam, si quoius ille ager fuit,
Quin pessume ei res uorterit, cuium fuit,
Alij exulatum abierunt, alij emortui,
Alij se suspendêre; hem nunc hic quoius est,
Vt ad incitas redactus. PH. apage à me istunc agrum,
Magis

ST. *Magis apage dicas, si omnia audiueris,*
Nam fulguritassunt alternæ arbores, sues
Moriuntur angina, acerrume oues
Scabræ sunt, tam glabræ hem, quàm hæc est manus
Tum autem Syrorum genus, quod patientissumum
Hominum, nemo extat, qui ibi sex menses uixerit.
Ita cuncti solsticiali morbo decidunt.
PH. *Credo ego istuc Stasime ita esse, sed Campas genus,*
Multo Syrorum iam antcit patientia,
Sed iste est ager profecto ut te audiui loqui
Malos in quem omnes publice mitti decet.
Sicut fortunatorum memorant insulas,
Quo cuncti qui ætatem egerunt caste suam
Conueniant, contra istoc detrudi maleficos
Aequom uidetur, qui quidem istius sint modi,
Hospicium est calamitatis. ST. *quid uerbis opu'st?*
Quamuis malam rem quæras, illic reperias.
PH. *At tu hercle ibi, & alibi.* ST. *caue sis dixeris,*
Me tibi dixisse hoc. PH. *dixisti arcano satis.*
ST. *Quin hic quidem cupit illum ab sese abalienarier,*
Siquidem reperire posset quoius os sublinat.
PH. *Meus quidem hercle nunquam fiet.* ST. *si sapies quidem.*
Lepide hercle de agro ego hunc senem deterrui.
Nam qui uiuamus nihil est, si illum amiserit.
PH. *Redeo ad te Lesbonice.* LE. *dic sodes mihi,*
Quid hic locutus tecum? PH. *quid censes? homo'st,*
Volt fieri liber, uerum quod det, non habet.

Et ego

LE. Et ego esse locuples, uerum nequicquam uolo.

ST. Licitum, si uelles nunc quom nihil est, non licet.

LE. Quid tecum Stasime? ST. de istoc quod dixi modo,
Si antea uoluisses, esses, nunc sero cupis.

PH. De dote mecum conuenire nihil potes,
Quid tibi lubet, tute agito cum nato meo,
Nunc tuam sororem filio posco meo.
Quae res bene uortat, quid, nunc etiam non uis?

LE. Quid istuc? quando ita uis, di bene uortant, spondeo,
Nunquam aedepol quoiquam tam expectatus filius,
Natus, quàm illud est, spondeo natum mihi.

ST. Di fortunabunt uostra consilia. PH. ita uolo.

LE. Sed Stasime abi huc ad meam sororem ad Calliclem,
Dic hoc negocij quomodo actum est. ST. ibitur.

LE. Et gratulator meae sorori. ST. scilicet.

PH. I hac Lesbonice mecum, ut coram nuptijs
Dies constituatur, eadem haec confirmabimus.

LE. Tu istuc cura, quod iussi, ego iam hic ero,
Dic Callicli me ut conueniat. ST. quin tu i modo.

LE. De dote ut uideat quid possit facito. ST. i modo.

LE. Nam certu'st sine dote addere. ST. quin tu i modo.

LE. Neq; enim illi damno unquam esse patiar. ST. abi mõ.

LE. Meam negligentiam. ST. quin tu i modo LE. ô pater,
Aequom uidetur, quin quod peccarim. ST. i modo. LE.
potissumum mihi
Id obsit. ST. i modo. LE. ô pater,
En unquam aspiciam te. ST. i modo, i modo, i modo,
Tandem impetraui abiret, di uostram fidem.

Aedepol

Aedepol re gesta pessume, gesta probe.
Si quidem ager nobis saluus est, & si admodum
In ambiguo'st etiam nunc quid de hac re fiat.
Sed id si alienatur, actu'st de collo meo,
Gestandus peregre clypeus, galea, sarcina,
Effugiet ex urbe, ubi erunt factæ nuptiæ,
Ibit istac aliquo in maxumam malam crucem
Latrocinatum aut in Asiam, aut in Ciliciam,
Ibo huc quo mihi imperatu'st & si odi hanc domum,
Postquam exturbauit hic nos ex nostris ædibus.

ACTVS III. SCENA. I.

CALLICLES SENEX. STASIMVS SERVVS.

CA. *QVo modo tu istuc Stasime dixisti?* ST. *nostrum herilem filium*
Lesbonicum suam sororem despondisse huic modo.
CA. *Quoi homini despondit?* ST. *LYsiteli Philtonis filio,*
Sine dote. CA. *sine dote ille illam i tantas diuitias dabit?*
Non credibile dicis. ST. *at tu ædepol nullus credas*
Si hoc non credis, ego credidero. CA. *quid?* ST. *me nihil pendere.* CA. *quamdudum*
Istuc, aut ubi actu'st. ST *illico hic ante ostium*
Tam modo inquit prænestinus. CA. *tanton'in re perdita,*
Quàm in re salua Lesbonicus factus est frugalior?
ST. *Atq; equidem ipsius ultro uenit Philto oratum filio.*
CA. *Flagitium quidem hercle fiet, nisi dos dabitur uirgini,*

Postremo ædepol ego istā rem ad me attinere intelligo,
Ibo ad meum castigatorem, atq; ab eo consilium petam.

ST. Propemodum quid illic festinet sentio, & subolet mi,
Vt agro euortat Lesbonicum quando euertit ædibus,
O here Charmide, quoniam absente te hic tua res distrahitur tibi
Vtinam te redisse saluom uideam, ut inimicos tuos
Vlciscar, ut mihi, ut erga te fui & sum, referas gratiā,
" Nimiū difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet,
" Quoi tuam quō rem credideris, sine cū cura dormias,
Sed generum nostrum ire eccillum uideo, cū affini suo.
Nescio quid non satis inter eos conuenit, celeri gradu
Eunt uterq;, ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud iuxta me astiterunt, huc aliquantum abscessero.
Est lubido orationem audire duorum affinium.

ACTVS. III. SCENA. II.

LYSITELES, LESBONICVS, STASIMVS

LY. STA illico, noli aduorsari, neq; te occultaßis mihi.
LE. Potius, ut me ire, quo profectus sum sinas? LY. si in rem tuam
Lesbonice esse uideatur gloriæ, aut famæ, sinā.
LE. Quod est facillimum facis. LY. quid id est? LE. amico iniuriam.
LY. Neq; meu'st, neq; facere didici. LE. īdoct9 q̄ docte facis
Quid faceres, si quis docuisset te, ut sic odio esses mihi.
Qui bene quō simulas facere mihi te, male facis, male consulis.
LY. Ego ne? LE. tu næ. LY. quid male facio? LE. quod ego uolo, id quom non facis.
Tuæ rei

LY. *Tuæ rei bene consulere cupio.* LE. *tu mihi es melior,*
quàm egomet mihi?
Sat sapio, satis in rem quæ sint meam, ego conspicio mi.
LY. *An id ē sapere, ut qui beneficiū beneuolente repudies?*
LE. *Nullum beneficium esse duco id, quod quoi facias, non*
„ *placet.*
LY. *Scio ego, & sentio ipse quid agam, neq; à me officium*
migrat.
Nec tuis depellor dictis, quin rumori seruiam.
LE. *Quid ais?* LY. *nam retineri nequeo quin dicam ea,*
quæ promeres.
Ita ne iam tandem maiores famam tradiderunt tibi tui,
Vt uirtute eorum ante parta, per flagitium perderes?
Atq; honori posterum tuorum ut uindex fieres?
Tibi paterq; auosq; facilem faciunt, & planam uiam
Ad quærendum honorem, tu fecisti, ut difficilius foret
Culpa maxume, & desidia, tuisq; stultis moribus
Præoptauisti amorem tuum uti uirtuti præponeres,
Nunc te hoc pacto credis posse obtegere errata. LE. *ah*
non ita'st,
LY. *Capesis uirtutem animo & corde expelle desidiā tuo.*
In foro operā amicis da; haud ī lecto amicæ, ut solitꝰ es,
Atq; ego istum agrum tibi relinqui ob eam rem enixe
expeto,
Vt tibi sit, qui te corrigere posis, ne omnino inopiam,
Ciues obiectare posint tibi, quos tu inimicos habes.
LE. *Omnia ego istic quæ tu dixti, scio, uel exignauero,*
Vt rem, patriā, & gloriam maiorum fœdarim meūm,

Sciebam

Sciebam, ut esse me deceret facere non quibam miser,
Ita ui Veneris uictus, ocio captus, in fraudem incidi,
Et ibi nunc, perinde ac merere, summas habeo gratias.

LY. *At operam perire meam sic, & te hæc dicta corde spernere,*
Perpeti nequeo, simul me piget parum pudere te.
Et postremo, nisi me auscultas, atq; hoc, ut dico, facis.
Tute pone te latebis facile, ne inueniat te honor, in oculto
Iacebis, quom te maxume clarum uoles,
Pernoui equidem imperitum Lesbonice tuum ingenium admodum.
Scio te sponte non tuapte errasse, sed amorem tibi
Pectus obscurasse, atq; ipse amoris teneo omneis uias
,, *Amor ita est balista ut iacitur, nihil sic celere est, neq; uolat.*
,, *Atq; is mores hominum moros, & morosos efficit.*
,, *Minus placet magis, quod suadetur, quod dissuadetur, placet,*
,, *Quom inopia'st, cupias, quando eius copia'st, tum non uelis.*
,, *Ille qui aspellit, is compellit, ille qui non suadet, uetat.*
,, *Insanu'st & malum in hospitium diuorti ad Cupidinē,*
Sed te moneo hoc etiam atq; etiam, ut reputes, quid facere expetas,
Si istuc ut conare, facis indicium tuum, incendes genus,
Tum igitur tibi quærit cupido, genus qui restinguas tuum.

Atq; erit

Atq; erit, si nactus proinde ut corde amantes sunt capti,
Nesciunt illum quidem, relinques genus, qui conclusit tuum.
Facile est inuentu, datur ignis, tametsi ab inimicis petas.

LE. Sed tu obiurgans me à peccatis, rapis deteriorem in uiam.
Meam uis sororem tibi dem, suades sine dote, hoc non conuenit.
Me qui abusus sum tantam rem patriam porrò in diuitijs
Esse, agrumq; habere, egere illam autem, ut me merito oderit.
Nunquam erit alienis grauis, qui suis se concinnat leuem.
Sicut dixi faciam, nolo te iactari diutius.

LY. Tanto melius te sororis caussa egestatem exequi,
Atq; eum agrum me habere quàm te, tua qui toleres mœnia.

LE. Nolo ego mihi te tam prospicere, qui meam egestatem leues,
Sed ut inops infamis ne sim, ne mihi hanc famam differant,
Me germanam meam sororem in concubinatum tibi,
Sine dote dedisse magis, quàm in matrimonium,
Quis me improbior perhibeatur esse? hæc famigeratio
Te honestet, me collutet, & si sine dote duxeris,

Tibi sit emolumentum honoris, mihi, quod obiectet siet.
LY. Quoi te dictatorē censes fore, si abs te agrū accceperim,
Neq; uolo, neq; postulo, neq; censeo, ueruntamen
,, Is est honos, homini pudico meminisse officium suum,
scio equidem
Te animatus ut sis studio, subolet sentio,
Id agis ut ubi affinitatē inter nos nostram adstrinxeris,
Atq; cum agrum dederis, nequicquam hic tibi sit, qui
uitam colas,
Effugias ex urbe inanis profugiens, patriā deserens,
Cognatos, affinitatem, amicos, factis nuptijs,
Mea opera hic proterritū te, meaq; auaritia autument.
Id me comissurum, ut patiar fieri, ne animū iduxeris,
Quis me improbior perhibeatur esse? hæc famigeratio
Te honestet, me autem conlutulet, & si dotem dixeris,
Tibi sit emolumentum honoris, mihi quod obiectēt, siet.
ST. Non enim possum quin exclamem, euge euge, Lysiteles
Facile palmam habes, hic uictus, uicit tua comœdia.
Hic agit magis ex argumēto, & uersus meliores facit.
Etiam ob stulticiam tuam te tueris, multa abomina.
LE. Quid tibi interpellatio, aut in concilium huc accessio ē?
ST. Eodem pacto, quo huc accessi abscessero. LE. i hac mecum domum.
Ibi de istis rebus plura fabulabimur. (eloquar.
LY. Nihil ego in occulto agere soleo meus ut animus est,
Si mihi tua soror, ut ego æquom censeo, ita nuptū datur,
Sine dote, neq; tu hinc abiturus, quod meum erit, id erit
tuum,

Sin aliter animatus es, bene quod agas, eueniat tibi,
Ego amicus nunquam tibi ero alio pacto, sic sententia est.

ST. *Abijt hercle ille quidem, ecquid audis Lysiteles? ego te uolo,*
Hic quoq; hinc abijt, Stasime restas solus, quid ego nũc agam,
Nisi uti sarcinam constringam, & clypeum ad dorsum accommodem,
Fulcimenta, iubeam suppingi soccos, non sisti potest,
uideo caculam militarem.
Me futurũ aut longius, aut aliquem ad regem in saginã herus se coniecit meus,
Credo ad summos bellatores acrem fugitorem fore.
Et capturum spolia sibi illum qui meo hero aduorsus uenerit,
Egomet autem quom exemplo arcum
Mihi & pharetram & sagittas sumpsero
Et caßidem in caput, dormibo placide in tabernaculo,
Ad forum ibo, nudiussextus quoi talentũ mutuum dedi,
Reposcam, ut habeam mecum quod feram uiaticum.

ACTVS III. SCENA III.

MEGARONIDES, CALLICLES SENES.

ME. *VT mihi rem narras Callicles, nullo modo*
Potest fieri prorsus quim dos detur uirgini

CA. *Nanq; hercle honeste fieri ferme non potest,*
Vt eam perpetiar ire in matrimonium

Sine dote, quom eius rem penes me habeam domi,
ME. Parata dos domi'st, nisi expectare uis,
Vt eam sine dote frater nuptum collocet.
Post adeas tute Philtonem, & dotem dare
Te ei dicas, facere id eius ob amicitiam patris,
Verum hoc ego uereor ne istæc pollicitatio
Te in crimen populo ponat, atq; infamiam,
Non temere dicant te benignum uirgini,
Datam tibi dotem ei, quam dares eius à patre
Ex ea largitate illi, neq; ita ut sit data,
Columen te sistere illi, & detraxisse autument,
Nunc si operiri uis aduentum Charmidis,
Perlongu'st, huic ducendi interea abscesserit.
CA. Nam hercle omnia istæc ueniunt in mentem mihi.
ME. Vide si hoc utibile magis, atq; in rem deputas,
Vt adeam Lesbonicum, edoceam ut res se habet.
CA. Vt ego nunc adolescenti thesaurum indicem,
Indomito, pleno amoris, ac lasciuiæ?
Minime hercle uero, nam certo
Locum quoque omnem, ubi situ'st, comederit,
Quem fodere metuo, sonitum ne ille exaudiat,
Neu ipsam rem iudicet scio, dotem dare si dixerim,
ME. Quo pacto ergo agetur? CA. clam dos depromi potest,
Dum occasio ei reperiatur, interim
Ab amico alicunde ut argentum rogem. ME. potin'
Est id amico alicunde exorari? CA. potest.
ME. Gerræ, ne tu illud uerbum actûtum inueneris.
Mihi quidem hercle non est, quod dem mutuum.

Malim

CA. *Malim hercle ut uerum dicas, quàm fides mutetur.*
ME. *Sed uide consilium si placet.* CA. *quid consili' st?*
ME. *Scitum, ut ego opinor consilium inueni.* CA. *quid est?*
ME. *Homo conducatur aliquis iam quantum potest,*
Quasi sit peregrinus. CA. *quid is scit facere postea?*
ME. *Is homo exornetur graphice in peregrinum modum,*
Ignota facies, quæ non uisa sit prius
Falsidicus, confidens. CA. *quid tum postea?*
ME. *Quasi ad adolescentem à patre ex Seleucia*
Veniat, salutem ei nunciet uerbis patris,
Illum bene gerere rem & ualere & uiuere,
Et eum rediturum actûtum, ferat epistolas
Duas, eas nos consignemus, quasi sint à patrè.
Det alteram illi, at alteram dicat tibi
Dare sese uelle. CA. *perge porrò dicere*
ME. *Séq; aurum ferre uirgini dotem à patre*
Dicat, patremq́; id iußisse aurum tibi dare.
Tenes iam? CA. *propemodũ, atq́; ausculto perlubens.*
ME. *Tum tu igitur demum adolescenti aurum dabis,*
Vbi erit locata uirgo in matrimonium.
CA. *Scite hercle sanè.* ME. *hoc tibi thesaurum effoderis.*
Suspitionem ab adolescente amoueris,
Censebit aurum esse à patre alatum tibi,
Tu de thesauro sumes. CA. *satis scite & probe,*
Quanquam hoc me ætatis sycophantari pudet,
Sed epistolas quando obsignatas afferet,
Si quando obsignatas attulerit epistolas,
Nónne arbitraris eum adolescentem annuli

 Paterni

Paterni signum nosse? ME.etiam, tu taces?
Sexcentæ ad eam rem caussæ possunt colligi,
Illum quem habuit, perdidit, alium post fecit nouom.
CA. *Iam si obsignatas non ferret, dici hoc potest*
Apud portitorem eas resignatas ibi
Inspectasq; esse. ME. *in huiusmodi negocio*
Diem sermone terere segnities mera'st.
Quamuis sermones possunt longi texier,
Abi effodias aurum iam confestim clanculum,
Seruos, ancillas, amoue, atq; audin'? CA. *quid est?*
ME. *Vxorem quoq; ipsam hanc rem ut celes tuam face.*
Nam pol tacere nunquam quicqua'st, quod queat.
Quid nunc stas? quin tu te hinc amoues, & te moues.
Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod sat est,
Continuo operito denuo, sed clanculum,
Sicut præcepi, cunctos exturba ædibus.
CA. *Ita faciam.* ME. *at enim nimis longo sermone utimur.*
Diem conficimus, quod iam properato'st opus,
Nihil est de signo quod uereare, me uide.
CA. *Lepida est illa caussa, ut commemoraui, dicere*
Apud portitores esse inspectas. ME. *deniq;*
Diei tempus non uides? quid illum putas
Natura illa atq; ingenio iam dudum ebriu'st,
Quiduis probari poterit, tum quod maxumu'st
Afferre, non petere hisce dicet. CA. *iam sat est.*
ME. *Ego sycophantam iam conduco de foro.*
Epistolasq; iam consignabo duas,
Eumq; huc adolescentem meditatum probe

Mittam

Mittam.CA.eo ego igitur intro ad officium meum.
Tu istuc age. ME.actum reddam.

ACTVS. IIII. SCENA. I.
CHARMIDES SENEX.

SAlsipotenti & multipotenti Iouis fratri tibi Nerei Neptune,
Lætus, lubens laudes ago, & grates, gratiasq; habeo, & fluctibus salsis,
Cum penes te potestas omnis quidem foret meæ uitæ,
Quoniam tuis me ex locis in patriam redeam facis.
Atq; Neptune tibi ante alios deos gratias ago,atq; habeo summas.
Nam te omnes sæuumq; seuerumq;,atq; auidis moribus commemorant,
Spurcificum,immanem, intollerandum, uesanum,contra opera
Expertus, nam pol placido te, & clementi meo usq; modo ut uolui,usus
Sum,in alio atq; hanc tuam gloriam iam ante auribus acceperam, &
Nobiles apud homines pauperibus te parcere solitum, diuites
Dănare atq; domare,abi laudo,scis ordine,ut æquo'st,
Tractare homines, hoc dis dignu'st, semper mendicis modesti sint.
Fidus fuisti, infidum esse iterant,nam absq; foret te sat scio in alto

Distraxissent, disq; tulissent satellites tui me miserum fœde,
Bonaq; omnia item unà mecum paßim ceruleos per campos, ita iam
Quasi canes haud secus circumstabant nauem turbines, uenit
Imber, fluctusq;, atq; procellæ infensæ, fregere malum.
Ruere antemnas, scidere uela, ni tua pax propicia foret præsto
Apage me sis deinde hinc, certu'st ocio me dare, satis partum habeo.
Quibus ærumnis delectaui, filio dum diuitias quæro? sed quis hic est
Qui in plateam ingreditur cum nouo ornatu, specieq; simul?
Pol quanquam domum cupio, opperiar, quam hic rem gerat.

ACTVS IIII. SCENA II.

SYCOPHANTA, CHARMIDES SENEX.

SY. HVic ei diei nomen Trinummo faciam, nam ego operam meam
Tribus nummis hodie locaui ad artes nugatorias,
Aduenio ex Seleucia, Macedonia, Asia, atq; Arabia,
Quas ego neq; oculis, neq; unquam usurpaui, uiden'
Egestas quid negocij dat homini misero mali?
Qui ego nunc subigor trium nummorum caussa, ut has epistolas

Dicam ab eo hominè me accepisse, quem ego, qui sit homo nescio,

Neq; noui, neq; nātus, nec ne is fuerit, id solide scio.

CH. Pol hic quidem fungino genere est, capite se totum tegit.

Hillurica facies uidetur hominis, eo ornatu aduenit.

SY. Ille qui me conduxit, ubi conduxit adduxit domum,

Quæ uoluit mihi dixit, docuit, & præmonstrauit prius.

Quomodo, quiq; agerem, nunc adeo siquid ego addidero amplius

Eo conductor melius de me nugas conciliauerit.

Vt ille me exornauit, ita sum ornatus, argentum hoc facit.

Ipse ornamenta à Chorago hæc sumpsit suo periculo,

Nūc ego si potero ornamentis hominem circumducere,

Dabo operam ut me esse ipsum planè sycophantam sentiat.

CA. Quàm magis specto, minus placet mihi hæc hominis facies; mira sunt

Ni illic homo 'st aut dormitator, aut sector zonarius,

Loca contēplat, circūspectat sese, atq; ædeis noscitat,

Credo ædepol quo mox furatum ueniat, speculatur loca,

Magis lubido 'st obseruare quid agat, ei rei operam dabo,

SY. Has regiones demostrauit mihi ille conductor meus,

Apud illas ædeis sistendæ mihi sunt sycophantiæ,

 Fores

Fores pultabo. CH. *ad nostras ædeis hic quidem habet rectam uiam,*
Hercle opinor mihi aduenienti hac noctu agitandæ sunt uigiliæ.
SY. *Aperite hoc, aperite, heus, ecquis his foribus tutelam gerit?*
CH. *Quid adolescens quæris? quid uis? quid istas pultas?* SY. *heus senex*
Censitus coniuratori recte rationem dedi,
Lesbonicū hic adolescentem quæro in his regionibus
Vbi habitet & item alterum ad istanc capitis albitudinē
Calliclem aiebat uocari, qui has mihi dedit epistolas.
CH. *Meum gnatum hic quidem Lesbonicum quærit, & amicum meum,*
Quoi ego liberosq; bonaq; commendaui Calliclem.
SY. *Fac me si scis certior hisce homines ubi habitent pater.*
CH. *Quid eos quæris? aut quis es? aut unde es? aut unde aduenis?*
SY. *Multa simul rogitas, nescio quid expediam potissumū,*
Sin unū quicquid singillatim, et placide percūctabere,
Et meum nomen, & mea facta, & itinera ego faxo scias.
CH. *Faciam ita, ut uis, agedum nomen tuum primum memora mihi*
SY. *Magnum facinus incipis sic petere.* CH. *quid ita?* SY. *quia pater,*
Si ante lucem ire occipias à meo primo nomine,
Concubium sit noctis prius quàm ad postremum perueneris. Opus

CH. Opus facto'st, & uiatico ad tuū nomen, ut tu prædicas.
SY. Est minusculum alterum quasi uasculum uinarium.
CH. Hic homo solidę sycophanta est, quid ais tu adolescens?
SY. quid est?
CH. E[illegible]re isti tibi quid hoīes debent, quos tu quæritas?
SY. Pater istius adolescentis dedit has duas mihi epistolas.
CH. Lesbonici mihi est amicus, teneo hunc manifestarium,
Me sibi epistolas dedisse dicit, ludam hominem probe.
SY. Ita ut occepi, si animum aduortas dicam. CH. dabo operam tibi.
SY. Hanc me iußit Lesbonico suo gnato dare epistolam.
Et item hanc alteram suo amico Callicli iußit dare.
SY. Mihi quoq; ædepol quom hic nugatur, contra nugari lubet.
Vbi ipse erat? SY. bene rem gerebat. CH. ergo ubi? SY. in Seleucia.
CH. Ab ipson' istas accepisti? SY. e manibus dedit mihi ipse in manus.
CH. Qua facie est homo? SY. sesquipede quidem est, quam tu longior.
CH. Nouistin' hoiem? SY. ridicule rogitas, qui cū unà cibū
Capere soleo. CH. quod est ei nomen? SY. quod ædepol homini probo.
CH. Lubet audire. SY. ille ædepol ille, uæ misero mihi.
CH. Quid est negocij? SY. deuor aui nomen imprudens mō.
CH. Non placet, qui amicos intra dentes conclusos habet.
SY. Atq; etiam modo uorsabatur mihi in labris primoribus.
CH. Tempori huc hodie ãteueni. SY. teneor manifesto miser.

CH. *Iam ne commentus es nomen?* SY. *deûm hercle me atq; hominum pudet.*

CH. *Vide homo ut hominem noueris.* SY. *tanquam me, fie=ri istuc solet,*

Quod in manu teneas atq; oculis uideas, id desideres,

Litteris recomminiscar. CH. *est principium nomini*

Callicias. SY. *non est.* CH. *Callippus.* SY. *non est.* CH. *Callidemides.*

SY. *Non est.* CH. *Callinicus.* SY. *non est.* CH. *Callimarchus.* SY. *nihil agis.*

Neq; adeo ædepol floccifacio, quando egomet nemini mei.

CH. *At enim multi Lesbonici sunt hic, nisi nomen patris*

Dices, non monstrare possum istos homines, quos tu quæritas,

Quod ad exemplum est coniectura si repperire pos=sumus.

SY. *Ad hoc exemplum est.* CH. *an Chares, an Charmides?*

SY. *Hem istic erit, qui istum di perdant.* CH. *dixi ego iam=dudum tibi*

Te potius bene dicere æquo'st homini amico, quàm male.

SY. *Satin' inter labra atq; dentes latuit uir minimi precij.*

CH. *Ne male loquare ei præsenti amico.* SY. *quid ergo ille ignauissimus*

Mihi latitabat? CH. *si appellasses, respondisset nomine*

Sed ipse ubi est? SY. *pol illum reliqui ad Rhadaman=tem in Cecropia insula.*

CH. Qui homo est me insipientior qui ipse egomet ubi sim quæritem,
Sed nihil discunducit huic rei, quid ais? SY. quid? CH. hoc quod te rogo,
Quos locos adisti? SY. nimium miris modis mirabiles.
CH. Lubet audire nisi molestu'st. SY. quin discupio dicere,
Omnium primum in Pontum aduecti Arabiam terram sumus.
CH. Ehò an etiam Arabia'st in Ponto? SY. est, non illa ubi thus gignitur,
Sed ubi absinthium fit, atq; cinila gallinacea.
CH. Nimium graphicum hunc nugatorem, sed ego sum insipientior,
Qui egomet, unde redeam hunc rogitem, quæ ego sciam, atq; hic nesciat,
Nisi quia lubet experiri quo euasuru'st, deniq;
Quod est tibi nomen adolescens? SY. pax idem nomen mihi
Hoc quotidianu'st. CH. ædepol nomen nugatorium
Quasi dicas si quid crediderim tibi pax perijsse illico,
Sed quid ais quo inde ijsti porrò. SY. si animum aduortes eloquar,
Ad caput amnis, quod de cœlo exoritur sub solio Iouis.
CH. Sub solio Iouis? SY. ita dico. CH. è cœlo? SY. atq; medio quidem.
CH. Eho an etiam in cœlum ascendisti? SY. imò horiola aduecti sumus
Vsq; aqua aduorsa per Anienem. CH. eho, an etiam uidisti Iouem?

SY. Calliclis ad uillam aiebant serui depromptum cibum
Mandere porrò CH. porrò nolo quicquam prædices.
SY. Eho hercle fies molestus. CH. nam pudicum neminem
Esse oportet, qui abs terra ad cœlum peruenerit.
SY. Dimittam ut te uelle uideo, sed monstra hosce homines mihi.
Hos ego quæro, quib9 me oportet has deferre epistolas.
CH. Quid ais tu nunc? si forte eum ipsum Charmidem conspexeris
Illum, quem tibi istas dedisse commemoras epistolas,
Noris ne hominem? SY. næ tu me ædepol arbitrare beluam,
Qui quidẽ non nosse possim, qui cum ætatem exegerim.
An ille ita esset stultus, qui mihi mille nũmos crederet
Philippeum, quod me aurum deferre iussit ad gnatum suum,
Atq; ad amicum Calliclem, quoi rem aiebat mandasse hic suam,
Mihi cõcrederet, ni me ille, et ego illum nossem probe?
CH. Enimuero ego nũc sycophãtæ huic sycophantari uolo,
Si hũc possum illis mille nũmis philippeis circũducere.
Quos sibi me dedisse dixit, quem ego qui sit hõ, nescio,
Neq; oculis ante hunc diem unquam uidi, ei nimirum crederem,
Quoi si capitis res siet, nũmũ nunq̃ credam plumbeũ.
Aggrediundu'st hic homo masticheus, pax, te tribus uerbis uolo.
SY. Vel trecentis. CH. haben' tu id aurum, quod accepisti à Charmide?

Atq; eti-

SY. Atq; etiā philippeum numeratum illius in mensa manu
Mille nūmos. CH. nēpe ab ipso id accepisti Charmide?

SY. Mirum quin ab auo eius, aut proauo acciperem, qui sunt mortui.

CH. Adolescens cedò dum istuc aurum mihi. SY. quod ego aurum dem tibi?

CH. Quod à me te accepisse fassus. SY. abs te accepisse? CH. ita loquor.

SY. Quis tu homo es? CH. qui mille nummum tibi dedi, ego sum Charmides.

SY. Neq; ædepol tu is es, neq; hodie is unq̄ eris, auro huic quidē ac si sis nugator, nugari nugatori postulas.

CH. Charmides ego sum. SY. nequicquam hercle es, nam nihil auri fero,
Nimis argute obrepsisti meapse occasiuncula.
Postq̄ ego me aurū ferre dixi, post tu factus Charmides,
Prius tu non eras, quàm auri feci mentionem, nihil agis,
Proin tu te itidem ut charmidatus es, rursum recharmida.

CH. Quis ego sum igitur, siquidem is non sum, qui sum? SY. quid id ad me attinet
Dum ille ne sis, quem ego esse nolo, sis mea caussa quod lubet,
Prius non is eras, qui eras, nunc is factus, qui tum non eras.

CH. Age si quid agis. SY. quid ego agam? CH. aurum redde. SY. dormitas senex.

Fassus

CH. Fassus Charmidem dedisse aurum tibi? SY. scriptum quidem.

CH. Properas, an non properas abire actûtum ab his regionibus

Dormitator, priusquam ego hic te iubeo mulctari male?

SY. Quam obrem? CH. quia illum quem ementitus es, ego sum ipsus Charmides,

Quem tibi epistolas dedisse aiebas. SY. eho ne es? CH. is enimuero sum.

SY. Ain' tu tandẽ is ipsus es? CH. ipsus inquam Charmides.

SY. Ergo ipsus ne es? CH. ipsißimus, abi hinc ab oculis. SY. enimuero serio

Quoniam aduenis, uapulas meo arbitratu, & nouorum ædilium.

CH. At etiam maledicis? SY. imò saluos, quandoquidem aduenis,

Di te perdant, si te floccifacio, an perijsse prius,

Ego ob hanc operam argentum accepi, te macto infortunio.

Sed tum facio qui sis, qui non sis, floccum, nam interdũ

Ibo ad illum, renunciabo, qui mihi treis nummos dedit,

Vt sciat se perdidisse, ego abeo, male uiue, & uale,

Quod di te omnes aduenientem peregre perdant Charmides.

CH. Postquam ille hinc abijt, post loquendi libere

Videtur tempus uenisse, atq; occasio

Iamdudum meum ille pectus pungit aculeus,

Quid illi negocij fuerit ante ædeis meas.

Nam

Nam epistola illa mihi concenturiat metum
In corde, & illud mille nummum quam rem agat,
Nunquam ædepol temere, tinnuit tintinabulum
Nisi qui illud tractat, aut mouet mutum tacet,
Sed quis hic est qui huc in plateam cursuram incipit.
Lubet obseruare quid agat, huc concessero.

ACTVS IIII. SCENA III.

STASIMVS SERVVS, CHARMIDES SENEX.

ST. *STasime fac te propere celerem, recipe te ad dominum domum.*
Ne subito metus exoriatur scapulis, stulticiam abde,
Appropera gradum, iamdudum factu'st, quom abijsti domo.
Caue sis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri crepent,
Si abieris ab heri quæstione, ne destiteris currere,
Ecce hominem te Stasime nihili, sat in thermopolio
Condalium es oblitus, postquam thermopotasti gutturem,
Recipe te, & recurre pede recenti. CH. *hic quisquis est,*
Curculio'st, exercito is hunc hominem cursuram docet.
ST. *Quid homo nihili, non pudet te? tribus ne te pateris*
Memoria esse oblitum, an uero quia cum frugi hominibus
Ibi bibisti, qui ab alieno facile cohiberet manus,

Terruchus fuit cerconicus, crinnus, cercobolus, colldabus,
Oculi crepidæ, crurij crepidæ, ferriteri mastigiæ?
Inter eos ne homines condalium te redipisci postulas?
Quorum eorum unus surripuit curreni cursori solum.

CH. *Ita me di ament graphicum furem.* ST. *quid ego, quod perijt, petam?*
Nisi etiam laborem addam, num apponam apothecam insuper,
Quin tu quod perit, perijsse ducis, cape uorsoriam,
Recipe te ad herum. CH. *non fugitiuo'st hic homo, commeminit domi.*

ST. *Vtinam ueteres mores ueteris parsimoniæ,*
,, *Potius maiori honori hic essent, quàm mores mali.*

CH. *Di immortales basilica hic quidem facinora incœptat loqui,*
Qui quærit uetera amare. ST. *hunc morem maiorum scias,*
,, *Nam nunc mores nihil faciunt, quod licet, nisi quod lubet,*
,, *Ambitio iam more sancta'st, libera'st à legibus.*
,, *Scuta iacere, fugereq; hosteis, more habent licentiam.*
,, *Petere honorem pro flagitio, more fit.* CH. *morem improbum.*

ST. *Strenuos præterire, more fit.* CH. *nequam id est.*

ST. *Mores leges perduxerunt iam in potestatem suam,*
,, *Magis qui sunt obnoxij, quàm parentes liberis,*

,, *Eae miseræ etiam ad parietem sunt fixæ clauis ferreis,*
,, *Vbi malos mores affigi nimio fuerat æquius.*
CH. *Lubet adire, atq; appellare hunc, uerum ausculto perlubens,*
Sed metuo si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui.
ST. *Neq; istis quicquam lege sactu'st, leges mori seruiunt*
,, *Mores autem rapere properant, qua sacrum, qua publicum,*
,, *Hercle istis malam rem magnam moribus dignu'st dari,*
,, *Nonne hoc publice animum aduorti, nam id genus hominum hominibus*
,, *Vniuersis est aduorsum, atq; omni populo malefacit.*
,, *Male fidem seruando, illis quoq; abrogant etiā fidem,*
,, *Qui nihil meriti, quippe ex eorum ingenio ingenium horum probant.*
,, *Hoc qui in mentem uenerit mihi, re ipsa modo commonitus sum.*
,, *Siquis mutuum quid dederit, fit pro proprio perditum.*
,, *Quom iam repetas, inimicum amicum beneficio inuenis tuo.*
,, *Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur optio,*
,, *Vel illud quod credideris perdas, uel illum amicum amiseris.*
CH. *Meus est hic quidem Stasimus seruos.* ST. *nam ego talentum mutuum*

Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum uendidi,

Sed ego sum insipientior, qui rebus curem publicis,

Potiusquàm id quod proxumu' st meo tergo, tutelam geram,

Eo domum. CH. *heus tu asta illico, audi, heus tu.* ST. *non sto.* CH. *at ego te stare uolo.*

ST. *Quid si egomet te uelle nolo?* CH. *ha nimium Stasime saeuiter.*

ST. *Emere meliu' st, quoi imperes.* CH. *pol ego emi, atq; argentum dedi,*

Sed si nō dicto audiens es, quid ago? ST. *damnum malum.*

CH. *Bene mones, ita facere certu' st.* ST. *nisi quidem es obnoxius.*

CH. *Si bonus es, obnoxius sum, sin secus es, faciam uti iubes.*

ST. *Quid id ad me attinet, bonis ne seruis tu utare, an malis?*

CH. *Quia boni, maliq; in ea re pars tibi est.* ST. *partem alteram,*

Tibi permitto, illam alteram ad me quod boni est apponito.

CH. *Si meritus eris, fiet, respice ad me huc, ego sum Charmides.*

ST. *Hem quis est, qui mentionem facit homo hominis optumi?*

CH. *Ipse homo optumus.* ST. *mare, terra, coelum, di uostram fidem,*

Satin'

Satin' ego oculis planè uideo? est ne ipsus, an non est? is est.

Certe is est, is profectò, ô mi here exoptatissime

Salue. CH. *salue Stasime.* ST. *saluom te.* CH. *scio, & credo tibi,*

Sed omitte alia, hoc mihi responde, liberi quid agunt mei,

Quos reliqui hic filium atq; filiam? ST. *uiuont, ualent,*

CH. *Nempe utrq;?* ST. *utrq;.* CH. *di me saluom & seruatum uolunt,*

Cætera intus ociose percontabor, quæ uolo,

Eamus intrò, sequere. ST. *quo tu te agis?* CH. *quo nam nisi domum?*

ST. *Hiccine nos habitare censes?* CH. *ubi nam ego alibi censeam?*

ST. *Iam.* CH. *quid iam?* ST. *non sunt nostræ ædes.* CH. *quid ego ex te audio?*

ST. *Vendidit tuus natus ædeis.* CH. *perij.* ST. *præsentarijs Argenti minis numeratis.* CH. *quot?* ST. *quadraginta.* CH. *occidi,*

Quis eas emit? ST. *Callicles, quoi tuam rem commendaueras.*

Is habitatum huc commigrauit, nosq; exturbauit foras.

CH. *Vbi nunc filius meus habitat?* ST. *hic in hoc posticulo.*

CH. *Male disperij.* ST. *credidi ægre tibi, id ubi audisses, fore.*

CH. *Ego miser meis periculis sum, per maria maxuma*

Vectus capitali periculo, per prædones plurimos.

Me seruaui, saluos redij, nunc hic disperij miser,
Propter eosdem, quorum caussa fui hac ætate exercitus,
Adimit animam mihi ægritudo Stasime, tene me. ST. *uis ne aquam,*
Tibi petam? CH. *res quom iam animam agebat, tum esse offusam oportuit.*

ACTVS IIII. SCENA IIII.

CALLICLES, CHARMIDES SENES, STASIMVS SERVVS.

CA. *Quid hoc hic clamoris audio ãte ædeis meas?*
CH. O *Callicles, ô Callicles,*
Quali ne amico mea commendaui bona?
CA. *Probo, & fideli, & fido, & cum magna fide,*
Et salue, & saluom te aduenisse gaudeo.
CH. *Credo omnia istæc ego si ita'st, ut prædicas,*
Sed quis iste est tuus ornatus? CA. *ego dicam tibi*
Thesaurum effodiebam intus dotem, filiæ
Tuæ quæ daretur, sed intus narrabo tibi,
Et hoc, & alia, sequere. CH. *Stasime.* ST. *hem.* CH. *strenue*
Curre in Pireum, atq; unum curriculum face,
Videbis iam illic nauem, qua aduecti sumus.
Videto Sangarionem, quæ imperauerim
Curare, ut efferantur, & tu ito simul,
Solutu'st portitori iam portorium.

Nihil

ST. Nihil est moræ. CH. tu ambula, actutum redi.
ST. Illic sum, atque hic sum. CA. sequere tu me hàc intrò: CH. sequor,
Hic meo hero amicus solus firmus restitit,
Neq; demutauit animum de firma fide,
Hic unus, ut ego suspicor seruat fidem.
Quanquam labores multos ob rem eum ego cœpisse censeo.
Hic homo'st omnium hominum præcipuus, uoluptatibus, gaudijsq;
Anteponendus, ita commoda quæ cupio, eueniunt, quod ago
Adsequitur, subest, subsequitur, ita gaudijs gaudium suppetat,

ACTVS V. SCENA. I.

LYSITELES ADOLESCENS.

Modo me Stasimus Lesbonici seruos conuenit, is mihi dixit
Suum herum peregre huc aduenisse Charmidem.
Nunc mihi is propere conueniundus est, ut quæ cum eius filio,
Egi, ei rei fundus pater sit potior, eo, sed fores
Hæ sonitu suo mihi moram obijciunt incommode.

ACTVS V. SCENA II.

CHARMIDES, CALLICLES SENES, LYSITELES, LESBONICVS ADOLESCENSTES.

CH. Neque fuit, neq; erit, neq; esse quenquam hominum interdum arbitror,
Quoi fides, fidelitasq; amicum erga æquiparet suum,
Nam exædificauisset me ex his ædibus, si absq; te foret
CA. Siquid amicum erga benefeci, aut consului fideliter,
Non uideor meruisse laudem, culpa caruisse arbitror.
,, Nam beneficium homini proprium quod datur, proprium erit.
,, Quod datum utendu'st, id repetundi copia'st quando uelis,
CH. Est ita, ut dicis, sed ego hoc nequeo mirari satis,
Eum sororem despondisse suam in tā fortem familiam,
Lysiteli quidem Philtonis filio. LY. enim me nominat.
CA. Familiam optumam occupauit. LY. quid ego cesso hos colloqui,
Sed maneam etiam opinor, nanq; hic commodum ordiatur loqui.
CH. Vah CA. quid est? CH. oblitus intus dudum tibi sum dicere,
Modo mihi aduenienti nugator quidam accessit obuiam,
Nimis pergraphicus sycophanta, is mille nummum se aurum

Meo

Meo datu tibi ferre, & gnato Lesbonico aiebat meo,
Quem ego nec qui esset noram, neq; eum ante usquam conspexi prius,
Sed quid rides? CA. meo adlegatu uenit, quasi qui aurum mihi
Ferret abs te quod darem tuæ gnatæ dotem, ut filius
Tuus, quando illi à me darem, esse allatum id abs te crederet,
Neu quis rem ipsam posset intelligere, & thesaurum tuum
Me esse penes, atq; eum à me lege populi patrium posceret.
CH. *Scite ædepol.* CA. *Megaronides communis hoc meus & tuus*
Beneuolens commētu'st. CH. *quin nunc laudo consilium, & probo.*
LY. *Quid ego ineptus, dum sermonem uereor interrumpere*
Solus sto, nec quod conatus sum agere ago, homines colloquar.
CH. *Quis hic est, qui huc ad nos incedit?* LY. *Charmidem socerum suum,*
Lysiteles salutat. CH. *di dent tibi Lysiteles, quæ uelis,*
CA. *Non ego sum salute dignus?* LY. *imò salue Callicles,*
Hunc priorem æquo'st me habere, tunica propior
,, *pallio est.*
CH. *Deos uolo consilia uostra recte uortere, filiam*
Meam tibi desponsatam esse audio. LY. *nisi tu ne uis,*

 Imò

CH. Imò haud nolo. LY. sponden' ergo tuam gnatam uxorem mihi?

CH. Spondeo & mille auri Philippum dotis. LY. dotem nihil moror.

CA. Si illa tibi placet, placenda dos quoq; est, quam dat tibi.

CH. Postremo quod uis non duces, nisi illud, quod non uis feras.

CA. Ius hic orat. LY. impetrabit te aduocato atq; arbitro,
Istac lege filiam tuam sponden' mihi uxorem dari?

CH. Spondeo. CA. & ego spondeo idem hoc. LY. ô saluete affines mei.

CH. Atq; ædepol sunt res, quas propter tibi tam succensui.

CA. Quid ego feci? CH. meum corrumpi quia perpessus filium.

CA. Si id mea uoluntate factu'st, est quod mihi succenseas.
Sed sine me hoc abs te impetrare, quod uolo. CH. quid id est? CA. scies,
Si quid stulte fecit, ut ea missa facias omnia,
Quid quassas caput? CH. cruciatur cor mihi, & metuo. CA. quid nam id est?

CH. Quom ille ita'st, ut esse nolo, id crucior, metuo si id tibi
Denegem, quod me oras, ni me leuiorem erga te putes,
Non grauabor, faciam ita ut uis. CA. probus es, eo, ut illum euocem.

CH. Miseru'st, male promerita, ut merita, si mihi ulcisci nõ licet.

Aperite

CA. Aperite hoc, aperite propere, & Lesbonicum, si domi'st, foras,
Euocate, ita subito'st, propere quod eum conuentum uolo,
LE. Quis homo tam tumultuoso sonitu me exciuit subito foras?
CA. Beneuolens tuus, atq; amicu'st. LE. satin' est, salue dic mihi.
CA. Recte tuum patrem rediisse saluom peregre gaudeo.
LE. Quis id ait? CA. ego. LE. tun' uidisti? CA. & tute idem uideas licet.
LE. O pater pater mi salue. CH. salue multum gnate mi.
LE. Si quid tibi pater laboris. CH. nihil euenit, ne time,
Bene re gesta saluos redeo, si tu modo frugi esse uis,
Hæc tibi pacta'st Calliclis filia. LE. ego ducam pater,
Etiam & si quam aliam iubebis. CH. quanquam tibi succensui.
CA. Miseria una quidem homini'st affatim. CH. imò huic paru'st.
Nam si pro peccatis, centum ducat uxores, paru'st.
LE. At iam posthac temperabo. CH. dicis, si facies modo.
CA. Nunc quid caussæ est quin uxorem cras domum ducat? CH. licet
Tu in perendinum paratus sis, ut ducas, plaudite.

FINIS.

B *facie* I. *Indicio quoius*, B VI. *facie* II. *Nunc senex est. Præpone personam* Tyndari. B VII.*fa.* I. *Sequere hac me*, Præpone *personam* AEG.

D. IIII. *fa.* II. *regum rex regalior*.
D VI *fac.* I. νὴ τὰν πρανέστην AEG. *Venit?* ER. νὴ τὰν *&c.*, D VIII. *fa.* I. *Vera loquere, sed neq;*.

E. II *fa*. I. *Ego sum. Præpone personam* AEG.

G. VII. *fac.* I. ST. *Here mane eloquar iam, ausculta.* LY. *age ergo e loquere*. ST. *Repperi hodie Here diuitias nimias*. LY. *Vbinam?* ST. *quadrilibrē, inquam, aulam auri plenam. &c.*
eadem pagina fac. II. *pro hernisos lege herniosos*.

I. VI. *fac.* II. *Dic mihi quid tibi &c. Præpone personam* PA. I. VII. *fac.* I. *istam domum*. *eadem pagina, amisisti prædam*.

K II .*fac.* II. *displiceat*

K. VII. *fac.* I. *lautam uis. Præpone personam* PE.

L. II. *fac.* II. *hæc uti meditemur*. L. IIII *fa.* II. *domum mittunt*.
L. V. *fac.* I. *commemorato, Ibidem, inclamato*

M. I *fac.* I. *Versu* VIII. *Quasiq; eius*. M. VI. *fa.* I. *Versu* IIII. *sum ne ego apud me?* M. VIII.*fac.* I. *Versu* II. *abeo*.

N III. *fa.* I. *Vinclo uincies.*

P. II. *fac.*II. *uersu* XIIII. *Vt caueres.* P. IIII. *fac.* I. *Euœ atq; heu Bromie.* *Ibidem fac.* II. *uersu* I. *summe ego mulier.* *Ibidem Versu penultimo sic lege,*SE.*Mihin' tu equis iunctis minare?* ME.*Ecce Apollo.* P. V. *fac.* I. *Iam ne isti.* P. VI. *fac.* I. *Versu.* XIII *Quid tu me locustam,Præpone personam.*MEN. *& sequenti uersui præpone personam* MED. *Ibidem fac.* II. *uersu.* III.MED.*Nunc homo Versu.* XVIII.MED.*Elleborũ.* *Item duobus uersibus sequentibus præpone* MED.

Q. IIII. *fac.* II. *fundi,ædeis.*Q. VIII. *fa.* I. *uersu.* VII. *tempestates.* *Ibi. fac.* II. *uersu.* IX. *maneat.* *uersu.* XV. *patibulatum,senex,*

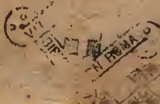
R. II. *fa.* II. *Versu ultimo obtigere.* R. III. *fac.* II. *uersu.* III. PHILE, *quin mone.* R IIII *uersu.* VIII. PHILO. *Si quidem.* R. VI.*fac.* II. *Versu.* IIII. *cur exprobras?* R. VII. *fac.* II .*uersu.* V. PHI LE. *diu est.*

T. VIII. *fac.* I. *uersu.* XV. *nimio plus.*

EXCVSVM MAGDEBVRGI PER MICHAELEM LOTTERVM,

ANNO.
M D X X X VI.

~~Fr. Auius Georginus~~

fr. Anth. gin

